

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**TÜRK, AZERBAYCAN VE RUS HUKUKUNDA
LİMİTED ŞİRKET YÖNETİCİLERİNİN SORUMLULUKLARI**

Yüksek Lisans Tezi

Sevinj ALIYEVA

Ankara 2018

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**TÜRK, AZERBAYCAN VE RUS HUKUKUNDA
LİMİTED ŞİRKET YÖNETİCİLERİNİN SORUMLULUKLARI**

Yüksek Lisans Tezi

Sevinj ALIYEVA

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Kemal ŞENOCAK**

Ankara 2018

**T. C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI**

Sevinj ALIYEVA

**TÜRK, AZERBAYCAN VE RUS HUKUKUNDA
LİMİTED ŞİRKET YÖNETİCİLERİNİN SORUMLULUKLARI**

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı

: Prof. Dr. Kemal ŞENOCAK

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tez Sınavı Tarihi.....

Tez Doğruluk Beyanı Belgesidir.

T.C

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

.....danışmanlığında hazırladığım

“.....

.....(Ankara 20.....)” adlı yüksek lisans ☐ -doktora/
bütünleşik doktora ☐ tezindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış
ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri
metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel
araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması
durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih:

Adı- Soyadı ve İmza

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
KISALTMALAR.....	V
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK, AZERBAYCAN VE RUS HUKUKUNDA LİMİTED ŞİRKET YÖNETİMİ

I. TÜRK HUKUKUNDA LİMİTED ŞİRKET YÖNETİMİ	4
A. Türk Hukukunda Limited Şirket Tanımı, Ortak Sayısı, Şirket Sözleşmesi ve Sermaye	4
1. Tanım.....	4
2. Ortak Sayısı	7
3.Şirket Sözleşmesi.....	8
4. Sermaye	10
B. Limited Şirketin Yönetimi ve Yönetici Kavramı	12
1. Limited Şirketin Yönetimi.....	12
a. Genel Kurul.....	13
b. Müdürler	16
2. Limited Şirkette Yönetici Kavramı	19
II. AZERBAYCAN VE RUS HUKUKUNDA LİMİTED ŞİRKET VE BU ŞİRKETİN YÖNETİMİ	21
A. Azerbaycan ve Rus Hukukunda Limited Şirket Kavramı ve Unsurları	21
1. Genel Olarak.....	21
2. Azerbaycan Hukukunda Limited Şirket Kavramı ve Unsurları	23
3. Rus Hukukunda Limited Şirket Kavramı ve Unsurları	24
B. Azerbaycan ve Rus Hukukunda Limited Şirketin Yönetimi	25
1. Genel Kurul	25
2. Direktörler Kurulu	28
3. Yönetim Organı	29
4. Denetim Organı	30

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA LİMİTED ŞİRKET YÖNETİCİLERİNİN SORUMLULUĞU

I. LİMİTED ŞİRKET YÖNETİCİLERİNİN SORUMLULUK TÜRLERİ	31
II. LİMİTED ŞİRKET YÖNETİCİLERİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞU	33

A. Genel Olarak	33
B. Sorumluluk Nedenleri ve Şartları	39
1. Neden: Kanunun veya Esas Sözleşmenin İhlali	40
2. Şartları	41
3. Sorumluluk Nedenine İlişkin Örnekler.....	47
a. Sermaye Borcu Ödemelerinin Doğru Olmamasından Sorumluluk.....	47
b. Dağıtılan ve Ödenen Kar Paylarının Gerçek Olmamasından Doğan Sorumluluk	48
c. Ticari Defterlerle İlgili Görevlerin İhlalinden İleri Gelen Sorumluluk	50
ç. Şirketin Üst Düzeyde Yönetilmesi Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk	53
d. Şirket Yönetim Örgütünün Belirlenmesi Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk	54
e. Şirketin Muhasebesinin, Finansal Denetiminin ve Finansal Planlamanın Oluşturulması Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk.....	55
f. Üst Gözetim Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk.....	57
g. Risklerin Erken Teşhisi ve Yönetimi Komitesinin Kurulması Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk	58
ğ. İlgili Tablolar ve Raporların Düzenlenmesi Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk	60
h. Genel Kurul Toplantısının Hazırlanması ve Genel Kurul Kararlarının Yürütülmesi Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk	60
ı. Şirketin Borca Batık Olması Halinde Durumun Mahkemeye Bildirilmesi Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk	64
i. Özen ve Şirketin Menfaatlerini Gözetmek Yükümlerinin İhlalinden Doğan Sorumluluk.....	66
j. Rekabet Yasağı Yükümlünün İhlalinden Doğan Sorumluluk	67
k. Eşit İşlem Yükümlünün İhlalinden Doğan Sorumluluk.....	69
l. Temsil Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk	70
m. Kuruluştaki Yolsuzlukları Araştırmak Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk	71
n. Şirkete Borçlanma Yasağı Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk.....	72
o. Şirket Esas Sermayesinin Artırılması ve Azaltılması İle İlgili Görevlerinin İhlalinden Doğan Sorumluluk	73

ö. Şirket Sözleşmesinde Öngörülen Görevlerin İhlalinden Doğan Sorumluluk	74
p. Haksız Fiilden Dolayı Sorumluluk	75
r. Belge ve Beyanların Kanuna Aykırı Olmasından Doğan Sorumluluk.....	76
s. Sermaye Hakkında Yanlış Beyanlar ve Ödeme Yetersizliğinin Bilinmesinden Doğan Sorumluluk	79
ş. Değer Biçilmesinde Yolsuzluk Yapılmasından Doğan Sorumluluk.....	80
t. Hakim Şirket ve Bağlı Şirket Arasındaki Hakimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılmasından Doğan Sorumluluk	82
u. Sır Saklama Yükümlülüğünün İhlalinden Doğan Sorumluluk	84
ü. Genel Kurul Kararları Aleyhine Kötü Niyetle İptal veya Butlan Davası Açılması.....	85
C. Sorumluluktan Kurtulma Sebepleri	86
1. Uygun Mazereti Sebebi ile Müdürler Kuruluna Katılmamak	86
2. Kurul Kararı Alınırken Olumsuz Oy Kullanmak	87
Ç. Zamanaşımı	88
D. Müdürlerin İbra Edilmesi	92
E. Sorumluluk Davası	95
1. Davacı Taraf.....	95
a. Şirketin Davacı Sıfatı	97
b. Ortaklar ile Şirket Alacaklılarının Davacı Sıfatı.....	103
aa. Doğrudan Zarar Davasında.....	103
bb. Dolaylı Zarar Davasında	104
c) İflas İdaresi ve Tasfiye Memurlarının Davacı Sıfatı	106
2. Davalı Taraf.....	106
3. Yetkili ve Görevli Mahkeme	111
III. LİMİTED ŞİRKET YÖNETİCİLERİNİN CEZAI SORUMLULUĞU	113
A. Genel Olarak	113
B. TTK`ya Göre Müdürlerin Cezai Sorumluluğu	115
C. VUK`na Göre Müdürlerin Cezai Sorumluluğu	117
Ç. TCK`ya Göre Müdürlerin Cezai Sorumluluğu.....	119
D. İİK`nuna Göre Müdürlerin Cezai Sorumluluğu	122

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AZERBAYCAN VE RUS HUKUKUNDA LİMİTED ŞİRKET YÖNETİCİLERİNİN SORUMLULUĞU

I. AZERBAYCAN HUKUKUNDA LİMİTED ŞİRKET YÖNETİCİLERİNİN	
SORUMLULUĞU	125
A. Limited Şirket Yöneticilerinin Sorumluluk Türleri.....	125
B. Azerbaycan Hukukunda Limited Şirket Müdürlerinin Hukuki Sorumluluğu ..	126
1. Sorumluluğun Kaynağı.....	126
2. Sorumluluktan Kurtulma Sebepleri	134
3. Sorumluluk Davası	135
C. Azerbaycan Hukukunda Limited Şirket Müdürlerinin İdari Sorumluluğu	136
Ç. Azerbaycan Hukukunda Limited Şirket Müdürlerinin Cezai Sorumluluğu.....	140
II. RUS HUKUKUNDA LİMİTED ŞİRKET YÖNETİCİLERİNİN	
SORUMLULUĞU	144
A. Rus Hukukunda Limited Şirket Yöneticilerinin Sorumluluk Türleri.....	144
B. Rus Hukukunda Limited Şirket Yöneticilerinin Hukuki Sorumluluğu	145
C. Rus Hukukunda Limited Şirket Müdürlerinin İdari Sorumluluğu	148
1. Süresinde şirketin tescillerini yaptırmamak.	148
2. Banka hesabı ile ilgili vergi dairesine süresinde bilgi vermemek.	149
3. Denetim için gerekli evrakları zamanında denetçilere vermemek.	149
4. Hukuka aykırı olarak kredi çekmek veya çekilmiş kredini amacına uygun olarak kullanmamak.	149
Ç. Rus Hukukunda Limited Şirket Müdürlerinin Cezai Sorumluluğu.....	150
1. Tüzel kişilerin tescili müdürlüğüne sahte bilgi ve beyanların sunulması suçu.	150
2. Hukuka aykırı olarak kredi çekmek veya çekilmiş kredini amacına uygun olarak kullanmamak suçu.	150
3. Şirketin iflası zamanı kanuna aykırı hareketlerde bulunmak suçu.	151
4. Şirketi kasten iflas durumuna sokmak suçu.	151
5. Sahte iflas talebinde bulunmak suçu.	151
SONUÇ	153
KAYNAKÇA.....	158
ÖZET	175
ABSTRACT	176

KISALTMALAR

AATUK	: Türkiye Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
ACK	: Azerbaycan Ceza Kanunu (Azerbaycan Cinayet Mecellesi)
AİHK	: Azerbaycan İdari Hatalar Kanunu (Azerbaycan İnzibati Hatalar Mecellesi)
ALK	: Azerbaycan Limited Şirketler (Mehdud Mesuliyyətli Cəmiyyət) Kanunu
AMK	: Azerbaycan Medeni Kanunu (Azerbaycan Mülki Mecellesi)
AMUK	: Azerbaycan Medeni Usul Kanunu (Mülki Prosessual Mecelle)
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
B.	: Bası
Bak.	: Bakınız
BATIDER	: Banka ve Ticaret hukuku Dergisi
BTHH	: Banka ve Ticaret Hukuku Haftası
C.	: Cilt
CMUK	: Türk Ceza Usulü Muhakemeleri Kanunu
E.	: Esas
eTTK veya eskiTTK	: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
f.	: Fıkra
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD	: Hukuk Dairesi
HMK	: Türk Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İHD	: İş Hukuku Dergisi
İİK	: Türk İcra İflas Kanunu

İsv. BK	: İsviçre Borçlar Kanunu
İÜHFM	:İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	:Karar
LTD. Şti.	: Limited şirketi
m.	:Madde
RCK	: Rusya Ceza Kanunu
RG	: Resmi Gazete
RIHK	: Rusya İdari Hatalar Kanunu
RLK	: Rusya Limited Şirketler Kanunu
RMK	: Rusya Medeni Kanunu
RMUK	: Rusya Medeni Usul Kanunun
S.	:Sayı
s.	:Sayfa
SSGSSK	:Türkiye Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
T	:Tarih
TBK	:Türk Borçlar Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
THYKS	:Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu
TMK	:Türk Medeni Kanunu
TTK	:6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vd.	:ve devamı
vs.	:ve saire
VUK	: Türkiye Vergi Usul Kanunu
Y.	: Yargıtay
YD	:Yargıtay Dergisi
YHGK	:Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

GİRİŞ

“Türk, Azerbaycan ve Rus Hukukunda Limited Şirket Yöneticilerinin Sorumlulukları” konulu yüksek lisans tezinin hazırlanmasının değişik nedenlerden dolayı önemli ve faydalı olduğu kanaatindeyiz.

Türkiye, Azerbaycan ve Rusya arasındaki karşılıklı yatırım ve ticaret hacmi gün geçtikçe artmaktadır. Türk yatırımcıları Azerbaycan ve Rusya’da limited şirketler kurarak ticaret yaptıkları gibi, Azerbaycan ve Rusya yatırımcıları da Türkiye’de limited şirket kurarak yatırım yapmaktalar. Genelde ilgili şirketler yatırımcıların (pay sahiplerinin) kendileri tarafından yönetildiği gibi, değişen ticari şartlar ve değişik sebepler onların şirketin bulunduğu ülke mevzuatını bilen profesyonel yöneticileri (müdürleri) şirket yönetiminde tercih etmelerine neden olmaktadır. İşte bu gibi durumlarda yatırımcılar tarafından tercih edilmiş yöneticilerin onların kendilerine (pay sahiplerine), şirkete ve şirket alacaklılarına karşı sorumluluklarını tespit etmek ve üç değişik ülke doktrindeki görüşlerin ve mevzuatındaki düzenlemelerin karşılaştırılması teorik açıdan önem arz etmektedir.

Bir sermaye şirketi türü olarak limited şirket hem Türk, hem Azerbaycan, hem de Rus hukukunda diğer şirketlere nazaran daha yaygın olarak tercih edilmektedir. Bunun nedeni küçük ve orta ölçekli işletmelerin limited şirket tarafından işletilmesinin hem masraf, hem ortaklararası ilişkiler, hem de yönetim ve organizasyon bakımından olumlu sonuçlar doğurmasıdır. Limited şirketin bu yaygınlığı da dikkate alınarak onun değişik konularının, mesela yöneticilerinin sorumluluğunun üç değişik ülke hukuk sistemi dikkate alınarak yüksek lisans veya doktora tezi olarak hazırlanması yeni bir çalışmanın ortaya konulmasına sebep olacaktır. Zira “Türk, Azerbaycan ve Rus Hukukunda Limited Şirket Yöneticilerinin

Sorumlulukları” konulu tez daha önce yüksek lisans ve doktora tez düzeyinde çalışma konusu olmamıştır.

Diğer taraftan, 2012 yılında Türkiye’de yürürlüğe giren yeni TTK’nun limited şirketin yöneticilerinin sorumluluğu da dahil bir çok konuda çağdaş ticari hayata uygun yenilikler getirmiş olması tez çalışmasının önemini daha da artırmaktadır.

Ayrıca uzun bir süre sosyalist bir sistemle yönetilmiş olan Azerbaycan ve Rusya için yeni sayılan limited şirketlerin değişik konularının hem doktrini, hem uygulaması, hem de mevzuatının önemli bir tarihi gelişim ve kazanıma sahip Türk limited şirketler hukuku ile karşılaştırılarak incelenmesinin ilgili ülkelerdeki eksik düzenlemelerin tespitinde yarar sağlayacağı kanaatindeyiz.

Tüm bunlar dikkate alınarak “Türk, Azerbaycan ve Rus Hukukunda Limited Şirket Yöneticilerinin Sorumlulukları” konulu çalışma yüksek lisans tezi olarak tarafımızdan hazırlanmıştır. Hemen belirtmek gerekir ki, “yönetici” kavramı geniş olmakla birlikte, tezde sadece limited şirket müdürlerinin sorumluluğu inceleme konusu yapılmıştır. Zira limited şirkette “yönetici” denilince ilk akla gelen “müdür”dür. Azerbaycan ve Rus hukukunda, Türk hukukunda olduğu gibi limited şirket müdürlerinden değil, “yönetim organı” kavramından söz edilmiştir.

Tez giriş, üç bölüm ve sonuç kısımlarından oluşmaktadır. **Birinci bölümün** ana başlığı “Türk, Azerbaycan ve Rus Hukukunda Limited Şirket Yönetimi”dir. Burada öncelikle Türk, Azerbaycan ve Rus hukukunda limited şirket tanımı, ortak sayısı, şirket sözleşmesi ve sermayesi incelenmiş, daha sonra bu şirketin organları, onların oluşumu, görev ve yetkileri üzerinde durulmuştur.

“Türk Hukukunda Limited Şirket Yöneticilerinin Sorumluluğu” başlıklı **ikinci bölümde** ise, yeni TTK’nu ve eski TTK’nu ile karşılaştırılarak limited şirket

yöneticilerin hukuki ve cezai sorumlulukları müdürlerin timsalinde incelenmiş, sorunlar üzerinde durulmuş ve çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Tezin **üçüncü bölümünün** başlığı “Azerbaycan ve Rus Hukukunda Limited Şirket Yöneticilerinin Sorumluluğu”dur. Burada bir birine benzer hukuki düzenlemelere sahip olan iki post sovyet ülkesinde limited şirket müdürlerinin hukuki, cezai ve idari sorumlulukları incelenmiş, sorunlar tespit edilerek çözüm önerileri ileri sürülmüştür.

Tezin **sonuç** kısmında değişik bölüm ve kısımlarında tespit edilmiş sorunlar ve onlara ilişkin çözüm önerilerinin özeti sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK, AZERBAYCAN VE RUS HUKUKUNDA LİMİTED ŞİRKET

YÖNETİMİ

I. TÜRK HUKUKUNDA LİMİTED ŞİRKET YÖNETİMİ

A. Türk Hukukunda Limited Şirket Tanımı, Ortak Sayısı, Şirket Sözleşmesi ve Sermaye

1. Tanım

Türk hukukunda limited şirket¹ yeni TTK'nun²³ 573-644'cü maddeleri arasında düzenlenmiştir⁴.

Kanun'a göre, "limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulan esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşan, ortakları şirket borçlarından dolayı sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlü olan, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu ile iştigal

¹ Son yıllarda büyüyen Türk ekonomisi açısından sermaye şirketlerinin önemi daha da artmıştır. Bu şirketler arasında ise limited şirket, en çok tercih edilen sermaye şirketi olarak karşımıza çıkmaktadır – **BAHTİYAR, M.**, Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 2017, s.407; **PULAŞLI, H.**, Limited Şirketler Hukukundaki Güncel Gelişmeler ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki Bazı Sorunlar, Batider., XXV, 2009, 38; **ŞENER, O.H.**, Ortaklıklar Hukuku, Ankara 2017, s.672;

² Uzun bir çalışma sürecinden sonra şirketlerin hukuki ve idari yapılarında önemli değişikliklere yol açacak hükümler ihtiva etmekte olan 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu 14.02.2011 tarihinde 27846 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Kanun'un anonim ile limited şirketlerin denetlenmesine ilişkin hükümleri ve şirketlerin yeni muhasebe düzenine geçiş hükümleri 1 Ocak 2013 tarihinde, diğer maddeleri ise, 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. - <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf>

³ Bu çalışmada "TTK" ile 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu ifade edildiği halde, "eTTK" veya "eski TTK" ile 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu ifade edilecektir.

⁴ Limited şirketlere ilişkin düzenlemeler yapılırken İsviçrenin şirketlere ilişkin hükümlerini değiştiren İsviçre tasarısı dikkate alınmıştır- TTK'nun m.573'ün gerekçeli metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> 20.10.06

edebilen bir ticaret şirketidir”. Limited şirketin tüzel kişiliği haiz olma zorunluluğu TTK m.573’te tekrar edilmese de, TTK m.125/1’e göre, tüm ticaret şirketleri tüzel kişiliği haizdir⁵.

Bilindiği gibi, limited şirket, ilk defa 19. yüzyılın sonlarında, yani 1892 yılında Alman kanun koyucusu tarafından ihdas edilen bir şirket türüdür⁶. Alman hukukunda limited şirket düzenlenmesine yer verilmesinin ekonomik nedeni, küçük ve orta ölçekli işletmelerin masraflı katı bir yapısı olan anonim şirket kurmak yerine, sınırlı sorumluluk ilkesini de benimsemiş esnek yapıya sahip bir şirket kurmayı temin etmektir. Hukuki neden ise, Alman Ticaret Kanunu’nda belirtilmiş olan şirket türlerinin yetersiz kalmasıdır. Mesela, kollektif şirketlerde sınırlı sorumluluk ilkesine yer verilmemesi, komandit şirketlerde komandite ortakların şirketi egemenlikleri altına almaları gibi nedenler bu şirketlerin yetersizliğini göstermektedir. Bunun sonucu olarak anonim şirketlerin sınırlı sorumluluk ilkesi ile şahıs şirketlerinin sermaye ile ortaklar arasındaki sıkı bağlılık ilkesi bir şirket birleştirilerek limited şirket kavramı oluşturulmuştur⁷.

Türk hukukunda limited şirket, ilk defa, 1925 tarihli “Fransız Limited Şirketler Kanunu” esas alınarak 1926 tarihli Türk Ticaret Kanununda düzenlenmiştir. 1956 tarihli Türk Ticaret Kanunu’nda ise limited şirketlere ilişkin hükümler kural olarak “İsviçre Borçlar Kanunu” esas alınarak, 503-556. maddeleri arasında kaleme alınmıştır⁸.

Türk Ticaret Kanunu’nun limited şirkete ilişkin hükümlerinde önemli değişiklikler yapılmıştır. Mesela limited şirketlerin tek ortaklı olarak kurulması ve

⁵ TTK m. 573’ün gerekçeli metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> 20.10.06

⁶ **KARAHAN, S. / ÇEKER, M.**, Şirketler Hukuku, Konya 2012, s. 771-772; **ARSLANLI, H.**, Ticaret Kanunu Şerhi, Limited Şirketler, İstanbul 1962, s.2-3; **ALLAHVERDİYEV, S.**, Azerbaycan Respublikasının Mülki Hüququ, Derslik, I Cilt, I kitap, 2003, s.545.

⁷ **ÖNAL, B.S.**, Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, Ankara, 2008, s. 19.

⁸ **ÖNAL**, s. 19.

faaliyet göstermesine, ek ödeme ve yan edim yükümleri konusunda esas sözleşmeye hükümler koymasına imkan verilmesi bu nevi düzenlemelerdir.

Ayrıca TTK'nu limited şirketi, eTTK'daki düzenlemenin aksine şahıs şirketlerinin tipik örneği olan kollektif şirketten uzaklaştırılarak, neredeyse küçük ölçekli bir anonim şirkete benzer hale getirilmiş ve TTK m.124/2'nin hükmüne göre limited şirket, anonim şirket ve sermayesi paylara bölünmüş şirket ile birlikte sermaye şirketleri arasında sayılmıştır.

Bunların dışında TTK'nu, eTTK'daki limited şirketlerin sigortacılık yapamayacaklarına dair yasağı kanundan çıkarılmıştır. Pulaşlı'ya göre bu yasağın kanundan çıkarılması nedeni Sığortacılık Kanunu'nda öngörülen tür zorunluluğu sebebiyle, tekrara düşmemektir⁹. Gerçekten de 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 3'üncü maddesi uyarınca, Türkiye'de faaliyet gösterecek sigorta şirketleri ile reasürans şirketlerinin anonim şirket veya kooperatif şeklinde kurulmuş olması şarttır. Bu hükümden, dolaylı bir şekilde limited şirketlerin sigortacılık faaliyetiyle uğraşamayacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

TTK m.573/3'e göre, limited şirket, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir. Anlaşıldığı gibi limited şirketin amacının öncelikle ekonomik olması zorunludur. Yani limited şirketler için amacın ekonomik olduğunu düzenleyen hüküm emredicidir. Zira ticaret şirketleri için en önemli unsuru amacın geniş anlamda kazanç sağlamak ve daha sonra da bu kazancı kendi ortakları arasında paylaşmaktır. Bu sebeple bilimsel veya hayır amaçlı konular için limited

⁹ PULAŞLI, H., : 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt II, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s 1998 (PULAŞLI, Şerh); TTK m. 573'ün gerekçeli metnine göre de, limited şirketlerin sigortacılık yapamayacaklarına ilişkin hüküm Sigortacılık Kanununda öngörülen tür zorunluluğu sebebi ile tekrara düşmemek için kanundan çıkarılmıştır. - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> 20.10.06; Ayrıca sigorta himayesinin özelliği ile ilgili geniş bilgi için bak. ŞENOCAK, K., Geçici Sigorta Himayesi, BATIDER Haziran 2003, C.32, S.1, s.51-76; ŞENOCAK, K., Hukuki Himaye Sigortası, Ankara, 1993, s.; ŞENOCAK, K., Çifte Sigorta, Ankara 2002; ŞENOCAK, K., Menfaat Değeri Altında Sigorta, GÜHFD, C.4, S.1-2, s.51-90; ŞENOCAK, K., Mesleki Sorumluluk Sigortası, Ankara 2000; ŞENOCAK, K., Yargıtay'ın Verdiği Bir Karar Dolayısıyla, AÜHFD, 1996, C. 45, S.1-4, s.449-451.

şirket kurulamaz. Zira ekonomik olmayan amaçlar için dernek ve vakıfların kurulması gerekir¹⁰.

Bununla birlikte ekonomik olsa bile kanunen limited şirketin kurulması yasak olan amaç ve konularda limited şirket kurulamaz. Sigortacılık Kanunun 3. maddesine, Bankacılık Kanunun 7. maddesine göre, sigorta şirketlerinin, bankaların, sermaye piyasası aracı kurumlarının anonim şirket şeklinde kurulması zorunludur¹¹.

2. Ortak Sayısı

TTK'nın "Tanım ve Kuruluş" başlıklı 573.maddesi ile limited şirketlerin tek gerçek veya tüzel kişi tarafından kurulmasına olanak tanınmıştır¹². Bu husus hem Kara Avrupa hukukuna, hem de AET-nin 89/667 sayılı Yönergesine uygundur¹³. Limited şirketin tek kişi tarafından kurulması halinde, limited şirket müdürleri, şirketin tek ortaklı bir limited şirket olduğunu, tek ortağın adını, vatandaşlığını ve yerleşim yerini tescil ve ilan ettirmek zorundadırlar.

TTK'nın "ortakların sayısı" kenar başlığı altında düzenlenen 574'üncü maddesi gereğince, ortakların sayısı elliyi aşamaz. Bu düzenleme eTTK'dan farklı olmayan bir düzenlemedir. Ayrıca bu kural İsviçre ve Alman Limited Şirket kanunlarında mevcut değildir¹⁴. Maddenin 2. fıkrasında ise, müdürler için yeni görev ve sorumluluk getirilmiştir. Bu hükme göre ortak sayısı bire düşerse durum, devralan kişi tarafından yedi gün içinde müdürlere yazıyla bildirilir. Müdürler, bildirim alınması tarihinden başlayarak yedinci günün sonuna kadar, şirketin tek ortaklı olduğunu, bu ortağın adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını tescil ve ilan ettirirler. Müdürler bu tescil ve ilanı

¹⁰ DOĞANAY, İ., Türk Ticaret Kanunu Şerhi, İkinci Cilt, İstanbul 2004, s. 1378; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 329; YILDIZ, Limited Şirketler, s.83.

¹¹ DİNÇ, TTK, s. 147.

¹² YILDIZ, Ş. : Makalelerim-1988-2007, Ankara, 2008, s.408; PULAŞLI, s 1998

¹³ PULAŞLI, s 1999

¹⁴ PULAŞLI, s 2000

gerçekleştirmedikleri halinde doğacak zarardan sorumlulardır. Aynı yükümlülük, şirketin tek ortakla kurulduğu hallerde de geçerlidir¹⁵. Öte yandan yeni düzenleme, şirketin tek ortağı kendisi olacak bir şirkete dönüşmesi sonucunu doğuracak şekilde kendi paylarını iktisap etmesine yasak getirmektedir (TTK.m. 574 /3) ¹⁶.

Yukarıda ifade edildiği gibi limited şirketlerin tek gerçek veya tüzel kişi tarafından kurulması hususu Kara Avrupa hukukuna, hem de AET-nin 89/667 sayılı Yönergesine uygundur¹⁷. Zira TTK m573`ün gerekçesine göre de, tek kişi şirketi günümüzde bir gereksinim olduğundan ve AET`nun 89/667 sayılı Yönergesi, limited şirkette bu “sınıfı” gerekli gördüğünden kanunda bu yönde açıklık getirilmiştir. Bu adım sadece önemli bir gereksinime cevap vermek ve AB hukuku ile uyum sağlamakta kalmayacak, aynı zamanda uygulamadaki bazı görünüşte ortaklarla kurulan limited şirketlerden doğan kötüye kullanmalara da engel olacak¹⁸, ayrıca perdeyi kaldırma kuralının uygulanmasına yardımcı olacaktır¹⁹.

Öte yandan yeni düzenleme, şirketin tek ortağı kendisi olacak bir şirkete dönüşmesi sonucunu doğuracak şekilde kendi paylarını iktisap etmesine yasak getirmektedir (TTK.m. 574 /3)²⁰.

3.Şirket Sözleşmesi

Limited şirketin esas sözleşmesinde önemli noktalar belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde, şirketin işletme konu veya konularının neler olduğu gösterilmelidir (TTK m.576/1). TTK m.587/1,c.`nin hükmü ile limited şirketlerde tescil edilen konu veya

¹⁵ Tek kişi şirketler hakkında geniş bilgi için bak.; **YILDIZ, Ş.**, Makalelerim, s.408; **PULAŞLI**, Şerh, s 1998; **TEKİNALP, Ü.**, Tarihi Gelişim İçinde Tek Ortaklı Şirketler Sorunsalı ve Türk Hukukunun Bu Konudaki Açılımı. Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan, İstanbul 2007, s. 581, (TEKİNALP, Tari Gelişim).

¹⁶ **MOROĞLU, E.** : Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarısı, Değerlendirme ve Öneriler, Genişletilmiş 6. Baskı, İstanbul, 2009, s 327

¹⁷ **PULAŞLI**, Şerh, s 1999.

¹⁸ **TEKİNALP**, Tari Gelişim, s. 581.

¹⁹ TTK m.573`ün gerekçeli metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> 20.10.06

²⁰ **MOROĞLU**, Değerlendirme ve Öneriler, s 327.

konularla ilgili olarak TTK m.36/1'deki sicil olumlu fonksiyonu işlevinin uygulanacağı belirtilmektedir. Kanaatimize göre, bu kanun koyucu tarafından dikkatsiz davranmanın bir sonucudur. TTK m.587'in gerekçeli metnine göre bu hüküm TTK m.354'ün özdeşidir ve gerekçe için TTK m.354'e bakılmalıdır²¹. TTK m. 354'ün gerekçesinde ise, şirket esas sözleşmesi tam tescil olunur, ama, esas sözleşmenin tamamının tescil olunması maddelerin tümü için TTK m.36/1'in anlamındaki olumlu etki oluşturmaması sonucunu doğuramaz. Yani esas sözleşmenin her hükmünün üçüncü kişiler tarafından bilindiği kabul edilerek onlara karşı ileri sürülemez. Kısaca tescil her hüküm yönünden olumlu etkiye sahip değildir²². Tescili olumlu etkiye sahip olmadığı hükümlerden biri de şirketin konusudur. Zira TTK m. 354/1'de tescili olumlu etkiye sahip olan hükümler arasında şirketin konusu bulunmamaktadır. Fakat TTK 587'de ise konu olumlu etkiye sahip hükümler arasında bulunmaktadır. Bu durum ise çelişki doğurmakta ve kanaatimize göre TTK m.587'nin hükmü TTK m.354'ün hükmü ile uyumlaştırılmalıdır.

Aynı zamanda TTK'nu eTTK'da bulunan ultra_vires ilkesini^{23,24}de kaldırmıştır. Zira eTTK m. 137'ye göre, “ticaret şirketleri hükmü şahsiyeti haiz olup

²¹ TTK m.587'nin gerekçeli metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> 20.10.06

²² TTK m.354'ün gerekçeli metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> 20.10.06

²³ Ultra_vires kavramının değişik tanımları için bak. MUMCU, U., İngiliz Hukukunda Ultra_vires Kavramı, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/323/3204.pdf>

²⁴ Bu kavram, ilk kez özerk kuruluşların ve Demiryolu Şirketlerinin (independent statutory bodies and railway companies) yetki aşımaları nedeni ile ortaya çıkmıştır. Bu konudaki ilk karar, 1875 yılında alınmıştır. Ashbury Şirketi, (mechanical engineers and general contractors = makine mühendislik ve taahhüt) işleri ile uğraşması gerekirken, Belçika'daki bir demiryolu inşaatına yardım etmek için mukavele imzalamıştır. Böylece şirket yöneticileri kendilerine verilen yetkiyi amacı dışında kullanmışlardır. Belçika'daki bir demiryolu inşaatına para koymakla şirketin amacı dışında bir yatırıma girişilmiş olunmaktadır. Konu ilk kez bu kararla, şirketlerin ehliyetine ilişkin bir özellikle ortaya çıkmış, sonradan uygulama alanı genişlemiş, giderek şirketler hukukunun dar kalıplarını yırtarak Devlet gücünün ve mahallî otoritelerin yetki aşımalarını ifade etmek için kullanılmıştır. Şirketlerin ehliyeti açısından, Ultra_vires kavramı içerisinde düşünülecek dolayısı ile hükümsüz sayılacak eylem ve işlemleri karar ve uygulama aşamaları için ayrı ayrı yorumlamak ve hükme bağlamak gerekir. Karar aşamasında iki çeşit durum ortaya çıka ya alman karar şirketin kuruluş amacı dışındadır ya da karar yetkili organlar tarafından alınmamıştır. Bunlardan birincisine (Ultra_vires of Corporation) ikincisine de (ultra_vires of Directors) denilmektedir. Ultra_vires of Directors şirket yöneticilerinin yetkilerinin dışında bir işe girişmeleri, örneğin ancak genel kurulca alınması gerekli kararların kendileri tarafından alınmasıdır. Bu tip yetki aşımı, işlemler sonradan şirket pay sahipleri tarafından onaylamak yolu ile geçerlik kazanıyordu. Ultra_vires of Corporation, şirketin kuruluş amacı dışında bir amaç izlenmesi anlamına gelmektedir. Bu durumda alman karar hükümsüz olduğu gibi, ayrıca şirket yöneticilerinin kişisel sorumluluklarını da gerektiriyordu.-

şirket mukavelesinde yazılı işletme mevzuunun çevresi içinde kalmak şartıyla bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilirler". Bu hükümden anlaşıldığı gibi, eTTK'nu ticaret şirketinin hak ehliyetini onun konusuyla sınırlamış ve bu sınırların dışına çıkarak yaptığı işlemleri ise ultra_vires olarak görmüştür²⁵. Yani ultra_vires ilkesine göre ticaret şirketleri sadece iştiğal ettikleri konularda hak ehliyetine sahiptirler. Bu sebeple diğer konularda yaptıkları işlemler hak ehliyetinin ötesinde (ultra_vires) olduğu için hükümsüz sayılırdı ve dolayısıyla iyniyetli üçüncü kişilerin hakları ihlal edilmekteydi. Ultra_vires ilkesi, uygulamada iyiniyetli üçüncü kişilerin haklarını ihlal etmektedir ve dolayısı ile halen eleştirilmektedir. Kaydedilen eleştirileri ve Avrupa Birliğinin²⁶ önerilerini dikkate alan TTK bu ilkeyi kaldırdı. Ultra_vires ilkesinin kaldırılması sebebiyle, şirketin işletme konusu dışında yapacağı işlemlerin sonuçları, kanunda üçüncü kişinin iyiniyeti çerçevesinde düzenlenmiştir²⁷.

4. Sermaye

Esas sermaye unsurundan bahsederken öncelikle belirtmek gerekir ki, anonim şirketlerdeki gibi, limited şirketin sermayesi de esas sermayedir²⁸. Yani bu sermayenin

MUMCU, U.,İngiliz Hukukunda Ultra_vires Kavramı, AÜHFD, C.27, 1970, sayı 1-2

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/323/3204.pdf>

²⁵ Yargıtay'ın bu hususta değişik kararları mevcuttur. Şöyle ki, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin, 24.09.1990 tarih ve 5383/5771 sayılı bir kararında, şirket esas sözleşmesinde açıkça yazılı olmamakla birlikte kredi karşılığı ipotek tesisi işlemini geçerli kabul etmiş, ultra_vires saymamıştır. Buna karşılık Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 29.11.1969 tarihli ve 13906/847 sayılı kararında, bir şirketin siyasi partiye bağışta bulunma işlemini işletme konusu dışında kabul ederek geçersiz saymıştır. – **MUMCU, U.**,İngiliz Hukukunda Ultra_vires Kavramı, AÜHFD, C27, 1970, sayı 1-2

[,http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/323/3204.pdf](http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/323/3204.pdf)

²⁶ Avrupa Birliğinin 68/151 sayılı ve 9 Mart 1968 tarihli, "kamuyu aydınlatma yönergesi" diye anılan birinci şirketler hukuku yönergesi, Avrupa Birliği hukukunda ultra_vires kuralını kaldırmış ve üye ülkelerin de bu kuralı kanunlarından çıkarmalarını öngörmüştür. Yönergenin amacı, şirket adına yapılan işlemlerin şirketi bağlayacağına yönelik iyi niyetli üçüncü kişilerin işlem güvenliğini korumaktır. – TTK'nun gerekçeli metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> 20.10.06

²⁷ <http://www.ticaretkanunu.net/turk-ticaret-kanunu-genel-gerekce/>

²⁸ Anonim şirketlerden farklı olarak limited şirkette kayıtlı ve şartlı sermaye sistemleri kabul edilmemiştir. Zira az sayıda ortağı bulunan limited şirkette sermaye artırımını zaten kolaydır. Bu nedenle sermaye artımı gibi önemli bir kararı müdürlere bırakılmasının doğru olmadığı görüşü hakimdir- **TEKINALP, Ü.**,Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul 2013, s. 453

değiştirilmesi için esas sözleşmenin değiştirilmesi zorunludur. Diğer taraftan TTK m.573/1`de zikredildiği gibi, limited şirketlerde esas sermaye belirli bir rakam olup, bu sermaye ortaklarının esas sermaye paylarından oluşur<sup>29</sup>. Belirli bir rakam<sup>30</sup> olmak zorunda olan esas sermayenin asgari tutarı ise TTK m.580`de düzenlenmiştir. İlgili hükme göre limited şirketin esas sermayesi en az onbin Türk Lirasıdır ve bu asgari tutar, Bakanlar Kurulunca on katına kadar artırılabilir³¹.

Limited şirkete esas sermaye olarak nelerin taahhüt edilebileceği ise, TTK`da düzenlemiştir. Zira TTK m.127/1`e göre, kanunda aksine hüküm olmadıkça ticaret şirketlerine sermaye olarak; a) Para, alacak, kıymetli evrak ve sermaye şirketlerine ait paylar, b) Fikrî mülkiyet hakları, c) Taşınır ve her çeşit taşınmaz, d) Taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları, e) Kişisel emek, f) Ticari itibar, g) Ticari işletmeler, h) Haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler, i) Maden ruhsatnameleri ve bunun gibi ekonomik değeri olan diğer haklar, j) Devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer, konabilir. Fakat TTK m.581/1`in hüküm bu maddeye kısıtlama getirmiştir. Zira TTK m.581/1`e göre, üzerlerinde sınırlı ayni bir hak, haciz veya tedbir bulunmayan; nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar ve adlar da dâhil, malvarlığı unsurları ayni sermaye olarak konulabilir. Hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olamaz.

Esas sermaye paylarının itibarî değerleri farklı olabilir. Ancak, esas sermaye paylarının değerlerinin yirmibeş Türk Lirası veya bunun katları olması şarttır. Bir esas

(TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku); **BİLGİLİ / DEMİRKAPI**, s.326; **DİNÇ, H.**, Fikri Mülkiyet Haklarının Ticaret Şirketlerine Sermaye Olarak Konulması, Ankara 2016, s.25.

²⁹ **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 453.

³⁰ TTK`nu, eTTK m.544/2`de yer alan limited şirketin düzenleyeceği her türlü evrak ve belgelerinde, mektuplarında, ticaret unvanı ile birlikte, esas sermaye miktarının gösterilmesi zorunluluğu kaldırılmıştır. Dolayısıyla yeni kanuna göre, esas sermaye miktarının her türlü evrakta gösterilmesine gerek yoktur- **PULAŞLI**, Şerh, s 2004

³¹ 2005 yılı Mart ayı tarihli TTK Tasarısında asgari sermaye miktarı anonim şirketlerde olduğu gibi limited şirketlerde de 50.000 TL öngörülmüştür. Kasım 2005 tarihinde Başkanlığa sunulan tasarıda bu miktar 25.000 TL`ye ve Tasarının yasalaşma aşamasında 10.000 TL`ye indirilmiştir. - **PULAŞLI**, Şerh, s 2005.

sermaye payının vereceği oyun, TTK m.618 uyarınca itibarî değere göre hesaplanması, esas sermaye payının bölünmesi değildir. Aynı hüküm bir hakkın veya yükümlülüğün itibarî değere göre belirlendiği durumlar için de geçerlidir (TTK m.583/2).

TTK m. 583/1'e göre, şirket sözleşmesinde esas sermaye paylarının itibarî değerleri en az yirmibeş Türk Lirası olarak belirlenebilir. Şirketin durumunun iyileştirilmesi amacıyla bu değer altına inilebilir. Ayrıca esas sermaye payları itibarî değerden veya bu değeri aşan bir bedelle çıkarılabilir (TTK m.583/4). Esas sermaye payının bedeli şirket sözleşmesinde öngörüldüğü şekilde, nakit veya ayın olarak veya bir alacağın takası yoluyla yahut sermaye artırımında olduğu gibi, serbestçe kullanılabilecek özkaynakların esas sermayeye dönüştürülmesi yoluyla ödenir (TTK m.583/5).

B. Limited Şirketin Yönetimi ve Yönetici Kavramı

1. Limited Şirketin Yönetimi

Güncel Türkçe Sözlükte yönetim kavramı “yönetme işi, çekip çevirme, idare” anlamını ifade etmektedir. Literatürde yönetim terimi ile ilgili pek çok tanımlar yapılmıştır. Mesela, **Eryılmaz'a** göre, “yönetim, başkalarını sevk ve idare etme faaliyeti ya da sureci ve belirli bir amacı gerçekleştirmek için yapılan kararlı bir eylem” olarak tanımlanabilmektedir³². **Soykan'a** göre ise, yönetim kavramı iki anlamda tanımlanmaktadır. Birinci anlamda yönetim kavramı, şirketin üretim ve pazarlama organizasyonu ile finansman planlamasını, muhasebenin yapılandırılıp tutulmasını,

³² **ERYILMAZ**, Bilal., Kamu Yönetimi, İstanbul, 2002, s 3

personel yönetimini ve araştırma ve geliştirmeyi kapsar, diğer anlamda ise müdürler, şefler ve diğer görevlilerin bütününe ifade eder³³.

Tanımlardan anlaşıldığı gibi yönetim kavramı belirli bir amacı gerçekleştirmek için hem yönetsel işlemleri, hem de şirketin yönetsel organizasyonu içermektedir.

TTK'nu şirket organlarına ilişkin hükümleri ile eTTK hükümleri arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. ETTK hükümleri içinde yer alan şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla müdür tayin edilmemesi halinde bütün ortakları müdür sayan özden yönetim ilkesi, TTK'nda terk edilmiş³⁴ ve seçilmiş yönetim organı sistemi benimsenilmiş, ortakların şirketi idare yükümlülüğü ortadan kalkmıştır³⁵. Ayrıca eTTK'ya göre 20'den fazla ortağı olan limited şirket için bulunması zorunlu olan denetçi sistemi kaldırılmıştır³⁶.

a. Genel Kurul

TTK'nu, eTTK'dan farklı olarak “ortaklar umumi heyeti” terimi yerine “genel kurul” terimini kullanmıştır ve terimin karşılığı olarak uygulama ve doktrinde “ortaklar kurulu” terimi de kullanılmaktadır³⁷.

TTK m.616 hükmünün kenar başlığında “Genel kurul” olarak anılan limited şirket genel kurulu, tüm ortakların davet edilmesinin zorunlu olduğu ve tümünün katılabildiği en yüksek irade ve karar organıdır³⁸. Genel kurul, daha çok iç ilişkiye yönelik kararlar alan ve ortakların malvarlığı ve yönetim konularında haklarını

³³ **SOYKAN**,İsmayıl Cem, Türk Ticaret Kanunu'nda ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nda Anonim Şirketin Yönetimi ve Temsili, LHD, 2010 ,C 8,S 91, s2377

³⁴ TTK m.623'ün gerekçeli metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> 20.10.06.

³⁵ Zira 6762 sayılı TTK m. 540' a göre, aksi esas sözleşme ve genel kurul tarafından kararlaştırılmamışsa, ortaklar hep birlikte müdür sıfatıyla yönetim ve temsile yetkili ve aynı zamanda da mecburdular. Oysa TTK m. 576 bend d ile TTK m. 623 şirket müdürlerinin esas sözleşmede gösterilmesini zorunlu saymış ve anonim şirketlerde olduğu gibi, seçilmiş yönetim ilkesini getirmiştir. – **YILDIZ**, Müdürlerin Sorumluluğu, s.64.

³⁶ Bak. TTK'nun gerekçeli metni, s.48-49 - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> 20.10.06.

³⁷ **YARALI, L.**, Limited Şirketin Kamu Borçlarından müdürlerin ve ortakların sorumluluğu, Ankara 2010, s 46

³⁸ **ARSLANLI, H. / DOMANIÇ, H.**, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi-III Cilt, İstanbul, 1989, s 503 ; **PULAŞLI**, Şerh, s 2115.

kullandıkları bir kuruldur. Karar organı olarak genel kurul, ortaklık sözleşmesini değiştirmeye, müdürleri tayin ve azle, onların ücretlerinin belirlenmesi ve ibraları, yılsonu finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun onaylanması gibi devredilmesi mümkün olmayan yetkilere sahiptir (TTK m. 616)³⁹.

Genel kurulun yetkileri başka bir organa devredilebilen ve devredilemeyen olmak üzere ikiye ayrılmaktadır⁴⁰. Zira, TTK m.616 genel kurulun devredilemez yetkilerini düzenlerken onları kaynağı yönünden tasnif etmiştir. Şöyle ki, genel kurulun bazı yetkileri kanun gereğince, yani sözleşmede gösterilmese bile devredilmez yetki olduğu halde (TTK m.616/1), bazıları ise sözleşmede kararlaştırıldığı durumda, yani sözleşme gereğince devredilmez yetki (TTK m.616/2) olabilmektedir.

TTK m.616/1'e göre, genel kurulun kanun gereğince devredilmez yetkileri şunlardır:

- a) Şirket sözleşmesinin değiştirilmesi.
- b) Müdürlerin atanmaları ve görevden alınmaları.
- c) Topluluk denetçisi ile denetçilerin atanmaları ve görevden alınmaları.
- d) Topluluk yılsonu finansal tabloları ile yıllık faaliyet raporunun onaylanması.
- e) Yılsonu finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun onaylanması, kâr payı hakkında karar verilmesi, kazanç paylarının belirlenmesi.
- f) Müdürlerin ücretlerinin belirlenmesi ve ibraları.
- g) Esas sermaye paylarının devirlerinin⁴¹ onaylanması.
- h) Bir ortağın şirketten çıkarılması⁴² için mahkemeden istemde bulunulması.

³⁹ PULAŞLI, Şerh, s 2115.

⁴⁰ TTK m.616/3'e göre, tek ortaklı limited şirketlerde, bu ortak genel kurulun tüm yetkilerine sahiptir. Tek ortağın genel kurul sıfatıyla alacağı kararların geçerlilik kazanabilmeleri için yazılı olmaları şarttır.

⁴¹ Yargıtay 11.HD'nin 18.06.2013 tarihli, E.2011/11115, K.2013/12795 sayılı kararına göre, limited şirketler için geçerliliğinin öteden beri kabul edilen ve somut olaya uygulanması gereken eTTK'nın 443/2. maddesi hükmüne göre, aktiflerin toptan satılabilmesi (devir edilebilmesi) için bu yönde şirketin ortaklar kurulunun (genel kurulun) kararının varlığı gerekmektedir. Şirketin tek malvarlığı ile ilgili veya işiğal konusunun son bulmasını gerektiren tasarruflarda da ortaklar kurulunun (genel kurulun) kararı aranmaktadır. – ALTAŞ, Kararlar, s.537-538.

1) Müdürün, şirketin kendi paylarını iktisabı konusunda yetkilendirilmesi veya böyle bir iktisabın onaylanması.

i) Şirketin feshi⁴³.

j) Genel kurulun kanun veya şirket sözleşmesi ile yetkilendirildiği ya da müdürlerin genel kurula sunduğu konularda karar verilmesi.

TTK m.616/2'ye göre, aşağıda sayılanlar, şirket sözleşmesinde öngörüldükleri takdirde genel kurulun devredilemez yetkileridir:

a) Şirket sözleşmesi uyarınca genel kurulun onayının arandığı hâller ile müdürlerin faaliyetlerinin onaylanması.

b) Önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım haklarının kullanılması hakkında karar verilmesi.

c) Esas sermaye payları üzerinde rehin hakkı kurulmasına ilişkin onayın verilmesi.

d) Yan edim yükümlülükleri hakkında iç yönerge çıkarılması.

e) Şirket sözleşmesinin TTK m.613/4 uyarınca ortakların onayını yeterli görmemesi hâlinde, müdürlerin ve ortakların şirkete karşı bağlılık yükümü veya rekabet yasağı ile bağdaşmayan faaliyetlerde bulunabilmelerinin onayı için gereken iznin verilmesi.

f) Bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerden dolayı şirketten çıkarılması.

TTK'nun 617/1. maddesi de genel kurulun olağan ve olağanüstü olarak toplanabileceğini hükme bağlamıştır. Söz konusu maddeye göre, olağan genel kurul

⁴² Limited şirket ortağının şirketten çıkarılması hakkında geniş bilgi için bak. **ŞAHİN, A.**, Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkması Ve Çıkarılması, s.851-858
<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:1Y0MXKBf4YIJ:e-dergi.marmara.edu.tr/maruhad/issue/download/5000001563/5000000563+&cd=44&hl=tr&ct=clnk&gl=az>

⁴³ Limited şirketlerde de güncel olan şirketin haklı nedenler ile fashi hakkında geniş bilgi için bak. **SÜMER, A.**, Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi, s.839-849 -
<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:1Y0MXKBf4YIJ:e-dergi.marmara.edu.tr/maruhad/issue/download/5000001563/5000000563+&cd=44&hl=tr&ct=clnk&gl=az>

her yıl hesap döneminin sona ermesini takip eden üç ay içinde yapılır. Kanun’da sürenin aşılması hali ile ilgili her hangi bir müeyyide bulunmamaktadır. Aynı maddeye göre, olağanüstü genel kurulun toplanabilmesi için ya şirket esas sözleşmesinde belirtilen bir konunun görüşülmesi ya da şirket işlerinin gerekli kıldığı bir durumun varlığı gerekmektedir. Toplantı ister olağan ister olağanüstü olsun şirket ortaklar genel kurulunu, toplantıya çağırmakla, şirket müdürü görevli ve yetkilidir. Zira TTK m. 625/1,g’ye göre, genel kurul toplantısının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi limited şirket müdürünün devredilmez ve vazgeçilmez görev ve yetkisidir.

Yeni kanunda, tek müdür veya birden fazla müdürün bulunması halinde, başkanlık durumu ve yetkileri açıkça düzenlenmiştir. Şöyle ki, TTK’ya göre, başkan olan müdür veya tek müdürün bulunması hâlinde bu kişi, genel kurulun toplantıya çağırılması ve genel kurul toplantılarının yürütülmesi konularında olduğu gibi, genel kurul başka yönde bir karar almadığı ya da şirket sözleşmesinde farklı bir düzenleme öngörülmediği takdirde, tüm açıklamaları ve ilanları yapmaya da yetkilidir (TTK.m 624/2).

Limited şirket genel kurulu kararları kural olarak, yani kanun veya şirket sözleşmesinde aksi öngörülmediği takdirde, seçim kararları dâhil, toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınır (TTK m.620). Bununla birlikte bazı önemli kararları ise toplantıda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması hâlinde alınabilir (TTK m.621/1).

b. Müdürler

Limited şirketin ikinci zorunlu organı ise müdür veya müdürler kuruludur. *Yıldız’a* göre, “Müdürler, genel kuruldan farklı olarak daimi bir organdır. Şirketin

kurulduğu andan (TTK m. 586), tasfiyeye girdiği ana kadar, hatta bazı durumlarda tasfiye süreci de dahi (TTK m. 643, TTK m.535-536) şirketi yönetir. Böylece kullandığı yetki ve yapmış olduğu işlemlerle şirketin, ortakların, şirket alacaklılarının hak ve çıkarları üzerinde etkili olur”.⁴⁴

TTK anonim şirket yönetim kurulu üyeleri için belirlendiği şartları, limited şirket müdürleri için açıkça belirlenmemiştir⁴⁵. Bu noktada müdür olarak seçilen veya tüzel kişi müdürün⁴⁶ temsilcisi olarak seçilen gerçek kişilerin tam ehliyetli olması ve iflas etmemiş bulunmasının gerekip gerekmeyeceği hususu kanunda açık değildir. Ancak sorumluluk konusunda, anonim şirket hükümlerine atıf yapan bir düzenlemenin, anonim şirket yönetim kurulu üyeleri için aradığı tam ehliyetli olma ve iflas etmeme şartını limited şirket müdürleri için de aradığını kabul etmek en doğru çözüm olacaktır⁴⁷.

Bilindiği gibi yeni TTK` eTTK`dan⁴⁸ farklı olarak ortakları⁴⁹ müdür sayan özen yönetim ilkesini kaldırmış ve ilk müdürler hariç diğer müdürlerin genel kurulca seçilmesini zorunlu kılmıştır. Belirtilen şekilde göreve gelmemesine rağmen bir kimsenin yönetim organının yetkisine giren konulara ilişkin kararların alınmasında

⁴⁴ **YILDIZ, Ş.**, Limited Ortaklıklarda Müdürlerin Sorumluluğu, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl:12 Sayı: 24, Güz 2013/2, (s.61-79), s.63(YILDIZ, Müdürlerin Sorumluluğu) http://www.ticaret.edu.tr/Uploads/yayin/sosyal/61_79_Sukru_Yildiz.pdf

⁴⁵ Türkiye Baro Birliğinin 08.03.2014 tarihli, E. 2013/734 ve K. 2014/158 sayılı kararına göre, “Şirket müdürlüğü Avukatlık ile bağdaşmayan işlerden olması nedeniyle Avukatlık Kanunu 11. maddeye aykırı eylemi nedeniyle şikâyetli avukatın cezalandırılması hususunda tam bir kanaat oluşmuştur” - <http://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKarari581.tbb>; Kanaatimize göre, bu durum avukatın limited şirkete müdür olarak seçilmesine Ticaret Hukuku açısından engel değildir.

⁴⁶ Anonim şirketlerde yönetim kurulu üyesi olabilecek tüzel kişilerin nitelikleri hakkında geniş bilgi için bak. **DEVELİ, E.**, Tüzel Kişinin Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeliği, Ankara 2016, s.27-50.

⁴⁷ **YILDIZ**, Limited Şirketler, s. 247; **KARAAHMETOĞLU, İ.Ö.**, 6102 Sayılı TTK`na Göre Limited Şirketin Temsili, Ankara 2014, s.38.

⁴⁸ ETTK`ya göre müdürler hakkında geniş bilgi için bak. **APAK, T.**, Limited Şirketlerde Müdürlük, - <http://www.legalisplatform.net/Makale/Limited%20M%DEirketlerde%20M%FCd%FCrl%FCk.pdf>

⁴⁹ Müdür seçilecek kişinin ortak olması artık zorunlu olmadığı halde, Yargıtay`ın da ifade ettiği gibi, TTK m.623/1`in hükmü gereğince her durumda en azından bir ortağın şirketi yönetim ve temsil yetkisine sahip olması zorunludur -(Y.11.HD`nin 26.12.2013 tarihli, E.2013/4767, K.2013/23528 – **ALTAŞ**, Kararlar, s.559-560.)

önemli ölçüde hazırlıkta bulunması ve temel hususları aşacak bir biçimde yardımcı olması halinde, fiili organ olarak kabul edilmesi gerekecektir⁵⁰.

İlk müdürlerin genel kurulca seçilmesi mümkün olmadığı için kuruluşa esas sözleşme ile atanmış olması gerekir. İşleyişte ise müdürleri seçme ve ilk müdürler de dahil görevden alma yetkisi genel kurula aittir (TTK m. 616/b)⁵¹.

TTK m.623 gereğince, şirketin yönetimi ve temsili şirket sözleşmesi ile düzenlenir ve şirket sözleşmesi ile yönetimi ve temsili, müdür sıfatını taşıyan bir veya birden fazla ortağa veya tüm ortaklara ya da üçüncü kişilere verilebilir. En azından bir ortağın şirketi yönetim hakkının ve temsil yetkisinin bulunması gerekir. Yeni TTK'ya göre tüzel kişilerin müdür seçilmesi mümkündür. Tüzel kişinin müdür seçilmesi halinde, müdür seçilen tüzel kişinin bu görevi onun adına yerine getirecek bir gerçek kişiyi belirlemesi gereklidir (TTK m. 623/2). *Yıldız'a* göre, "Böylece temsilci gerçek kişinin fiilinden müdür tüzel kişilerin sorumlu olmasına imkan tanımış olmaktadır"⁵².

Müdürlerin yetki ve görevleri ise genel olarak TTK m.625-627'de düzenlenmiştir. TTK m.625 müdürlerin devredilmez yetki ve görevlerinin neler olduğunu, m.626 müdürlerin "özen ve bağlılık yükümü ile rekabet yasağı yükümünü", m.627 ise "eşit işlem yükümünü" hükme bağlamıştır. Diğer taraftan TTK m.623/3'e göre müdürler, kanunla veya şirket sözleşmesi ile genel kurula bırakılmamış bulunan yönetime ilişkin tüm konularda karar almaya ve bu kararları yürütmeye yetkilidirler.

Limited şirkette tek müdürün olması veya birden çok müdürün bulunması mümkündür. TTK'nun 624. maddesi müdürlerin birden fazla olması durumunda ortaya çıkan hukuki ilişkilere düzenleme getirmiştir. Buna göre, şirketin birden fazla müdürünün bulunması hâlinde, bunlardan biri, şirketin ortağı olup olmadığına

⁵⁰ **YASAMAN**, Hamdi: Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılabilir Sorumluluk Davaları, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2103/2, Prof.Dr. Oğuz İmregün'e Armağan Sempozyumu, (s.97-113), s.98 (YASMAN, Sorumluluk Davaları).

⁵¹ Geniş bilgi için bak. **KARAAHMETOĞLU**, s.110-111.

⁵² **YILDIZ**, Müdürlerin Sorumluluğu, s.64.

http://www.ticaret.edu.tr/Uploads/yayin/sosyal/61_79_Sukru_Yildiz.pdf

bakılmaksızın, genel kurul tarafından müdürler kurulu başkanı olarak atanır (TTK m.624/1). Başkan olan müdür veya tek müdürün bulunması hâlinde bu kişi, genel kurulun toplantıya çağırılması ve genel kurul toplantılarının yürütülmesi konularında olduğu gibi, genel kurul başka yönde bir karar almadığı ya da şirket sözleşmesinde farklı bir düzenleme öngörülmediği takdirde, tüm açıklamaları ve ilanları yapmaya da yetkilidir (TTK m.624/2). Birden fazla müdürün varlığı hâlinde, bunlar çoğunlukla karar alırlar. Eşitlik hâlinde başkanın oyu üstün sayılır. Şirket sözleşmesi, müdürlerin karar almaları konusunda değişik bir düzenleme öngörebilir (TTK m.624/3).

2. Limited Şirkette Yönetici Kavramı

Ticaret şirketlerinde yönetici genel olarak şirketi yöneten kişi veya kişileri ifade etmek için kullanılan bir ifadedir. Bu sebeple limited şirkette müdürler bu kavrama dahil olduğu gibi, TTK'nu anlamında müdür sayılmayan şirket yöneticileri de bu kavram içinde kabul edilmektedir.

Tekinalp'a göre, “yönetici terimi, ticaret şirketlerinde adına karar alıp onu icra eden ve imza yetkisi bulunan, bu suretle ortaklık adına ortaklığın işletme konusunun gerçekleştirilmesi için kendilerine bırakılan görevler çerçevesinde gerekli olan işlemleri yapan genel müdürü, genel müdür yardımcılarını, müdürleri, CEO, genel koordinatör gibi sıfatları taşıyan kişileri ve benzeri yetkililer”i ifade eder⁵³.

Limited şirketlerde de uygulanan TTK m.553'e göre, kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar. Bahsedilen madde metnindeki “yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler” limited şirketler açısından

⁵³ **TEKİNALP, Ü.**, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, İstanbul 2012, s. 271 (TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklığının Esasları), s. 271.

“müdürler ve yöneticiler” şeklinde anlaşılması gerekir. Bu kanun koyucu tarafından özellikle tercih edilmiş, ancak “fiili organ”ları aşan şekilde yorum yapılması istenmediğinden, İsviçre BK’deki ifade aynen alınmamıştır⁵⁴.

Uysal ve Demiralay’a göre, “TTK m.553 ile İsviçre BK m. 754 arasında 4 önemli fark bulunmaktadır. Bunlardan birincisine göre, TTK m.553/1’de “kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları” denilerek açıkça görevli kişiler ifade edilmiştir. Kaynakta ise, “yönetim kurulu üyeleri ile yönetim ve tasfiye ile uğraşan kişiler” ifadesine yer verilmiştir. Geniş anlama sahip “uğraşan” sözcüğü ile görevli olmadığı halde yönetime ve tasfiyeye karışan, talimat veren, yönetimi ve tasfiyeyi yönlendiren, bir bakıma arkadan yöneten büyük pay sahipleri başta olmak üzere, gizli yöneticiler ve tasfiye memurları (öğretideki deyimle, “fiili organ”lar) kastedilmiştir. Bu geniş kapsamlı ibarenin hukukumuzda aktarılması halinde (banka hukukundaki deneyim ve birikim göz önüne alınınca) ibarenin amacı ve İsviçre’deki anlayışı aşan bir anlam ve boyut kazanacağından endişe edilmiştir. Böyle ucu açık bir ibareyi hükme koymak yerine mevcut “yöneticiler” sözcüğünün yorumlanmasının öğretiye ve yargı kararlarına bırakılmasının, bu yolla daha dinamik bir anlayışın hukukumuzda egemen olabileceği düşünülmüştür”⁵⁵.

Hemen belirtmek gerekir ki, bu çalışmada “Türk, Azerbaycan ve Rus hukukunda limited şirket yöneticilerinin sorumluluğu” konusu incelenirken limited şirketin tüm yöneticilerinin değil, sadece müdürlerin sorumluluğu incelenmiştir.

⁵⁴ **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, s.99-100.

⁵⁵ TTK m.553’ün gerekçeli metni - <http://www.uysal-demiralay.av.tr/ticaretkanunu.htm> ; **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, s. 100.

II. AZERBAIJAN VE RUS HUKUKUNDA LİMİTED ŞİRKET VE BU ŞİRKETİN YÖNETİMİ

A. Azerbaycan ve Rus Hukukunda Limited Şirket Kavramı ve Unsurları

1. Genel Olarak

Temel hukuki metotlar bakımından Azerbaycan ve Rus hukukları arasında önemli bir farklılık bulunmamaktadır. Sovyet döneminde Rusya’da ve aynı zamanda Sovyet sistemi içinde bulunan Azerbaycan’da olan kurumlar merkezden gelen emirleri yerine getirmekle sorumlu tutularak merkezi plana göre yöneltiliyordu. Limited şirkete ilişkin hükümler 1990 yıllarda SSCB mevzuatında düzenlenmeye başlandı⁵⁶. O dönemde limited şirketle ilgili hükümler Sovyetler Birliği Bakanlar Kurulunun onayladığı yönetmelik ile düzenlenmiştir⁵⁷.

1 Ekim 1991 yılında Azerbaycan bağımsızlığını kazandıktan sonra, siyasi, askeri, sosyal ve ekonomik problemlerle karşı karşıya kalmıştır. Planlı ekonomiden serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinde ülkede ekonomik çökme yaşanmıştır. Buna rağmen zaman zaman ülkede ekonominin güçlenmesi için bir takım çalışmalar ve uygulamalar yapılmaya başlanmıştır. Bağımsız Azerbaycan’da limited şirkete ilişkin hükümler ilk defa 1994 yılında, Azerbaycan Müessiseler Kanununda⁵⁸ düzenlenmiştir. Bu kanunun 5. Maddesine göre, müessiseler devlet müessesesi, ferdi (aile) müessise, şerikli müessise (kollektif ortaklık), paylı və şerikli müessise (kommandit ortaklık), sınırlı sorumluluklu müessise (limited şirketler) ve sehmdar cemiyet (anonim şirket) olarak tasnif olunur.

⁵⁶ ALLAHVERDİYEV, 546

⁵⁷ «Polojeniyе ob akşionernih obşestvah i obşestvah s oqraniçennoy otvetstvennostyu» utv. Postanovleniyem Soveta Ministrov SSSR ot 19.06. 1990 . № 559.

⁵⁸ Azerbaycan Müessiseler Kanunu için bak. - <http://www.e-qanun.az/framework/9081>

1999 yılında ise limited şirketin kavramını ve bu şirketteki ilişkileri düzenleyen ALK (Mehdud Mesuliyyətli Cəmiyyət) Kanunu kabul edildi⁵⁹. ALK`nu 50 maddə halində limited şirketin kavramını, onun kuruluşunu, əsas sərmayəsi və qazanç paylaşımını, şirketin yönetilmesini, sona ermesini və dış denetimini düzenleməkdəydi⁶⁰.

2000 yılında yürürlüğe giren AMK (Azerbaycan Mülki Mecellesi)⁶¹ ise özel hukukun değişik alanlarına ilişkin hükümler getirmiştir. Zira AMK`nın 24-42`ci maddeleri arasında gerçek kişiler, 42-134`cü maddeleri arasında limited şirket de dahil olmakla özel hukuk tüzel kişileri, 135-323`cü maddeleri arasında eşya hakları, 323-970`ci maddeleri arasında akitler ve sözleşmeler, 987-1078`ci maddeleri arasında kıymetli evrak, 1087-1090`cı maddeleri arasında vekaletsiz iş görme, 1091-1095`cı maddeleri arasında haksız iktisap, 1096-1132`cı maddeleri arasında haksız filler, 1133-1325`ci maddeleri arasında ise miras hukuku hükümleri düzenlenmiştir⁶². AMK`da limited şirketin özel düzenlenmesi ile birlikte ALK`nu 10 Haziran 2005-ci il tarihli 925-IIQD sayılı Kanun⁶³ ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Rus hukukunda ise limited şirketle ilgili ilk düzenleme 1994 yılında Rus Medeni Kanunda (Grazhdanskiy Kodeks)⁶⁴ düzenlendiği gibi, 1998 yılında Rus Limited Şirketler Kanununda⁶⁵ da düzenlenmiştir. Hemen belirtmek gerekir ki, Rus Medeni Kanunu, Azerbaycan Medeni Kanunun kaynağıdır ve bu yüzden önemli ölçüde benzerlik göstermektedir.

Limited şirketin kavram ve unsurlarının iki ülke hukukunda nasıl düzenlendiğine bakmak önem arz etmektedir.

⁵⁹ Azerbaycan Limited Şirketler (Mehdud Mesuliyyətli Cəmiyyət) Kanunu için bak. – <http://www.e-qanun.az/framework/4610>

⁶⁰ **ALLAHVERDİYEV**, s. 546

⁶¹ Azerbaycan Medeni Kanunun (Azerbaycan Mülki Mecellesi için bak. - <http://www.e-qanun.az/code/8>

⁶² **DEMİRKOL, F.**, Azerbaycan Mevzuatı (Çeviri ve Derleme), Ankara 1995, s189;

⁶³ 10 iyun 2005-ci il tarihli 925-IIQD sayılı Azerbaycan Cumhuriyeti Kanun için bak. – <http://www.e-qanun.az/framework/10685>

⁶⁴ Rusya Medeni Kanunu için bak. - http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_5142/

⁶⁵ Rusya Limited Şirketler Kanunu için bak. http://www.st-standart.ru/laws/ooo/fzooo_ch1.htm

2. Azerbaycan Hukukunda Limited Şirket Kavramı ve Unsurları

Yukarıda üzerinde durulduğu gibi, Azerbaycan hukukunda limited şirkete ilişkin düzenlemeler AMK'nun "tüzel kişiler" başlıklı 4. faslının, "ticaret şirketleri" başlıklı 2. paragrafında, 87-96. maddeleri arasında düzenlenmiştir. AMK'nun bu ve diğer hükümleri limited şirketin kavramını ve unsurlarını düzenlemektedir. Zira, AMK m.87/1'in 1. cümlesine göre, "limited şirket, bir veya daha çok (gerçek ve (veya) tüzel) kişi tarafından kurulan, sermayesi şirket esas sözleşmesi ile belirli sayıda paylara bölünmüş⁶⁶ şirkettir". Bu hüküm limited şirketin şahıs ve sermaye unsurunu ortaya koymakta ve bu unsurların Türk hukuku ile aynı nitelikte olduğunu göstermektedir.

Limited şirketin amaç ve konu unsurunu AMK m.45/5 hükmü düzenlemektedir. Bu genel hükme göre, özel hukuk tüzel kişileri esas amacı gelir edinip paylaşmak olan ticaret şirketleri ve amacı gelir edinmek olmayan gayri ticaret şirketleri olarak tasnif olunur. Ticaret şirketleri ise, kollektif şirket, adi komandit şirket, limited şirket, ilave sorumluluklu şirket, anonim şirket⁶⁷ ve kooparetif şirket olarak tasnif olunur (AMKm.64/1). Azerbaycan hukukunda da limited şirketler diğer ticaret şirketleri gibi ekonomik amaçlar için kurulur⁶⁸.

Tüm ticaret şirketleri gibi limited şirketin de ticaret unvanının bulunması zorunludur ve bu unvan sicilde tescil olunmalıdır (AMK m.50/2). Limited şirketin ticaret unvanında şirketin adı ve "limited şirket" ibarelerinin bulunması zorunludur (AMK m.87.8).

Limited şirket ortakları şirket borçlarından dolayı sorumluluk taşımaz ve şirketin faaliyeti ile ilgili zarardan dolayı sahip oldukları esas sermaye payı oranında

⁶⁶ TTK'da bu husus "esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşur" şeklinde ifade edilmiştir.-TTK m.573/1.

⁶⁷ Anonim şirketle ilgili geniş bilgi için bak. **HASANOV, S.**, Sehmdar Cemiyetlerinin Hüquqi Statusu, Bakü 2001, s 10.

⁶⁸ **ASLANOV, S.**, Sahibkarlıq Hüququ, Bakü 2005, s. 120.

risk taşımaktadır. Şirket aynı zamanda pay sahiplerinin üçüncü şahıslar karşısında olan borçlarından dolayı da sorumlu değildir (AMKm.87/1, c.2 ve 3).

Azerbaycan hukukunda da Türk hukukunda olduğu gibi limited şirketin tüzel kişi olması zorunludur (AMK m.45/5) ve bu şirket ticaret sicilinde tescil yolu ile dış ilişkide kurulmaktadır (AMK m.45-47).

3. Rus Hukukunda Limited Şirket Kavramı ve Unsurları

Rus hukukunda limited şirket “obşestvo s ograniçennoy otvetstvennostyu (kısa olarak “OOO”)” ibaresi ile ifade edilmektedir. Bu ifadenin Türkçe karşılığı ise “Sınırlı Sorumlu Şirket”, yani limited şirkettir. Yukarıda kaydedildiği gibi, limited şirketlerin hukuki durumu Rusya Federal Medeni Kanunu ve Limited Şirketler Hakkında Federal Kanunu ile düzenlenmiştir. Zira limited şirketin tanımı RLK'nun 87. maddesinde verilmektedir. Bu hükme göre, “limited şirket, sermayesi belli sayıda paylara bölünmüş bir veya birden fazla (gerçek ve (veya) tüzel) kişi tarafından kurulan şirketlerdir. Limited şirketlerin kurucu ortakları, şirket borçlarından kendilerine ait payların değerinde sorumludurlar. Ancak kurucu ortakların, genel müdürün veya şirket kararlarını etkileyecek diğer kişilerin bilerek yaptığı eylemlerden dolayı şirket iflas ederse, bu kişiler şirket borçlarından tüm malvarlığıyla müteselsil sorumlu olurlar. Diğer taraftan sermaye taahhüdünün tamamını yerine getirmeyen ortaklar, taahhüdün tamamını yerine getirip getirmediğine bakılmaksızın taahhüd ettikleri payın değeri kadar şirket borçlarından sorumluluk taşırlar”⁶⁹.

⁶⁹ **TROFIMOV, K.**, Likvidasiya yuridiceskix lis: voprosı imuşestvennoy otvetstvennosti // Xozyaystvo i pravo, 1995, s 68-66.

B. Azerbaycan ve Rus Hukukunda Limited Şirketin Yönetimi

Limited şirket de diğer tüzel kişiler gibi organları vasıtasıyla haklarını kullanır, haklar elde eder, borç altına girer, mahkemede davacı ve davalı olarak iştirak eder (AMK m. 49/1; RLK m.32). Azerbaycan ve Rus hukukunda limited şirket genel kurul, direktörler kurulu, yönetim organı (müdürler), denetim organı (AMK m.91; RLK m. 32) olarak kabul edilmektedir.

Bahsedilen dört organdan genel kurul ve yönetim organı limited şirket için zorunlu olduğu halde, diğer iki organ yani, direktörler kurulu ve denetim organı ihtiyari hesap edilir. Bununla birlikte konu açısından her dört organın incelenmesi faydalı olacaktır.

1. Genel Kurul

Hem Azerbaycan, hem de Rus hukukuna göre, limited şirketin ali organı onun ortaklar genel kuruludur. Tek kişi limited şirketlerde genel kurulun yetkileri tek ortak tarafından kullanılır ve genel kurulun yetkilerine ait olan konularda yazılı olarak karar alınır. (AMK m. 91.1-4; RLK m.33).

Limited şirket genel kurulu yönetim organı, yani müdürler tarafından şirketin esas sözleşmesinde belirlenmiş şekilde ve tarihte, yılda bir defadan az olmamak şartıyla, şirketin yıllık faaliyeti ile ilgili olarak faaliyet yılının sona ermesini takipeden 4 ay içinde toplantıya çağırılır (AMK m.. 91.1-2; RLK m. 34).

Genel kurul Türk hukukunda olduğu gibi, olağan ve olağanüstü olmak üzere iki şekilde toplanabilir. Olağan genel kurul toplantıları yılda en az bir defa yapılmalıdır. Olağanüstü genel kurul toplantıları ortakların çıkarlarını korumak amacıyla yönetim organı, direktörler kurulu, teftiş kurulu tarafından çağırılır. Aynı zamanda esas sermayenin en az %10'una sahip olan azınlık ortaklar da genel kurulun toplantıya

çağırılmasını isteyebilirler. Onların bu isteminin yönetim organı tarafından kabul edilmesi zorunludur (AMK m. 91.1-3; RLK m.32).

Limited şirket ortakları sahip oldukları hakların önemli kısmını genel kurulda kullanırlar. Her bir ortak genel kurul toplantılarına katılabilir, aynı zamanda ortaklar şirket yönetim organlarını seçmek ve onlara seçilmek, oylamaya katılmak veya kanunda belirlenmiş hallerde temsilci aracılığıyla temsil edilmek haklarına sahiptir. Ortakların bu haklarını kısıtlayan herhangi bir anlaşma veya hareket geçersizdir. Genel kurulda şirket faaliyetleri ile ilgili istenilen konu tartışılabilir (AMK m. 91.1; RLK m. 32).

Azerbaycan hukukunda limited şirket genel kurulunun devredilmez yetki ve görevleri⁷⁰ AMK'nun 91.3'cü maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre genel kurulun devredilemez yetki ve görevleri şunlardır:

- 1) Şirketin esas sözleşme ve esas sermayesini değiştirmek;
- 2) Şirketin yönetim organını (müdürleri) seçmek ve onların görevlerine son vermek;
- 3) Şirketin yıllık faaliyet sonuçlarına ilişkin raporları, bilançoyu onaylamak, kar ve zararını paylaşmak hakkında karar almak;
- 4) Şirketi yeniden yapılandırma (birleşme, tür değiştirme, bölünme) ve şirketin feshine ilişkin karar kabul etmek;
- 5) Direktörler kurulu ve denetim kurulunu seçmek.

Limited şirket genel kurulu şirketin kurulması, şirket esas sözleşmesinin onaylanması, esas sermayenin değiştirilmesi, yönetim organlarının seçilmesi ile ilgili kararları oybirliği ile, diğer hususlarda ise toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar kabul eder (AMK m.87.6).

⁷⁰ Azerbaycan hukukunda limited şirketin genel kurulu yetkileri hakkında geniş bilgi için bak. **YOLÇİYEV, M./ RAMAZANOV, N. / MUSTAFAYEV, E.**, Azerbaycan Mülki Mecellesinin Mehdud Mesuliyetli Cemiyet İle Bağlı Müddealarında Mövcud Olan Problemler ve Onların Helli Yolları, - Hukuk Biliminin Güncel Sorunları 2. Uluslararası Kongre Bildiriler Kitabı, Bakü 2010, (s.716- 724), s.719-721.

Rus hukukunda ise limited şirket genel kurulunun devredilmez yetki ve görevleri RLK'nun 33'cü maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre genel kurulun devredilemez yetki ve görevleri şunlardır:

- 1) Şirketin esas iştiğal konularını tespit etmek;
- 2) Şirketin esas sözleşme ve esas sermayeyi değiştirmek;
- 3) Şirketin yönetim organını (müdürleri) seçmek ve onların görevlerine son vermek;
- 4) Şirketin denetim organını seçmek ve görevine son vermek;
- 5) Yıllık faaliyet sonuçlarına ve muhasebeye ilişkin raporları onaylamak;
- 6) Kar paylarının dağıtım şeklini belirlemek;
- 7) Şirketin dahili çalışma şeklini ve sistemini belirleyecek belgeleri onaylamak;
- 8) Şirketin yeniden teşkiline (birleşme, tür değiştirme, bölünme) ve şirketin feshine ilişkin karar kabul etmek;

RLK m.37.7'ye göre, genel kurul kararlarının bir kısmı oy birliği ile diğer kısmı ise oyların 2/3 çoğunluğu ile kabul edildiği halde kalan kararlar salt çoğunlukla alınır. Oy birliği ile alınan kararlar şunlardır:

- 1) Şirketin esas sözleşmesinin değiştirilmesi (RLK m. 33/2.3);
- 2) Şirketin tasfiye edilmesi ve tür değiştirmesi (RLK m. 57);
- 3) Şirketin esas sözleşmesinin onaylanması ve ayrıca ortakların sermaye payı olarak taahhüt ettikleri varlıkların değerini tespit eden bilirkişi raporunun onaylanması (RLK m. 12; m. 15/2);
- 4) Ortaklara ait pay dağılımlarının değişebileceği pay satışı, payın üçüncü kişilere satışı ve bununla ilgili olarak değişikliklerin kuruluş evraklarına girmesi ile ilgili karar (RLK m. 21/4);

5) Payın haciz konulan borçlu ortağa ait payın gerçek değerinin, diğer şirket ortakları tarafından kendi paylarının dağılımına göre borçlu ortağın alacaklılarına ödenmesi ile ilgili karar (RLK m. 21/4);

6) Limited şirket ortaklarına kanunda tanınan haklar dışında ilave hakların verilmesine ilişkin karar (RLK m. 19/2);

7) Şirket ortaklarının pay dağılımıyla orantılı olmaksızın sermaye paylarının ödenmesi hükümleri ve sermaye paylarının ödenmesine sınırlama getiren kararlar ve kararları kaldıran kararlar (RLK m. 15);

8) Şirketin yeniden teşkiline (birleşme, tür değiştirme, bölünme) ve şirketin feshine ilişkin kararlar (RLK m. 33/2.11).

Rus hukukunda limited şirket genel kurulunun oyların 2/3 çoğunluğu ile alınan kararlar şunlardır:

- 1) Şirketin esas sermayesinin değiştirilmesi (RLK m. 33/2.2);
- 2) Şirketin şube veya temsilcilik açma kararı (RLK m. 5.1);
- 3) Yeni ortağın şirkete alınması yolu ile sermaye artışı kararı (RLK m. 19/1);
- 4) Esas sözleşmede farklı oy oranı öngörülmemişse sermaye paylarının şirket ortakları tarafından ödenmesi kararı (RLK m. 16).

2. Direktörler Kurulu

Türk hukukunda olmayan direktörler kurulu Azerbaycan ve Rus hukukuna özgü bir organdır. Bu organ ihtiyaridir. Zira kanuna göre, şirketin esas sözleşmesinde kararlaştırıldığı halde şirkette direktörler kurulu ve denetim kurulu kurulabilir (AMK m.91.1, c.3; RMK m.44)

Direktörler kurulu, Türk hukukunda düzenlenen denetçilerle kısmen benzerlik arz etse de yönetim yetkilerine de sahiptir⁷¹. Mesela, genel kurulu toplantıya çağırarak, hukuki denetim yapmak direktörler kurulunun yetkisidir. Zira, direktörler kurulu, şirket genel kurulu toplantıları arasındaki dönemde yönetim organının faaliyetini hukuki açıdan denetim altında tutmak amacıyla kurulur. Eğer şirket esas sözleşmesi ile denetim kurulunun seçilmesi kararlaştırılmamışsa, denetim kurulunun yetkileri, yani şirketin mali denetimi de direktörler kurulu tarafından yerine getirilecektir (AMK m. 91-1.1; RMK m.44).

Şirketin direktörler kurulu kurulması ve onun çalışma şekli, yetki ve görevleri, toplantı yapma ve karar alma şekli, azl edilmesi usulü esas sözleşme ile tespit edilir (AMK m. 91-1.2; RLK m. 32.2.1). Direktörler kurulu üyeleri, genel kurul kararı ile seçilir (AMK m.91.3.2; RLK m. 32.2.2).

3. Yönetim Organı

Limited şirketlerde, şirket cari faaliyetini yürüten organ yönetim organı veya kanun gereği “icra organıdır”⁷². Bu organ genel kurula hesap vermekte ve yıllık raporlar sunmaktadır (AMK m. 91.1; RLK m. 40). Yönetim organının şirketin çalışma şekli, yetki ve görevleri, toplantı yapma ve karar alma şekli, azl edilmesi usulü esas sözleşme ile tesbit edilir (AMK m. 91-2.1; RLK m. 40). Bu organ tek üyeden (kişiden) oluşabildiği gibi, bir kaç üyeden ibaret kurul⁷³ halinde de olabilir (AMK m.91.1, c.4; RLK m.40). İster tek üyeden oluşsun, isterse de kurul halinde olsun şirketin esas sözleşmesinde gösterilen süre için genel kurul tarafından seçilir. Bu üyeler hem

⁷¹ Bak. **YOLÇİYEY/ RAMAZANOV / MUSTAFAYEV** , s.721.

⁷² Geniş bilgi için bak. **YOLÇİYEY/ RAMAZANOV / MUSTAFAYEV** , s.721-722.

⁷³ AMK m. 91-2.2’ye göre, şirketin kurul halinde olan yönetim organı üyeleri mutlaka gerçek kişi olmak zorundadır.

ortaklar arasından, hem ortak olmayan kişilerden seçilebilir (AMK m. 91.3.2; RLK m.41).

Azerbaycan hukukundan farklı olarak Rus hukukunda şirketin yönetim organının yetkileri kanunda düzenlenmiştir. Zira RLK m.40`a göre, limited şirketin yönetim organı (müdürler) aşağıdaki yetki ve görevlere sahiptir:

- 1) Şirketi yönetmek;
- 2) Şirketi temsil etmek (akitlerde, mahkemelerde, senet imzalanırken);
- 3) Şirkete işçi almak ve atamalar yapmak, onların maaşlarını tespit etmek;
- 4) Bu kanunla ve şirketin esas sözleşmesi ile genel kurulun, direktörler kurulunun ve denetim organının yetki ve görevine ait edilmeyen diğer işlemleri yapmak.

4. Denetim Organı

Azerbaycan⁷⁴ ve Rus hukukunda⁷⁵ limited şirketlerde denetim organı, onun mali ve ekonomik faaliyetlerini denetlenmesi için kurulan bir organdır (AMK m.91-3; RMK m. 47.2). Yukarıda üzerinde durulduğu gibi, denetim organı limited şirketlerde zorunlu organ değildir. Bununla birlikte kurulması esas sözleşmede gösterilmişse, genel kurul kararı ile denetim organı üyesi (denetçi) veya üyeleri seçilir (AMK m. 91-3.2; RLK m. RMK m. 47.3)⁷⁶. Esas sözleşmede ayrıca, şirketin denetim organının çalışma şekli, yetki ve görevleri, toplantı yapma ve karar alma şekli, azl edilmesi usulü esas sözleşme ile tesbit edilir (AMK m. 91-3.3; RLK m. RMK m. 47.4).

⁷⁴ Geniş bilgi için bak. **HASANOV**, s. 118.

⁷⁵ Geniş bilgi için bak. **TÍKHOMÍROV**, M.Y., Obşestvo s ograniçennoy otvetstvennostyu status, organizasiya upravleniya i kontrolya, Moskova, 2007 s.76.

⁷⁶ Denetim organı üyelerinin gerçek kişi olması zorunludur (AMK m.91-3.3; RLK m.47.4).

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA LİMİTED ŞİRKET YÖNETİCİLERİNİN

SORUMLULUĞU

I. LİMİTED ŞİRKET YÖNETİCİLERİNİN SORUMLULUK TÜRLERİ

Türk hukukunda limited şirket müdürleri şirketin yönetimi ve temsili konusunda kanunen yetkili ve görevlidirler. Zira yukarıda üzerinde durulduğu gibi anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeleri gibi, limited şirkette de müdürler geniş yetki ve görevlere sahiptir⁷⁷. Ayrıca limited şirketin de sermaye şirketleri kategorisinde⁷⁸ yer alması nedeni ile bazen büyük bir sermayenin tek bir müdür veya az sayıda müdürler kurulu tarafından yönetildiği görülmektedir. Bu gibi durumlarda limited şirket müdürlerini hukuka aykırı işlem ve eylem yapmalarından caydırmak için onları hukuki, cezai ve idari sorumluluğa tabi tutmak önemlidir.

TTK limited şirket müdürlerinin sorumluluğunu özel hükümlerle düzenlemek yerine, eTTK'da olduğu gibi anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluk hükümlerine atıf yaparak düzenlemek yolunu seçmiştir⁷⁹. Düzenlemenin başarılı ve faydalı olması için limited şirket müdürlerinin sorumluluğuna ilişkin hükümlerin özel hükümlerle düzenlenmesinin daha faydalı ve isabetli olduğunu düşünüyoruz. Tabii ki, bunu TTK'nun 562. maddesinin 1. fıkrasının limited şirketlerde uygulanıp uygulanamayacağı sorusu ile açıklamak mümkündür. Zira, TTK'nun limited şirket müdürlerinin sorumluluğuna atfen uygulanacak hükümleri gösteren 644. maddesinin metninde 562. maddenin 1. fıkrasının limited şirketlerde de uygulanacağı açık bir

⁷⁷ Anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeleri gibi, limited şirkette müdürler geniş yetki ve görevler ile donatılmıştır – ŞENER, s.742-748; KAYAR, TH, s.501-503.

⁷⁸ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s.432.

⁷⁹ YILDIZ, Müdürlerin Sorumluluğu, s.62.

şekilde düzenlenmemiştir. Bu durum şöyle bir soru doğurmaktadır. Acaba atıf yapılmadığı için 562. maddenin 1. fıkrası limited şirketlerde uygulanmayacak mı? Zira 562. madde TTK'nun anonim şirketleri düzenleyen 2. Kitabının 4. Kısımında 12. Bölümünde düzenlenmiştir. Fakat bu hükmün atfen limited şirkete uygulanacağını TTK'nun 644. maddesi düzenlemiyor. Bu sebeple yukarıdaki soruya “hayır uygulanamaz” cevabını vermek mümkündür. Fakat bu cevap tabii ki, hukuk mantığı ve adalet düşüncesi ile bağdaşmayacaktır. Zira 562. maddenin 1. fıkrası ticari defterleri tutmak yükümü olduğu halde bunları tutmayanlara veya usulüne uygun olarak tutmayanlara verilecek idari para cezasını düzenlemektedir. Bilindiği gibi, limited şirket de ticari defterleri tutmak yükümü tacir olan limited şirket tüzel kişisine ait olmakla birlikte bu yetki ve görev kanunen müdürler tarafından yerine getirilmek zorundadır.

Tüm bunlarla birlikte TTK'nun 644. maddesinin 1. fıkrasına göre, aşağıda madde numaraları bildirilen anonim şirketlere ilişkin hükümler limited şirketlere de uygulanır: Belgelerin ve beyanların kanuna aykırılığına ilişkin 549'cu; sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi hakkında 550'ci; değer biçilmesinde yolsuzluğa dair 551'ci; kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğunu düzenleyen 553'cü; denetçilerin ve sorumluluğuna ilişkin 554 ila 561'ci maddeler.

TTK'nun limited şirket müdürlerinin (yöneticilerinin) sorumluluğuna uygulanacak bu ve diğer hükümler birlikte incelendiği zaman ilgili hükümlerde sorumluluk türleri olarak hukuki ve cezai sorumluluk türlerinin öngörülmüş olduğu görülmektedir. Mesela, TTK'nun 553. maddesinin 1. fıkrasının “kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar” hükmü ile limited

şirket müdürlerinin hukuki sorumluluğu, 562. maddesinin 8. fıkrasının “549’cu maddede belirtilen belgeleri sahte olarak düzenleyenler ile ticari defterlere kasıtlı olarak gerçeğe aykırı kayıt yapanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır” hükmü ile cezai sorumluluğu düzenlenmiştir.

Bunları dikkate alarak diyebiliriz ki, limited şirket müdürlerinin kanuna, esas sözleşmeye, örf ve adet kurallarına aykırı işlem ve eylemlerinden dolayı onları hukuki ve cezai sorumluluğa tabi tutmak mümkündür.

II. LİMİTED ŞİRKET YÖNETİCİLERİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞU

A. Genel Olarak

TTK’nın 644/I (a) maddesinde atıf yapılarak anonim şirket yöneticilerinin sorumluluğuna ilişkin hükümlerin limited şirketlere de uygulanacağı ifade edilmiştir. İlgili hükme göre,

“(1) Kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete, hem pay sahiplerine, hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar⁸⁰.

(2) Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hali hariç, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar.

⁸⁰ TTK m.553’de de müdürün kanundan ve esas sözleşmeden veya iş görme koşullarını saptayan diğer hükümlerden doğan yükümlülükleri kusurları ile ihlal ettikleri takdirde, yönetim kurulu üyelerinin tabi oldukları hükümler uyarınca şirkete, ortaklara ve şirket alacaklılarına karşı sorumlu olacağı ilkesi benimsenmiştir – PULAŞLI, Şerh, s 2138.

(3) Hiç kimse kontrolü dışında kalan, kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamaz; bu sorumlu olmama durumu gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek geçersiz kılınamaz.

TTK'nun 553. maddesi organa özgü sorumluluğu, müdürlerin, yöneticilerin, tasfiye memurlarının sorumluluğu yanında, kurucuların sorumluluğunu da içerecek şekilde hüküm altına almıştır⁸¹. Hemen ifade etmek gerekir ki, müdürlerin, daha geniş bir ifade ile sermaye şirketlerinde yönetim hakkına sahip olan yetkililerin (yöneticilerinin) hukuki sorumluluğunun amacı ve hukuki niteliği doktrin ve uygulamada tartışılmış ve değişik görüşler ileri sürülmüştür.

Limited şirketi, daha geniş bir ifade ile sermaye şirketleri yöneticilerinin hukuki sorumluluğunun temelinde bulunan ilk ilkenin denkleştirme ilkesi olduğu doktrinde eskiden beri savunulmaktadır⁸². Bilindiği gibi, denkleştirme ilkesi özünde meydana gelen zararın tazmin edilmesi, giderilmesi fikrini bulundurur. Eğer şirket iflas halinde olursa bu zaman zararın denkleştirilmesi ile alacaklıların ve ortakların korunması sağlanacak, ama şirketin iflası dışındaki hallerde ise sermayenin korunması sağlanmaktadır. Müdürlerin işlem ve eylemleri nedeniyle zarara uğrayan şirkete, pay sahiplerine ve alacaklılara meydana gelen zararın giderimini istemeği sağlamak için kanunda hukuki sorumluluk halleri düzenlenmiştir⁸³.

Limited şirketlerde yöneticilerin hukuki sorumluluğunun ikinci ilkesi sermayenin korunması ilkesidir. Zira sermayenin korunması ilkesi⁸⁴, sermaye

⁸¹ **YILDIZ**, Müdürlerin Sorumluluğu, s.64; Müdürlere özgü olan görevlerin ihlalden kaynaklanan sorumluluk, organa özgü olan sorumluluğu ifade eder – **ALTAY S.A.**, Anonim Ortaklıkta Yönetim Yetkilerinin Devrinin Sorumluluğa Etkileri, İstanbul 2011, s. 195.

⁸² **AYAN**, Özge, Acentenin Denkleştirme Talep Etme Hakkı, Ankara, 2008; **KARASU**, Rauf, Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanun Tasarısına Göre Acentenin Denkleştirme Talebi, AÜHFD, 2008, s.288; **MOROĞLU**, Erdoğan, Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulaması Kanunu Tasarısı, Değerlendirme ve Öneriler, Ankara 2009, Genişletilmiş 6 Baskı, s.44; **YILDIZ**, Müdürlerin Sorumluluğu, s.195

⁸³ **YILDIZ**, Müdürlerin Sorumluluğu, s.64.

⁸⁴ Hiç kuşkusuz ki, sermayenin korunması ilkesi sermaye şirketlerinin tümü için geçerlidir. Limited ortaklıkta da bu ilkeye ilişkin birçok hüküm vardır. Bu ilke Kara Avrupası ortaklıklar hukukunun Germen ailesinde, özellikle de Alman ve İsviçre hukuklarında bir merkez ilkedir ve bugün tüm AB ülkelerinde uygulanmaktadır. Zira bu ilke 13 Aralık 1976 tarihli ve 77/191/AET sayılı ikinci

şirketlerindeki en önemli ilkelerinden biri olup değişik hükümler konularak alacaklılar için önemli teminat olan ve dolaylı olarak da şirket ortaklarının malvarlığı sayılan şirket sermayesinin korunması amaçlanmaktadır. Mesela limited şirket asgari belirli bir sermaye ile kurulabilir (TTK m.580/1), üzerlerinde sınırlı aynı bir hak, haciz veya tedbir bulunmayan; nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikri mülkiyet hakları ile sanal ortamlar ve adlar da dahil, malvarlığı unsurları aynı sermaye olarak konulabilir. Hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olamaz (TTK.m.581/1) gibi benzeri hükümlerin amacı limited şirket sermayesinin korunmasıdır.

Limited şirket yöneticilerinin hukuki sorumluluğunun üçüncü ilkesi, şirket ortaklarının ve alacaklıların korunması ilkesidir⁸⁵. Bu ilkeye göre, şirket ortakları ve alacaklılarına doğrudan uğramış oldukları zarar sebebiyle şirket yöneticilerine karşı sorumluluk davası açabilmeleri tanınmaktadır.

Limited şirket yöneticilerinin hukuki sorumluluğa tabi tutulmasının diğer bir ilkesi ise, önleyici işleve sahip olma ilkesidir. Bahsedilen ilkeye göre, şirket yöneticilerinin hukuki sorumluluğuna başvurabilmek imkanının kanunda düzenlenmesi yöneticileri şirketi yönetirken daha özenli ve dikkatli olmaya mecbur kılacaktır. Bu ise tabii ki, bir çok zararın meydana gelmesini önleyecektir⁸⁶.

Limited şirketlerde yöneticilerin hukuki sorumluluğu açısından önem ifade eden bir diğer konu ise, bu sorumluluğun kaynağı, yani hukuki sebebidir. Zira limited şirketler de dahil olmakla sermaye şirketlerinde yöneticilerin hukuki sorumluluklarının esasının sözleşme, kanun veya haksız fiil olduğu kanunda açık bir şekilde düzenlenmemiştir.

ortaklıklar yönergesinin 15. maddesinin lit. (a) ve lit. (b) bentleri kabul etmiştir- **ÖZDEMİR, K.**, Anonim Şirketlerde Sermayenin Korunması İlkesi -<https://prezi.com/i3pkfhcbihtu/anonim-sirketlerde-sermayenin-korunmas-ilkesi/>; TTK'nu da sermayenin korunması ilkesini sermaye şirketleri için merkezi ilke olarak kabul etmiştir. -**PULAŞLI, ŞH**, s.277; **ŞENER**, s.313.

⁸⁵ **PULAŞLI, ŞH**, s.278.

⁸⁶ **YILMAZ, Ç.**,Anonim Şirket Yönetim Kurulu Sorumlulukları, <http://caglayilmaz.av.tr/ticaret-hukuku-avukati/anonim-sirket-yonetim-kurulu-sorumluluklari/>

Yıldız'a göre, "Müdürler ile limited şirket arasında bir sözleşme bağı kurulmakta ve bu sözleşme ile müdürler organ niteliğini kazanmaktadırlar"⁸⁷ . Yani müdürlerin hukuki sorumluluğunun kaynağı sözleşmedir.

Şirket tüzel kişisi ile müdürler (anonim şirkette yönetim kurulu üyesi) arasında yapılan sözleşmenin hukuki niteliği konusunda da görüş birliği yoktur. Konuya ilişkin görüşleri esas olarak üç sözleşme türü çerçevesinde ele almak mümkündür. Bunlar ilgili ilişkinin vekalet sözleşmesi olduğunu kabul eden görüş, hizmet sözleşmesi olduğunu kabul eden görüş ve sui-generis (kendine has) bir sözleşme olduğunu kabul eden görüştür.

Birinci görüşe⁸⁸ göre, burada bir vekalet sözleşmesi söz konusudur. Bu sebeple şirket ile sermaye şirketleri yöneticileri (anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeleri, limited şirketlerde müdürler) arasında kurulan akde ilk önce kararlaştırılan özel hükümlerin uygulanması gerekir. Özel hükümlerde boşluk olursa bu ilişkiye vekalet hükümlerinin uygulanması gerekir⁸⁹.

Başka görüşe göre, şirket tüzel kişisi ile yöneticileri (anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeleri, limited şirketlerde müdürler) arasındaki ilişkinin hukuki

⁸⁷ **YILDIZ**, Müdürlerin Sorumluluğu, s.64.

⁸⁸ **POROY/ TEKİNALP/ CAMOĞLU**,s. 241; **BIROL,N.**,Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu -<http://www.ozdogrular.com/content/view/34184/>

⁸⁹ Fakat bu görüş eleştirilmiştir. Zira bu eleştiriye göre, 818 sayılı eski TBK'nun 391'in "Vekil, salahiyeti haricinde başkasını tevkil ettikte onun fiilinden kendi yapmış gibi mesuldür. Vekil, başkasını tevkile salahiyettar olduğu takdirde, yalnız salahiyetini kullanırken ve talimat verirken tekayyüt ve ihtimam göstermekle mükelleftir. Her iki surette vekilin kendi yerine ikame ettiği şahsa karşı haiz olduğu bütün hakları müvekkil, doğrudan doğruya o şahsa karşı dermeyeran edebilir" şeklindeki hükmü ile yine eski TBK'nun 395/2'nin "Müteaddit kimseler, vekaleti birlikte kabul etmişler ise müvekkilünbihi yapmakla müteselsilen mesuldurlar ve kendi sıfatlarını başkasına devre salahiyettar olmadıkça müvekkili yalnız birlikte yaptıkları tasarrufla ilzam edebilirler" (6098 sayılı Yeni TBK'nun hangi hükümleri) şeklindeki hükmü anonim ve limited şirketlerde uygulanmadığı ve özellikle eski TBK'nun 396/2'nin "Şu kadar ki münasip olmayan bir zamanda vekaletten azil veya ondan istifa eden kimse diğerinin zararını zamin olur" şeklindeki hükmü (6762 sayılı eski TTK'nun 316/2'nin "İdare meclisi azaları esas mukavele ile tayin edilmiş olsalar dahi umumi heyet kararıyla azlolunabilirler. Azlolunan azanın tazminat talebine hakkı yoktur" hükmü gereğince) sermaye şirketleri yöneticileri (yönetim kurulu üyeleri ve müdürleri) için uygulanmayacağına göre burada vekalet ilişkisini kabul etmek doğru olmaz – **DOMANİÇ, H.**, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi, II C, İstanbul 1988, s. 496 (DOMANİÇ, AŞ).

kaynağı hizmet akdidir⁹⁰. Bu görüş doktrinde farklı eleştirilere sebep olmuştur. Bir eleştiriye göre, ücret, hizmet akdinde akdin asli unsurudur. Ama müdüre verilen ücret onların katıldıkları her bir toplantı için ödenen huzur hakkı (bu hak nispi nitelik taşımaktadır) olduğu için, bu ilişkide hizmet akdinin asli unsuru bulunmaz⁹¹.

Bir diğer eleştiriye göre, burada ücret unsurundan hareket etmek doğru değil. Zira Alman hukukunda hizmet akdinde ücret unsuru ile Türk hukukunda hizmet akdinde ücret unsuru farklı niteliğe sahiptir. Çünkü Alman hukukunda vekalet ücret karşılığı yapılamıyor.

Sezgin'e göre, şirket tüzel kişisi ile yöneticiler arasında ilişkinin hizmet akdi niteliğinde olmadığını ve vekalet akdi niteliğinde olduğunu bağımlılık unsuru açısından gerçekleştirmek gerekir⁹².

Sermaye şirketlerinde yöneticiler (yönetim kurul üyesi veya müdür) ile şirket tüzel kişisi arasındaki ilişkinin vekalet veya hizmet akdi olduğunu kabul etmeyen diğer görüşe göre, bu ilişki ortaklık sözleşmesi temeline dayanan, fakat mahiyetine göre borçlar hukuku hükümlerinin veya şirketler hukuku hükümlerinin uygulanması mümkün olan bir ilişkidir ve bu sebeple de kendine özgü bir yapısı olan sui-generis bir sözleşmedir⁹³.

Limited şirket müdür veya müdürleri ile şirket arasındaki sözleşmenin işgörmeye sözleşmesi niteliğinde olduğu şüphesizdir⁹⁴. Fakat bu sözleşmeyi hizmet akdi (iş sözleşmesi) olarak kabul etmek kanaatimize göre isabetli değildir. Zira şirketin genel kurulu kararı ile seçilen ve hiç bir gerekçe olmadığı halde yine aynı kurul kararı ile görevine son verilebilen müdürler ile şirket arasındaki sözleşmenin bir hizmet akdi (iş

⁹⁰ **AKDAĞGÜNEY, N.**, Anonim Şirketlerde Azledilen Yöneticilerin Tazminat Hakları, AÜHFD, C. 57, S.1, 2008, s. 14 vd. (AKDAĞ GÜNEY, Yöneticilerin Tazminat Hakları).

⁹¹ **İZMİRLİ, Y.**, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Hukuki Sonuçları. Ankara 2001, s. 35;

⁹² **SEZGİN, A.**, Yönetim Kurulu Üyesi ile Anonim Ortaklık Tüzel Kişisi Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği, Doç. Doç. Dr. Mehmet SOMER'in Anısına Armağan, İstanbul 2006, s. 375-376.

⁹³ **DOMANIÇ, AŞ.**, s. 492; **GÜNDOĞDU /KAPLAN**, s. 259; Ancak bu görüş de aradaki ilişkiyi tam olarak açıklayamadığı gerekçesiyle eleştirilmiştir - **İZMİRLİ**, s. 37; **SEZGİN**, s. 379.

⁹⁴ Aynı görüşte, **Gündoğdu /Kaplan**, s. 259.

sözleşmesi) olduğunu kabul etmek bu sözleşmenin feshi hükümleri ile bağdaşmaz. Zira TBK'nun hükümlerinden görüldüğü gibi “belirli süreli hizmet sözleşmelerini taraflar haklı nedenler mevcut değilse, sürenin bitmesi ile sona erdirebilirler, belirsiz süreli hizmet sözleşmeleri ile ilgili olarak haklı nedenler yoksa taraflar, sadece fesih bildirim süresine uyarak sözleşmeyi feshedebilirler”⁹⁵.

Bilindiği gibi, genel kurul kararı ile 3 yıllığına seçilmiş limited şirket müdürünün sözleşmesi 1 gün sonra bile yine genel kurul kararı ile sona erdirilebilir. Bu açıdan burada bir hizmet akdi⁹⁶ değil, vekalet akdi olduğu kanaatindeyiz.

Genel olarak doktrinde limited şirket ile müdürleri arasında bir sözleşme ilişkisinin olduğu kabul edilmekle birlikte farklı görüşler de bulunmaktadır. Zira **Laçiner**, sermaye şirketi şirket tüzel kişisi ile yöneticiler (anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeleri veya limited şirketlerde ise müdürler) arasında sözleşmenin, yani vekalet veya hizmet sözleşmesi bulunmadığını, burada kanundan kaynaklanan bir ilişki bulunduğunu kabul etmektedir⁹⁷.

Yıldız organa özgü göreve vurgu yaparak, bu görevlerin müdürler ile limited şirket arasındaki sözleşmeden çok kanundan ve esas sözleşmeden kaynaklandığını ileri sürmektedir. Bu nedenle organa özgü yetkiyi kullanan müdürlerin yaptıkları işlemlerden veya görevlerini yaparken işledikleri haksız fiillerden dolayı bizzat şirket sorumludur (TTK m. 632). **Yıldız**'a göre, “ayrıca müdürlere kanun, esas sözleşme ve genel kurul kararı ile yüklenen ve şirketin temsili ile ilgili olmayan, şirket adına karar alınmasını gerekli kılmayan görev ve yükümlüklerinin ihlali nedeni ile zararın oluşması mümkündür. Zira müdürlerin denetim ve gözetim görevi ile ortaklara eşit işlemde bulunma, şirkete karşı rekabette bulunmama, şirketle işlem yapmama, özen ve

⁹⁵ Bak. TTK, m. 430 vd.

⁹⁶ Anonim şirket yönetim kurulu üyesinin (limited şirkette müdürlerin) işçi-işveren ilişkisinde işveren veya onun işveren vekili sayıldığı da görülmektedir. – bak. **LAÇİNER, V.**, Türk İş ve Sosyal Güvenlik Hukukunda İşveren Vekili, İstanbul 1998, s. 87; **ÇAĞLA**, s.9.

⁹⁷ **LAÇİNER**, s. 87.

bağlılık yükümünün yerine getirilmemesi bir zarara yol açmışsa, bunlara aykırılık müdürlerin sorumluluğuna yol açacaktır”⁹⁸.

Kanaatimize göre, burada bir sözleşme ilişkisi bulunması sebebi ile kanunda sayılan görev ve yetkilere limited şirket müdürlerinin sahip olmadığını ileri sürmek mümkün değildir. Yani limited şirket müdürleri ile şirket tüzel kişisi arasındaki hukuki ilişkinin kaynağının sözleşme olduğunu, hatta vekalet sözleşmesi olduğunu ve bu sözleşmede sayılmayan, fakat kanunda belirtilen görev ve yetkilerin de bu sözleşmenin bir parçası olduğunu kabul etmek isabetlidir.

B. Sorumluluk Nedenleri ve Şartları

Yukarıda üzerinde durulduğu gibi, TTK limited şirket müdürlerinin sorumluluğunu özel hükümlerle düzenlemek yerine, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluk hükümlerine atıf yaparak düzenlemiştir. Zira TTK'nun 644. maddesinin 1. fıkrası gereğince, TTK'nun 549, 550, 551, 553. maddeleri limited şirketlerde de uygulanır. Bahsi geçen hükümlerden özellikle 553. maddenin 1. fıkrasının “kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar” - şeklinde hükmü gereğince limited şirket müdürlerinin hukuki sorumluluk nedenleri öncelikle kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerin ihlalidir.

Aynı zamanda, limited şirket müdürlerinin diğer görev ve yetkilerinin ihlali de onların sorumluluğunu doğuracaktır. Tüm bunları dikkate alarak limited şirket müdürlerinin hukuki sorumluluk nedenleri ve şartlarının tespiti önem arz etmektedir. Bunlar tespit edilirken de limited şirkette müdürlerin hukuki sorumluluk halleri “genel

⁹⁸ YILDIZ, Müdürlerin Sorumluluğu, s.64.

sorumluluk nedeni ve şartları” ve “özel sorumluluk nedenleri ve şartları” şeklinde ikili bir ayrıma tabi tutmak faydalıdır.

1. Neden: Kanunun veya Esas Sözleşmenin İhlali

Limited şirket müdürleri ile şirket tüzel kişisi arasındaki ilişkinin vekalet sözleşmesi olmakla birlikte, onların yetki ve görevlerinin esasen kanun veya esas sözleşmeden ileri geldiği kabul edilmektedir⁹⁹. Müdürlerin hukuki sorumluluğuna sebep olan genel neden “kanun veya esas sözleşmeden ileri gelen görevlerin ihlali” olarak kabul edilmektedir¹⁰⁰.

Kanun ve esas sözleşmeden doğan başlıca görevlere, şirketin idare ve temsili, şirket defterlerinin tutulması ve diğerleri örnek verilebilir. Burada kanunen verilen görevlerin kapsamına müdürlerin yalnız TTK'dan doğan görevleri değil, diğer kanunlardan kaynaklanan görevleri de dahil edilir. Ayrıca, müdürlerin görevlerin yapılmamasının yanı sıra eksik, geç, hatalı yapmanın da müdürlerin sorumluluğunu gerektirdiği vurgulanmaktadır¹⁰¹.

Diğer taraftan kanunun düzenlediği tipik borçlara, özen borcu ve rekabet etmeme borcu örnek gösterilebilir. Müdürlerin bu görev ve borçlara riayet etmemesi ve bu hükümlere aykırı biçimde görevlerini ifa etmeleri onların hukuki sorumluluklarını doğuracaktır. Hatta müdürlerin şirket esas sözleşmesinin hükümlerinden haberdar olmadıklarına ilişkin bir savunma da dürüstlük kuralları ile bağdaşmayacağı gibi, şirket esas sözleşmesinin tescili edilmiş olması sebebi ile dinlenmeyecektir¹⁰². Bununla

⁹⁹ **YILDIZ**, Müdürlerin Sorumluluğu, s. 64.

¹⁰⁰ **YASAMAN, H.**, Sorumluluk Davaları, s.97; **TEKİNALP**, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s.271.

¹⁰¹ **DOMANIÇ, AŞ.**, s. 668; Yargıtayın bir kararına göre, anonim şirketlerde kanun veya esas sözleşmenin kenidilerine yüklediği görevleri gereği gibi yapmayan yönetim kurulu üyeleri bu yüzden oluşan zararlar nedeni ile şirkete, ortaklara ve şirket alacaklılarına karşı sorumludur -(Y.11. HD'nin 09.02.2015 tarihli, E.2015/380, K.2015/1524 sayılı kararı) – **ALTAŞ, S.**, 6102 sayılı TTK'ı Kapsamında Şirketler Hukukuna İlişkin Yüksek Yargı Kararları, s.463-465 (ALTAŞ, Kararlar).

¹⁰² **KARACA, B.**, Anonim Ortaklıkta müdürler ve hukuki sorumlulukları, genişletilmiş 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 97;

birlikte Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında ifade edildiği gibi, limited şirket ortağı veya müdürünün şirket esas sözleşmesindeki değişikliğinin tescil ve ilan edilmemesine rağmen şirket adına işlem yapmaları durumunda, değişikliği ilan etmeyen şirket ve müdürler iyiniyetli üçüncü kişilere (alacaklılara) karşı sorumlu olacaktır¹⁰³.

2. Şartları

Limited şirket yöneticilerinin hukuki sorumluluğunun doğması için kanun veya esas sözleşmedeki görev veya borcun müdür tarafından ihlal edilmesi şart olduğu gibi, onun kusurlu olması, nihayetinde zararın meydana gelmesi ve ihlal ile zarar arasında uygun illiyet bağının bulunması da şarttır. Zira TTK m.553/1'e göre, limited şirket müdürleri, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete, hem pay sahiplerine, hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar.

TTK.m.553/1'de açıkça ifade edildiği üzere, yönetim kurulu üyelerinin (limited şirketlerde müdürlerin) hukuki sorumluluğu “kusur” esasına dayanır, kusur sorumluluğudur¹⁰⁴¹⁰⁵. Eski TTK 338'de bu konuda bir karine (kusur karinesi) kabul

¹⁰³ Bak. YHGK, 30.1.2013 tarihli, E. 2012/21-734, K. 2013/152 sayılı kararına-
<https://tr-tr.facebook.com/notes/y%C3%BCksek-mahkeme-i%C3%A7tihatlar%C4%B1/yargitay-hukuk-genel-kurulu-e-201221-734-k-2013152-%C5%9Firket-y%C3%B6neticileri-sgk-prim-/701778006508409/>;

Ayrıca, **Dönmez**'e göre, kurucu ve bildirici etkiye sahip ticaret sicilinin aleniyeti sağlama, ispat, güveni koruma, kontrol ve bazı haklar üzerinde tekel sağlama fonksiyonları göz önüne alındığında, limited şirketin üst düzey yöneticiliği veya ortaklığından ayrılanlar yönünden, bu ayrılmanın yöneticileri tarafından ticaret sicilinde ilan edilmemiş olması halinde, ayrılma tarihinden sonraki döneme ilişkin prim borçlarından dolayı TTK'nu, AATUK'nu ve SSGSSK'un emredici hükümleri gereği şirketle birlikte bu görevi yerine getirmeyen yöneticilerin de müştereken ve müteselsilen sorumlu oldukları kabul edilmelidir. – **DÖNMEZ, B.**, Limited Şirketlerde Hisse Devrinin Ticaret Siciline Tescilinin Sosyal Sigortalar Açısından Zorunluluğu, Sosyal Güvenlik Dergisi 2014 / 1, (s.146-161), s.160.

YHGK'nun bir diğer kararına göre, “müdürün temsil yetkisinin sona erdiğinin ticaret sicil gazetesinde ilanı iyiniyetli üçüncü kişileri korumaya yöneliktir” - Y HGK, E. 2012/734, K.2013/152 - <http://www.hukukmedeniyeti.org/karar/4043/limited-sirket-ortagi-hisse-devri-prim-borcu-sorum/?v=list&aranan=birlikte%20dava>

¹⁰⁴ **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, s.68, **TEKİNALP**, Tek Kişi Ortaklığın Esasları, s. 280; **AKDAĞ GÜNEY, N.**, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu,

edilmiş¹⁰⁶ ve sorumluluk davasının davacılarının yönetim kurulu üyelerinin kusurunu ispatla yükümlü olmadıkları, sadece zararın varlığını ispatın yeterli olduğu, sorumluluktan kurtulmak isteyen yönetim kurulu üyesinin kusursuzluğunu ispatlamak zorunda olduğu benimsenmişti¹⁰⁷.

TTK'nu ise, eski TTK'dan farklı olarak, bir kusur karinesine yer vermemiştir. Zira TTK 553/1'deki "kusurlarının bulunmadığını ispatlamadıkça" ifadesi, 6335 sayılı Kanun'un¹⁰⁸ 41. maddesiyle madde metninden çıkarılmıştır. Böyle olunca, Türk Borçlar Kanunundaki genel sistemin uygulanacağını, yani BK m.96 gereğince akitten kaynaklanan borçlarda kural olarak davalının kusurlu addedileceğini ve kusursuzluğunu ispatlamak durumunda olduğunu; BK m. 49 gereğince ise haksız

İstanbul 2012, s. 209 (AKDAĞ GÜNEY, Yönetim Kurulu); **HELVACI, M.**,Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2103/2, Prof.Dr. Oğuz İmregün'e Armağan Sempozyumu, (s. 77-97), s.81 (HELVACI, Farklılaştırılmış Teselsül).

¹⁰⁵ Kusurun tespitinde eTTK'nu yürürlükteyken müdür veya yönetim kurulu üyelerinin görevlerini ifade göstermeleri gereken özenin ölçüsü olarak uygulamada kullanılan "basiretli tacir" kriteri, TTK'nu ile yerini "tedbirli bir yönetici ölçüsü" esasına bırakmıştır. Müdür ve yönetim kurulu üyelerinin görevlerini yerine getirirken kusurlu davranıp davranmadıkları bu ölçü esas alınarak belirlenmektedir. Zira limited şirketlerde de uygulanan TTK m. 369 gereği yönetim kurulu üyeleri görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetlemekle yükümlüdürler. Anılan madde hükmü görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getiren yönetim kurulu üyelerini ayrıca şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetme yükümlülüğü altına sokmaktadır. – **BİROL, N.**,Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu- <http://www.ozdogrular.com/content/view/34184/>

¹⁰⁶ Yani eTTK'ya göre, anonim, limited ve paylı komandit ortaklıklar ile kooperatiflerde; yönetim kurulu üyeleri ve müdürler başta olmak üzere ortaklığın yönetiminde görevli kişiler; denetçiler ve tasfiye memurlarının sorumluluklarında TTK' nın kabul ettiği sistem kusura dayanır, sorumluluk sözleşmeden doğar ve müteselsildir. Ortaklık organlarının sorumlulukları denilince "ispat edilebilme imkanı" anlaşılır. Diğer bir deyişle bu kişiler, kanun veya esas sözleşme veya iş görme şartlarını tespit eden diğer hükümlerle kendilerine verilen görevleri hiç veya gereği gibi veya zamanında yerine getirmemekten sorumludurlar – **POROY, R / TEKİN ALP, Ü/ TEKİNALP, G.**, Ortaklıklar Hukukunda Organların Sorumluluğu, İÜHFM, C. XLV-XLVII, İstanbul 1982, s.351. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/96062>

¹⁰⁷ ETTK'nun yürürlükteyken Yargıtayın vermiş olduğu bir karara göre, “davalı müdürün şirketi zarara uğrattığı iddiasıyla şirket yararına tazminat isteminde de bulunulmuştur. Bu istem yönünden dava, (e)TTK'nun 556. maddesi yollamasıyla aynı yasanın 309. ve 336. maddeleri uyarınca limited şirket müdürü olan davalı aleyhine açılan sorumluluk davası niteliğindedir. Anılan maddeler uyarınca bu türden bir davada limited şirket müdürü, ancak sorumluluğu mucip işlemlerde bir kusurunun olmadığını ispat ederse sorumluluktan kurtulabilir. Diğer bir deyişle bu türden davalarda ispat yükü ters çevrilmiş kusur sorumluluğu söz konusudur”. –Y.11HD, E.2011/5477, K. 2012/14872 sayılı kararı - <https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?f=50&t=65458>; Yargıtayın başka bir kararına göre de, “eTTK'nun 338. maddesinde, yönetim kurulu üyelerinin kusur ve sorumluluklarının bulunmadığını ispat edemedikleri takdirde zarardan sorumlu olduklarının düzenlenmiş bulunmasına, somut uyuşmazlık bakımından da davalının ispat yükünü yerine getirememiş olmasına göre davalı vekilinin temyiz itirazlarının reddine karar vermek gerekmiştir” - Y.11HD, 13.10.2016 tarihli, E. 2016/1140, K. 2016/8114 - <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/yargitay/56.htm>

¹⁰⁸ RG. 30.06.2012, S.28339.

fiilden kaynaklanan borçlarda ise davacının davalının kusurlu olduğunu ispatlamak durumunda olduğunu söyleyebiliriz¹⁰⁹.

Sorumluluk için kusur şart olsa bile, bazı durumlarda müdürlerin kusurlu olup olmadıklarına bakılmaksızın sorumlu tutulabileceği de ileri sürülmektedir. Mesela eTTK'nun 67¹¹⁰ ve 335¹¹¹ maddelerini ihlal eden müdürler kusurlu olmasalar bile sorumluluk taşırlar¹¹². TTK'nunda da düzenlenmiş kusursuz sorumluluk hallerine örnek olarak şunlar gösterilebilir: 1) TTK m. 549'a göre, belge ve beyanları düzenleyenler bundan dolayı meydana gelen zararlardan kusursuz sorumlular¹¹³; 2) TTK m. 550/1'de kanun koyucu sadece şirket yetkililerinin kusurundan bahsetmesi sebebiyle diğer sorumlular için kusursuz sorumluluk esasının benimsendiğini kabul etmektedir¹¹⁴.

Limited şirketlerde müdürlerin kanun veya esas sözleşmedeki görev ve borçlarının ihlal etmelerinden dolayı sorumlu tutulabilmesi için gereken üçüncü şart ise zarardır¹¹⁵. *Yıldız'a* göre, "Müdürlerin hukuki sorumluluğunun söz konusu

¹⁰⁹ **HELVACI**, Farklılaştırılmış Teselüsül, s. 81; Kusurlu davranış, yalnızca kasıtlı davranış olmayıp ihmali bir davranış da kusurun varlığı için yeterli sayılabilir. Mesela müdürün tecrübesiz bulunduğu mevki ile bağdaşmayacak tarzda davranışlar. İhmalin hafif veya ağır olması kusurun mevcudiyeti bakımından etkili değil. Bu yalnız müdürün sorumlu tutulacağı tazminat bakımından dikkate alınacak - **KARACA**, s. 95.

¹¹⁰ ETTK m. 67'ye göre, "bir tacirin defter tutma mükellefiyetini yerine getirmeye salahi yetli kıldığı kimsenin bu defterlere geçirdiği kayıtlar, o tacirin kendisi tarafından tutulmuş kayıtlar hükmündedir".

¹¹¹ ETTK m.335'e göre, İdare Meclisi azalarından biri umumi heyetin müsaadesini almaksızın şirketin konusuna giren ticari muamele nevinden bir muameleyi kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi, aynı nevi ticari muamelelerle meşgul bir şirkete mesuliyeti tahdidedilmemiş olan ortak sıfatıyla de giremez. Bu hükme aykırı harekette bulunan idare meclisi azasından şirket tazminat istemekte veya tazminat yerine yapılan muameleyi şirket namına yapılmış addetmekte ve üçüncü şahıslar hesabına akdolan mukavelelerden doğan menfaatlerin şirkete aidiyetini talebetmekte, serbesttir.

¹¹² **FETHİ, A.**, Anonim Şirket ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluk Durumları - <http://www.legalisplatform.net/Makale/a%C5%9F%20%C3%BCye%20sorumluluk.pdf>

¹¹³ **KENDİGELEN, A.**, Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2012, s. 454 (KENDİGELEN, Yeni TTK); **KARAHAN, S./DOĞRUSÖZ KOŞUT, H.**, Şirketler Hukuku, Konya 2012, s. 740-741;

¹¹⁴ **KENDİGELEN**, Yeni TTK, s.455; **TEKİNALP**, Tek Kişi Ortaklığın Esasları, s. 265; **KARAHAN/DOĞRUSÖZ KOŞUT**, s. 742-743. 103; Bak. TTK 549'un Gerekçeli Metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>

¹¹⁵ Yargıtay'a göre, anonim ve limited şirket yöneticilerinin sorumluluğunun doğabilmesi için öncelikli şart zarardır (bak. Y.11HD'nin 05.02.2015 tarihli, E.2014/3160, K. 2015/1329 sayılı kararına) – **ALTAŞ**, Kararlar, s.466-468.

olabilmesi için, ortada somut bir zararın bulunması gereklidir”¹¹⁶. Zarar tehlikesi sorumluluk için yeterli değildir¹¹⁷. Zarar, tazminat borcunun en önemli unsurunu teşkil eder. Şirket zararı, şirket aktiflerindeki fiili bir azalma veya umulan kardan eksilme şeklinde ortaya çıkar¹¹⁸.

Zarar miktarının tespiti ile ilgili olarak Yargıtay davanın açıldığı tarihi esas almaktadır. Nitekim Yargıtay’ın olay tarihinde yürürlükte olan eTTK’nunu uygulayarak verdiği bir karara göre, “dava; limited şirket müdürünün sorumluluğuna dayalı tazminat istemine ilişkindir. Davacı vekili davalının şirket olağanüstü genel kurul toplantısında şirket müdürlüğünden azledildiğini, azlin ardından uhdesinde bulunan 11 adet çeki şirkete teslim etmeyip hamiline yazılı olan çekleri babasına verdiğini ve bu çeklerin babası tarafından icra yolu ile tahsil edilmeye çalışıldığını, şirketin parasının icra veznesinde tutulduğunu, icra veznesinde olan paraya faiz işlemediğinden faiz işletilmek suretiyle hesaplanmak üzere şirketin uğradığı zararın tahsili istenmiştir. Dava konusu edilen icra veznesine yatırılmış paraların davacı şirkete yargılama devam ederken teslim edildiği belirlendiğine göre, her davanın açıldığı tarihe göre değerlendirilmesi gerektiğinden, yapılacak olan zarar miktarının tespitinde dava tarihinin baz alınması, bu suretle de davacı tarafından icra veznesine paranın yatırıldığı tarihten dava tarihine kadar olan dönemdeki faiz miktarına hükmedilmesi gerekmektedir”¹¹⁹.

¹¹⁶ **YILDIZ**, Müdürlerin Sorumluluğu, s.64.

¹¹⁷ **DOĞANAY, İ.**, Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Batider C.XVII, S.3, s. 63, (DOĞANAY, Sorumluluk).

¹¹⁸ **YAVUZ**, Mustafa., Limited şirketlerde müdürlerin hukuki sorumluluğu, Gömrük ve Ticaret Bakanlığı Başmüfettişi, ocak-şubat, 2013. s 188

http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/115malicozum/10_mustafayavuz.pdf

¹¹⁹ Bak. Y. 11. HD, 18.2.2016 tarihli, E. 2015/3989, K. 2016/1700 - <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/yargitay/yd56.htm>

Müdürlerin hukuki sorumluluğu için gereken dördüncü şart ise, meydana gelen zararın müdürlerin kanuna ve esas sözleşmeye aykırı kusurlu davranışlarının sonucu olmasıdır. Yani burada uygun illiyet bağının bulunması gerekir¹²⁰.

**Yasman`a**<sup>121</sup> göre, TTK.m.553/3`de, yönetim kurulu üyelerinin (müdürlerin) sorumluluğu bakımından aranacak illiyet bağı hakkında bir düzenleme öngörülmüştür. Bu hüküm uyarınca, yönetim kurulu üyeleri (müdürler) kontrolleri dışında kalan kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar ve yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamayacaklardır.

İlgili düzenlemenin açık ifadesine göre, gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek dahi yönetim kurulu üyelerinin sorumlu olduğu iddia edilemez¹²². **Kırca, Şehirali, Manavgata`a** göre “tedbirli bir yöneticinin özeni esas alınmak suretiyle objektif bir ölçüt getirildiğinden ilgili üye veya yöneticinin kendi işlerinde gösterdiği özen kafi gelmediği gibi, gerekli özenin gösterilip gösterilmediğinin belirlenmesinde şirketin imkanları gibi ölçütler de esas alınmaz”¹²³. Zira TTK m. 553/3`e göre, hiç kimse kontrolü dışında kalan, kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya

¹²⁰ Profesyonel bir yönetici olması arzu edilen limited şirket müdürlerinin toplantılara uygun bir şekilde hazırlanması ve toplantıya katılması kendisi için hem hak hem de bir yükümdür. Üyenin, katılmadığı müdürler kurulunda alınan karardan sorumlu olabilmesi için her şeyden önce bu karardan şirketin zararı olmalı, kurul kararı özen ilkesine uygun şekilde almamalı, toplantıya katılmayan üyenin haklı bir mazereti olmamalı, üyenin yokluğu ile kararın meydana gelmesi arasında uygun illiyet bağı bulunmalıdır. Örneğin üç müdürü bulunan bir limited şirkette, müdürlerden biri toplantıya katılmadığı için iki kişi ile toplanılmış, üyelerden biri karar muhalif olduğu halde başkanın oyu üstün sayıldığından karar alınmış ise, şirkete zarar veren karar ile toplantıya katılmama olgusu arasında illiyet bağı kurulacak ve bu üye kararı alan başkanla birlikte sorumlu olacaktır. Aynı durum kararın alınamaması halinde de geçerli olacaktır. - **YILDIZ**, Müdürlerin Sorumluluğu, s.72; **AKDAĞ GÜNEY**, Yönetim Kurulu, s. 77; **PULAŞLI, H.**, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Özen Yükümlülüğü ve Özen Sorumluluğu, Batider, Mart 2009, C.XXV, S.1, s. 38 (PULAŞLI, Özen).

¹²¹ **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, s. 98.

¹²² **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, s. 98; **PULAŞLI**, Şerh, s. 2113 vd.; **KOŞUT DOĞRUSÖZ, H.**, Banka Yöneticilerinin ve Hakim Ortakların Şahsi Sorumluluğu, İstanbul 2010, s. 166; **YAVUZ, M.**, Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Sermaye Piyasası Dergisi, Y.2012, s.8 (YAVUZ, Yeni TTK).

¹²³ **KIRCA**, İsmail/ **ŞEHİRALİ ÇELİK**, Feyzan Hayal/ **MANAVGAT** Çağlar: Anonim Şirketler Hukuku, C.I, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 2013, s657

yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamaz; bu sorumlu olmama durumu gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek geçersiz kılınmaz¹²⁴.

Limited şirketlerde de TTK'nun 625/1'ci maddesinin 2. cümlesinin “müdürler, aşağıdaki görevlerini ve yetkilerini devredemez ve bunlardan vazgeçemezler” hükmü gereğince, burada sayılmayan görevlerini ve yetkileri müdürler devredebilir ve bırakabilirler. Bu açıdan anonim şirketlerin ilgili hükümlerinin burada uygulanabileceği kanaatindeyiz. Ancak TTK m. 367 ile yönetimin, TTK m. 370/2 ile temsilin devredilebileceği öngörülmüş ve bu durumda devralanın sorumlu olacağı kabul edilmiştir. Bu halde esas sözleşmeye devrin mümkünlüğü ile ilgili hüküm konulmalı ve yönetim kurulunun yetki devrini düzenleyen örgüt yönergesi hazırlanmalıdır¹²⁵. Yönetim görev ve yetkisini devralanlar, kanundan veya esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini ihlal ettikleri takdirde, “yönetici” sıfatıyla TTK m. 553 kapsamında şahsen sorumlu olacaklardır¹²⁶. Zira, TTK m.553/2'nin “kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hali hariç, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar”.

Buradan anlaşıldığı gibi müdürler (yönetim kurulu üyeleri) görev ve yetkilerini devretmesi halinde kural olarak sorumluluktan kurtulurlar, fakat görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özenin göstermedikleri ispat edilmesi halinde sorumlu olmağa devam ederler¹²⁷. Yani yönetim (TTK 367/I) ve temsil görev

¹²⁴ Kontrolleri dışında kalan kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle yönetim kurulu üyeleri sorumlu tutulamazlar ve bu, gözetim yükümü gerekçe gösterilerek de aşılamaz (TTK m.553/III).- **HELVACI**, Farklılaştırılmış Teselüsül s.81.

¹²⁵ **KIRCA**, İsmail/ **ŞEHİRALİ ÇELİK**, Feyzan Hayal/ **MANAVGAT** Çağlar: Anonim Şirketler Hukuku, s 618

¹²⁶ **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, s.99; **AYAN**, Özge, Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin ve yönetimle görevli üçüncü kişilerin Özen ve Bağlılık Yükümlülüğü, Maltepe üniversitesi, 2011, sayı 1-2, s.63-89

¹²⁷ **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, s.99; **PULAŞLI**, Şerh, s. 2026; **TEKİNALP**, Tek Kişi Ortaklığın Esasları, s. 275; Doktrinde görevin ve yetkinin devri hallerinde sorumluluğun nitelik

ve yetkilerinin (TTK 370/II) devri halinde, bu görev ve yetkileri devralanların seçiminde makul derecede özen gösterilmediği ispat edilmedikçe, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumluluk söz konusu değildir (TTK 553/II)¹²⁸.

Tekinalp'a göre, TTK m.553'ün 2. ve 3. fıkraları birbirinin tekrarı gibi görülse de özellikle madde metnine alınmıştır. Zira yönetim kurulu üyeleri kusursuz olsalar dahi “gözetim görevi” ileri sürülerek sorumlu tutulabileceklerinden endişe edilmiştir. Oysa burada “gözetim sorumluluğunun” doğabilmesi için illiyet bağının varlığı şart koşulmak istenmiştir¹²⁹.

3. Sorumluluk Nedenine İlişkin Örnekler

Müdürlerin kanundan veya esas sözleşmeden ileri gelen görev ve borçların ihlalden doğan sorumluluk hallerine aşağıdaki durumları örnek olarak göstermek mümkündür:

a. Sermaye Borcu Ödemelerinin Doğru Olmamasından Sorumluluk

Şirketin kurulmasından veya esas sermayenin artırılmasından sonra taahhüt edilmiş olup da, henüz ödenmemiş olan sermaye borcunun zamanında ödenmesini istemek ve takip etmek kural olarak müdürlerin görevidir. Zira TTK m. 625/1'e göre, müdürler, kanunların ve şirket sözleşmesinin genel kurula görev ve yetki vermediği bütün konularda görevli ve yetkilidir. Şöyle ki, sermaye borcunu ödeme zamanı ya esas sözleşmede kararlaştırılır ya da şirket tarafından belirlenir. Şirkete bırakıldığı durumlarda bu zaman genel kurul veya sözleşmede belirtilmişse müdürler tarafından

değiştirdiği, “yükümlülüklerin ihlali sorumluluğu yerine seçimde özensizlik sorumluluğu” geçtiği ifade edilmektedir – **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 381.

¹²⁸ **HELVACI**, Farklılaştırılmış Teselsül s.80;

¹²⁹ **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 383-384.

belirlenir ve bu zamanın gelmesi ile aksi kararlaştırılmamışsa müdürler sermaye borcunun ödenmesini ortaktan ister¹³⁰.

TTK'da sermaye payı borcunun zamanaşımına uğrayacağı ile ilgili hüküm bulunmamaktadır. Limited şirket müdürleri şirketin kuruluşu sırasında ve kuruluştan sonra taahhüt edilen, henüz ödenmemiş sermaye borcunun zamanında ödenmesini istemek, takip etmek ve sermayenin zamanında ödenmemesi halinde ticari faiz talep etmek görevine sahiptir.

Aynı zamanda müdürler kusurlu olarak herhangi bir ortak pay bedelini ödemediği halde ödemiş gibi göstermişse veya aktifteki varlıkların değerini fazla göstermek amacıyla taahhüt olunan sermayenin büyük bir kısmını ödenmiş gibi göstermişlerse ve bunun da sonucunda zarar doğmuşsa hukuki sorumluluğa tabi tutulur. Eğer bu zaman şirketle ilişkiye giren üçüncü kişilerin yanıltılması sebebiyle bir zarar meydana gelirse ve bunun sonucunda tazminat ödeme zorunluluğu doğarsa müdürler de doğan borçtan üçüncü kişilere müteselsilen sorumlu olacaklar¹³¹.

b. Dağıtılan ve Ödenen Kar Paylarının Gerçek Olmamasından Doğan Sorumluluk

Diğer ticaret şirketleri gibi, limited şirketin faaliyetinde de temel amaç kar elde etmek ve onu ortaklara dağıtmaktır. Burada kar, pay sahibinin şarta bağlı bir talebidir. Tahakkuk eden kar üzerinde tasarruf yetkisi genel kuruldadır. Kar yıllık bilanço'ya göre hesap edilir. Hesap yılı sonunda genel kurul tarafından bu karın kanun ve esas sözleşme gereğince dağıtılmasına karar verildiğinde, kar talebi bir adi alacak haline gelir¹³².

¹³⁰ YILDIRIM, A.H., TTK Tasarısına Göre Limited Şirket Müdürlerinin Hukuki Durumu, İzmir 2008, s.134; AYHAN, LTD, s.71; ARSLANLI/ DOMANIÇ, AŞ, s.115; CAN, s.4.

¹³¹ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s. 336.

¹³² AYHAN, s.100; KARACA, s. 130.

Zira TTK m.608/1'e göre, "kar payı, sadece net dönem karından ve bunun için ayrılmış yedek akçelerden dağıtılabilir. Kar payı dağıtımına ancak, kanun ve şirket sözleşmesi uyarınca ayrılması gereken kanuni yedek akçelerle, şirket sözleşmesinde öngörülmüş yedek akçeler ayrıldığı takdirde karar verilebilir". Bu ve benzeri hükümler limited şirket müdürlerine karın bulunup bulunmadığının tespiti ile ilgili olarak önemli görevler yüklemiştir.

TTK m.616/1, e'ye göre, "yılsonu finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun onaylanması, kar payı hakkında karar verilmesi, kazanç paylarının belirlenmesi münhasıran genel kurulun yetkisidir".

Üzerinde durulduğu gibi, limited şirkette hesap yılı sonunda karın olup olmadığının tespit edilmesi müdürlerin görevidir. Müdürler bir hesap dönemi sonunda şirkette kar olmadığı halde, genel kurula kusurlu olarak karın dağıtılmasını teklif ederlerse ve genel kurul karar alıp karın dağıtılmasını gerçekleştirirse bundan dolayı müdürler sorumlu olacaktır. Bu ve benzeri haller şirketin dönem başındaki varlıklarının kısmen yitirilmesi veya şirketin ödenmiş sermayesinin fiilen azalmasını getirecektir. Yine müdürler kar edilmediği halde çeşitli sebeplerden dolayı bilançoyu kar etmiş gibi gösterirlerse burada da oluşan zarardan kusurları varsa sorumlu olacaklar¹³³.

Diğer yandan dağıtım hususunda genel kurul kararı yokken müdürler kar dağıtmışsa veya kar payı karşılığı avans vermişlerse¹³⁴ kusurlu müdürler yine burada meydana gelen zarardan sorumludurlar¹³⁵.

¹³³ KARACA, s. 130; ZÖHRE, N., Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu - www.nuranzohre.av.tr/makale/anonim2.doc

¹³⁴ Burada TTK m.644/1, b'nin hükmü ile uygulanacak TTK m.509/3'e göre, kar payı avansı, Sermaye Piyasası Kanununa tabi olmayan şirketlerde, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının bir tebliği ile düzenlenir.

¹³⁵ KARACA, s. 130

Ayrıca bilanço ile kar ve zarar hesabının tanzimi de müdürlerin görevleri içinde bulunduğu için bilanço ile kar ve zarar hesabının da gereği gibi düzenlenmemesinden müdürler sorumludur¹³⁶.

c. Ticari Defterlerle İlgili Görevlerin İhlalinden İleri Gelen Sorumluluk

Tacir olmanın hukuki sonuçlarından biri de onun ticari defter tutmakla yükümlü olmasıdır (TTK m.18/1 ve 64/1). TTK m.16/1'in hüküm ticaret şirketlerinin tacir olduğunu düzenlediği gibi, TTK m.124/1'in hükmü ise, kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerin ticaret şirketi olduğunu düzenlemiştir. Buradan anlaşıldığı gibi limited şirketler tacir oldukları için, kanunen zorunlu olan ticari defterleri tutmakla yükümlüdür. Zira TTK m.64/3 ile 4'e göre, limited şirketler şu ticari defterleri tutmakla yükümlüler: 1) pay defteri¹³⁷, 2) genel kurul toplantı ve müzakere defteri.

TTK m.64/3'e dayanılarak hazırlanmış Ticari Defterlere İlişkin Tebliğin¹³⁸ 5. maddesinin 3. fıkrasına göre ise, limited şirketler, pay defteri ve genel kurul toplantı ve müzakere defteri tutmak zorundadır ve bu Tebliğin 11/4'cü maddesinin hükmü saklıdır. İlgili Tebliğin 11/4'cü maddesine göre, limited şirketlerde müdür veya müdürler kurulunun şirket yönetimi ile ilgili olarak aldığı kararlar genel kurul toplantı ve müzakere defterine kaydedilebileceği gibi ayrı bir müdürler kurulu karar defteri de tutulabilir.

Limited şirketlerde ticari defterlerin tutulması görev ve yetkisinin hangi organa ait olduğu açık olarak kanunda belirtilmediği için ve esas sözleşmede de bu hususta bir

¹³⁶ **AYHAN**, s .100; **KARACA**, s. 130.

¹³⁷ TTK m. 594/1'e göre, şirket, esas sermaye paylarını içeren bir pay defteri tutar. Ortakların, adları, adresleri, her ortağın sahip olduğu esas sermaye payının sayısı, esas sermaye paylarının devirleri ve geçişleri itibarı değerleri, grupları ve esas sermaye payları üzerindeki intifa ve rehin hakları, sahiplerinin adları ve adresleri bu deftere yazılır.

¹³⁸ Resmi Gazete, 19.12.2012 tarihli ve 28502 sayılı.

açıklık olmadığı durumda TTK m.625/1'in hükmü gereğince bu yetki ve görev müdürlere ait olacaktır. Müdürler bu görevlerini kusurlu olarak ihlal ederlerse limited şirket TTK m.562/1 gereğince idari para cezasına tabi tutulabilir ve diğer şekilde zarara uğrayabilir. Zira TTK m.562/1'in ticari defterlerin tutulması yükümünü ihlal edenler 4000 TL idari para cezası ile cezalandırılır¹³⁹.

Yukarıda değinildiği gibi, TTK m. 18/1'in hükmü gereğince her tacir, Ticaret Kanunun hükümleri uyarınca gerekli ticari defterleri tutmakla da yükümlüdür. Yine TTK m.64/1'e göre, her tacir, ticari defterleri tutmak ve defterlerinde, ticari işlemleriyle ticari işletmesinin iktisadi ve mali durumunu, borç ve alacak ilişkilerini ve her hesap dönemi içinde elde edilen neticeleri, bu kanuna göre açıkça görülebilir bir şekilde ortaya koymak zorundadır. Buradan anlaşıldığı gibi, ticari defter tutmak limited şirket de dahil olmakla tüm tacirlere yüklenmiş bir yükümlülüktür ve bu yükümü ihlal eden tacir TTK m.562/1 gereğince idari para cezasına tabi tutulur. Fakat limited şirketler de dahil olmakla tüzel kişi tacirlerin özelliği nedeni ile ticari defterleri tutmak yükümü esasen yetkili organlarca, mesela limited şirketlerde müdürler tarafından yerine getirilmektedir. Bu sebeple çoğu zaman defter tutmak yükümü ihlal edilince tüzel kişi tacire TTK m.562/1'in hükmü gereğince idari para cezası verilmekle birlikte, şirket de bu görevini ihlal eden müdürlere rücu ederek ödemiş olduğu idari para cezasının geriye alabilmektedir.

TTK m. 562/1'in hükmü sadece limited şirketin ticari defterlerin tutulması yükümünün ihlalini idari yaptırıma tabi tutmamış, ayrıca kanunen yüklenmiş bazı diğer yükümlülüklerin ihlalini de 4000 TL'lik idari para cezası yaptırımına tabi tutmuştur.¹⁴⁰

¹³⁹ Her ne kadar limited şirketlerde uygulanacak hükümleri anonim şirket hükümlerini düzenleyen TTK m.644/1'de TTK m.562/1'in uygulanacağı açık hükümle düzenlenmese bile limited şirket ticari deftreleri tutmak görevini yerine getirmese TTK m.562/1 gereğince idari para cezası ile cezalandırılır.

¹⁴⁰ TTK m. 562/14'e göre, bu kanunda tanımlanan kabahatlerden birinin idari yaptırım kararı verilinceye kadar birden çok işlenmesi halinde, ilgili gerçek veya tüzel kişiye bir idari para cezası

a) TTK m. 64/1`in ikinci veya üçüncü cümlesindeki yükümlülükleri yerine getirmeyenler (yani, ticari defterleri, üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutmayanlar (TTK m 64/1.c.2), işletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesini ticari defterlerinden izlenemeyenler (TTK m 64/1.c.3));

b) TTK m. 64/2`nin hükmü uyarınca belgelerin kopyasını sağlamayanlar (yani, tacir, işletmesiyle ilgili olarak gönderilmiş bulunan her türlü belgenin, fotokopi, karbonlu kopya, mikrofiş, bilgisayar kaydı veya benzer şekildeki bir kopyasını, yazılı, görsel veya elektronik ortamda saklamayanlar(TTK m 64/2));

c) TTK m. 64/3`ün hükmü uyarınca gerekli onayları yaptırmayanlar (yani, TTK.m.64.4`de sayılan defterlerin açılış onayları, kuruluş sırasında ve kullanılmaya başlanmadan önce noter tarafından yaptırmayan (TTK m. 64/3));

d) TTK m. 65`ün hükmüne uygun olarak defterlerini tutmayanlar (yani, fiziki ortamda tutulan yevmiye defteri, defteri kebir ve envanter defteri ile hukuka uygun olarak ticari defterleri tutmayan (TTK m. 65¹⁴¹));

e) TTK m. 66`daki usule aykırı olarak envanter çıkaranlar¹⁴²;

verilir ve ilgili hükme göre verilecek ceza iki kat artırılır. Ancak, bu kabahatin işlenmesi suretiyle bir menfaat temin edilmesi veya zarara sebebiyet verilmesi halinde verilecek idari para cezasının miktarı bu menfaat veya zararın üç katından az olamaz.

¹⁴¹ TTK m.65`e göre, Defterler ve gerekli diğer kayıtlar Türkçe tutulur. Kısaltmalar, rakamlar, harfler ve semboller kullanıldığı takdirde bunların anlamları açıkça belirtilmelidir (1. fıkra). Defterlere yazımlar ve diğer gerekli kayıtlar, eksiksiz, doğru, zamanında ve düzenli olarak yapılır (2.fıkra). Bir yazım veya kayıt, önceki içeriği belirlenemeyecek şekilde çizilemez ve değiştirilemez. Kayıt sırasında mı yoksa daha sonra mı yapıldığı anlaşılmayan değiştirmeler yasaktır (3.fıkra). Defterler ve gerekli diğer kayıtlar, olgu ve işlemleri saptayan belgelerin dosyalanması şeklinde veya veri taşıyıcıları aracılığıyla tutulabilir. Defterlerin ve gerekli diğer kayıtların elektronik ortamda tutulması durumunda, bilgilerin saklanma süresince bunlara ulaşılmasının ve bu süre içinde bunların her zaman kolaylıkla okunmasının temin edilmiş olması şarttır. Elektronik ortamda tutulma halinde birinci ile üçüncü fıkra hükümleri kıyas yoluyla uygulanır (4.fıkra).

¹⁴² TTK m.66`ya göre, her tacir, ticari işletmesinin açılışında, taşınmazlarını, alacaklarını, borçlarını, nakit parasının tutarını ve diğer varlıklarını eksiksiz ve doğru bir şekilde gösteren ve varlıkları ile borçlarının değerlerini teker teker belirten bir envanter çıkarır (1.fıkra). Tacir açılıştan sonra her faaliyet döneminin sonunda da böyle bir envanter düzenler. Faaliyet dönemi veya başka bir kanuni terimle hesap yılı on iki ayı geçemez. Envanter, düzenli bir işletme faaliyetinin akışına uygun düşen süre içinde çıkarılır (2.fıkra). Maddi duran malvarlığına dahil varlıklarla, ham ve yardımcı maddeler ve işletme malzemeleri düzenli olarak ikame ediliyor ve toplam değerleri işletme için ikinci derecede önem taşıyorsa, değişmeyen miktar ve değerle envantere alınırlar; şu şartla ki, bunların mevcutları miktar, değer ve bileşim olarak sadece küçük değişikliklere uğramış olsunlar. Ancak, kural olarak üç yılda bir fiziksel sayım yapılması zorunludur (3.fıkra). Aynı türdeki stok malvarlığı

f) TTK m. 86'ye göre belgeleri ibraz etmeyenler (yani, görüntü ve veri taşıyıcılara aktarılmış belgeleri ibraz etmeyenler (TTK m. 86)¹⁴³.

Anlaşıldığı gibi limited şirketlerde kanunen tutulması zorunlu olan defterlerin tutulmaması veya usulüne uygun tutulmamasından yahut idari yaptırım gerektiren diğer yükümlülüklerin ihlalden dolayı idari para cezası tacire (limited şirket tüzel kişisine) verildiği halde, limited şirketin iç işleyişinde bu görevler müdürlere aitse şirket onların hukuki sorumluluğuna giderek ödenmiş olan idari para cezalarını ve diğer şekilde uğranılan zararı tahsil edebilir.

ç. Şirketin Üst Düzeyde Yönetilmesi Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk

TTK m. 625/1, a'nın hükmüne göre, müdürler şirketin üst düzeyde yönetilmesi ve yönetimi ve gerekli talimatların verilmesi şeklindeki devredilmez görev ve yetkisine sahiptir¹⁴⁴. Tabii ki, bu görevin kusurlu olarak ihlalden doğan zarardan müdürler hukuki sorumluluk taşır.

TTK 625. maddesinin gerekçeli metninde de ifade edildiği gibi, bu hüküm TTK'nun anonim şirketlere ilişkin 374 ve 375. maddeleri ile uyum içindedir ve bu hükmün kaynağı İsviçre Tasarısıdır. Burada düzenlenen yetki ve görevlerin kapsamının tespiti için 375. maddesinin gerekçesine bakılmalıdır¹⁴⁵. Zira şirketin üst düzeyde yönetilmesi kavramının kapsamı genel hatları ile TTK'nun 375. maddesinin

kalemleri, diğer aynı nitelikteki veya yaklaşık aynı değerdeki taşınabilir malvarlığı unsurları ve borçlar ayrı ayrı gruplar halinde toplanabilir ve ortalama ağırlıklı değer ile envantere konulabilir (4.fıkra).

¹⁴³ TTK m.86'ya göre, saklanması zorunlu olan belgeleri, sadece görüntü veya başkaca bir veri taşıyıcısı aracılığıyla ibraz edebilen kimse, giderleri kendisine ait olmak üzere, o belgelerin okunabilmesi için gerekli olan yardımcı araçları kullanıma hazır bulundurmakla yükümlüdür; icap ettiği takdirde belgeleri, giderleri kendisine ait olmak üzere bastırmalı ve yardımcı araçlara ihtiyaç duyulmadan okunabilen kopyalarını sunabilmelidir.

¹⁴⁴ TTK m.625/1'in gerekçeli metnine göre, devredilmez yetkilerin tümü yürütmeye ilişkindir. Bunlar iç ilişkiyi ilgilendiren yapının yönetim birimlerinin, genel anlamda şirket örgütünün oluşturulması ve uygulanması ile ilgilidir. Yetkilerin açıklanması ilgili olarak 375. Maddenin gerekçesine bakılmalıdır. - TTK'nun Gerekçeli Metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>

¹⁴⁵ Bak. TTK'nun Gerekçeli Metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>

gerekçeli metninde tespit edilmiştir. Buna göre, genel işletme politikası başta olmak üzere, yatırım, finansman, temettü gibi politikaların hedeflerinin karara bağlanması, bunlara ulaşılması için seçilen araçların gösterilmesi, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının veya ulaşıp ulaşılmayacağının belirlenmesi, bütçe uygulamasının kontrolü ve stratejilerin tespiti şirketin üst düzey yönetimi kavramının kapsamına dahildir¹⁴⁶.

Politikalara ve hedeflere ulaşılmasına ilişkin kararlar ve stratejilerin uygulanması ile ilgili talimatlar da yönetim kurulu (müdürler) tarafından verilebilir. Talimatlar sözlü veya yazılı olabileceği gibi bir iç yönerge, sirküler veya genelge ile de şekillenebilir¹⁴⁷.

d. Şirket Yönetim Örgütünün Belirlenmesi Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk

TTK m. 625/1, b'nin hükmüne göre, müdürler kanun ve şirket sözleşmesi çerçevesinde şirket yönetim örgütünün belirlenmesi şeklindeki devredilmez görev ve yetkisine sahiptir.

TTK'nun bu hükümle, müdürlerin, şirket yönetiminin bir bütün halinde işleyişini görmesi, politikaların ve stratejilerin gerçekleştirilmesinde görevlilerin rolünü değerlendirmesi, insan kaynaklarının kullanılmasını izlemesi amaçlanmıştır¹⁴⁸.

Müdürlerin şirketin “yönetim örgütünün belirlenmesi” görev ve yetkisinin kapsamını da genel hatları ile TTK'nun 375. maddesinin 1. fıkrasının gerekçeli metni tespit ediyor. Buna göre, örgüt şeması, yönetimde yer alan herkesin, altlık-üstlük ilişkilerini, görev tanımlarını; bölümleri ve aralarındaki ilişkileri gösteren şemadır.

¹⁴⁶ TTK m.375'in a bendinin Gerekçeli Metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>; Ayrıca bak. **ALTAŞ, S.**, Yeni Türk Ticaret Kanununun Anonim Şirket Yönetim Kuruluna Tanıdığı Devredilemez Görev ve Yetkiler, Mali Çözüm Dergisi, Eylül 2011, S.107, (s.129-136) s. 131 (ALTAŞ, Devredilmez Görev ve Yetkiler) <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/107malicozum/7%20soner%20altas.pdf>

¹⁴⁷ Bak. TTK m.375/1/a'nın Gerekçeli Metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>.

¹⁴⁸ **ALTAŞ**, Devredilmez Görev ve Yetkiler, s.131.

Şema, sistemin işleyişindeki aksaklıkların ve aksayan yerin belirlenmesine yardımcı olur. Kurul yönetimi devrederken de zaten örgüt şemasını tayin eder. Şemada yer almayan ayrıntıyı, diğer yetkililer belirleyebilir¹⁴⁹.

Kısaca şirket yönetim örgütünün belirlenmesi demek, örgüt şeması, görev tanımları, bölümleri ve aralarındaki ilişkileri gösteren şemanın oluşturulması demektir. Yapılacak bu şema ile yönetimin bir bütün halinde işleyişi hemen görülecek, görevlilerin rolleri değerlendirilecek ve izlenebilecektir¹⁵⁰.

e. Şirketin Muhasebesinin, Finansal Denetiminin ve Finansal Planlamanın Oluşturulması Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk

TTK m. 625/1, c'nin hükmüne göre, müdürler şirketin yönetimi için gerekli olduğu takdirde, muhasebenin, finansal denetimin ve finansal planlamanın oluşturulması şeklindeki devredilmez görev ve yetkisine sahiptir. Burada müdürlerin üzerinde “muhasebe düzeninin oluşturulması”, “finansal denetim düzeninin oluşturulması” ve “finansal planlamanın oluşturulması” şeklinde bir birine benzer görevler bulunmaktadır. Bu görevlerin her birinin kapsamı da genel hatları ile TTK'nun 375. maddesinin 1. fıkrasının gerekçeli metni tespit edilmiştir.

Buna göre, muhasebe düzeninin oluşturulması görevinin kapsamına, kanuna ve genel kabul gören muhasebe ilkelerine göre muhasebe örgütünün (bölümünün), konsolide hesap sisteminin, defter ve kayıtların tutulma kurallarının tespiti, hesap planlarının yapılması, yani, düzenin, bir anlamda muhasebe bölümünün oluşturulması dahil edilir. Muhasebenin hangi ortamda tutulacağını da müdürler (kurulu) karara

¹⁴⁹ Bak. TTK m.375/1/b'nin Gerekçeli Metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>;
ALTAŞ, S., Yeni Türk Ticaret Kanununun Anonim Şirket Yönetim Kuruluna Tanıdığı Devredilemez Görev ve Yetkiler,
<http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/107malicozum/7%20soner%20altas.pdf>
¹⁵⁰ **Özen, Kaya, Göçmen/ Ender**, Dedeâğaç, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Vergisel Sorumluluğu, TBB Dergisi, 2017 - tbbdergisi. Barobirlik.org.tr

bağlar. Muhasebenin belirlenmesi ve programlanması, muhasebenin 515. maddede öngörülen dürüst resim ilkesine göre belirlenmesini de içerir. “Düzenin kurulması” sözcüğünden de anlaşıldığı üzere, devredilmez olan “düzenin kurulması görevi”dir; yoksa muhasebenin tutulması devredilebilir ve yönetimin devri hallerinde bu husus açıkça ifade edilir¹⁵¹.

Finansal denetim düzeninin oluşturulması şirketin iş ve işlemlerinin denetlenmesine ilişkin bir “iç-denetim” sisteminin ve bunu yapacak örgütün (bölümün) kurulması dahil edilir. Şirket hangi büyüklükte olursa olsun, şirkette, muhasebeden tamamen bağımsız, uzmanlardan oluşan, etkin bir iç-denetim örgütüne gereksinim vardır. Bir anonim şirketin denetimi sadece bir bağımsız dış denetim kuruluşuna bırakılamaz. Bir bağımsız denetim kuruluşunun onlarca, hatta yüzlerce müşterisi vardır; onlara birçok hizmet sunmaktadır. Her müşterisini içinden ve yakından izleyemez. Finansal denetim, bir anlamda “teftiş kurulu”nun yaptığı denetimdir. Finansal denetim iş ve işlemlerin iç denetimi yanında, şirketin finansal kaynaklarının, bunların kullanılması şeklinin, durumunun, likiditesinin denetimini ve izlenmesini de içerir. Finansal denetim kurumsal yönetim kurallarının gereğidir. Finansal planlama, bütçeleme ile yeterli likiditenin sağlanmasının güvence altına alınmasını ifade eder. Kurumsal yönetim kurallarının ve çağdaş yönetim usullerinin gereği olan bu örgüt bütün anonim şirketler için gerekli değildir; şirketin yönetimi gerektiriyorsa finansal planlama zorunludur¹⁵².

Tabii ki, burada üzerine kanunen önemli görevler yüklenen müdürlerin bu görevlerini kusurlu olarak ihlal etmesi onların hukuki sorumluluğuna sebep olacaktır.

¹⁵¹ Bak. TTK m.375/1/c`nin Gerekçeli Metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>.

¹⁵² Bak. TTK m.375/1/c`nin Gerekçeli Metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>.

f. Üst Gözetim Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk

TTK m. 625/1, d'nin hükmüne göre, müdürler şirket yönetiminin bazı bölümleri kendilerine devredilmiş bulunan kişilerin, kanunlara, şirket sözleşmesine, iç tüzüklere ve talimatlara uygun hareket edip etmediklerinin gözetimi şeklindeki devredilmez görev ve yetkisine sahiptir. Burada üst gözetim ile kastedilen hem kuramsal açıdan hem de işletme iktisadi yönünden gerekli olan işlerin akışının gözetimidir. Yoksa, yönetim kurulu bir kontrol ve denetim organı değildir¹⁵³. Üst gözetimin normatif niteliği hükmün bizzat kendisinden anlaşılmaktadır¹⁵⁴.

Bilindiği gibi, TTK m.625 müdürlerin devredilemez görev ve yetkilerini tespit etmiştir. Yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri; müdürlerin bizzat kendisinin yapmasının zorunlu olduğu değil, ama kim yaparsa yapsın sonuçlarından müdürlerin mutlaka sorumlu olduğu hallerdir. Müdürlerin, devredilemez görev ve yetkilerini bir başkasına/başkalarına devredemeyeceği gibi, bunlardan vazgeçemezler. Bütün bu görevler yürütülürken bir üst gözetim yapmak, bir anlamda denetim yapmak, müdürlerin devredemeyeceği yetki ve görevler çerçevesinde sayılmaktadır¹⁵⁵.

¹⁵³ Gerekçede, “üst gözetim” ile kastedilenin hem kuramsal açıdan hem de işletme iktisadi yönünden gerekli olan işlerin akışının gözetimi olup, yönetim kurulunun bir kontrol ve denetim organı olmadığı belirtilmiştir. Ancak, kuramsal açıdan ve işletme iktisadi yönünden gerekli işlerin akışının gözetiminden neyin anlaşılması gerektiği açıklanmamıştır. Her durumda bu, yani yönetim kurulunun üst gözetim yetki ve görevini ifa etmesi, ancak yönetimle görevli kişilerin faaliyetleri bir anlamda denetlenerek/kontrol edilerek (iç denetim, iç kontrol) mümkün olabilir. Dolayısıyla, her ne kadar eski TTK'nın iç denetim kurumu TTK'ya alınmadysa ve yönetim kurulu aynı zamanda denetleme organı da değilse bile, iç denetimin tamamen terk edildiğini söylemek çok mümkün görünmemektedir. – **HELVACI**, Farklılaştırılmış Teselüsül s.80;

ALTAŞ, S., Yeni Türk Ticaret Kanununun Anonim Şirket Yönetim Kuruluna Tanıdığı Devredilemez Görev ve Yetkiler, <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/107malicozum/7%20soner%20altas.pdf>

¹⁵⁴ Bak. TTK m.375/1/e'nin Gerekçeli Metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>.

¹⁵⁵ **HELVACI**, Farklılaştırılmış Teselüsül s.80.

Burada müdürlerin üzerine düşen üst gözetim görevinin kusurlu olarak ihlali zarara sebep olmuşsa onlar TTK'nun 553/1'in hükmü gereğince hukuken sorumlu olacaklar¹⁵⁶.

g. Risklerin Erken Teşhisi ve Yönetimi Komitesinin Kurulması Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk

TTK m. 625/1, e'nin hükmüne göre, müdürler şirketlerde risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesinin kurulması şeklindeki devredilmez görev ve yetkisine de sahiptir. Bu hüküm TTK m.378'in hükmü ile benzerlik göstermektedir. Zira TTK m.378/1'e göre, "pay senetleri borsada işlem gören şirketlerde, yönetim kurulu, şirketin varlığını, gelişmesini ve devamını tehlikeye düşüren sebeplerin erken teşhisi, bunun için gerekli önlemler ile çarelerin uygulanması ve riskin yönetilmesi amacıyla, uzman bir komite kurmak, sistemi çalıştırmak ve geliştirmekle yükümlüdür. Diğer şirketlerde bu komite denetçinin gerekli görüp bunu yönetim kuruluna yazılı olarak bildirmesi halinde derhal kurulur ve ilk raporunu kurulmasını izleyen bir ayın sonunda verir"¹⁵⁷.

Anlaşıldığı gibi, pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerde bu komitenin kurulması bir zorunluluk¹⁵⁸ olduğu halde, diğer şirketlerde denetçinin

¹⁵⁶ **Karaca**'ya göre, eski TTK.m.319 uyarınca anonim ortaklığın idare ve temsili konusunda terhis veya taksim yapılmışsa, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu bu taksim veya terhise göre kişiseldir. Ancak yönetim kurulu üyelerinin genel denetim ve gözetim yükümü devam ettiğinden, bu yüküm bakımından müteselsil sorumluluk devam edecektir - **KARACA**, s. 104

¹⁵⁷ TTK m.378/2'ye göre, komite, yönetim kuruluna her iki ayda bir vereceği raporda durumu değerlendirir, varsa tehlikelere işaret eder, çareleri gösterir. Rapor denetçiye de yollanır.

¹⁵⁸ TTK m.378/1'in hükmü, hisse senetleri borsada işlem gören şirketlerde kurumsal yönetim ilkelerinin bir uygulamasıdır. Tüm anonim şirketler için öngörülmüş bulunan finans denetimi ve denetim komitesi yanında bir diğer iç kontrol mekanizmasıdır. Bu komitenin denetim komitesinden farkı denetim komitesinin yönetimi gözetim altında tutmasına karşılık bu komitenin sadece risklere odaklanmasıdır. Ayrıca denetim geçmişe yönelik bir inceleme olduğu halde, risk teşhisi gelecek ve geleceğin yorumuyla ilgilidir. Denetimin yönetilmesi söz konusu olmadığı halde, risk yönetilebilir ve yönetilmelidir. Amaç, yönetimi, yönetim kurulunu ve genel kurulu devamlı teyakkuz altında tutmak, gereğinde organlarca derhal etkili önlemlerin alınmasını sağlamaktır. Bu sebeple komite sorumluluk sisteminin merkezinde yer alır. Tehlikelerin erken teşhisi komitesi, bazı yönetim kurulu

yönetim kuruluna yazılı olarak bildirmesi halinde derhal kurulur. Yani riskin erken teşhisi komitesi, sadece hisse senetleri borsada işlem gören şirketler için öngörülmemiştir. Diğer şirketlerde, anılan komiteyi kurma yükümlülüğü, denetçinin gerekli görmesi halinde doğar. Buna göre, anılan komite denetçinin gerekli görüp bunu yönetim kuruluna yazılı olarak bildirmesi halinde derhal kurulur ve ilk raporunu kurulmasını izleyen bir ayın sonunda verir¹⁵⁹.

TTK m. 625/1, e'nin hükmü ile küçük limited şirketler hariç, risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesinin kurulması müdürlerin devredilmez görev ve yetkisi olup bunun kurulmasının zorunlu olup olmadığı, zorunluysa anonim şirketlerde olduğu gibi denetçinin yazılı istemi üzerine zorunlu olup olmadığı düzenlenmemiştir. Limited şirketi düzenleyen TTK'nun hükümlerinde de TTK m.378'in limited şirketlerde uygulanıp uygulanamayacağını düzenleyen açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte kanaatimize göre, TTK'nun 378. maddesi kıyasen limited şirketlerde de uygulanması gerekir. Yani limited şirketlerde denetçilerin¹⁶⁰ yazılı olarak istemeleri halinde müdürler risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesini kurmakla yükümlüler. Zira, denetçinin bir diğer önemli görevi de gereklilik ortaya çıktığı takdirde anılan komitenin kurulmasını, hisse senetleri borsada işlem görmeyen bir şirketten istemesidir¹⁶¹. Tabii ki, bu yükümlülüklerin müdürler tarafından kusurlu olarak ihlali sonucu zarar meydana gelmişse, müdürler bu zararı TTK m.553/1'in hükmü gereğince ödemekle sorumlulu olacaklar.

üyelerinin görevlendirilmeleri suretiyle kurulabileceği gibi, tamamen üçüncü kişilerden de oluşabilir – TTK m.378/1'in gerekçeli metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>

¹⁵⁹ **ALTAŞ**, Devredilmez Görev ve Yetkiler, s.135; , <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/107malicozum/7%20soner%20altas.pdf>
PULAŞLI, ŞH, s.438-439.

¹⁶⁰ TTK m.635/1'e göre, anonim şirketin denetçiye ve özel denetime ilişkin hükümleri limited şirkete de uygulanır.

¹⁶¹ TTK m.378/1'in gerekçeli metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>

ğ. İlgili Tablolar ve Raporların Düzenlenmesi Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk

TTK m. 625/1, f`nin hükmünü göre, müdürler şirket finansal tablolarının, yıllık faaliyet raporunun ve gerekli olduğu takdirde topluluk finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun düzenlenmesi şeklindeki devredilmez görev ve yetkisine sahiptir. Şirket finansal tablolarının, yıllık faaliyet raporunun ve gerekli olduğu takdirde topluluk finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun düzenlenmesi konusunda TTK`nun hükümlerinde herhangi bir açıklık bulunmamaktadır<sup>162</sup>. Bu sebeple burada TTK`nın 514-518`cü maddelerin hükümleri kıyasen uygulanacaktır. Zira TTK m. 514/1`e göre, “yönetim kurulu, geçmiş hesap dönemine ait, Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülmüş bulunan finansal tablolarını, eklerini ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunu, bilanço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içinde hazırlar ve genel kurula sunar”. Tabii ki, görev limited şirketler açısından müdürlere aittir ve onlar bu görevlerini kusurlu olarak ihlal ederlerse TTK m.553 gereğince sorumlu olurlar.

h. Genel Kurul Toplantısının Hazırlanması ve Genel Kurul Kararlarının Yürütülmesi Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk

TTK m. 625/1, g`nin hükmüne göre, müdürler şirketin genel kurul toplantısının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi şeklindeki devredilmez görev ve yetkisine sahiptir¹⁶³¹⁶⁴. TTK md. 625/2'ye göre, şirket sözleşmesinde öngörüldüğü takdirde müdür ve müdürlerin aldıkları belirli kararlar ve münferit sorunlar şirket genel

¹⁶²Geniş bilgi için bak. PULAŞLI, ŞH, s.436.

¹⁶³ TTK m.625/2`nin hükmüne göre, “genel kurulun onayı müdürlerin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz, sınırlandırmaz. Türk Borçlar Kanununun 51 ve 52 nci madde hükümleri saklıdır”.

¹⁶⁴ Geniş bilgi için bak. PULAŞLI, ŞH, s.436.

kurulunun onayına sunulabilir. Örneğin, şirket sözleşmesine “genel kurulun onayı olmadan şirket sözleşmesine belirli meblağların üzerindeki işlemler yapılamaz” diye bir hüküm konulabilir.

Bilindiği gibi, ticaret şirketlerinde genel kurulun yapısı sebebi ile bir karar organı olduğu, almış olduğu kararların ise yönetim organları tarafından uygulanması zorunludur. Bu kapsamda limited şirket genel kurulunun almış olduğu kararlarının müdürler tarafından sebepsiz olarak uygulanmaması onların hukuki sorumluluğuna sebep olacaktır¹⁶⁵. Zira doktrinde ifade edildiği gibi, eğer müdürün kararı yerine getirmemesi için geçerli (haklı) bir sebebi varsa şirket müdürü kararı yerine getirmemekten dolayı sorumlu olmayacaktır¹⁶⁶. Örneğin, müdürler tarafından limited şirketin hesap yılı sonunda kar etmediği tespit edildiği için genel kurula karın dağıtılması teklifi sunulmamıştır. Fakat genel kurul buna rağmen gündeme madde ekleterek karın dağıtılmasına karar vermişse bu kararı müdür (müdürler) haklı gerekçelere sahip oldukları için uygulamayabilir, hatta uygularsa müdür sorumlu bile tutulabilir. Tabii ki, burada müdürlerin ilgili genel kurul kararının iptalini istemek¹⁶⁷ veya yokluk, yahut butlanını tespit ettirmek¹⁶⁸ görevi meydana gelmektedir¹⁶⁹.

Kısacası, müdürlerin genel kurul kararını yerine getirmeme olgusu haklı bir sebebe dayanmamalı, yani ihmali veya kasıtlı bir davranış gereği olmalıdır¹⁷⁰. Genel

¹⁶⁵ Diğer taraftan genel kurul kararlarının gereği gibi uygulanmaması da müdürlerin sorumluluğuna sebep olacaktır – **ÇAMOĞLU, E.**, Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 2010, s. 54 (ÇAMOĞLU, AO).

¹⁶⁶ **AYHAN**, s. 92.

¹⁶⁷ TTK, anonim şirketlerde genel kurul kararlarının iptalini m. 445 ve devamı maddelerde düzenler. Bu maddeler kanuna, esas sözleşmeye ve dürüstlük kuralına aykırılık olmak üzere üç iptal sebebi öngörür. Benzer hükümler limited şirketler için TTK m. 622 ve kooperatifler için 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu m. 53’te bulunur. – **ERDEM**, s.124.

¹⁶⁸ Mutlak butlanla batıl kararlar baştan beri hükümsüz olan kararlar olup, hükümsüzlüğün tespiti istenmese bile mahkeme önüne gelen davada resen durması gerekir. – (bak. Y.11HD`nin 02.04.2014 tarihli, E.2013/11-1048, K.2014/430 sayılı kararı – **ALTAŞ**, Kararlar, s.552-557).

¹⁶⁹ Genel kurul kararlarının iptali ve butlanı hakkında geniş bilgi için bak. **TEKİNALP, Ü.**, Emredici Hükümler Açısından Genel Kurul Kararlarının İptali ve Butlanı Sorunu, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013/2, s.13-19.

¹⁷⁰ **KARACA**, s 133; Demek ki, burada iki şartın mevcut olması gerekir: 1) limited şirket genel kurulunun icra edilmek için ortada muteber bir kararının olması; 2) bu kararın icra edilmemesi için muhik bir sebep bulunmamasıdır. Tabii ki, genel kurul kararının yerine getirilmemesine amil olan

kurul kararını icra etmemeyi gerektirecek sebepler: yokluk ve mutlak butlan, iptal edilebilirlik, kararın ortaklık menfaatine aykırı olması ve nihayet icra imkansızlığı şeklinde tasnif olunabilir¹⁷¹. Zira limited şirket genel kurul kararı yoklukla veya butlanla¹⁷² malul bir karar ise, müdürler bu kararı uygulamamalıdır. Müdürler bu durumda kararın yokluk veya mutlak butlana malul olduğunu ileri sürerek mahkemeye başvurmalıdırlar. Bununla müdürler hem bu kararı uygulama sorumluluğundan kurtulur hem de özen borcuna uygun bir davranış geliştirmiş olur¹⁷³.

Bilindiği gibi, limited şirketlerde genel kurul kararlarının butlanı ve iptali anonim şirketin ilgili hükümlerine atıf yapılarak TTK'da düzenlenmiştir. Zira TTK m.622/1'e göre bu kanunun anonim şirket genel kurul kararlarının butlanına ve iptaline ilişkin hükümleri, kıyas yoluyla limited şirketlere de uygulanır. TTK m. 447/1'in hükmüne göre, genel kurulun, özellikle; a) Pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran; b) Pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran; c) Anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan, kararları batıldır. Tabii ki, bu hüküm kıyasen limited şirketlerde uygulanacaktır.

Yine anonim şirketlerde genel kurul kararlarının iptalini düzenleyen 445. ve 446. maddeleri de TTK m.622/1'in hükmü gereğince kıyasen limited şirketlerde uygulanacaktır. İlgili hükümlere göre, TTK m.446'da belirtilen kişiler, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açabilirler (TTK m.445/1). TTK m.446/1'e göre, a) Toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu

sebebin objektif anlamda muhik olduğu ispatlanırsa, müdürler sorumluluktan kurtulur. - **AYHAN**, s. 102.

¹⁷¹ **HELVACI**, Hukuki Sorumluluk, s. 66; **ÇAMOĞLU**, AO, s 56; **AYHAN**, s. 103.

¹⁷² Genel kurul kararların yokluğu ve butlanı ile ilgili geniş bilgi için bak. **PULAŞLI**, ŞH, s.389-398.

¹⁷³ **HELVACI**, Hukuki Sorumluluk, s. 66.

muhafeletini tutanağa geçirten; b) Toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri; c) Yönetim kurulu (limited şirkette müdürler); d) Kararların yerine getirilmesi, kişisel sorumluluğuna sebep olarsa yönetim kurulu üyelerinden (limited şirkette müdürlerin) her biri, iptal davası açabilir. Bu yükümlülüğün yerine getirilmeyip iptali gereken bir kararın icra edilmesi halinde müdürlerin şahsi sorumluluğu doğacaktır¹⁷⁴.

Limited şirketlerde ayrıca genel kurul kararı ortaklık menfaatine aykırı olarsa müdür genel kuruldan bu kararın yeniden değerlendirilip görüşülmesini talep edebilir. Bu halde verilecek ikinci karar talimat niteliğinde olacaktır. Doktrinde bununla ilgili farklı görüşler mevcuttur. Bazı yazarlara göre, eğer karar tekrarlanırsa kararın müdür tarafından icrası sorumluluk doğurmayacaktır¹⁷⁵. Diğer yazarlara göre ise, karar tekrarlandığı halde, müdür kararın uygulanmasına karşı olduğunu tutanağa yazdırmalı ve gerekirse denetçi bulunan limited şirketlerde denetçileri harekete geçirmek için bildirimde bulunmalıdır¹⁷⁶.

Diğer taraftan limited şirketlerde genel kurul kararının imkansız olması durumunda limited şirket müdürlerinin durum ve tutumu önem arz edecektir. Tabii ki, burada imkansızlık terimi ile vurgu yapılan objektif anlamda kararın icrasının mümkün olmamasıdır¹⁷⁷. Kanaatimize göre, bu gibi durumlarda müdürler limited şirket

¹⁷⁴ ÇAMOĞLU, AO, s 56.

¹⁷⁵ ÇAMOĞLU, AO, s 51.

¹⁷⁶ HELVACI, Hukuki Sorumluluk, s. 66.

¹⁷⁷ AYHAN, s. 106.

kararının uygulanmamasından sorumlu tutulmaz. Zira ortada bir kusur bulunmayacaktır.

1. Şirketin Borca Batık Olması Halinde Durumun Mahkemeye Bildirilmesi Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk

Esas sermayenin kaybı ya da borca batık olma hallerinde anonim şirketlere ilişkin ilgili hükümler kıyas yoluyla limited şirketlerde de uygulanır (TTK m. 633/1)¹⁷⁸.

Esas sermayenin kaybı ya da borca batık olma hallerinde anonim şirketlere ilişkin ilgili hükümler ise TTK'nun 376 ve devamındaki maddelerde düzenlenmiştir. *Altaş*'a göre, "Borca batık olma" kavramı, şirket aktifleri yıllık bilançoda olduğu gibi defter (iktisap) değerleriyle değil fakat gerçek (olası satış değerleri) değerleriyle değerlemeye tabi tutulsalar bile alacaklıların, alacaklarını alamamaları, yani şirketin borç ve taahhütlerini karşılayamaması demektir"¹⁷⁹.

Şirketin borca batık olması halinde yapılacak işlemlerin amacı, alacaklıların güvenliğini sağlamak ve şirket sermayesinin korunması için diğer önemli önlemleri almaktır¹⁸⁰.

TTK'ya göre sermaye kaybı ve borca batıklığın tespitinde, sermayenin yanı sıra kanuni yedeklerin de dikkate alınması gerekir. Bu değişiklik, şirketin mali durumunun bozulması halinde daha erken müdahale etmeyi ve tedbir almayı gerektireceğinden olumlu bir değişikliktir. Borca batıklık şüphesi üzerine yönetim kurulu hem işletmenin devamlılığı esasına göre, hem de aktiflerin satış fiyatlarını esas alarak ara bilanço düzenler. Çıkartılacak bu ara bilançoya göre şirketin aktiflerinin şirketten alacaklı

¹⁷⁸ Ek ödeme yükümlülüğü hakkındaki hükümler saklıdır (TTK m. 633/1, c.2.).

¹⁷⁹ **ALTAŞ**, Devredilmez Görev ve Yetkiler, ,
<http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/107malicozum/7%20soner%20altas.pdf>

¹⁸⁰ **AHMET**, Türk, Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları, Ankara 1999, s. 107

olanlarının alacaklarını yani şirket borçlarını karşılamaya yetmediği anlaşılıyorsa yönetim kurulu bu durumu şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirerek şirketin iflasını ister. TTK m. 625/1, h'nin hükmüne göre, müdürler şirketin borca batık olması halinde durumun mahkemeye bildirilmesi şeklindeki devredilmez görev ve yetkisine sahiptir¹⁸¹. Şirket yönetim kurulu, kanunun kendisine verdiği bu yükümlülüğe uygun olarak hareket ederek söz konusu iflas başvurusunu mahkemeye yapmak mecburiyetindedir. TTK.m.376.3 gereğince mahkemece iflas kararı verilmesinden önce şirketin açığını karşılayacak ve borca batık olma durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasını diğer tüm alacaklıların sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak kabul eder ve bu beyanının veya sözleşmenin yerindeliği, gerçekliği veya geçerliliği yönetim kurulu tarafından iflas isteminin bildirileceği mahkemece atanan bilirkişilerce doğrulanmış olsun. Aksi halde mahkemeye bilirkişi incelemesi için yapılmış başvuru iflas bildirimi olarak kabul olunur.

Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretlere rağmen yönetim kurulunun ara bilanço çıkartamaması ve çıkartılan bu ara bilançoda aktiflerin şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılmasına rağmen mahkemeye iflas başvurusu yapmaması halinde, Türk Ticaret Kanununun 553. maddesine göre yönetim kurulu üyeleri ve yöneticilerin kanundan ve şirket esas sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihmal ettikleri ileri sürülebilecektir. Bu durumda da yönetim kurulu ve yöneticiler hem şirkete, hem pay sahiplerine, hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumlu olabileceklerdir.

¹⁸¹ PULAŞLI., ŞH, s.830.

i. Özen ve Şirketin Menfaatlerini Gözetmek Yükümlerinin İhlalinden Doğan Sorumluluk

TTK m. 626/1'nin hükmüne göre, müdürler ve yönetimle görevli kişiler, görevlerini tüm özeni göstererek yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini, dürüstlük kuralı çerçevesinde, gözetmekle yükümlüdürler¹⁸². Kanun koyucu müdürlerin özen yükümü ile şirket menfaatlerinin gözetilmesi yükümünü bir birinden ayırmıştır. Zira özen yükümü iş ve işlemlerde gösterilmesi gereken dikkati, ciddiyeti ve bilimselliği ifade ettiği halde¹⁸³, şirket menfaatlerinin gözetilmesi yükümü ise, şirketin menfaatinin kişisel menfaatlere ve başkalarının menfaatlerine feda edilmemesi, diğer menfaatlerin arkasına konulmamasını ifade eder. Özen yükümlülüğü ile yöneticinin dürüstlük kuralı (MK m.2) gereğince şirketin menfaatinin gözetileceği öngörülmüştür. Kanunda bağlılık yükümlülüğü ile ilgili özel bir düzenleme yok. Ama bağlılık yükümüne aykırılık zamanı TTK madde 630 uyarınca şirket müdürlerinin görevden alınması, yönetim ve temsil yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılması mahkemeden talep edilebilir. Aynı zamanda TTK 636.3 maddesi gereğince, şirketin feshi mahkemeden talep edilebilir ve bağlılık yükümüne aykırı davranan ortaklar hakkında uğranılan zararın giderilmesi için genel hükümler uyarınca tazminat davası açılabilecektir¹⁸⁴. Bundan başka TTK m. 640'a göre bağlılık yükümüne aykırı hareket eden ortak hakkında ortaklıktan çıkarma davası açılabilir.

¹⁸² TTK m.626/3'e göre, müdürler de ortaklar için öngörülmüş bulunan bağlılık borcuna tabidir.

¹⁸³ Bir karar alınmadan önce pazar araştırılmasının yapılması, finansal durum değerlendirilmesi, borçlara ve etişe uygunluk incelemesinin yapılması bilimselliğin ve modern yönetim ilkelerinin gereği olup, bu inceleme araştırma ve değerlendirme özen kavramının tanımına dahil edilir. – TTK m.626/1'in gerekçeli metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> 20.10.06; Ayrıca bak. PULAŞLI, ŞH, s.828.

¹⁸⁴ TEKİNALP, Ünal, Sermaye Ortaklarının Yeni Hukuku, 3.Baskı, İstanbul, 2013, s 527

Tabii ki, müdürlerin kusurlu olarak özen yükümünü ve şirket menfaatlerinin gözetmek yükümünü ihlal etmesi onların TTK m.553/1'in hükmü gereğince hukuken sorumluluğuna neden olacaklar¹⁸⁵.

j. Rekabet Yasağı Yükümünün İhlalinden Doğan Sorumluluk

Limited şirket ile müdürü arasındaki ilişki her şeyden önce güven ilişkisidir¹⁸⁶. Bu ilişkinin sarsılmaması için müdürün aynı faaliyet konusunda iştiğal eden başka bir sermaye şirketinde müdür olması yasaklanmaktadır. Bu yasak limited şirkette müdürlerin rekabet yasağı olarak ifade edilmektedir¹⁸⁷. Zira limited şirket müdürlerinin rekabet yasağına tabi olduğunu TTK m. 626/2'nin hükmü düzenlemiştir. Buna göre, şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemiş veya diğer tüm ortaklar yazılı olarak izin vermemişse, müdürler şirketle rekabet oluşturan bir faaliyette bulunamazlar. Şirket sözleşmesi ortakların onayı yerine ortaklar genel kurulunun onay kararını öngörebilir.

Buradan anlaşıldığı gibi, kanun koyucu müdürlerin rekabet yasağı yükümünü mevcut hukuktan farklı olarak kazuistik yöntemle düzenlememiş ve eski TTK'nu metninde öngörülen halleri ve gereğinde bu haller dışında kalan diğer rekabet faaliyetlerini, mesela dolaylı ve gereğinde etkisi duyulan komuşu rekabeti de kapsamaktadır. Ayrıca burada kaynak İsviçre Tasarısından farklı olarak, rekabet

¹⁸⁵ Yargıtayın bir kararına göre, “mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, davalı müdürün gerek davacı şirket yönetiminde gerekse davacı şirkete karşı yapılan takipte kusurlu bulunduğu, davacı şirketin menfî tespit davası açmak için ödediği harç masrafı ve davada kendisini temsil ettirmek için ödediği vekalet ücretinin doğrudan doğruya davalı müdürün davacı şirketi yönetirken göstermesi gereken sadakat ve özen borcuna aykırı davranıştan kaynaklandığı, davacının maddi tazminat isteminin haklı olduğu, davacı manevi tazminat talebinde bulunmuş ise de, bu eylemlerin kişilik haklarına saldırı niteliğinde olmadığı gerekçesiyle, davacının maddi tazminat talebinin kabulüyle, manevi tazminat talebinin reddine ilişkin verdiği karar usul ve yasaya aykırı olmadığı için onanmıştır”. - Y. 11. HD, 18.4.2017 tarihli, E. 2015/14344, K. 2017/2240 sayılı kararı - <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/yargitay/ys56.htm>

¹⁸⁶ Güven ilişkisi aynı zamanda güven sorumluluğunu da meydana getirmektedir. Güven sorumluluğu, ne sözleşmeye ne de kanuna aykırı bir fiilin bulunduğu hallerde, salt dürüstlük kuralına dayalı davranış yükümlerine aykırılık temelinde ortaya çıkmaktadır. – OKUDAN NILSSON, G., Şirketler Topluluğunda Güvenden Doğan Sorumluluk, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013/2, Prof.Dr. Oğuz İmregün'e Armağan Sempozyumu, (s.35-55), s.37.

¹⁸⁷ Müdürlerin rekabet yasağına geniş bilgi için bak. PULAŞLI, ŞH, s.829.

yasağının emredici olmayıp kanunun bir yasak olduğunu kabul etmiş ve aksinin şirket sözleşmesi ve ya genel kurul kararı ile düzenlenebileceğini benimsemiştir¹⁸⁸. Tüm bunlarla birlikte rekabet yasağının müdürlerce kusurlu olarak ihlali onların TTK m.553/1`in hükmü gereğince hukuken sorumlu olmasına sebep olacaktır.

Limited şirket müdürlerinin rekabet yasağını TTK m.626/2, bu yasağı ihlal eden müdürlerin hukuki sorumluluğunun tabi olduğu zamanaşımı süresini TTK m.396/3`te olduğu gibi açık olarak düzenlememiştir. Bu açıdan rekabet yasağını ihlal eden müdürün hukuki sorumluluğunun hangi zamanaşımı süresine tabi olacağı sorusu doğmaktadır. Kanaatimize göre, TTK m.560`daki iki yıllık, beş yıllık süreler ile cezai zamanaşımı süresinin burada uygulanması isabetli değildir. Zira bu süreler uzun olduğu için rekabet yasağı ile korunmak istenen menfaat ile bağdaşmayacaktır. Bu sebeple TTK m.396.3`teki sürelerin kıyasen uygulanması önem arz etmektedir. Zira TTK m.396/3`e göre, “bu haklar, söz konusu ticari işlemlerin yapıldığını veya yönetim (müdürler) kurulu üyesinin diğer bir şirkete girdiğini; diğer üyelerin öğrendikleri tarihten itibaren üç ay ve her halde bunların gerçekleşmesinden itibaren bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.”

Doktrinde **Çamoğlu** TTK m.396/3`ün uygulamasının bazı sorular da doğuracağını haklı olarak ileri sürmektedir<sup>189</sup>. Yazara göre, “TTK m. 396`da düzenlenen hakları kullanacak birden çok yönetim (müdürler) kurulu üyesi varsa, üç aylık sürenin başlaması için sorumluyu ve sorumluluk doğuran olguyu bunların tamamının öğrenmesi mi gerekir, yoksa birisinin öğrenmesi yeterli midir?”, “ayrıca TTK m. 396`nın tek müdür (tek kişilik yönetim kurulu) açısından nasıl uygulanacaktır” gibi soruların yanıtlanması gerekir.

¹⁸⁸ TTK Gerekçeli metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> 20.10.06

¹⁸⁹ **ÇAMOĞLU, E.**, Yeni Türk Ticaret Kanunu`nda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davalarında Zamanaşımı - <http://www.ticaretkanunu.net/makale-20/> (ÇAMOĞLU, Zamanaşımı).

Birinci soruya yanıt olarak **Çamoğlu** şunları savunmaktadır: “TTK m.396/3`te olan 3 aylık sürenin başlaması için sorumluluk doğuran olguyu ve zararı diğer üyelerin tümünün öğrenmesi gerekir. Üyelerden birinin veya bazılarının öğrenmesi halinde bunların konuyu en kısa sürede yönetim (müdürler) kuruluna getirmek yükümü varsa da sorumluluğa tüm üyelerin vakıf olması ancak kurul toplantısında mümkün olacaktır. Öğrendiği halde konuyu yönetim kuruluna getirmeyen üyelerin sorumluluğa ilişkin hükümleri saklıdır¹⁹⁰. Tabii ki, ilgili hükümde 3 aylık sürenin başlayabilmesi için diğer üyelerin öğrenmesi şartı bulunduğu için Çamoğluna katılmamak mümkün değildir.

İkinci sorunun yanıtı olarak **Çamoğlu** haklı olarak şunları savunmaktadır: “Kuşkusuz bu gibi durumlarda konunun genel kurul gündemine getirilmesi ve orada değerlendirilmesi mümkündür. Genel kurul rekabet yasağının ihlali savını ciddi bulduğu takdirde, müdürü görevden alabilir ve yerine atama yapabilir. Bu takdirde 3 aylık zamanaşımı süresi atanan üyenin (sorumluluğu ve eylemi aynı tarihte öğrendiği kabûl edilerek) göreve başladığı tarihten itibaren yürür. Bu bağlamda ikinci bir yol da TMK m.426/3 uyarınca şirkete bir temsil kayyımı tayin ettirmektir. Tüm ortaklar ve şirketin alacaklıları “ilgili” sıfatıyla mahkemeden TTK m.396`nın ihlalinden doğan hakları kullanmakla görevli bir kayyım atanmasını talep edebilirler. Bu varsayımında üç aylık süre, kayyımın görevi almasından itibaren yürümeye başlar”¹⁹¹.

k. Eşit İşlem Yükümünün İhlalinden Doğan Sorumluluk

TTK m. 627/1`in hükmüne göre, müdürler ortaklara eşit şartlar altında eşit işlem yapmakla yükümlüdürler. **Uysal ve Demiralay’a** göre, müdürler tarafından ortaklara “eşit işlem”¹⁹² yapılması yükümü şirketler hukukunun taşıyıcı kolonlarından

¹⁹⁰ **ÇAMOĞLU**, Zamanaşımı- <http://www.ticaretkanunu.net/makale-20/>

¹⁹¹ **ÇAMOĞLU**, Zamanaşımı- <http://www.ticaretkanunu.net/makale-20/>

¹⁹² Müdürlerin eşit işlem yapma yükümü hakkında geniş bilgi için bak. **PULAŞLI**, ŞH, s.829.

biri olduğu gibi, ayrıca yönetimle görevli olanların iş, işlem ve kararlarına yön veren temel bir ilke ve ilişkileri adalet temelinde düzenleyen bir araçtır¹⁹³.

Yönetim kurulunun batıl kararlarının düzenlendiği 391 maddede “eşit işlem ilkesine aykırılık” bir kararın batıl olmasına yol açacak olan ve örnek kabılinden sıralanan nedenlerin ilki olarak sayılmıştır (TTK m. 391/1/a).

Eşit işlem ilkesine aykırı olan genel kurul kararlarının nasıl bir yaptırımla karşı karşıya kalacağını kanunda açıkça belirlenmemiş olmasına rağmen öğretide iki türlü sonucun gündeme gelebileceği ifade edilmektedir.¹⁹⁴. Birincisi ilgili kararların şirketin temel yapısını bozan işlemler arasında sayılması ve butlan yaptırımına tabi tutulması ihtimalidir (TTK 447/1/c). Diğeri ise kanuna aykırılık sebebiyle gündeme gelebilecek olan iptal yaptırımıdır (TTK m. 445/1)¹⁹⁵.

Buna karşılık genel kurul kararlarının eşit işleme aykırılıktan dolayı batıl olacağına ilişkin bir düzenleme TTK’da yer almamaktadır. Butlan yaptırımının doğuracağı ağır sonuçlar ve ortaklıklar açısından hukuki işlem güvenliğinin gerekliliği sebebiyle kanaatimizce belirtilen durumda uygulanması gereken yaptırım iptal edilebilirlik olmalıdır.

I. Temsil Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk

Limited şirketin yönetimi ve temsili şirket sözleşmesi ile düzenlenir. Şirket sözleşmesi ile yönetimi ve temsili, müdür sıfatını taşıyan bir veya birden fazla ortağa veya tüm ortaklara ya da üçüncü kişilere verilebilir. En azından bir ortağın, şirketi yönetim hakkının ve temsil yetkisinin bulunması gerekir (TTK m. 623/1). Bununla

¹⁹³ Eşit işlem ortaklara yöneliktir. Ancak Amerika Birleşik Devletleri hukukundaki “corporationlar” bağlamındaki “stakeholder” kavramı bu ilkenin muhataplarını çoğaltmıştır.- TTK Gerekçeli metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> 20.10.06;

TTK m.627’nin gerekçeli metni - <http://www.uysal-demiralay.av.tr/ticaretkanunu.htm> ;

¹⁹⁴ **CAFER**, Eminoğlu, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, 2015, s.85

¹⁹⁵ **KENDİGELEN**, Abuzer, Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler Yenilikler ve İlk Tespitler, XII levha, İstanbul 2012,s. 279

birlikte müdürlerin limited şirketlerde yönetim ve temsil organı olduğu doktrin ve uygulamada kabul edilmektedir¹⁹⁶. Tabii ki, bu durum müdürlerin şirketi temsil görevini oluşturmaktadır. **Altaş'a** göre, “Temsil yetkisinin kapsamı, şirketin amacına ve işletme konusuna giren her çeşit işler ve hukuki işlemlerdir”¹⁹⁷. Bu yükümlülükleri temsil görevine yetkili olan müdürler kusurları ile ihlal ettikleri takdirde TTK m. 553.1 gereğince verdikleri zarardan sorumlu olacaklar. TTK m.553/2 maddesine göre yetki ve görevlerin başka kişilere devredilmesi ile sorumluluktan kurtulma söz konusu olabilir. Çünkü bu zaman görev ve yetkinin devri ile birlikte sorumluluk da devredilecektir. TTK 652 ise buna karşılık olarak devredilmez görev ve yetkilerin devredilmesinin mümkün olmadığı için, bu yetki ve görevlere ilişkin sorumluluğun devam edeceğini kabul ediyor.

m. Kuruluşta Yolsuzlukları Araştırmak Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk

Limited şirket TTK'nun 585. maddesinin 1. fıkrasının 1. cümlesinin hükmü gereğince “şirket, kurucuların, kanuna uygun olarak düzenlenmiş bulunan, sermayenin tamamını ödemeyi şartsız olarak taahhüt ettikleri, imzalarının noterce onaylandığı şirket sözleşmesinde limited şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulur”¹⁹⁸. Başka bir ifade ile şirketin kuruluşu aşaması, esas sözleşmesinin tanziminden şirketin tüzel kişilik kazanması için gereken tescil ve ilan yapılmasına kadar geçen bütün muameleleri kapsar¹⁹⁹. Tabii ki, müdürler kuruluş aşamasındaki yolsuzlukların olup

¹⁹⁶ **KAYIHAN, Ş.**, Şirketler Hukuku, Ankara 2015, s.267; **BAHTİYAR**, s.438; **KARAAHMETOĞLU**, s.27-28.

¹⁹⁷ **ALTAŞ**, Devredilmez Görev ve Yetkiler
<http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/107malicozum/7%20soner%20altas.pdf>

¹⁹⁸ TTK m.585/1'in 2. cümlesinin hükmüne göre, “esas sermaye pay bedellerinin ödenmesi, ödeme yeri, ifa borcu, ifa etmemenin sonuçları, bedelleri tamamen ödenmemiş payların devri hususlarında bu Kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümleri kıyasen uygulanır. TTK'nun 588. maddenin birinci fıkrası hükümleri saklıdır”.

¹⁹⁹ **ÇEVİK**, Limited, s 372.

olmadığını araştırmakla yükümlüdürler. Eğer bu aşamada müdürlerin ihmali olursa meydana gelen zararlardan sorumlu olurlar. Zira TTK m.625/1'in hükmüne göre “müdürler, kanunların ve şirket sözleşmesinin genel kurula görev ve yetki vermediği bütün konularda görevli ve yetkilidir”²⁰⁰. Bu hükmün gerekçesine göre, bu fıkra ilkeyi koyan, yani yönetim kavramına uygun olarak şirketin işletme konusunun elde edilmesi için gerekli olan her türlü iş ve işlem yapmak ve kararları almak yetkisini müdürlere, yani yönetime veren bir hükümdür²⁰¹.

n. Şirkete Borçlanma Yasağı Görevinin İhlalinden Doğan Sorumluluk

TTK m.644/1,b'ye göre, anonim şirketlere ait pay sahiplerinin şirkete karşı borçlanma yasağına ilişkin 358. madde, müdürlerin yakınlarının şirkete borçlanmasına ilişkin 395. maddenin 2. fıkrasının birinci ve ikinci cümlesi hükümleri limited şirketlere de uygulanır. Zira TTK m.358/1'in hükmü pay sahiplerinin, sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmedikçe ve şirketin serbest yedek akçelerle birlikte karı geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olmadıkça şirkete borçlanamayacağını düzenlemiştir. Bilindiği gibi, TTK m.358/1'in hükmü Türk hukukunda yeni bir hükümdür ve ticaret hayatında yaygın olan, kazandığı boyutlar dolayısı ile verdiği zararlar bir hayli genişlemiş olan, kötü ve sakat uygulamayı önlemeyi amaçlamaktadır²⁰².

TTK 358'de yapılan değişiklik neticesinde pay sahibi sermayeye iştirak taahhüdü haricinde şirkete karşı borçlanamayacak. Burada pay sahibinin şirkete

²⁰⁰ Eski TTK. m. 308.

²⁰¹ Bak. TTK Gerekçeli Metin - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>.

²⁰² Yargıtay'ın eTTK'nun uygulayarak kabul etmiş olduğu bir kararına göre, “mahkemece davalı müdürün şahsi hesabına aktardığı iddia edilen paraların şirket amacını gerçekleştirmek için kullanılıp kullanılmadığı, davalının ibraz ettiği dekontlarda nazara alınarak çekilen tutarların şirkete iade edilip edilmediği, davalının eylemi sebebiyle şirketin zarara uğrayıp uğramadığı incelenip değerlendirilerek, neticesine göre bir karar vermek gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamıştır”. - Y. 11. HD, 19.4.2016 tarihli, E. 2015/9198, K. 2016/4339 sayılı kararı - <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/yargitay/yd56.htm>

borçlanabilmesi için iki şartın birlikte mevcut olması gerekmektedir. Yani pay sahibi şirkete borçlanmak istiyorsa vadesi gelmiş olan sermaye taahhütlerine ilişkin borçlarını ifa etmeli ve şirketin serbest akçeleri ile karı toplamının, geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olmasıdır²⁰³. Bu maddeye benzer olan diğer madde ise TTK m.395/2'dir. Maddeye göre, yönetim kurulu üyelerinin, onların 393. maddede sayılan yakınlarının, kendilerinin ve söz konusu yakınlarının ortağı oldukları şahıs şirketlerinin ve en az yüzde yirmisine katıldıkları sermaye şirketlerinin, şirkete nakit veya ayın olarak borçlanamayacağı ve bu kişiler için şirketin kefalet, garanti ve teminat veremeyeceği, sorumluluk yüklenemeyeceği ve bunların borçlarını devralamayacağı düzenlenmiştir. Bu kurallara aykırılık halinde ise, şirkete borçlanılan tutar için şirket alacaklılarının bu kişileri, şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip edebileceği kabul edilmiştir.

o. Şirket Esas Sermayesinin Artırılması ve Azaltılması İle İlgili Görevlerinin İhlalinden Doğan Sorumluluk

Müdürler şirket esas sermayesinin artırılması ve azaltılması ile ilgili olarak kanunla veya esas sözleşme ile bir takım görev ve yetkilere sahip olmaktadır (TTK m.589-592 ve m.456-475). Tabii ki, bu hükümlerden ileri gelen görevlerini kusurlu olarak ihlal eden müdürler TTK m.553 gereğince meydana gelen zararlardan şirkete, ortaklara ve üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olurlar²⁰⁴.

²⁰³ SERDAR, HIZIR /DUYGU, Merki, Anonim Şirketlerde Borçlanma yasağına aykırılık teşkil eden fiillerin cezai sonuçları, AÜHFD, 63 (4) 2014, s. 783

²⁰⁴ DOMANIÇ, AŞ, s 668.

ö. Şirket Sözleşmesinde Öngörülen Görevlerin İhlalinden Doğan Sorumluluk

TTK m.625’de müdürlerin devredilmez ve vazgeçilmez görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Madde gereğince müdürler kanunların ve şirket sözleşmesinin genel kurula görev ve yetki vermediği bütün konularda görevli ve yetkilidir. TTK 625’in birinci fıkrasının d bendi gereğince, şirket yönetiminin bazı bölümleri kendilerine devredilmiş bulunan kişilerin, kanunlara, şirket sözleşmesine, iç tüzüklere ve talimatlara uygun hareket edip etmediğinin gözetimini düzenlemektedir. Aynı zamanda TTK m.577’nin i bendi şirket yönetiminin üçüncü bir kişiye bırakılmasına ilişkin yetki devrinden bahsetmektedir. Anlaşıldığı gibi her iki madde müdürlere ait görev ve yetkinin devredilebilir olduğunu açıkça hükme almıştır. Diğer özel bir düzenleme ise TTK 553/2 maddesidir. Bu madde gereğince yetki ve görevlerin başka kişilere devredilmesi ile sorumluluktan kurtulma mümkün olacak²⁰⁵..

Bilindiği gibi, limited şirketlerde diğer organların munhasır yetki ve görevine ait edilmeyen görev ve yetkiler şirketin esas sözleşmesi ile müdürlere verilebilir.

TTK m. 625/2’nin hükmüne göre, şirket sözleşmesinde, müdürün veya müdürlerin; a) aldıkları belirli kararları ve b) münferit sorunları, genel kurulun onayına sunmaları gereği öngörülebilir. Bu fıkra hükmü, ortakları da ilgilendiren veya yönetimin onlardan destek almak gereksinimi duyduğu konularda onlara bunu sağlamak amacıyla öngörülmüştür. Hüküm duruksamaya sebep olan kararların alınmasında ortaklar, yani genel kurul ile yönetim arasındaki uyumu sağlama yönünden de yararlı olacaktır. TTK’nun yeni giren bu mekanizmanın özellikle büyük limited şirketlerde, önemli bir ihtiyaca cevap vereceği muhakkaktır. Ancak genel kurulun onayına rağmen sorumluluğun müdürlerde olduğu hükümde açıkça

²⁰⁵ ŞÜKRÜ, Yıldız, Limited Ortaklıklarda Müdürlerin Sorumluluğu, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl 12, Sayı 24, 2013/2 s.73

belirtilerek, işlevler ayrılığı, sorumluluk yetkiye bağlıdır ilkesinin gereğine uygun hareket edilmiştir. Zorunlu olmayan onayı almak, yetkiden doğan sorumluluğu kaldırmaz²⁰⁶. Yani müdürlerin alacakları bazı kararların genel kurul onayından geçirmeleri bir zorunluluk olsa da bu gibi kararların uygulanması onların hukuki sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

Diğer taraftan limited şirket ile müdürler arasındaki akdin hizmet ilişkisi olduğunu kabul eden görüşe göre, müdürler esasen şirketin emri ve talimatı ile bağlıdır. Yani müdürler şirketin (genel kurulun) vermiş olduğu talimatlara, işyeri, çalışma veya işletme iç yönetmeliğine riayet ederek faaliyetlerini sürdürmelidir.

p. Haksız Fiilden Dolayı Sorumluluk

Limited şirket müdürlerinin görevlerini ifa ederken işledikleri haksız fiillerden şirket sorumludur²⁰⁷. Zira TTK m.632/1`in hükmüne göre, şirketin yönetimi ve temsili ile yetkilendirilen kişinin, şirkete ilişkin görevlerini yerine getirmesi sırasında işlediği haksız fiilden şirket sorumludur²⁰⁸. Bu zararı alacaklılara ödeyen şirket haksız fiil işlemiş kusurlu müdürlerine rücu ederek onların sorumluluğuna gidebilir (TBK. m. 41 vd.).

²⁰⁶ TTK`nun 625/2nin gerekçeli metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>

²⁰⁷ YHGK`nun bir kararına göre, davalının haksız fiilden dolayı sorumlu tutulabilmesi için zarar gören davacının zarardan başka davalının kusurlu olduğunu da ispatlaması gerekir (bak.30.09.2015tarihli, E.2013/2425, K.2015/2022 sayılı kararına)- **ALTAŞ**, Kararlar, s.475-476.

²⁰⁸ Bu hüküm eski TTK`nun 545. Maddesinin tekrarıdır – TTK m.632`nin gerekçeli metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>

r. Belge ve Beyanların Kanuna Aykırı Olmasından Doğan Sorumluluk

TTK m.644/1 a'nın hükmüne göre, anonim şirketlere ait “belgelerin ve beyanların kanuna aykırılığına ilişkin 549. madde” hükmü limited şirketlere de uygulanır²⁰⁹.

İlgili hükme göre, “şirketin kuruluşu, sermayesinin artırılması ve azaltılması ile birleşme, bölünme, tür değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili belgelerin, izahnamelerin, taahhütlerin, beyanların ve garantilerin yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı olmasından, gerçeğin saklanmış bulunmasından ve diğer kanuna aykırılıklardan doğan zararlardan, belgeleri düzenleyenler veya beyanları yapanlar ile kusurlarının varlığı halinde bunlara katılanlar sorumludur” (TTK m. 549/1).

TTK'nun gerekçesinde ifade edildiği gibi, bu hüküm bir taraftan eski TTK m.305'ten, diğer taraftan İsviçre Borçlar Kanunun 752. maddesinden esinlenerek hazırlanmıştır. Bununla birlikte TTK m.549 her iki esin kaynağına nazaran daha geniştir. Hüküm sorumluluğu, kuruluş, birleşme, bölünme, türü değiştirme, sermayenin artırılması ve azaltılması, menkul değer ihracı gibi sınırlı sayıda (numerus clausus) belirtilmiş işlemleri halka açılmayla ilgili olarak izahnameleri kapsamakta, bu işlemler bağlamında belgeleri de düzenlemektedir. Belgelerin doğru olmama, gerçeği yansıtmama, sahtelik ve hile gibi açıkça belirtilen hukuka aykırılıklar ile diğer şekilde kanuna aykırılıklar çerçevesinde düzenlenmiştir. Hükümde sadece izahname anılmış olsa da halka açılma amacıyla ilgili her türlü belge bu kapsamda kabul edilir²¹⁰.

Burada açılacak sorumluluk davasında aktif dava ehliyetinin “zarar görenlere”, yani somut olaya göre paysahiplerine, işlemler sebebi ile bu sıfatı kaybedenlere ve

²⁰⁹ TTK m.644'ün hükmünde hem hukuki sorumluluk, hem de cezai sorumluluk hükümlerine gönderme yapılmıştır. Sadece halktan para toplamaya ilişkin TTK.m.552'ye bilinçli olarak gönderme yapılmamıştır. Çünkü, limited ortaklıklar, anonim ortaklıkların aksine izinle dahi olsa halktan para toplayamazlar - **DOĞANAY**, Sorumluluk, s.63.

²¹⁰ TTK Gerekçeli metini- <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> 20.10.06

diğerlerine ait olduğu gerekçeli metinde açık bir şekilde zikr edilmiştir. Pasif dava ehliyeti ise, düzenleyenler ile katılanlara aittir²¹¹.

TTK'nun buradaki düzenleyenler ile katılımcılar kavramlarının tanımını yapmamış bunu öğreti ve yargıya havale etmiştir. Kanaatimize göre, limited şirketler açısından ilgili belgeleri düzenleyenler yetkileri gerğince müdürler olabilecektir. Bu sebeple her somut olayın özelliğine bakarak onun tespiti gerekecektir.

Pulaşlı'ya göre “katılanlar” kavramı içinde danışmanlar da bulunur. Zira sorumlu olan kişilerin çevresinin belirlenmesinde “katılan veya etkili olanların” sorumluluğunun sınırlandırılması gerekir. Buna göre, zararın meydana gelmesinde “etkili olma” nitelik itibariyle “yaratıcı” olmalıdır. Böylece, her kişinin belirli faaliyetleriyle ilgili bir sorumluluğu söz konusu olabileceğı göz önüne alındığında, şirket kuruluşuna dışarıdan önemli derecede etkili yani “yaratıcı” biçimde katılan danışmanların da, kuruluş sorumluluğuna dahil edilmesi söz konusu olabilir²¹².

Diğer taraftan TTK'nun 549. maddesinin gerekçesi düzenleyenler ile katılımcıların sorumluluk şartlarını da farklı düzenlemiştir. Zira düzenleyenlerin sorumlu tutulabilmesi için kusur şart olmadığı halde, katılanların sorumlu tutulabilmesi için kusur şarttır²¹³. Yani TTK m.549/'in hükmünden anlaşıldığı gibi, kanun koyucu burada ilgili belge ve beyanları kanuna aykırı olarak düzenleyenler ile bu düzenleme işlemine katılanlar, başka bir deyişimle katkı sağlayanları farklı şartlar ile sorumlu tutmaktadır. Zira belge ve beyanları düzenleyenler bundan dolayı meydana gelen zararlardan kusursuz sorumlu oldukları halde, bu işleme katılanlar ise kusurlu sorumluluk taşırlar²¹⁴.

Yasaman'a göre, hükümde, yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı ve gerçeğı saklayan beyanlardan söz edilirken, aslında kusur ya da kastın varlığına atıf

²¹¹ TTK Gerekçeli metni- <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> 20.10.06

²¹² **PULAŞLI**, Şerh, s. 2043.

²¹³ TTK Gerekçeli metni- <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> 20.10.06

²¹⁴ **KENDİGELEN**, *Yeni TTK*, s. 454; **KARAHAN /DOĞRUSÖZ KOŞUT**, s. 740;

yapılmıştır. Sorumluluk hukukunda kusur temel koşuldur; kusura dayalı sorumluluk esas, kusursuz sorumluluk istisnadır. Bu nedenle, istisnai nitelikte olan kusursuz sorumluluğun kanun tarafından “açıkça” öngörülmüş olması gerekir. Doktrinde yer alan bu yorum kanunun lafzına dayanmakta, kusur koşulunun özel olarak belirtildiği hükümler dışında “kusursuz sorumluluğu” kabul etmektedir. Oysa, kanun’un kusursuz sorumluluğu açıkça öngördüğü, başka bir ifadeyle sorumluluk için kusurun aranmadığını belirttiği haller dışında, temel prensip olan kusur sorumluluğuna sadık kalınmalıdır²¹⁵.

Tekinalp’a göre, belge ve beyanların doğru olmamasından doğan sorumluluğun nitelik ve şartlarının sorumlu olanların sıfatlarına göre değiştiğini, kurucu, yönetici ve ortaklık çalışanı gibi şirket ile arasında hukuki ilişki bulunanların sorumluluğunun sözleşmesel, üçüncü kişi konumundakilerin ise haksız fiil sorumluluğuna tabi olduğunu ifade etmektedir²¹⁶.

Diğer taraftan hem düzenleyenlerin, hem de katılanların hukuken sorumlu tutulabilmesi için düzenlenmiş ve düzenlenmesine katılmış belge ve beyanların kanuna aykırı olması, dürüstlük kurallarına aykırı olması yeterli olmayıp, hem de zararın doğmuş olması ve uygun nedenselik bağının bulunması şarttır²¹⁷.

Anlaşıldığı gibi, şirketin mevcut durumu hakkında her ne şekilde olursa olsun, gerçeğe aykırı beyanda bulunmak suretiyle üçüncü şahısları aldatan müdür veya müdürler sebebiyet verdiği zarardan sorumlu olur. Böyle bir durumda, üçüncü şahsı aldatan müdür aleyhine veya müdürler toplu halde yapmışlarsa hepsinin aleyhine üçüncü şahıs tarafından tazminat davası açılacaktır.

²¹⁵ YASAMAN, Sorumluluk Davaları, s.102.

²¹⁶ TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklığın Esasları, s.260.

²¹⁷ TTK Gerekçeli metini- <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> 20.10.06

s. Sermaye Hakkında Yanlış Beyanlar ve Ödeme Yetersizliğinin Bilinmesinden Doğan Sorumluluk

TTK m.644/1, a'nın hükmüne göre, anonim şirketlere ait "sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi hakkında 550. madde hükmü" limited şirketlere de uygulanır. Zira TTK m.550/1'in hükmüne göre, sermaye tamamıyla taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun veya esas sözleşme hükümleri gereğince ödenmemişken, taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterenler ile kusurlu olmaları şartıyla, şirket yetkilileri, bu payları üstlenmiş kabul edilirler ve payların karşılıkları ile zararı faiziyle birlikte müteselsilen öderler.

Sözkonusu hüküm, sermayenin korunması ilkesinin bir uygulaması olarak, yukarıda yer verilen TTK m.549'un tamamlayıcısıdır. Zira TTK m.549 özellikle taahhütlere ilişkin olarak TTK m.550 ile yakından ilgilidir. Bununla birlikte iki madde arasında ayrımın yapılması gerekir. Zira taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun veya esas sözleşme hükümleri gereğince ödenmemişken, taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterenler hakkında TTK m. 550 uygulanırken, bu konuda yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı, gerçeği saklanmış ve diğer şekilde kanuna aykırı belge, izahname, taahhüt, beyan ve garanti düzenleyenler ile buna katılanlara TTK m.549 uygulanır.

Ayrıca TTK m.550, kusurlu olmaları şartı ile "şirket yetkililerinin" ilgili payları üstlenmesi ve zararın varlığı halinde bu zarardan müteselsilen sorumlu olmaları hükmüne bağlanmıştır. Burada şirket yetkilisi kavramının geniş şekilde kabul edilmesi gerekir. Kurumlar, yönetim kurul üyeleri, müdürler bu kapsama dahil olabilir²¹⁸.

Kanun koyucu sadece şirket yetkililerinin kusurundan bahsetmesi sebebiyle diğer sorumlular için kusursuz sorumluluk esasının benimsendiği kabul edilmektedir²¹⁹. Yani, ilgili düzenlemeye göre kusurlu olmaları şartıyla şirket yetkilisi olarak müdürlerin

²¹⁸ TTK Gerekçeli metni- <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> 20.10.06

²¹⁹ **KENDİGELEN**, Yeni TTK, s.455; **TEKİNALP**, Tek Kişi Ortaklığın Esasları, s. 265; **KARAHAN/DOĞRUSÖZ KOŞUT**, s. 742.

bu payları üstlenmesi ve zararın varlığı halinde bu zarardan müteselsilen sorumlu olmaları gerekir²²⁰.

TTK m.550/2'nin hükmüne göre, “sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığını bilen ve buna onay verenler, söz konusu borcun ödenmemesinden doğan zarardan sorumludurlar”. Bu fıkra da Türk hukukunda yeni olup sermayenin korunması ilkesine hizmet etmektedir. Hüküm kusur ilkesine dayalı bir sorumluluğu düzenlemektedir²²¹. Yani burada düzenlenen sorumluluk hali bakımından sermaye taahhütlerine ilişkin ödeme yetersizliğini bilip de onay veren kişinin bu durumu bilmesi arandığından sorumluluğun kusura tabi tutulduğu kabul edilmektedir²²². Bu açıdan madde hükmünden kurucuların pay taahhüdünde bulunan kişinin ödeme yeterliliğini inceleme yetkisine sahip olduğu, ancak bu yönde yükümlülük altında olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır²²³.

ş. Değer Biçilmesinde Yolsuzluk Yapılmasından Doğan Sorumluluk

TTK m.644/1, a'nın hükmüne göre, anonim şirketlere ait “değer biçilmesinde yolsuzluğa dair 551. madde hükmü” limited şirketlere de uygulanır. Bu hükmüne göre, “aynı sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınlara değerlenmesinde emsaline oranla yüksek fiyat biçenler, işletme ve aynının niteliğini veya durumunu farklı gösterenler ya da başka bir şekilde yolsuzluk yapanlar, bundan doğan zarardan sorumludur”.

TTK'nun gerekçeli metnine göre, TTK.m.551 eski TTK m. 307'nin tekrarıdır. Ancak bazı noktalarda eski hükümden farklıdır. Şöyle ki, yeni hükmün uygulanabilmesi için ihlalde bulunan kişinin hile yapılmasına gerek yoktur. Aynı

²²⁰ YAVUZ, M., Limited Şirketlerde Müdürlerin Hukuki Sorumluluğu, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 115, Ocak/Şubat 2013, s. 185 (Yavuz, Müdürlerin Hukuki Sorumluluğu).

²²¹ TTK Gerekçeli metin - TTK Gerekçeli metni- <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> 20.10.06

²²² KARAHAN/DOĞRUSÖZ KOŞUT, s. 744.

²²³ TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklığın Esasları, s. 264.

sermayeye emsaline nazaran yüksek fiyat biçilmiş olması veya işletme ayının niteliğinin farklı gösterilmesi, mesela, arsa iken bina, sosyal amaçlı yapı iken üretim birimi, mesken iken turistik tesis gibi gösterilmesi veya işletme ayının durumunun farklı gösterilmesi mesela, imar durumu yokken varmış gibi göstermek, imar durumunun olduğundan iyi göstermek, imra durumu hakkında belirtme yapmama gibi gösterilmesi veya başka tarzda yolsuzluk yapılması, mesela, kurucular kabul etmemişken etmiş gibi göstermek, mahkeme bilirkişisi yerine özel bilirkişiden rapor almak gibi ihlal için yeterlidir²²⁴. Anlaşıldığı gibi burada gerçekleştirilebilecek yolsuzluk halleri sınırlı sayıda belirlenmemiştir²²⁵.

Kendigelen`e göre, TTK m. 551 kusur konusunda özel bir düzenleme öngörmediği için bu sorumluluk halinin kusur esasına dayalı olduğunu kabul etmek daha doğru olacaktır²²⁶.

Tekinalp ise, burada haksız fiil sorumluluğu olduğunu ve kusurun da haksız fiil sorumluluğunun şartı olduğunu kabul etmiştir. Ayrıca, kurucuların bilirkişileri etkilemesi, yönlendirmesi ve onlarla işbirliği yapması, kanundan, esas sözleşmeden, iş ve vekalet sözleşmelerinden kaynaklanan görevlerinin ihlali ve dolayısıyla asli edimi bulunmayan kanuni borçlar öğretisi ve iş görme sözleşmesine aykırılık ve sözleşmesel sorumluluk teşkil etmektedir²²⁷.

²²⁴ TTK`nun gerekçeli metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>

²²⁵ **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, s. 103.

²²⁶ **KENDİGELEN**, Yeni TTK, s. 456.

²²⁷ **TEKİNALP**, Tek Kişi Ortaklığın Esasları, s. 268.

t. Hakim Şirket ve Bağlı Şirket Arasındaki Hakimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılmasından Doğan Sorumluluk

Şirketler topluluğuna ilişkin düzenlemeler, hakim şirketlerin bağlı şirketleri kendi menfaatleri doğrultusunda yöneltebilmelerine imkan tanımakla beraber bağlı şirket üzerindeki hakimiyetin hukuka aykırı bir biçimde kullanılmasına musaade etmemektedir. Hakim şirket, bağlı şirket üzerindeki hakimiyetine dayanarak bağlı şirketi çeşitli hukuki işlemleri yapmaya, maddi bir takım fiilleri yerine getirmeye veya önemli bir takım kararları almaya yöneltebilir. Ancak söz konusu hukuki işlem, maddi fiil ve kararların bağlı şirketi kayba uğratacak nitelikte olmaması gerekir²²⁸.

Kanun koyucu, bu ilkenin ihlali halinde bağlı şirketin ortaklarına ve alacaklılarına, hakim şirkete ve onun yönetim kurulu üyelerine (müdürlerine) karşı tazminat davası açma hakkı tanımıştır²²⁹. Zira TTK m.202/1, b'ye göre, “denkleştirme²³⁰, faaliyet yılı içinde fiilen yerine getirilmez veya süresi içinde denk bir istem hakkı tanınmazsa, bağlı şirketin her pay sahibi²³¹, hakim şirketten ve onun, kayba sebep olan, yönetim kurulu üyelerinden (müdürden), şirketin zararını tazmin²³²

²²⁸ **ÇELİK**, AYTEKİN., Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara 2012, s.311

²²⁹ **ÇAMOĞLU, E.**, Şirketler Topluluğunda Hakimiyetin Kötüye Kullanılmasından Doğan Sorumluluk Davaları, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013/2, (s.19-35), s.20 (ÇAMOĞLU, Şirketler Topluluğu); **YAVUZ**, Müdürlerin Hukuki Sorumluluğu, s. 188.

²³⁰ TTK m.202/1, a'ya göre, “hakim şirket, hakimiyetini bağlı şirketi kayba uğratacak şekilde kullanamaz. Özellikle bağlı şirketi, iş, varlık, fon, personel, alacak ve borç devri gibi hukuki işlemler yapmaya; karını azaltmaya ya da aktarmaya; malvarlığını aynı veya kişisel nitelikte haklarla sınırlandırmaya; kefalet, garanti ve aval vermek gibi sorumluluklar yüklenmeye; ödemelerde bulunmaya; haklı bir sebep olmaksızın tesislerini yenilememek, yatırımlarını kısıtlamak, durdurmak gibi verimliliğini ya da faaliyetini olumsuz etkileyen kararlar veya önlemler almaya yahut gelişmesini sağlayacak önlemleri almaktan kaçınmaya yöneltemez; meğerki, kayıp, o faaliyet yılı içinde fiilen denkleştirilsin veya kaybın nasıl ve ne zaman denkleştirileceği belirtilmek suretiyle en geç o faaliyet yılı sonuna kadar, bağlı şirkete denk değerde bir istem hakkı tanınsın”.

²³¹ TTK m.202/1, c'ye göre, alacaklılar da şirket iflas etmemiş olsa bile bu davayı açabilir ve şirketin zararının şirkete ödenmesini isteyebilirler.

²³² TTK m.202/1, d'ye göre, “kayba sebebiyet veren işlemin, aynı veya benzer koşullar altında, şirket menfaatlerini dürüstlük kuralına uygun olarak gözetken ve tedbirli bir yöneticinin özeniyle hareket eden, bağımsız bir şirketin yönetim kurulu üyeleri tarafından da yapılabileceği veya yapılmasından kaçınılabileceğinin ispatı halinde tazminata hükmedilemez”.

etmelerini isteyebilir”²³³. Bununla birlikte kayba sebebiyet veren işlemin, aynı veya benzer koşullar altında, şirket menfaatlerini dürüstlük kuralına uygun olarak gözeten yetenekli bir yöneticinin özeniyle hareket eden, bağımsız bir şirketin yöneticileri tarafından da yapılabileceği veya yapılmasından kaçınılabileceğinin ispatı halinde tazminata hükmedilmeyecektir. Ama sözkonusu davaların kötü niyetle açılması halinde davalı, uğradığı zararın müteselsilen tazmin edilmesini ve mahkemeye teminat yatırılmasını davacılarından isteyebilecektir²³⁴.

Pay sahiplerinin ve alacaklıların açacağı bu davaya, kıyas yoluyla TTK m.553, 555 ila 557, 560 ve 561’ci maddeler uygulanır. Hakim teşebbüsün merkezinin yurt dışında bulunması halinde tazminat davası bağlı şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açılır (TTK m.202/1,e).

Diğer taraftan bağlı ortaklığın zararı, hakim şirket yönetim organının verdiği bir talimattan da kaynaklanabilir. TTK m. 203. maddeye göre bir ticaret şirketi, bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının doğrudan veya dolaylı olarak yüzde yüzüne sahipse, hakim şirketin yönetim kurulu, topluluğun belirlenmiş ve somut politikalarının gereği olmak şartıyla, kayba sebebiyet verebilecek sonuçlar doğuracak nitelik taşıyıcılar bile bağlı şirketin yönlendirilmesine ve yönetimine ilişkin talimat verebilir. Bağlı şirketin organları bu nitelikteki talimata uymak zorundadır. Ancak bağlı şirketin ödeme gücünü aşan, varlığını tehlikeye düşürebilecek olan veya önemli varlıklarını kaybetmesine yol açabilecek nitelik taşıyan talimat verilemez (TTK m.204). Bağlı şirket yönetim kurulunun TTK’nun 204. maddesi kapsamındaki talimatlarına uyma zorunluluğu yoktur²³⁵.

²³³ Hakim istem üzerine veya resen somut olayda hakkaniyete uygun düşecekse, tazminat yerine bu maddenin ikinci fıkrası hükümlerine göre, davacı pay sahiplerinin paylarının hakim şirket tarafından satın alınmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir başka bir çözüme karar verebilir (TTK m.202/1, b).

²³⁴ **YAVUZ**, Müdürlerin Hukuki Sorumluluğu, s. 188.

http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/115malicozum/10_mustafayavuz.pdf

²³⁵ **ÇAMOĞLU**, Şirketler Topluluğu, s.21; **POROY / TEKİNALP/ ÇAMOĞLU**, s. 437; **KEDİGELEN**, Yeni TTK, s.159; **ERİŞ, G.**,Gerekçeli, Açıklamalı, İçtihatlı, 6335 Sayılı Kanunla

Hakim şirket, bağlı şirketin hakimiyetini hukuka aykırı kullanmasından doğan zararını karşılamak zorundadır. Buna karşılık bağlı şirketi kayba uğratmayan veya bağlı şirketi kayba uğratsa dahi kayba sebep olan işlemin aynı veya benzer koşullar altında, şirket menfaatlerini dürüstlük kuralına uygun olarak gözeten ve tedbirli bir yöneticinin özeniyle hareket eden, bağımsız bir şirketin yönetim kurulu üyeleri tarafından da yapılabileceği veya yapılmasından kaçınılabileceğinin ispatı halinde bağlı şirketin zararının karşılanması gerekmez (TTK m.202/1/d)²³⁶

u. Sır Saklama Yükümlülüğünün İhlalinden Doğan Sorumluluk

Müdürler her ne suretle olursa olsun ortaklık hakkı zayi olsa dahi daima sır tutmaya mecburdurlar. Zira TTK'nun limited şirketlere ilişkin TTK'nun 610/1'ci maddesine göre, anonim şirketlere ilişkin 514 ila 527 nci madde hükümleri limited şirketlere de uygulanır. Yine TTK m. 527/1, e'ye göre, TTK m. 404'ün hükmü saklı kalmak üzere, görevi dolayısıyla incelemesine sunulan defter ve belgeleri inceleyenlerin, elde ettikleri veya verilen bilgilerden öğrendikleri iş ve işletme sırlarını açıklamaları yasaktır. Aksi halde şirketin maddi ve manevi zararını tazmin ederler.

TTK'nun 527. maddesi, denetçilerden başka şirket defter ve belgelerini inceleyen diğer kişilerin de, mesela müdürlerin de sır saklama yükümü altında bulunduğunu belirtmektedir. Yine TTK'nun 613/1'ci maddesi de “limited şirket ortaklarının, şirket sırlarını korumakla yükümlü olduğunu açık olarak düzenlemiş ve bu yükümlülüğün şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla kaldırılamayacağını hükme

Güncelleştirilmiş Yeni TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler, C.2, Ankara 2013, s.2016 (ERİŞ, TTK, C.3); **PULASLI**, Şerh, s. 310.

²³⁶ **ÇELİK**, Aytekin., Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.312

bağlamıştır”. Tüm bunları dikkate alarak dileyebiliriz ki, limited şirket müdürlerinin sır saklama yükümünü ihlal etmesinden doğan zararın tazmin edilmesi zorunludur²³⁷.

Tabii ki, müdürlerin sır saklama yükümünün ihlalinden doğan hukuki sorumluluğa ilişkin bu şekilde açık bir hüküm kaleme alınmasaydı TTK’nun 553 ve devamındaki maddelerin uygulanıp uygulanamayacağı tartışması ortaya çıkabilecekti. Yani şirkette yönetici, tasfiye memuru, kurucu gibi sorumluluğu olmayan avukat, aracı kurum, noter, bilirkişi gibi kişilerin sır saklama yükümünü ihlal etmesi halinde TTK m.553’ün uygulanıp uygulanamayacağı tartışma konusu olacaktır. Bu gibi durumlarda TBK’nun genel hükümleri gereğince maddi ve manevi tazminat davasının açılması ise somut olayın özellikleri ile bağdaşmayabilir²³⁸.

Tüm bunlardan anlaşıldığı gibi, TTK m.527’nin hükmü TTK m.553’ün hükmüne nazaran özel bir hükümdür. Bununla birlikte ilgili hükümde müdürlerin sır saklama yükümünü ihlalinden kusursuz olsalar bile sorumlu olacağına ilişkin özel bir düzenleme mevcut olmadığı için, kanaatimize göre bu gibi durumlarda müdürün sorumlu tutulabilmesi için kusurlu olması şarttır. Yani müdürler sır saklama yükümünü kusurlu olarak ihlal ederlerse ve bunun da sonucunda zarar meydana gelmişse tazminat ödemek zorunda kalırlar.

ü. Genel Kurul Kararları Aleyhine Kötü Niyetle İptal veya Butlan Davası Açılması

Yukarıda üzerinde durulduğu gibi, genel kurul kararlarının iptali veya butlanı için ortaklar dışında, müdürlerin de dava açma hakkı vardır²³⁹. Diğer özel hukuk

²³⁷ Bu hükmün ihlali TTK m.562’de cezai yaptırıma da bağlanmıştır. Fakat bu cezai yaptırım sadece anonim şirketler açısından düzenlendiği için limited şirketlerde uygulanmaz.- TTK m.527’nin gerekçesi - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>

²³⁸ TTK m.527’nin gerekçeli metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>

²³⁹ Hatta bazen müdürlerin genel kurul kararları aleyhine iptal veya butlan davasını açması onlar için bir görev olmaktadır.-bak. Bu çalışma 2. Bölüm, II, 1), c, jj.

hakları gibi bu hakkın da sui kullanımı yasaktır. Zira TTK m.622/1`in hükmü ile limited şirketlerde de uygulanan TTK m. 451`in hükmüne göre, genel kurulun kararına karşı, kötünietle iptal veya butlan davası açıldığı takdirde, davacılar bu sebeple şirketin uğradığı zararlardan müteselsilen sorumludurlar²⁴⁰. Kısacası müdürler suiniyetle genel kurul kararı aleyhine yokluk, butlan veya iptal davası açarlarsa şirketin bu durumda uğradığı zarardan da sorumlu tutulurlar.

C. Sorumluluktan Kurtulma Sebepleri

Limited şirket müdürlerinin hukuki sorumluluktan kurtaran haller müdürler kurulunda karar kabul edilirken toplantıya katılmama, katılıp olumsuz oy kullanma olarak tasnif edilebilir.

1. Uygun Mazereti Sebebi ile Müdürler Kuruluna Katılmamak

Kural olarak, müdürler kurulunun toplantısına katılmak müdürün önemli yükümlerinden biridir. Bununla birlikte mazereti bulunan ve bunu kurula bildirerek sorumluluk doğuran kararın alındığı toplantıya katılmayan veya toplantısız alınan kararı imzalamayan müdürün sorumlu olup olmayacağına ilişkin TTK`da açık hüküm mevcut değildir²⁴¹. Bununla birlikte doktrindeki esas görüşe göre, kurul toplantısına kabul edilebilir bir mazereti sebebi ile katılmayan müdürün alınnan kararda imzası da bulunmuyorsa sorumlu olmayacaktır²⁴².

²⁴⁰ Bu madde eski TTK`nın 384. Maddesi aynen alınarak düzenlenmiştir.- TTK m.451`in gerekçeli metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>

²⁴¹ Eski TTK m. 338`e göre, yukarıdaki maddeler gereğince müteselsil mesuliyeti mucibolan muamelelerde bir kusuru olmadığını ispat eden aza mesul olmaz; hususiyle bu muamelelere muhalif rey vermiş olup keyfiyeti müzakere zaptına yazdırmakla beraber murakıplara hemen yazılı olarak bildiren veyahut mazeretine binen o muamelenin müzakeresinde hazır bulunmayan aza dahi mesul değildir.

²⁴² **YILDIZ**, Müdürlerin Sorumluluğu, s. 72; **AKDAĞ GÜNEY, N.**, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 2008, s. 77 (**AKDAĞ GÜNEY**, Hukuki Sorumluluk); **PULAŞLI**, Özen, s.37; **TEKİNALP**, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 284.

Gerçekten de toplantıya katılamayacak derecede hasta olan veya şirketin izni ve görevlendirmesi ile seyahatte olan müdürün mazereti meşru olduğu gibi, kendisine toplantı zamanının ve gündeminin bildirilmediğini ya da toplantısız alınan karardan kendisinin haberdar edilmediğini ispat eden müdürün kusursuzluğuna karar vermek ve alınan karardan sorumlu olmayacağını kabul etmek gerekir²⁴³.

Kanaatimize göre, bu husus kusur kavramı ile de açıklanabilir. Zira kararın alınmasına uygun mazereti sebebi ile katılmayan müdürün bu kararın alınmasında kusurlu olduğunu kabul etmek yanlış olacaktır. Buna göre de hukuki sorumluluk için kanunen aranan şartlardan biri (kusur şartı) bulunmuyorsa müdürü TTK m. 553, 551 gereğince sorumlu tutmak mümkün olmayacaktır. Kurul toplantısına mazereti sebebi ile katılmayan müdürün kusursuz sorumluluk hallerini düzenleyen TTK m.549 gereğince ise kanaatimize göre sorumlu olduğunu kabul etmek daha isabetli olacaktır. Fakat burada da uygun mazereti sebebi ile kurul toplantısına katılmayan müdür bu kurulda alınan kararı kabul eden (düzenleyen) olmayacağı için TTK m.549 gereğince sorumlu olmayacaktır.

2. Kurul Kararı Alınırken Olumsuz Oy Kullanmak

Eski TTK'ya göre, müdürler kurulu toplantısına katılarak kararın alınmasında olumsuz oy kullanan müdürün alınan karardan sorumlu tutulamaması için iki şart daha istenmektedir. Zira bu durumda müdür olumsuz oyu toplantı müzakire zaptına şerh ettirmez ve durumu denetçilere hemen yazılı olarak bildirmezse yine alınmış olan karar sebebi ile meydana gelen zarardan sorumlu olacağı kanunun açık hükmüdür (eski TTK m.338).

TTK'da bu konuda özel bir düzenleme mevcut değildir. Doktrinde, yeni TTK döneminde de sorumluluk doğuran karara olumsuz oy verilmesinin kusur isnadını

²⁴³ YILDIZ, Müdürlerin Sorumluluğu, s.72.

engelleyeceği hususu açıkça kabul edilmektedir. Yine olumsuz oyun sorumluluğu engelleyebilmesi için muhalefetin karar defterinde imzalı olarak yer alması zorunludur. Buna karşılık çekimser oy kullanmak veya sessiz kalmak sorumluluktan kurtulabilmek için yeterli değildir²⁴⁴.

Ç. Zamanaşımı

Kanun koyucu hukuki sorumluluğu zamanaşımı süresine tabi tutmaktadır. Bu sürenin geçmesi ile sorumluluk zamanaşımına uğramakta ve sorumlu kişi zamanaşımı defisinde bulunma hakkını edinmektedir²⁴⁵. Limited şirket müdürlerinin de hukuki sorumluluğu zamanaşımı süresine tabi olup bu sürenin geçmesi ile onlar sorumluluktan kurtulma hakkını kazanmaktalar. Bu zamanaşımı süresinin tespiti önem arz etmektedir.

TTK m.644/1, a'nın hükmüne göre, anonim şirketlere ait "zamanaşımına dair 560. madde hükmü" limited şirketlere de uygulanır. Bu hükme göre, "sorumlu olanlara karşı tazminat istemek hakkı, davacının zararı ve sorumluyu öğrendiği tarihten itibaren 2 ve her halde zararı doğuran fiilin meydana geldiği günden itibaren 5 yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Şu kadar ki, bu fiil cezayı gerektirip, Türk Ceza Kanununa göre daha uzun dava zamanaşımına tabi bulunuyorsa, tazminat davasına da bu zamanaşımı uygulanır".

²⁴⁴ **YILDIZ**, Müdürlerin Sorumluluğu, s.71-72;

http://www.ticaret.edu.tr/Uploads/yayin/sosyal/61_79_Sukru_Yildiz.pdf

PULAŞLI, Özen, s.38; **TEKİALP**, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 284

²⁴⁵ Yargıtayın eTTK'nunu uygulayarak kabul ettiği bir karara göre, "dava, limited şirket ortağının şirket müdürleri aleyhine açtığı sorumluluk davası olup, mümeyyiz davalılar vekili süresi içinde zamanaşımı definde bulunmuştur. 6762 sayılı TTK'nın 309/son maddesinde "Mesul olan kimselere karşı tazminat istemek hakkı davacının zararı ve mesul olan kimseyi öğrendiği tarihten itibaren iki yıl ve her halde zararı doğuran fiilin vukuu tarihinden itibaren beş yıl geçmekle müruruzamana uğrar. Şu kadar ki; bu fiil cezayı müstelzim olup Ceza Kanunu'na göre müddeti daha uzun müruruzamana tabi bulunuyorsa tazminat davasına da o müruruzaman tatbik olunur." düzenlemesine yer verilmiştir. Buna göre, mahkemece mümeyyiz davalıların süresi içinde zamanaşımı definde bulunmaları sebebiyle zamanaşımı def'i incelenmek suretiyle bir karar verilmesi gerekirken bu hususta hüküm tesis edilmeden yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, hükmün mümeyyiz davalılar yararına bozulması gerekmiştir". - Yargıtay11. Hukuk Dairesi, 06.10.2014 tarihli, E.2014/4988, K.2014/10999 - <http://www.hukukmedeniyeti.org/karar/102645/zamanasimi-tazminat-davasi-limited-sirket-ortagi-s/>

Buradan anlaşıldığı gibi TTK'nu müdürlerin ve diğer sorumluların sorumluluktan kurtula bilmesi için üç farklı zaman aşımı süresi düzenlemiştir. Bunlar iki yıllık süre, beş yıllık süre ve cezai süredir.

Bilindiği gibi, eski TTK'nu zamanaşımını 309. maddenin 4. fıkrasına atıf yaparak düzenlemiştir (eski TTK m. 340). Fakat bu maddenin başlığının sadece ortakların ve alacaklıların dava hakkından söz etmesi, doktrinde şirket tarafından açılacak davaların zamanaşımı konusunda iki farklı görüşün oluşmasına neden olmuştur²⁴⁶. Zira doktrin ve uygulamadaki esas görüşe göre, anonim veya limited şirketin açacağı davalarda zamanaşımı süresi iki yıldır²⁴⁷.

Diğer bir görüşe göre, müdürler ve yönetim kurulu üyelerine karşı ortaklık tarafından açılacak davaya zamanaşımı yönünden TBK m. 126/4'ün hükmü uygulanır. Yani burada dava 5 yıllık zamanaşımına tabidir²⁴⁸. **ARI**'ya göre, ortakların doğrudan zararları bakımından da TBK m. 126/4'ün uygulanması gerekir. Zira eTTK m. 309, sadece dolaylı zararları kapsadığına göre, ortaklar ile ortaklık arasındaki uyuşmazlıklar bakımından TBK m. 126/4'de öngörülmüş olan zamanaşımı süresi uygulanmalıdır²⁴⁹.

²⁴⁶ **ÇAMOĞLU**, Zamanaşımı - <http://www.ticaretkanunu.net/makale-20/>

²⁴⁷ Y. 11. HD.'nin, 30.12.1972 tarih ve E. 72/3561, K. 72/5858 sayılı Kararı – bak. Batider 1973. C.VII, S. 184-188; Y.11.HD'nin 04.12.1974 tarih ve E. 74/3448, K. 74/3423 sayılı Kararı – bak. YKD, 1975. C. I, s. 134-138; Y.11.HD'nin 10.05.1983 tarih ve E. 2413, K. 2645 sayılı Kararı- **ERİŞ, G.**, Türk Ticaret Kanunu, C. I, Ticari İşletme ve Ticaret Şirketleri, Ankara 1987, s. 979.

²⁴⁸ **ANSAY, T.**, Çağdaş Anonim Şirketlerin Sorunları ve Türk Anonim Şirketleri, Ankara 1970, s. 131; **TÜRK, H.S.**, Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davalarında Zamanaşımı ve Başlangıcı, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, VI. (Nisan 1989), Ankara 1989, s. 22- 26. **POROY/TEKİNALP/TEKİNALP**, s.366; **ÇAMOĞLU**, AO, s. 259;

²⁴⁹ **ARI, Z.**, Alacaklı veya Ortakların Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Doğrudan Zararlar Nedeniyle Açılacak Davalarda Zamanaşımı, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y.2010, C. XIV, S. 1–2, (s.171-198), s.197; Ayrıca, alacaklıların şirketler hukuku ile ilgili uğradıkları doğrudan zararlar bakımından eTTK m. 309'da belirtilen zamanaşımı sürelerinin uygulanması gerekir. Bu durumda doğrudan zarar gören pay sahiplerinin alacak hakkı, eTTK m. 309 uyarınca zararın ve sorumlu kişinin öğrenildiği tarihten itibaren iki ve zararı doğuran fiilin vuku tarihinden itibaren beş yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Söz konusu fiilin cezayı gerektirmesi halinde Ceza Kanunu bu fiile daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörmüş ise tazminat davasına o zamanaşımı süresi uygulanır (eTTK m. 309/IV). Yine alacaklıların şirketler hukuku bağlamında alacaklıları koruyan düzenlemeler kapsamında olmayan zararları bakımından genel hükümlerin uygulanması gerekir. Bu durumda TBK m. 60'da düzenlenmiş bulunan bir ve on yıllık zamanaşımı süreleri geçerlidir. Bu süreler zarar ve failin öğrenildiği tarihten itibaren bir yıl, zararı doğuran fiilin gerçekleştiği tarihten itibaren on yıldır. – **ARI**, s.196.

TTK'nun bu tartışmayı ortadan kaldırarak hukuki sorumluluk davalarının kim tarafından açılmasına bakılmaksızın iki yıllık, beş yıllık ve cezai zaman aşımı süresine tabi olduğunu kabul etmiştir.

İki yıllık süre bilindiği gibi davacının sorumluluyu ve zararı öğrenmesinden başlayan bir süredir. Bu açıdan ilgili zamanaşımı süresinin başlangıç anı **Çamoğlunun**²⁵⁰ belirttiği gibi sorumluluk davasının davacıları açısından incelenmesi gerekir. Zira şirket davacı olacaksa yetkili organının²⁵¹, “ortakların” sorumluyu ve zararı öğrenmesinden itibaren iki yıllık süre işlemeye başlar. Alacaklıların davacı olması ise TTK m.556/1'deki şartın uygulanmasına tabidir. Zira ilgili hüküm gereğince, “zarara uğrayan şirketin iflası halinde, tazminatın şirkete ödenmesini isteme hakkını şirket alacaklıları da haizdir”.

TTK 556.maddeye göre iflas halinde şirketin zararı kural olarak iflas idaresince talep olunur. Ancak iflas idaresi sorumluluk davası açmadığı takdirde bu davayı alacaklılar ve ortaklar da açabilir. Bu varsayımda elde edilen hasıla önce dava açan alacaklının alacağının ödenmesine tahsis olunur ve bakiye kalırsa şirkete verilir. İşte bu suretle dava hakkına sahip olan alacaklıların davalarına ilişkin zamanaşımı da onların sorumluyu ve zararı öğrendikleri tarihten başlar²⁵².

²⁵⁰ **ÇAMOĞLU**, Zamanaşımı - <http://www.ticaretkanunu.net/makale-20/>

²⁵¹ Burada yetkili organ şirketin yasal temsilcisi, diğer bir anlatımla görev başındaki yönetim kuruludur. Çok üyeli yönetim kurullarında, halen üye sıfatını taşıyan bir (veya birkaç) üye hakkında sorumluluk davası açılması gereken hallerde, dava açılmasına karar verme yetkisi, kurulun diğer üyelerine aittir. Şirketi davada temsil yetkisine sahip üyeler temsil ederler. Şayet görevdeki üyeler veya tek üyeli yönetim kurulunun tek üyesi sorumlu tutuluyorsa bu takdirde başta ortaklar ve alacaklılar olmak üzere her ilgili şirketin bu konudaki menfaatlerini korumak üzere mahkemenen TMK m. 426/3. uyarınca bir temsil kayyımı atanmasını isteyebilir. İşte bu gibi hallerde iki yıllık süre dava açmakla görevli yeni seçilen yönetim kurulunun veya atanan kayyımın göreve başladığı ve sorumlu ile zararı öğrendiği tarihten itibaren işlemeye başlar.- **Çamoğlu**, zamanaşımı - <http://www.ticaretkanunu.net/makale-20/>

²⁵² Bu tarih fiili öğrenme tarihidir. Bu bağlamda TTK m. 36'da düzenlenen sicilin olumlu fonksiyonunun zamanaşımının başlangıcı açısından uygulama alanı bulup bulunmayacağı sorulabilir. TTK m.36/1'e göre, “Ticaret sicili kayıtları nerede bulunurlarsa bulunsunlar, üçüncü kişiler hakkında, tescilin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği; ilanının tamamı aynı nüshada yayımlanmamış ise, son kısmının yayımlandığı günü izleyen iş gününden itibaren hukuki sonuçlarını doğurur. Bu günler, tescilin ilanı tarihinden itibaren işlemeye başlayacak olan sürelerle de başlangıç olur”. Limited şirket müdürlerinin ve anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ilişkin zamanaşımı sürelerini düzenleyen TTK m. 560 ise sürenin tescilin ilanı tarihini izleyen gün başlayacağına ilişkin hüküm yoktur. Bu nedenle TTK m. 36'da düzenlenen

Beş yıllık zamanaşımı süresi kanun koyucunun yönetim (müdürler) kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davası açılması için öngördüğü tavadır. Sorumluların ve zararın öğrenilmemesi ve bu sebeple iki yıllık zamanaşımının söz konusu olmaması halinde yönetim (müdürler) kurulu üyelerinin daha uzun bir süre sorumluluk tehdidi altında kalmalarını uygun bulmayan kanun koyucu beş yıllık azami bir süre koymuştur. Bu müddet zarar verici fiilin meydana geldiği tarihten itibaren yürür. Dava her halde bu beş yıllık sınır içinde açılmalıdır. Fiilin vukuundan dört yıl geçtikten sonra durum öğrenilmiş olsa dahi bu tarihten itibaren iki yıllık süre söz konusu olmaz; dava beşinci yılın sonuna kadar açılmış olmalıdır. Bu süre sorumluluk davası açılması için öngörülmüş bir tavan olduğu için onun yorum yolu ile uzatılması mümkün değildir²⁵³. Bu nedenle doktrinde haklı olarak, Yargıtayın bir kararında²⁵⁴ benimsediği, “bir hatalı krediden kaynaklanan hukuki sorumlulukta, bu hatayı gizleyen bilançonun onaylanması yönetim kurulu üyelerinin aklanması anlamına gelmeyeceğinden görevleri devam eden yönetim kurulu üyelerinin her hatalı bilançoda kusuru bulunduğu için eylemin üzerinden 5 yıl geçse de bu sürenin son bilançonun onaylanmasından başlayacaktır” şeklindeki görüşünü eleştirmiştir. Zira bu görüş zamanaşımının işlevine ve kanun koyucunun amacına aykırı düşmektedir²⁵⁵.

TTK m.560'nın son cümlesine göre, “sorumluluğu gerektiren fiil cezayı gerektirip, Türk Ceza Kanununa göre daha uzun dava zamanaşımına tabi bulunuyorsa, tazminat davasına da bu zamanaşımı uygulanır”. Doktrinde bu hükmün uygulanması tartışmalara sebep olmaktadır.

Bir görüşe göre, aynı zamanda suç teşkil eden haksız fiillere daha uzun ceza zamanaşımının uygulanması için fail hakkında soruşturma açılması şart değildir. Yani

ticaret sicilinin olumlu fonksiyonu burada işlemez; zamanaşımı süresini başlatan olgu, davacının zararı ve sorumluları fiilen öğrendiği tarihtir.- ÇAMOĞLU, Zamanaşımı- <http://www.ticaretkanunu.net/makale-20/>

²⁵³ ÇAMOĞLU, Zamanaşımı- <http://www.ticaretkanunu.net/makale-20/>;

²⁵⁴ Y. 11. HD'nin, 30.12.1972 tarih ve E. 72/3561, K.72/5858 sayılı Kararı- bak. Batider VII Sayı: 1, s. 184.

²⁵⁵ ÇAMOĞLU, Zamanaşımı- <http://www.ticaretkanunu.net/makale-20/>; Aynı görüşte - TÜRK, s. 36.

bir fiilin suç teşkil edip etmediğinin takdiri ve buna bağlı olarak ceza zamanaşımının uygulanması hukuk mahkemesi hakiminin takdirine bırakılmalıdır²⁵⁶.

Çamoğlu²⁵⁷ haklı olarak bu görüşü eleştirmiş ve bu görüşün hukuk güvenliği açısından sakıncalı olduğunu savunmuştur. Zira davayı gören hukuk yargıcının uzmanlığı dışında (olağanüstü) bir takdir yetkisi tanınmaktadır. Kural olarak fiil hakkında soruşturma, kovuşturmayla veya dava açılmışsa hukuk mahkemesi hakimi davayı bekletici mesele yapmalıdır. Aksi davranış hukuk mahkemesi hakiminin verdiği hükmün icra olunduğu ve fail hakkında dava açılmadığı ya da sanığın beraat ettiği hallerde davalının zamanaşımına uğramış bir fiili nedeniyle açılacak davada kendisini savunmak zorunda kalması sonucunu doğuracaktır²⁵⁸.

D. Müdürlerin İbra Edilmesi

Müdürleri hukuki sorumluluktan kurtaran bir diğer hal ibradır. Arapça kökenli bir sözcük olup, “aklama, temize çıkarma” anlamına gelen ve müdürler için bir sorumluluktan kurtulma kurumudur²⁵⁹. Bilindiği gibi tüzel kişinin yönetim ve karar organı, belli bir hesap dönemi sonunda tüzel kişi genel kuruluna faaliyet ve işlemleri hakkında hesap vermek zorundadırlar. Bu sebeple, ibra, tüzel kişinin yetkili karar organının kararı ile hesap veren organın üyelerine karşı yaptıkları işlemlerin hukuka ve işin gereğine uygun olduğunun bir karar şeklinde açıklanmasıdır. Öyleyse ibra, menfi

²⁵⁶ **EREN**, s. 436.

²⁵⁷ **ÇAMOĞLU**, Zamanaşımı- <http://www.ticaretkanunu.net/makale-20/>;

²⁵⁸ Aynı görüş Yargıtay kararlarında da savunulmuştur. - Y. 11. HD'nin, 19.11.2007 tarih ve E. 11854, K. 14423 sayılı Kararı; - **ERİŞ**, TTK, C.3, s. 2423; Y. 11. HD'nin 20.06.2005 tarih ve E. 9077 K. 6843 sayılı kararına göre, ceza davasında verilen suçun oluşmadığı temeline dayalı beraat kararı, yönetim kurulu üyeleri hakkında aynı maddi olgulara dayalı sorumluluk davası açılmasına engel oluşturur. - **ERİŞ**, TTK, C. 3, s.2392; Y. 11.HD'nin 30.10.2008 tarih ve K. 5079 sayılı kararına göre, yönetim kurulu üyelerinin şirket adına tahsil ettikleri parayı şirkete intikal ettirmedikleri savı ile açılan sorumluluk davasında, aynı konuda haklarında yürüyen ceza davasında yapılan savunmaların da değerlendirilmesi gerektiğine karar vermiştir – **ERİŞ**, TTK, C.3, s. 2411.

²⁵⁹ **ZÜHTÜ,A.**, Anonim Ortaklarda İbra, Ankara1982, s. 7 vd; **UYSAL, L.**, 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Kapsamında Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu –II, TBB Dergisi, Sayı 81, 2009, (s.1-34), s.25.

bir borç ikrarı olup (borçtan kurtulma), karar niteliğinde, tek taraflı bir irade beyanıdır²⁶⁰.

Bilindiği gibi, Türk şirketler hukukunda ibra TTK m.558 ve 559'da düzenlenmiş ve bu hükümler TTK m.644/1, a'nın hükmü gereğince limited şirketlerde de uygulanacaktır. İlgili hükümlere göre, limited şirketlerde müdürlerin hukuki sorumluluğunu sona erdiren ibra kararı²⁶¹ şirketin genel kurulu tarafından²⁶² alınmaktadır (TTK m.616/1,f)²⁶³. Alınmış ibra kararı ise genel kurul kararı ile kaldırılamaz (TTK 558/1, c.1).

Eski TTK'da bulunmayan bu değişiklik, esasen uygulamanın oluşturduğu, kabul ettiği, ama süreçte Türkiye'nin içinden geçtiği bazı kritik meselelerde meydana gelen sosyal tepkilerin ortaya çıkardığı bir kanun değişikliğidir. Aslında, kanunların soyut olması prensibi çerçevesinde bir tepkinin kanuna yerleşmesini çok doğru olarak kabul etmek mümkün değildir. Ancak, böyle bir tepki kanun'da yer almıştır. **Helvacı** haklı olarak belirtiyor ki, böyle bir düzenlemeye ihtiyaç yoktu, çünkü zaten ibra yenilik doğuran bir haktır, tek taraflı kullanılır ve kullanıldıktan sonra bir daha geri alınması mümkün değildir. Bu sebeple işin doğası gereği ibra kararının alınmasından sonra, bir başka genel kurul kararıyla geri alınması mümkün değildir. Türk mahkemelerinin önlerine gelen bazı (ibra kararının kaldırılmasına ilişkin) olaylar

²⁶⁰ **ÇAMOĞLU, E.**, “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrasının Sorumluluk Davalarına Etkisi”, İHFM, C.XXXVI, 1971/1-4, s. 329 (ÇAMOĞLU, İbra); **ZÜHTÜ**, s. 7.

²⁶¹ Unutmamak gerekir ki, ibra kararlarının hukuki sonuç doğurabilmesi için açık ibra olması, yani somut olayların genel kurulda tartışılıp değerlendirilmek sureti ile ilgililerin ibrasına karar verilmesi gerekir – (bak. Y.11.HD'nin 13.05.2013 tarihli, E.2012/10887, K.2013/9792 sayılı; 08.12.2014 tarihli, E.2014/7571, K.2014/19267 sayılı, 26.10.2010 tarihli, E.2009/2967/ K.2010/838 sayılı kararlarına) – **ALTAŞ**, Kararlar, s.766-770.

²⁶² TTK m. 559/1'e göre, “kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, denetçilerin, şirketin kuruluşundan ve sermaye artırımından doğan sorumlulukları, şirketin tescili tarihinden itibaren dört yıl geçmedikçe sulh ve ibra yoluyla kaldırılamaz. Bu sürenin geçmesinden sonra da sulh ve ibra ancak genel kurulun onayıyla geçerlilik kazanır. Bununla beraber, esas sermayenin onda birini, halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden pay sahipleri sulh ve ibranın onaylanmasına karşı iseler, sulh ve ibra genel kurulca onaylanmaz”.

²⁶³ Genel kurulun devredilmez yetkilerini hüküm altına alan TTK m. 616 incelendiğinde, müdürlerin atanması ve görevden alınmaları ile ücretlerinin belirlenmesi ve ibraları konusunda karar verme yetkisinin doğrudan genel kurulda olduğu görülmektedir. Diğer bir ifade ile müdürlerle ilgili tasarruflarda bulunma yetki ve görevinin genel kurula bırakıldığı, görevden alma ve ibra konularının ise doğrudan sorumluluk davası ile ilgili olduğu görülecektir. –**YILDIZ**, Müdürlerin Sorumluluğu, s. 77.

sürüncemede kalmış ve sonuca bağlanmaları gecikmiştir. Son tahlilde mahkemeler, ibra kararlarının geri alınmasının mümkün olmadığı yolunda karar vermişlerdir. Yine de bu gecikmeler, kanun'a hükmün girmesinin sebebi olmuştur²⁶⁴.

Anlaşıldığı gibi limited şirket genel kurulu tarafından ibra kararı alınmışsa, bu genel kurul kararı mahkemede iptal ettirilmedikçe sorumluluk davasının şirket adına açılması söz konusu olamayacağı²⁶⁵ gibi, ibra kararının alınmasında olumlu oy kullanan veya ibra kararını bilerek payı iktisap etmiş olan pay sahiplerinin de dava hakkı olmaz²⁶⁶. TTK 558.2 maddesinde ibra kararının ortaklar tarafından açılan sorumluluk davalarına olan etkisi düzenlenmiştir. Zira TTK m. 558.2'nin 1. cümlesine göre, şirket genel kurulunun, sorumluluktan ibraya ilişkin kararı, ibranın kapsadığı açıklanan maddi olaylara ilişkin olarak, şirketin, ibraya olumlu oy veren ve ibra kararını bilerek payı iktisap etmiş olan pay sahiplerinin dava hakkını kaldırır. Bu düzenlemenin temeli Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesinde yer alan dürüstlük kuralıdır. İbra kararı ile ilgili genel kurul toplantısına katılmayan veya oylamada çekimser kalan ortaklar da genel kurul toplantısı tarihinden itibaren altı ay içerisinde sorumluluk davası açabilirler.

Helvacı'ya göre, burada ibrayı bilerek paylar satın alan ve ibra lehinde oy kullanan pay sahiplerinin dava açma imkanının bulunmadığının açık olarak düzenlenmesine gerek yoktur. Zira bu, hakkın kötüye kullanılması yasağıyla çözülebilen bir meseleydi²⁶⁷. Kanaatimize göre bu hususun açık olarak düzenlenmesi her hangi bir değişiklik meydana getirmediği gibi, faydalıdır.

²⁶⁴ **HELVACI**, Farklılaştırılmış Teselsül, s.78-79.

²⁶⁵ **YILDIZ**, Müdürlerin Sorumluluğu, s. 78.

http://www.ticaret.edu.tr/Uploads/yayin/sosyal/61_79_Sukru_Yildiz.pdf

²⁶⁶ Tabii ki, burada TTK m. 558/1'in 2. cümlesine göre, TTK m.445'in hükmü saklıdır. Bu hükme göre, TTK m. 446'da belirtilen kişiler, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açabilirler.

²⁶⁷ **HELVACI**, Farklılaştırılmış Teselsül, s.78-79.

Tüm bunlarla birlikte limited şirket genel kurulu ile ibra edilmiş müdürler hukuki sorumluluktan kurtulacaktır.

Genel kurul tarafından şirket müdürleri ibra edilmezse, bu zaman şirket, uğramış olduğu doğrudan zararlar nedeniyle TTK'nın 553. maddesi kapsamında ilgili yöneticiler hakkında aynı kanunun 560. maddesinde hüküm altına alınan zamanaşımı süreleri içinde sorumluluk davası açabilir. Kanun gereğince şirket, dolaylı olarak zarara uğradığı iddiasıyla sorumluluk davası açamaz.

E. Sorumluluk Davası

Limited şirket müdürlerinin hukuki sorumluluğuna başvurarak uğramış oldukları zararın istenmesi doktrin ve uygulamada sorumluluk davası olarak ifade edilmektedir²⁶⁸. Bu davanın davacılarının, davalılarının, yetkili ve görevli mahkemenin tespiti önem arz etmektedir.

1. Davacı Taraf

Limited şirkette müdürlerin sorumluluğunu gerektiren fiiller sebebi ile şirket, ortaklar ve alacaklılar doğrudan doğruya zarara uğrayabildiği gibi, dolaylı zarara da uğrayabilirler (TTK m.555 ve 556). Bu sebeple doktrinde limited şirket müdürlerine karşı açılacak sorumluluk davası, doğrudan zararlara dayanan sorumluluk davası ile dolaylı zararlara dayanan sorumluluk davası olarak tasnif edilerek incelenmektedir²⁶⁹.

²⁶⁸ Kooperatif yöneticilerine karşı açılacak sorumluluk davası ile ilgili olarak geniş bilgi için bak. **TÜNERİ, İ.**, Kooperatifler Uygulaması, Ankara 2007, s.360-367.

²⁶⁹ **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, s.104; **YILDIZ**, Müdürlerin Sorumluluğu, s.66; **UYSAL**, s.27.

Doğrudan zararlara dayanan sorumluluk davasında davacı olma hakkı şirkete, ortaklara ve alacaklılara ait olduğu²⁷⁰ halde, dolaylı zararlara dayanan sorumluluk davasında ise bu hak ortaklar ile alacaklılara aittir. Yani limited ve anonim şirketlerde şirket tüzel kişisi ile ortakların ve alacaklının malvarlığında doğrudan bir değer eksilmesi yahut malvarlığında oluşması beklenen değer artışının meydana gelmemesi şeklinde ortaya çıkan zarar doğrudan zarar teşkil eder²⁷¹ ve bu zararı zarara uğrayan kişi kendisi dava yolu ile doğrudan talep edebilir. Burada ortaklar ile alacaklıların uğradığı doğrudan zararın şirket ile bir ilgisi yoktur ve şirketin zararından tamamen bağımsızdır²⁷². Örneğin, şirket kurucularının bilirkışı ile anlaşması sonucu aynı sermayenin düşük bedelle değerlendirilmesi, müdürlerin pay sahibine rüçhan hakkını hiç kullandırmaması veya eksik kullandırması, müdürlerin gerçeğe aykırı bilanço düzenlemesi sonucu şirkete kredi verilmesi, kar payının ödenmemesi veya eksik ödenmesi, pay devrinin zorlaştırılması hallerinde ortaklar doğrudan zarara uğraya bilmektedir²⁷³.

Diğer taraftan, müdürlerin fiilleri sebebi ile şirketin uğradığı zarar şirket açısından doğrudan doğruya zarar olmakla birlikte, şirket ortakları ve alacaklıları bakımından ise dolaylı zarardır. Bu zarar dolaylı zarar görenin malvarlığında etkisini göstermektedir²⁷⁴. Örneğin, yönetim kurulu üyelerinin fiili doğrultusunda, ortaklık malvarlığı azalmışsa, pay sahiplerinin de hisselerine tekabül eden miktar azalmakta, alacaklılarında alacakları tehlikeye girmekte olduğundan dolayısıyla etkilenmektedirler²⁷⁵.

²⁷⁰ Doğrudan zararlar şirketin zarar görmesinden dolayı değil, ortak ve alacaklıların şirketten bağımsız olarak uğradıkları zararlardır. Bu dava sonucu elde edilen tazminat davayı açan kişilere verilir.- **YILDIZ**, Müdürlerin Sorumluluğu, s.76.

²⁷¹ **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, s.104;

²⁷² **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, s.104; Uysal, s.22.

²⁷³ **POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU**, s. 343; **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, s.104-105; **UYSAL**, s.22;

²⁷⁴ **HELVACI**, Hukuki Sorumluluk, s. 128; **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, s.105; **UYSAL**, s.21; **YILDIZ**, Müdürlerin Sorumluluğu, s.74.

²⁷⁵ **UYSAL**, s.22.

Bunları dikate alarak şirketin kendisinin, pay sahiplerinin ve alacaklılarının davacı olma hakkını incelemek faydalıdır.

a. Şirketin Davacı Sıfatı

Kural olarak limited şirket müdürlerine karşı açılacak sorumluluk davasında dava hakkı şirkete aittir ve bu davanın kaynağı şirket ile müdürleri arasındaki sözleşme ilişkisidir²⁷⁶. Tabii ki, burada şirketin adına bu davayı kimin açacağını tespiti önem arz etmektedir.

Anonim şirketlerde doğrudan zarar davasını, kural olarak, şirket adına kurulu yönetim kurulu açar. Ancak, aleylerine dava açılacak yönetim kurulu üyelerinin halen görev başında olmaları durumunda çıkar çatışması söz konusu olacaktır. Eski TTK'da, böyle bir halde davanın denetçiler tarafından açılacağı hükme bağlanmıştı (eTK m. 341/2)²⁷⁷. TTK'da denetçiler organ olarak düzenlenmemiş ve kanunda buna muadil bir maddeye yer verilmemiştir²⁷⁸. Doktrindeki esas görüşe göre, bu gibi durumlarda eğer bir veya birkaç yönetim kurulu üyesi dava edilmekteyse davalı olmayan yönetim kurulu üyeleri davayı açabilirler²⁷⁹, eğer tüm yönetim kurulu dava edilmekteyse şirketi

²⁷⁶ **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, s. 105; **HELVACI**, Hukuki Sorumluluk, s. 108.

²⁷⁷ eTTK'nun yürürlükteyken Yargıtay'ın vermiş olduğu bir karara göre, "limited şirketin yönetimine memur edilen kimselerin yani, müdürün/müdürlerin sorumluluğuna anonim ortaklıkların yönetim kurulu üyeleri hakkındaki (e)TTK'nun 336. ve 309. madde hükümleri aynen uygulanır. (e)TTK'nun anonim ortaklıklara ilişkin hükümlerine atıf, (e)TTK'nun 341. maddesini de kapsar. Sorumluluk davasının kimin tarafından açılacağı konusunda Dairemizin emsal nitelikte bulunan 08.02.1999 tarih ve 1998/8950-1999/ 615 sayılı kararına göre, ortak sayısı yirmiden fazla olan limited ortaklıklarda yöneticilerin hukuki sorumluluğu hakkında dava açmak yetkisi denetçilere aittir. Diğer, yani yirmi ve yirmiden az limited ortaklıklarda bu yetki ortaklar kurulunun kararına veya yönetici olmayan ortakların bu yönde alacakları karara yada verecekleri muvafakata bağlıdır" – Y. 11. HD'nin, E. 2007/3871, K. 2008/5670 sayılı kararı – <https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?f=50&t=65458>; ayrıca bak. Y.11HD, 5.5.2014 tarihli, E. 2014/1377, K. 2014/8486 sayılı kararına- <http://www.gmsdanismanlik.com/duyuruoku.php?id=177>

²⁷⁸ **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, 106.

²⁷⁹ Hatta Yargıtayın bir kararına göre, şirketin eski yöneticileri şirketi zarara uğrattığı iddiasına dayalı şirket zararının davalılardan tahsiline ilişkin davanın, dava dışı şirket yöneticileri tarafından açılması gerekir (bak. Y.11.HD'nin 17.12.2014 tarihli, E.2014/13691, K.2014/19924 sayılı kararına)- **ALTAŞ**, Kararlar, s.468-469.

mahkemede temsil edecek bir özel temsilcinin yani, kayyımın mahkemece atanması gerekir²⁸⁰.

Ayrıca eski yönetim kurulunun tamamen değiştiği hallerde ise yeni yönetim kurulu davayı açabilir görüşü doktrinde hakimdir²⁸¹. Diğer taraftan şirketin feshi halinde ise, tasfiye memurları davayı açar²⁸².

Anonim şirketler açısından yukarıda ileri süren görüşler kanaatimize göre limited şirketlerde de savunulabilir. Zira şirket adından limited şirket müdürüne karşı açılacak olan sorumluluk davasında kural olarak şirketi kimin temsil edeceği TTK'nun limited şirketlere ait ilgili hükümlerinde de açık olarak düzenlenmemiştir.

Diğer taraftan, TTK'da müdürlere karşı sorumluluk davasının şirket adına açılması kararının kimin vereceği hususu açık olarak düzenlenmediği için doktrinde tartışılmıştır.

Yıldırım`a²⁸³ göre, bu husus açık olarak TTK'da düzenlenmediği için şirket adına sorumluluk davasının açılmasına kararı müdürler verecektir. Çünkü TTK m. 616'da genel kurulun devredilmez ve devralınamaz görevleri arasında müdürler aleyhine sorumluluk davası açılması sayılmadığı gibi, yine TTK m. 625/1'e göre, müdürler, kanunların ve şirket sözleşmesinin genel kurula görev ve yetki vermediği bütün konularda görevli ve yetkilidir. Bu nedenle bir müdür aleyhine sorumluluk

²⁸⁰ **PULAŞLI**, Şerh, s. 2141; **TEKİNALP**, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 288; YHGK'nun E.2013/1619, K.2015/1058 sayılı kararının muhalefet şerhinde şöyle denilmektedir: "1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 98. maddesi atfıyla uygulanan ve yürürlükten kaldırılan 6762 sayılı TTK'nun 341. maddesi gereğince yöneticiler aleyhine sorumluluk davasını denetçiler açabiliyor iken 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı TTK'da bu davanın denetçiler tarafından açılacağına dair bir hüküm bulunmamakta olup hukuki sorumluluk davasını artık yeni yöneticiler açabilmektedir. Bu durumda, 6103 sayılı TTK'nın Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un hükümleri gözönüne alındığında somut davada bu aşamadan sonra yeni denetim kurulundan dava vekaleti alınması gerekmediği kanaatinde olduğumdan Sayın Çoğunluğun görüşüne katılamıyorum" -<https://kararara.com/forum/viewtopic.php?f=193&t=71212>

²⁸¹ **Ansay**, s. 145; **ARSLAN**, İ., Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu ve Şirket Adına Açılacak Sorumluluk Davasında Şirketin Temsili", Ticaret Hukuku Ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XVI, 1999, s. 199 vd; **UYŞAL**, s.20; Fakat Yargıtay aynı görüşte değildir. Zira Yargıtayın bir kararına göre, "...TTK 341/2 hükmünün; aleyhine dava açılmasına karar verilen üyelerle ilgi bu davanın ortaklık adına denetçilerce açılması gerekmektedir. Yeni yönetim kurulunun oluşması dava açma yetkisini denetçilerden alıp yeni kurula vermez."(Y. 11.HD'nin, 12.02.1968, 66/2129E., 68/846K – karar için bak. **UYŞAL**, s.20.

²⁸² **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, s.106.

²⁸³ **YILDIRIM**, s.167.

davası açılmasına diğer müdürler tarafından karar verilmesi gerekir. Müdürler bu kararı çoğunlukla alması, ancak oyların eşitliği halinde başkanın oyunun üstün sayılacağı unutulmamalıdır(TTK m.624.3). Ayrıca TTK m.618/3`ün “oy hakkının esas sermaye paylarının sayısına göre belirlenmesine ilişkin şirket sözleşmesi sorumluluk davası açılması hakkında karar verilmesi halinde uygulanmaz” hükmü isabetli değildir. Zira bu kuralın sorumluluk davası açılmasına genel kurulun karar verebileceği yönünde yanlış bir izlenim ve karışıklık meydana getirmektedir.

**Pulaşlı`ya**<sup>284</sup> göre, eski TTK`da olduğu gibi TTK`da da müdürlerin sorumluluğu anonim ortaklıklarda yöneticilerin sorumluluğuna ilişkin kurallara tabi tutulmuştur. Ancak anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hakkında sorumluluk davası açılmasına ilişkin eski TTK m. 341`in hükmü yeni kanunda kaldırıldığı için, müdürler hakkında sorumluluk davası açılması için genel kurul izni gerekli değildir.

**Helvacı`ya**<sup>285</sup> göre, eski TTK`da şirketin sorumluluk davasını açması söz konusu olduğunda, mutlaka bir genel kurul kararına ihtiyaç vardı (eski TTK m.341). Bu, bir ön koşuldü. Genel kurul kararı yoksa mahkeme, bunun tamamlanması için bir mehil verip, ancak bu tamamlanırsa davaya bakmaya başlıyordu. Uygulama bu şekilde gelişmiştir. TTK ise, genel kurul kararını bir zorunluluk olarak aramamaktadır. Şu anda yönetim kurulu üyeleri aleyhine açılacak olan sorumluluk davasında, genel kurul kararı bir zorunluluk değildir. Genel kurul kararıyla sorumluluk davası açılabilir, belli durumlarda buna ihtiyaç duyulabilir ama bu, artık her koşulda bir zorunluluk değildir²⁸⁶. Elbette, genel kurul kararı olmadan da yönetim kurulunun dava açabileceği haller olacaktır. Örneğin, bir önceki yönetim kurulunun sorumluluğu açısından yeni yönetim kurulunun veya yönetim kurulu üyelerinden birinin sorumluluğu açısından

²⁸⁴ **PULAŞLI**, Şerh, s 2139.

²⁸⁵ **HELVACI**, Farklılaştırılmış Teselüsül s.78.

²⁸⁶ TTK 479`daki, ibra ve sorumluluk davası açılması oylamalarında imtiyazların kullanılamayacağını düzenleyen hüküm, her durumda genel kurul kararına ihtiyaç duyulduğunu göstermeye yetmez, genel kurul kararıyla da sorumluluk davası açılabilirliğini gösteren bir hüküm olarak anlaşılmalıdır. **HELVACI**, Farklılaştırılmış Teselüsül s.78.

diğer yönetim kurulu üyelerinin, genel kurul kararı alınmadan da, sorumluluk davası açabilmesi olanağının bulunduğunu söylemek lazımdır.

Bir diğer görüşe²⁸⁷ göre, yukarıdaki görüşe katılmak mümkün değildir. Zira, TTK sisteminde, eski TTK m. 341`de olduğu gibi açık bir düzenleme olmasa da şirket adına müdürlere karşı sorumluluk davası açma hakkı müdürlerde değil, genel kuruldadır. Çünkü genel kurulun devredilmez yetkilerini düzenleyen TTK m. 616 incelendiğinde deyebiliriz ki, müdürlerin atanması ve görevden alınması, ücretlerinin tespiti ve ibraları konusunda kararın alınması yetkisi doğrudan genel kurula aittir. Yani müdürlerle ilgili tasarruflarda bulunma yetki ve görevinin genel kurula ait olduğu, görevden alma ve ibra konularının ise doğrudan sorumluluk davası ile ilgili olduğu görülecektir. Ayrıca, TTK m. 616/3 sorumluluk davasının açılması kararının açık olarak genel kurulun yetkisinde olduğunu ve bu kararın alındığı toplantıda, eğer varsa imtiyazlı oyların dikkate alınmayacağını düzenlemiştir. Yani kanun koyucu müdürlere karşı sorumluluk davası açma yetkisini açık olarak genel kurula vermiştir. TTK m. 625/1`in hükmü ise kanunun ve şirket sözleşmesinin genel kurula görev ve yetki vermediği konularda müdürleri yetkili kılmıştır. Ayrıca müdürlere karşı, müdürlerin genel kurul kararı olmadan sorumluluk davası açması, objektif olmayacağı gibi ahlaki de değildir. Zira genel kurulun sorumluluk davası açılın kararına karşı görevdeki müdür ile görev süresi bitmiş pay sahibi sıfatı bulunan eski müdürün iptal davası açma hakkı olduğu halde, müdürler tarafından açılacak bir davada böyle bir hak mevcut değildir. Bundan başka genel kurul kararı olmadan sorumluluk davasının müdürler tarafından açılmasında, davanın kaybedilmesi onların kendi hukuki sorumluluklarına da neden olabileceği için bu davanın şirket adına açılabilmesi için genel kurulun bu konuda bir kararı bulunmalıdır²⁸⁸. Mahkemeler, mevcut sistemde olduğu gibi, açılan

²⁸⁷ **YILDIZ**, Müdürlerin Sorumluluğu, s. 77-78; **ALTAY**, s. 195.

²⁸⁸ Bu konu gündeme bağlilik ilkesinin istisnasını oluşturmalı, gündemde ibra konusu yer alıyor ise onunla bağlantılı sayılıp ibranın reddi ile sorumluluk davası açılmasına karar verilebilmelidir. Zaten ibra kararı alınmışsa, ibra kararı iptal ettirilmedikçe sorumluluk davasının şirket adına açılması söz

sorumluluk davalarında, genel kurul kararlarının varlığını yine aramalı, dava genel kurul kararı olmadan açılmış ise davacı şirkete genel kurul kararını sunabilmesi için kesin süre vermeli, karar getirilmiş ise davaya devam etmeli, kesin süreye rağmen genel kurul kararı getirilememişse davanın reddine karar vermesi gerekmektedir.

Bilindiği gibi, eski TTK'nu yürürlükteyken limited şirketlerde şirket adına müdürlere karşı sorumluluk davasının açılmasına kimin karar vereceği hususu uygulamada da tartışılmıştır. Yargıtay önceleri şirket adına müdürlere karşı sorumluluk davasının açılabilmesi için genel kurulun kararının varlığını davanın dinlenme şartı olarak aramıştır. Zira Yargıtayın bir kararına göre, “yönetim kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davasının açılabilmesi için TTK m.341’de ön görülen genel kurul kararı davanın dinlenme şartıdır ve bu şart olmadan açılan davanın dinlenmemesi gerekir”²⁸⁹. Ancak sonralar Yargıtay bu görüşünü terk etmiş ve genel kurul kararı eksikliği halinde, bu bir dava şartı olarak değil, davacıya süre vererek bu eksikliği tamamlanmasını istemiştir²⁹⁰. Zira Yargıtay’ın bir kararına göre, “davanın denetçiler tarafından genel kurul kararı ile açılabilmesi hususları sorumluluk davası bakımından dava şartı niteliğinde ise de bunların eksikliği sonradan giderilebilir. Sorumluluk davası açılmasına dair genel kurul kararının bulunmaması ve davanın denetçilerce açılmamış olması hallerinde mahkemece davacı yana (dava tarihinde yürürlükte bulunan) HUMK’nın 39 ve 40. maddeleri (ve Hukuk Genel Kurulunun inceleme yaptığı tarih itibariyle yürürlükte bulunan HMK’nın 115/2. maddesi) uyarınca süre verilerek, davalılar hakkında sorumluluk davası açılmasına ya da açılan bu davaya

konusu olamayacaktır. Bu nedenle müdürler hakkında sorumluluk davası açma kararının genel kurul toplantısında alınması zorunludur. Genel kurul görevdeki müdürler için böyle bir karar vermişse, aynı toplantıda onları görevden alıp yeni seçim yapması, ibra kararı vermediği eski müdür veya müdürler için ise davanın görevdeki müdür tarafından açılması gerekecektir. –**YILDIZ**, Müdürlerin Sorumluluğu, s.78. http://www.ticaret.edu.tr/Uploads/yayin/sosyal/61_79_Sukru_Yildiz.pdf

²⁸⁹ Y. 11.HD’nin T.12.01.1970, E.69/3679, K.97 kararı –**MOROĞLU, E.**, İçtihatlı-Notlu, TTK’nu ve İlgili Mevzuatı, İstanbul 1995, s. 200 (MOROĞLU, TTK); Y. 11.HD’nin T.25.03.1969, E.67/3958, K.69/1410 kararı– Batıder, C.5., S.3.,s.611; Y. 11.HD’nin 24.09.1968 tarihli E. 569/1968, K. 4753/1968 sayılı kararı –**ATALAY, Ö.**, Şirket Yöneticilerinin Sorumluluğu ve Genel Kurul Kararları, s.20 - <http://www.ankarabarasu.org.tr/siteler/ankarabarasu/tekmakale/1976-1/3.pdf>

²⁹⁰ **POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU**,s. 339.

muvafakat verilmesine ilişkin bir genel kurul kararı ibrazına ve davanın gelindiği aşamada görevde olan denetçilerin denetleme kurulu üyesi sıfatıyla davayı açan vekile vekaletname vermesine olanak tanınması ile verilen süre içerisinde bu koşullar yerine getirilemez ise davanın (anılan yasal düzenleme çerçevesinde) reddine karar verilmesi gerekir²⁹¹. Yargıtayın tercih ettiği son görüş, usul ekonomisine de uygun olarak görülmüştür²⁹². Ayrıca burada Usul kanunu da karşıt bir esası ilke olarak koymamıştır. Dava ekonominin masraf, zaman ve emekten tasarruf ilkeleri de bunu gerektirmektedir²⁹³.

Şirketin adına müdürlere karşı sorumluluk davası açılması konusunda kararın alınması yetkisinin müdürlere veya genel kurula ait olduğuna ilişkin yeni TTK'da açık hüküm olmasa da kanaatimize göre, bu kararın alınması yetkisinin TTK m.618/3'ün "oy hakkının esas sermaye paylarının sayısına göre belirlenmesine ilişkin şirket sözleşmesi sorumluluk davası açılması hakkında karar verilmesi halinde uygulanmaz" hükmünün yorumu ile genel kurulda olduğunun kabulü isabetlidir. Yani mahkemelerin genel kurul kararının mevcut olup olmadığını sorumluluk davalarında araması, mevcut değilse HMK m. 115/2 gereğince kesin süre vererek bu kararın getirilmesini istemesi gerekir.

²⁹¹ YHGK'nun E.2013/1619, K.2015/1058 sayılı kararı - <https://kararara.com/forum/viewtopic.php?f=193&t=71212>; ayrıca bak. Y.11HD, 16.9.1969 tarihli, E.1137/1969, K.4062/1969 sayılı, Y.11.HD, 12.1.1970 tarihli, E.3679/1969, K.97/1970 sayılı kararlarına – **ATALAY**, s.21.

²⁹² **UYSAL**, s. 19.

²⁹³ **ATALAY**, s.22; Yani bu gibi durumlarda genel kurul kararının alınması ve davanın denetçiler tarafından açılması şartı tamiri mümkün ve şekle mütalik bir eksiklik ve bu durumda eTBK m.137'deki 60 günlük munzam süreden yararlanılmalıdır. – **ATALAY**, s.25.

b. Ortaklar ile Şirket Alacaklılarının Davacı Sıfatı

aa. Doğrudan Zarar Davasında

Ortakların ve şirket alacaklılarının²⁹⁴ müdürlerin fiilleri sebebi ile uğradıkları doğrudan zararlardan ileri gelen sorumluluk davası çoğu zaman haksız fiil sorumluluğu esasına dayanır. Ayrıca, bu sorumluluk koruyucu hükümlerin ihlali dolayısıyla “asli edimi bulunmayan kanuni borç” teorisine de dayandırılmaktadır²⁹⁵.

“Asli edimi bulunmayan kanuni borç” teorisi Jhering tarafından ileri sürülmüş ve son dönemlerde Alman hukukçuları tarafından geliştirilmiş bir teoridir. Bu teori güvene dayalı sorumluluk esası kaynaklıdır. Buna göre, bazı kurumlar ile müşterileri arasında sözleşmeden doğmayan ve dolayısıyla asli edim yükümü ihtiva etmeyen sözleşme dışı özel bir ilişki vardır. Bahs edilen ilişki, özel güven gerektiren bir iş ilişkisidir ve bu nedenle, taraflar arasında fiili iş ilişkisinin kabulü, sözleşmeden ve asli edim yükümünden bağımsız bir borç ilişkisinin de var olduğunun kabul edilmesi sonucunu doğurur. Bu hallerde, sözleşmeden doğan bir asli edim bulunmadığı için, taraflar bakımından bazı davranış yükümlülüklerinin (özen gösterme, koruma yükümlülükleri gibi) doğduğu kabul edilir²⁹⁶.

²⁹⁴ Alacaklı, ancak şirketin iflası halinde doğrudan zarar davası açabilir. – **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, s.107; Yargıtayın bir kararına göre, “şirket yöneticilerin eylemleri ortakların veya alacaklıların malvarlığında doğrudan azalmaya yol açmışsa, zarar gören adına tazminat davası açılması mümkündür. Ancak zarar doğrudan değilse, yani ortakların veya alacaklıların değil, onların çıkarlarının bağlı olduğu şirket malvarlığında azalma olmuşsa, yönetim kurulu aleyhine açılan davada, tazminatın şirkete verilmek üzere istenmesi gerekir”.- bak. Y.11HD, **15.6.2010 tarihli, E. 2010/5650, K.2010/6933 sayılı kararına** - <http://www.akcan.av.tr/limited-sirket-yoneticisi-aleyhine-acilan-sorumluluk-davasi/>

²⁹⁵ **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, s.105; **DOMANIÇ, H.**, Türk Ticaret Hukukuna Göre Anonim Şirketlerin Kuruluşundan Doğan Hukuki Mesuliyet, İstanbul 1964, s. 54 (DOMANIÇ, Kuruluş); **ÇAMOĞLU, AO**, s. 152; **TEKİNALP**, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s.288; **BATTAL. A.**, Güven Kurumu Nitelendirmesi İşığında Bankaların Hukuki Sorumluluğu, Ankara 2001, s. 118-119.

²⁹⁶ **YASAMAN**, Sorumluluk Davaları, s.105; **BATTAL**, s. 118-119; Güvene dayalı bir sorumluluktan bahsedilebilmesi için, taraflar arasında bir sözleşme olmamasına rağmen, yine de bir güven ilişkisinin varlığına yol açabilecek bir yakınlık (“özel bağ”) veya bir işlem düşüncesi nedeniyle oluşan bir temas (“işlemsel temas”) bulunması aranmaktadır – **DEMİRCİOĞLU, H. R.**, Güven Esası Uyarınca Sözleşme Görüşmelerindeki Kusurlu Davranıştan Doğan Sorumluluk, Ankara 2009, s. 134; **KIRCA, Ç.**, Bilgi Vermeden Dolayı Üçüncü Kişiye Karşı Sorumluluk, Ankara 2004, s. 119; **OKUDANNILSSON**, s.38.

Şirket ortakları ve alacaklıları ile şirketin müdürleri arasında bir sözleşme ilişkisi olamasa da, asli edim yükümü ihtiva etmeyen sözleşme dışı özel bir ilişki vardır. Bu ilişkiyi ihlal ederek şirket ortakları ile alacaklılarının doğrudan zarara uğratan müdürlere karşı ortak ve alacaklıların doğrudan sorumluluk davası açma hakkının olduğunun kabulü gerekir. Bu davada ortak ve alacaklılar tazminatın kendilerine ödenmesini istemektedirler.

Öğretide tarafından alınan ibra kararının pay sahiplerinin doğrudan doğruya uğradığı zararlar için açacakları sorumluluk davalarına herhangi bir etkisinin bulunmadığı genellikle kabul edilmektedir²⁹⁷.

Pay sahiplerine doğrudan doğruya uğradığı zararlar için tanınan dava hakkı, ortaklığın dava hakkından bağımsız nitelikte olduğu için ibranın bu davalara bir etkisinin bulunmadığı söylenebilir²⁹⁸.

bb. Dolaylı Zarar Davasında

Şirketin malvarlığında meydana gelen zararın ortakların ve alacaklıların malvarlığına yansımaları halinde dolayısıyla zarara uğramaları söz konusudur; kural olarak dolayısıyla zarar görenin zarar verenden tazminat talep hakkı olmasa da, yasal bir düzenlemenin varlığında tazminat talep edilmesi mümkün hale gelir²⁹⁹.

TTK m. 555/1'e göre, "şirketin uğradığı zararın tazminini, şirket ve her bir pay sahibi isteyebilir. Pay sahipleri tazminatın ancak şirkete ödenmesini isteyebilirler". TTK m.556/1'e göre ise, "zarara uğrayan şirketin iflası halinde, tazminatın şirkete ödenmesini isteme hakkını şirket alacaklıları da haizdir"³⁰⁰.

²⁹⁷ ÇAMOĞLU, Ersin., Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrasının Sorumluluk Davasına Etkileri, İÜHFİM, 1971, C.XXXVI, s1-4,s. 342; AYTAC, Zühtü., Anonim Ortaklıklarda İbra, Ankara, 1982,s.208; DOMANIÇ, Hayri., Anonim Şirketler, İstanbul, 1978, s 543

²⁹⁸ AYTAC,Zühtü.,s.212; ÇAMOĞLU.,İbranın Sorumluluk Davasına Etkileri, s.339

²⁹⁹ YASAMAN, Sorumluluk Davaları, s.108; UYSAL, s.22.

³⁰⁰ TTK m. 556 hükmünün özelliği alacaklının dava hakkında kendisini gösterir -YASAMAN, Sorumluluk Davaları, s.108.

Anlaşıldığı gibi, şirketin doğrudan zarara uğraması halinde ortaklar ve alacaklıların müdürlere karşı dolayılı sorumluluk davasını açma hakkına sahip olduğunu kanun koyucu açık hükümle düzenlemiştir. Bununla birlikte ortakların bu davayı açabilmesi için şirketin iflas etmesi şart olmadığı halde, alacaklılar için bu şarttır. Zira şirketin uğradığı zararların tazmin edilmesine yönelik sorumluluk davaları, alacaklı tarafından ancak şirket iflas ederse açılabilir. Pay sahibi ise, şirketin iflas etmemesi halinde de, iflas etmesi halinde de dava hakkı sahibidir. Başka bir ifadeyle, TTK, eTK m. 309 hükmünden ayrılarak, alacaklıların sadece iflas halinde dolayısıyla zarar nedeniyle dava açabileceğini kabul etmiştir³⁰¹.

TTK'nun şirket alacaklılarına sorumluluk davası açma hakkını sadece iflas halinde tanımış olması **Helvacı** tarafından haklı olarak eleştirilmiştir. Yazara göre bu hükmün gerekçesi olarak, tartışmalar sırasında bu davanın Türk uygulamasında çok kullanılmamış olduğu gösterilmiştir. Asıl sebep, İsv.BK'dan yapılan tercümeden kaynaklanmaktadır. İsv. BK'da bu düzenleme eskiden de yoktu, şu anda da yoktur. TTK'nın alacaklıların dava hakkını iflasa bağlaması bir geriye gidiştir. Şöyle ki, bazı hallerde şirketin kendisi ve pay sahipleri birlikte hareket edebilirler. Yani şirket, uğradığı zararı yönetim kurulu üyelerinden tahsil etmek istemeyebilir, çünkü, şirket ve yönetim kurulu aynı kişilerden oluşmaktadır. Pay sahiplerinin de aynı kişilerden oluştuğu durumlarda, sorumluluk davasının davacısı kalmamış demektir. Dolayısıyla, burada yegane gerçek davacı, davayı takip edecek olan kişi, şirket alacaklılarıdır. Bunun sadece iflas haline münhasır kılınması, iflasa kadar şirket alacaklılarının elinin kolunun bağlanması anlamına gelir³⁰².

Şirketler topluluğu hükümlerinde ise, bir istisna mevcuttur: Şirket alacaklılarının, iflas söz konusu olmadan da, dava hakkı bulunmaktadır (TTK 202/c). Tabi bu, sadece anonim şirketlere ilişkin bir düzenleme değildir ama limited şirketlere

³⁰¹ YASAMAN, Sorumluluk Davaları, s.108.

³⁰² HELVACI, Farklılaştırılmış Teselüsül s.79.

de şamildir. Demek ki, şirket alacaklılarının aslında dava hakkının ortadan kaldırılması için temel bir gerekçenin olduğunu söylemek çok da mümkün değildir³⁰³.

c) İflas İdaresi ve Tasfiye Memurlarının Davacı Sıfatı

TTK m. 556'nın açık hükmüne göre zarara uğrayan şirketin iflası halinde, müdürlere karşı sorumluluk davasını öncelikle iflas idaresince açılır ve iflas idaresi bu davayı açmadığı takdirde, her pay sahibi veya şirket alacaklısı mezkur davayı ikame edebilir.

İflas idaresinin bu davayı da şirketin adına açmaktadır. Yani iflas idaresi doğrudan veya dolaylı zarar gören sıfatı ile bu davayı açmaz³⁰⁴. TTK m. 556/1 ve 556/2 birlikte yorumlandığında şu sonuç ortaya çıkmaktadır: İflas eden şirketin uğradığı zarara ilişkin sorumluluk davası, iflas idaresi tarafından açılırsa, pay sahipleri ve alacaklılar, dolaylı sorumluluk davası açmak hakkından mahrum kalırlar³⁰⁵.

Şirketin diğer bir sebeple ilgili iflastan sona ermesi halinde, dava açma kararı genel kurul tarafından verilecek ve dava ise tasfiye memurları tarafından açılacaktır³⁰⁶.

2. Davalı Taraf

Limited şirketlerde sorumluluk davası görevlerini ihlal ederek şirketin (ortak veya alacaklılarının) zarara uğramasına neden olan müdür veya müdürlere karşı açılır. Yani bu davalarda davalı sıfatı, görevlerini ihlal ederek zarara sebep olan müdürlere aittir.

³⁰³ HELVACI, Farklılaştırılmış Teselüsül s.79.

³⁰⁴ YASAMAN, Sorumluluk Davaları, s.108; YILDIZ, Müdürlerin Sorumluluğu, s.78 http://www.ticaret.edu.tr/Uploads/yayin/sosyal/61_79_Sukru_Yildiz.pdf ;

³⁰⁵ YASAMAN, Sorumluluk Davaları, s.108; KEDİGELEN, Yeni TTK, s. 463.

³⁰⁶ YILDIZ, Müdürlerin Sorumluluğu, s.78.

Müdür veya müdürler kurulundaki üyelerden birisi tüzel kişi ise, bu durumda dava tüzel kişinin temsilcisi olan gerçek kişiye değil, doğrudan tüzel kişiye karşı açılacaktır³⁰⁷.

Eski TTK müdürlerin kurul halinde sorumlu olması durumunda onların müteselsilen sorumlu olduğunu kabul etmiştir³⁰⁸. Zira eski TTK m. 556` gereğince, limited şirketlerin idaresi ile görevli kişilerin şirket kuruluşundan ve idaresinden doğan hukuki ve cezai sorumlulukları, anonim şirketlerdeki sorumluluk hükümlerine tabi bulunmaktadır³⁰⁹. Bu maddenin yollamasıyla limited şirketlerde uygulanan eski TTK m. 336 gereğince “idare meclisi azaları şirket namına yapmış oldukları mukavele ve muamelelerden dolayı şahsan mesul olamazlar. Ancak aşağıda yazılı hallerde gerek şirkete gerek münferit pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına karşı müteselsilen mesuldürler”³¹⁰.

TTK`nu ile müdürlerin sorumluluklarının şekli ile ilgili yeni düzenleme getirilmiştir. Burada salt gözetim yükümlülüğüne dayalı sorumluluk halleri kaldırılarak her üyenin kusuru oranında meydana gelen zarardan sorumlu olması sistemi, yani

³⁰⁷ PULAŞLI, H., Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Yöneticilerin Hukuki Sorumlulukları, Prof. Dr. Ali Naim İnan’a Armağan, Ankara 2009, s. 584 (PULAŞLI, Hukuki Sorumlulukları); YILDIZ, Müdürlerin Sorumluluğu, s.79
http://www.ticaret.edu.tr/Uploads/yayin/sosyal/61_79_Sukru_Yildiz.pdf.

³⁰⁸ Müteselsil sorumluluk kısaca bir zararın giderilmesi için birden çok kişinin herbirinin teker teker, bir kısmının veya hepsinin birden sorumlu tutulabilmesidir. Müteselsil, Arapça bir sıfat olup, “silsile” den gelmektedir. Teselsül eden zincir gibi birbirine bağlı olan, zincirleme; anlamındadır. Teselsül ise aynı kelimenin isim halidir. – GÜNDOĞDU, B., Ticaret Şirketlerinde Müteselsil Sorumluluk, - <http://www.vergi.tc/makaleDetay/SizdenGelenler/-TICARET-SIRKETLERINDE-MUTESELSIL-SORUMLULUK/2430b89e-8fed-48af-bcb8-11a4aac644fd>

³⁰⁹ Zira Yargıtayın bir kararına göre de, “olay tarihinde yürürlükte olan 6762 Sayılı TTK’nın 556. madde hükmüne göre, limited şirket idarecilerinin mesuliyeti anonim şirketlerin bu hususlara dair hükümlerine tabidir. Aynı Kanun’un 336. maddesi uyarınca, yöneticilerin eylemleri doğrudan zarara yol açmışsa, yani bu eylemler sonunda yöneticiler, ortakların veya alacaklıların malvarlığında doğrudan azalmaya yol açmışsa bu zararı veren yöneticilere karşı zarar gören adına tazmin istemiyle dava açılması mümkündür. Ancak zarar doğrudan değil, dolayısı ile, yani ortak veya alacaklının değil, onların çıkarlarının bağlı olduğu şirket varlığında azalmaya yol açmışsa, TTK’nın 340. maddesi yollamasıyla, aynı Kanun’un 309. maddesi uyarınca, yönetim kurulu üyelerine karşı açılacak davada, hükmolunacak tazminatın şirkete verilmek üzere istenmesi ve hükmedilmesi gerekmektedir”. - Y. 11. HD, 2.3.2016 tarihli, E. 2015/14148, K. 2016/2273 sayılı kararı - <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/yargitay/yd56.htm>

³¹⁰ Müteselsil sorumlu olan müdürlerin, birbirlerine iç ilişkide TBK 50. maddesi çerçevesinde kusurları oranında rücu etmeleri mümkündür. Müteselsil sorumluluk hükümleri emredici olup sözleşme ile yahut şirket esas mukavelesi ile aksine hüküm konulamaz. - KARACA, s. 103

farklılaştırılmış müteselsil sorumluluk sistemi getirilmiş ve müdürlerin doğan zarardan müteselsilen sorumlu olması sistemi ise kaldırılmıştır³¹¹.

Tabii ki, bu durum şöyle bir soru oluşturmaktadır. Yeni sistemde kurul halinde çalışan müdürlere karşı dava açılırken davalı sıfatı kime ait olacaktır? Bilindiği gibi, tam müteselsil sorumluluk durumunda kurul halinde çalışan müdürlerden birini veya tümüne karşı sorumluluk davası açılabildiği halde, farklılaştırılmış müteselsil sorumluluk durumunda ise hangi müdürlerin davalı sıfatına sahip olduğunun, hangilerinin ise sorumlu olmadığının tespiti önem ifade etmektedir. Bu sorunun cevaplandırılabilmesi için öncelikle farklılaştırılmış teselsül ilkesinin³¹² neyi ifade ettiğinin tespiti gerekmektedir.

Farklılaştırılmış teselsül, iç ilişkide kural olarak ileri sürülebilecek olan kusurun derecesine ilişkin değerlendirmenin dış ilişkide ileri sürülebilmesi imkanındır. Bu ilke gereğince, müdürler, aynı oranda kusura sahip olmadıklarını ileri sürmek suretiyle tam teselsülden kurtulacak ve sadece kendi kusurları ölçüsünde tazminata mahkum edilebileceklerdir. Farklılaştırılmış teselsül ile, aynı zarardan sorumlu olan müdürlerin her birinin, dış ilişkide bireysel indirim sebeplerini ileri sürebileceği, zararın ancak kusuru ölçüsünde ve durumun gereklerine göre kendisine yükletilebilecek miktarından sorumlu olacağı benimsenmiştir³¹³.

³¹¹ **HELVACI**, Farklılaştırılmış Teselsül, s.77; **ALTAŞ, S.**, Limited Şirket Müdürlerinin Şirket Zararına İlişkin Sorumlulukları Ve Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi (ALTAŞ, Farklılaştırılmış Teselsül), Vergi Dünyası Dergisi 1 Mayıs 2015, <http://www.tayyarates.com.tr/single-post/2015/05/01/Limited-%C5%9Eirket-M%C3%BCd%C3%BCrlerinin-%C5%9Eirket-Zarar%C4%B1na-%C4%B0li%C5%9Fkin-Sorumluluklar%C4%B1-Ve-Farkl%C4%B1la%C5%9Ft%C4%B1r%C4%B1m%C4%B1%C5%9F-Tesels%C3%BCl-%C4%B0lkesi>; **PULAŞLI, ŞH**, s.703; **BAHTİYAR**, s.392-394;

³¹² “Farklılaştırılmış teselsül (la solidarité différénciée)” ilkesinin kaynağı İsv.BK’nudur. olarak adlandırılan ilke benimsenmiş. Zira İsv.BK’nın konuyu düzenleyen 759. maddesi TTK’ya alınmıştır (TTK 557). Farklılaştırılmış teselsül, İsv.BK’ya, 1991 yılında yapılan reformla girmiştir; 1991 yılındaki değişiklikten önce, eTTK 336 vd.’nda olduğu gibi, tam teselsül (la solidarité parfaite) benimsenmişti. - **HELVACI**, Farklılaştırılmış Teselsül s.77.

³¹³ Bu itibarla, münferit sorumluluk bakımından zaten geçerli olan “indirim sebeplerinin dikkate alınması” artık müteselsil sorumluluğu da kapsayacağından, tam teselsül ile eksik teselsülün, esasen münferit sorumluluk ile müteselsil sorumluluğun birbirlerine yaklaştığı dile getirilmiştir- **HELVACI, M.**, Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğunun Müteselsil Olmasının Anlamı, ve İsviçre Borçlar Kanunu’nun 79. Maddesi ile Getirilen Müteselsil

Başka bir ifade ile farklılaştırılmış teselsül, alacaklıyı, borçlulardan birinin aczinden koruma amacına hizmet etmeye devam eden, ancak teselsül ilişkisinde her bir borçlunun kusurunun ve diğer şartların dikkate alınmasını öngören, bu sayede hakkaniyete ve menfaatler dengesine uygun çözüm sağlamayı hedefleyen hukuki bir kurumdur³¹⁴.

Hemen belirtmek gerekir ki, hem tam teselsülde, hem de farklılaştırılmış teselsülde bir mağduriyet söz konusudur. Gerçekten de, tam teselsülde müdürler kurulu üyelerinden birisi veya bazıları aslında %100 kusurlu olmadıkları, daha az kusurlu oldukları halde tazminatın tamamını ödemek suretiyle mağdur olurlar. Farklılaştırılmış teselsülde ise, müdürler kurulu üyeleri kusurları oranında sorumlu oldukları için, özellikle bütün müdürler kurulu üyelerinin malvarlığı tazminat borcunu ödemeye yetmediğinde, bu defa ortaya alacaklının mağduriyeti çıkacaktır. Şöyle bir örnekle konuyu daha açık tespit etmek mümkündür: Şirketin iki müdürler kurulu üyesi bulunduğunu varsayalım. Biri %100 kusurlu, diğeri ise %10 kusurludur. Tazminatın da 1.000 TL olduğunu varsayalım. Birinci müdürler kurulu üyesinin malvarlığı yetersizse veya hiç yoksa, tazminatın sadece %10'luk bölümü tahsil edilebilecek ve alacaklı farklılaştırılmış teselsülde sadece %10'luk kısmı almak suretiyle %90 nispetinde mağdur olacaktır. Eğer tam teselsül korunmuş olsaydı, burada müdürler kurulu üyesi %10 kusurlu olduğu halde %100 oranında tazminat ödemek durumunda olduğu için, bu defa müdürler kurulu üyesinin mağdur olduğunu söyleyecektik. Tabi burada bir tercih yapmak gerekir. Ortada bir mağduriyet olacağı kesindir. Ancak, bu mağduriyetin kimin üzerinde kalmasının hakkaniyete daha uygun olacağına bakmak lazımdır. Kanun farklılaştırılmış teselsülü benimsediği için, mağduriyet burada artık

Sorumluluğun Anlamının Tanıtılması, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaşgünü Armağanı, C. 1, İstanbul, 2001. s.232 (HELVACI, YK).

³¹⁴ **ALTAŞ**, Farklılaştırılmış Teselsül –

<http://www.tayyarates.com.tr/single-post/2015/05/01/Limited-%C5%9Eirket-M%C3%BCd%C3%BCrlerinin-%C5%9Eirket-Zarar%C4%B1na-%C4%B0li%C5%9Fkin-Sorumluluklar%C4%B1-Ve-Farkl%C4%B1la%C5%9Ft%C4%B1r%C4%B1lm%C4%B1%C5%9F-Tesels%C3%BCl-%C4%B0lkesi>

alacaklının üzerinde kalacaktır. Bunun doğru bir sistem olmadığı, bir mağduriyet söz konusu olacaksa, kurul halinde çalışan kimseler açısından, mağduriyetin bu kurul üyeleri üzerinde kalmasının daha doğru olduğu düşüncesindeyiz. Ayrıca, mağdurun kusursuz, müdürler kurulu üyesinin ise az ya da çok kusurlu olduğu da sabittir³¹⁵.

Bilindiği gibi farklılaştırılmış teselsül ilkesi TTK'nun anonim şirketlere ilişkin hüküm olan 557. maddesinde düzenlenmiştir. TTK m.644/1,a gereğince limited şirketlerde de uygulanacak. TTK m.557'ye göre,

(1) Birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları halinde, bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre, zararı şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde, bu zarardan diğerleriyle birlikte müteselsilen sorumlu olur.

(2) Davacı birden çok sorumlu kişiyi zararın tamamı için birlikte dava edebilir ve hakim aynı davada her bir davalının tazminat borcunu belirlemesini isteyebilir.

(3) Birden çok sorumlu arasındaki başvuru, durumun bütün gerekleri dikkate alınarak hakim tarafından belirlenir.

Altış'a göre, “Farklılaştırılmış teselsülde, borçlular arasındaki teselsül ilişkisi devam etmekle birlikte, mutlak teselsüle nazaran, borçlu lehine bir iyileştirme söz konusu olmaktadır. Farklılaştırılmış teselsül ilişkisi, adından anlaşılacağı üzere bir müteselsil borç ilişkisidir. Müteselsil borcun iç ve dış ilişkiye dair hükümleri farklı olmakla birlikte, bir borcun “müteselsil” olarak nitelendirilmesinde, borçlular arasındaki (iç) ilişki değil, alacaklı ile borçlular arasındaki (dış) ilişki esas alınır. Bu bakımdan farklılaştırılmış teselsülde de borçlular, mutlak teselsülde olduğu gibi, alacaklıya karşı müteselsilen sorumludur. Dolayısıyla borç ilişkisinin mahiyetine

³¹⁵ **HELVACI**, Farklılaştırılmış Teselsül s.86; Tam teselsülün varlığı bakımından ileri sürülen en önemli gerekçe olan alacaklıların korunması ilkesinin bütünüyle olmasa da büyük ölçüde- böylece borçlular lehine terk edilmesinin, teselsülün sadece usuli bir düzenleme haline dönüşmesine yol açacağı ve kanun koyucunun kanuni teselsül olarak düzenlediği sonuçların alacaklıları koruyamayacağı daha önce tarafımdan ileri sürülmüştü- **HELVACI**, YK, s.232.

uygun düşüğü ölçüde müteselsil borca ilişkin genel hükümlerin, farklılaştırılmış teselsülde de uygulanması mümkün ve gereklidir”³¹⁶.

TTK'nun 556/2'nin açık hükmünden belli olduğu gibi, kurul halinde çalışan müdürlere karşı davacı sorumluluk davasını birlikte ikame edebilir. Kusur sorumluluğunun şart olduğu durumlarda davacının mütesilesil davalıların her birinin kusurunu kanıtlamak zorunda olduğunu kabul etmekle birlikte ve hakim aynı davada her bir davalının tazminat borcunu belirlemesini isteyebilir. Yani davacı davalıların kusur oranını kanıtlamak zorunda değildir. Kanaatimize göre kusurlu davalılar kusur oranlarının daha düşük olduğunu kendileri kanıtlamak zorundalar ki, farklılaştırılmış teselsül imkanından faydalanabilsinler.

TTK m.557/3 ise, mütesilesil borçlular arasındaki rücu ilişkisini düzenlemektedir. Burada açılacak rücu davasının davacısı sıfatı sorumluluk davasının davalıları ile sınırlandırılmamış, tüm sorumluları kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Böylece çeşitli sebeplerle bazı üyelerin, dava dışı bırakılarak kayırlmalarını engellemek istenmiştir. Rücu davasının davacısı yalnızca sorumluluk davasında davalı sıfatına haiz kişilere değil, tüm sorumlulara başvurabilmektedir³¹⁷.

3. Yetkili ve Görevli Mahkeme

Limited şirket müdürlerine karşı açılacak hukuki sorumluluk davası TTK'nun hükümlerinden ileri gelen bir dava olduğu için TTK m.4 gereğince mutlak ticari davadır. Zira TTK m. 4/1, a'ya göre, “ tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın TTK'da öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları ticari dava ve ticari nitelikte

³¹⁶ ALTAŞ, Farklılaştırılmış Teselsül – <http://www.tayyarates.com.tr/single-post/2015/05/01/Limited-%C5%9Eirket-M%C3%BCd%C3%BCrlerinin-%C5%9Eirket-Zarar%C4%B1na-%C4%B0li%C5%9Fkin-Sorumluluklar%C4%B1-Ve-Farkl%C4%B1la%C5%9Ft%C4%B1r%C4%B1lm%C4%B1%C5%9F-Tesels%C3%BCl-%C4%B0lkesi>

³¹⁷ TTK m.557/3'ün gerekçeli metni - <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>

Çekişmesiz yargı işi sayılır. Mutlak ticari davalara ise TTK m.5`in açık hkm gereğince asliye ticaret mahkemesi bakmakla görevlidir<sup>318</sup>. Zira TTK m.5/1`e göre, aksine hüküm bulunmadıkça, dava olunan şeyin değetine veya tutarına bakılmaksızın asliye ticaret mahkemesi tüm ticari davalar ile ticari nitelikteki çekişmesiz yargı işlerine bakmakla görevlidir.

Diğerk taraftan TTK m.644/1, a gereğince, limited şirketlerde de uygulanacak TTK m.561/1`e göre, sorumlular aleyhinde şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde dava aılabilir. TTK m.561/1`in hkm ile eski TTK m. 390/3`n hkm bağımsız bir hüküm haline getirilmiştir. Kaynak İsv.BK m.761`in aksine bu hüküm somut olaya göre yetkili olan mahkemeler yanında bir diğerk yetkili mahkeme daha eklemektedir. Yani bu hüküm munhasır yetkili mahkemeyi gösteren bir hüküm değıldir. Tahkim ve yetki sözleşmesinin yapılması yolu da açıktır³¹⁹. HMK m.17 gereğince ise tacirler veya kamu tüzel kişileri, aralarında doğmuş veya doğabilecek bir uyuşmazlık halinde, bir veya birden fazla mahkemeyi sözleşme ile yetkili kılabılır. Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça dava sadece sözleşmeyle belirlenen bu mahkemelerde açılır.

Yargıtay`ın kabul etmiş bir kararına göre de, “dava, şirket ve ortağı tarafından limited şirket yöneticisi aleyhine açılmış sorumluluk davası olup mahkemece yazılı gerekçe ile yetkisizlik kararı verilmiştir. 6102 Sayılı TTK`nın 644. Maddesi uyarınca limited şirketlerde de uygulanması gereken anonim şirket sorumluluk davalarında yetkili mahkemeyi belirleyen aynı kanunun 561. maddesinde bu davanın şirket merkezinin bulunduğu yer Asliye Ticaret Mahkemesinde aılabileceğı ifade edilmiş olup, davacı şirket merkezinin olduğu dikkate alınarak davanın yetkili mahkemede aıldığı gözetilmeksizin yazılı olduğu şekilde yetkisizlik

³¹⁸ Bak. Y.9.HD`nin 06.06.2013 tarihli, E. 2011/17029, K.2010/370 sayılı kararına – **ALTAş**, Kararlar, s.469-470.

³¹⁹ TTK m.561/1`in gerekçeli metni -<http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>

kararı verilmesi doğru bulunmamış, davacılar vekilinin temyiz itrazının kabulüyle hükmün bozulmasına karar verilmiştir”³²⁰.

III. LİMİTED ŞİRKET YÖNETİCİLERİNİN CEZAI SORUMLULUĞU

A. Genel Olarak

Limited şirketler müdürleri tarafından temsil ve idare edilmektedir ve onlar aksi kanun veya esas sözleşmede kararlaştırılmadıkça şirketin amaç ve konusuna dahil olan her türlü işleri ve hukuki işlemleri şirket adına yapma hakkına sahiptirler. Temsile veya idareye yetkili olanların yaptıkları fiillerden üçüncü kişilere karşı hukuken şirket sorumlu olsalar da suçun şahsiliği ilkesi³²¹ gereğince müdürlerin şirket adına yaptıkları fiiller ayrıca suç teşkil ediyorsa kendileri cezai sorumluluk muhatabı oluyorlar³²².

Bilindiği gibi ticari ve ekonomik hayatın gelişmesi ve büyük yatırımların yapılması, özellikle ticari yaşamda kişilerin birbirlerine güvenmelerine ve piyasadaki iştiraklarına bağlıdır. Ticari yaşamın kompleks bir hale gelmesi ve küreselleşmesi sonucu, şahıs yatırımları yerine, sermaye şirketleri ön plana çıkmış bulunmaktadır. Dolayısıyla, bu şirketlerin üçüncü kişilere karşı hukuki sorumlulukları yanında, yönetici, müdür ve vekillerinin de, cezai yönden sorumluluklarının belirlenmesi önem arz etmektedir. Çünkü, salt hukuki sorumluluk yüklemek suretiyle, ticari hayatı kaosa sürüklemekten dengede tutmak ve ekonominin sağlıklı bir şekilde büyümesini

³²⁰ Y.11HD. 3.10.2016 tarihli, E. 2016/7574, K. 2016/7688 sayılı kararı - <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/yargitay/yd56.htm>

³²¹ Zira TC Anayasası m. 38/6'ya göre, “ceza sorumluluğu şahsîdir”. Yine TCK m. 20/1'e göre “ceza sorumluluğu şahsîdir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz”.

³²² ÖZKOÇ, M., Ticaret Şirketlerinde Hukuki ve Cezai Sorumluluk, <http://www.legalisplatform.net/Makale/Ticaret%20%C5%9Eirketlerinde%20Hukuki%20ve%20Cezai%20Sorumluluk.pdf>

sağlamak mümkün görülmemektedir³²³. Bu sebeptendir ki, kanun koyucu limited şirket müdürlerini cezai sorumluluk doğuran dolayı cezai yaptırıma³²⁴ tabi tutmuştur³²⁵.

Burada unutmamak gerekir ki, limited şirketler de dahil olmakla tüzel kişiler hakkında cezai yaptırım uygulanamaz. Zira, TCK m.20/2'nin hükmüne göre, “tüzel kişiler hakkında ceza yaptırım uygulanamaz. Ancak, suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar uygulanır”. Bu hüküm ve cezaların şahsiliği ilkesi gereğince limited şirket müdürlerinin de işlemiş oldukları suçlardan dolayı cezai yaptırıma tabi tutmak önemlidir³²⁶.

Zira TTK m. 644/1,d'nin hükmüne göre, limited şirketlere de uygulanan TTK m.549-551'in hükümlerine aykırı hareket edenler, TTK m.562/8-10'da öngörülen cezalarla cezalandırılırlar. Bunlar 1) belge ve beyanların kanuna aykırı olması suçu(TTK m.549), 2) sermaye hakkında yanlış beyanlar bulunma ve ödeme

³²³ **ODMAN, M.T./ YILMAZ, R.**, Ticaret Şirketlerinde Yöneticilerin Cezai Sorumluluğu, s.2 - http://www.yilmazhukukburosusu.com/dosya/ticari_isletmede_yoneticinin_sorumlulugu.pdf

³²⁴ Günümüz toplumunda bazı davranışların, artık toplumsal değerler için çok büyük bir tehdit teşkil etmediği, dolayısıyla bu ihlallerin ceza hukuku yaptırımlarıyla karşılanmasının yerinde olmadığı düşünülmektedir. Kisisel özgürlüklere büyük değer verilmekte ve bunların ancak zorunlu durumlarda kısıtlanabileceği ileri sürülmektedir. Ayrıca, toplumsal tepkinin yalnız ceza yaptırımlarıyla değil, ceza dışı önlemlerle ortaya konabileceği savunulmaktadır. Buna bağlı olarak da, ceza hukuku alanında bulunan bazı fiillerin, ceza hukuku alanının dışına çıkarılması gerektiği ileri sürülmektedir. Bu durum da kabahatlerin suç olmaktan çıkarılması neticesini doğurmaktadır. – **ÖZENBAŞ, N.**, Ceza Hukukunda Suç Olmaktan Çıkarma Eğilimi Ve İdari Ceza Hukuku, Hukuk Biliminin Güncel Sorunları 2. Uluslararası Kongre Bildiriler Kitabı, Bakü 2010, (s. 450-456), s.450;

³²⁵ Cezai sorumluluk uygulanırken limited şirket müdürünün birden fazla olması durumunda suçun failinin kim olduğu da tespit edilmelidir. Yargıtay C.G.K-nun bir kararına göre, tüzel kişinin birden fazla temsilcisinin (müdürünün) bulunması halinde cezai sorumluluğun cezanın şahsiliği ilkesine bağlı olarak, temsil yetkisinin bölüşümündeki ağırlık ve sınırlar dikkate alınarak, suçun şekil sorumlusuna değil, ayrıntısını bilen ve oluşumunda rolü olan kanuni temsilciye (müdüre) ait olduğu kabul edilmelidir. Yargıtay C.GK 17.12.1990 Tarihli ve E. 1990/312 ve K. 1990/340 Sayılı Kararı-**ODMAN/YILMAZ**, s.3;

Yargıtayın bir diğer kararına göre, “limited şirketteki hissesini 28.12 1995 gün ve 37634 yevmiye nolu noter sözleşmesi ile H’ye devrettiğini savunmasında belirten sanığın temyiz dilekçesi ekindeki, şirket ortaklar kurulunun 07.03.1996 gün ve 6 sayılı kararında şirket müdürlüğü görevinin sona erdiği ve şirket müdürü olarak H’nin atandığının belirtilmesi karşısında, suça konu faturaların tarihleri gözetilerek şirket idare ve temsil yetkisinin kime ait olduğunun saptanması gerekmektedir.-**ODMAN/YILMAZ**, s.3.

³²⁶ Tüzel kişiler hakkında cezai yaptırım uygulanmamakla birlikte onların suçun fail olup olmadığı da tartışılmıştır. Zira tüzel kişilerinin suçun faili sayılıp sayılmaması ile işlenen bir suçtan dolayı bunlar hakkında bir yaptırıma hükmedilmesi sorununu birbirinden ayırmak gerekir. Suç ve ceza politikası gereği olarak ancak gerçek kişiler suç faili olabilir ve sadece gerçek kişiler hakkında ceza yaptırımına hükmedilebilir. Bu durum Anayasamızda da güvence altına alınan ceza sorumluluğunun şahsiliği kuralının bir gerçeğidir. Ancak, işlenen suç dolayısıyla özel hukuk kişileri hakkında güvenlik tedbiri niteliğinde yaptırımlara hükmedilebilecektir. -**ODMAN/YILMAZ**, s.3.

yetersizliğinin bilinmesi suçu (TTK m.550) ve değer biçilmesinde yolsuzluk yapılması suçudur (TTK m.551).

Limited şirket müdürlerinin cezai sorumluluğunu düzenleyen hükümler tabii ki, sadece TTK`dan ibaret değildir. Zira diğer kanunlarda da yer alan hükümlerde de şirket yöneticilerinin cezai sorumluluğu düzenlenmiştir. Bunları ayrı ayrı incelemek önem arz etmektedir.

B. TTK`ya Göre Müdürlerin Cezai Sorumluluğu

Yukarıda üzerinde durulduğu gibi, limited şirket müdürleri TTK`nın üç hükmünü ihlali sebebi ile cezai sorumluluğa tabi tutulmuştur (TTK m.644TTK m.562/1). Bunlar TTK m.549, 550 ve 551`dir. Çünkü TTK m. 644/1,d`nin hükmüne göre, limited şirketlere de uygulanan TTK m.549-551`in hükmlerine aykırı hareket edenler, TTK m.562/8-10`da öngörülen cezalarla cezalandırılırlar.

TTK m. 562/8`e göre, TTK m.549`da belirtilen belgeleri sahte olarak düzenleyenler ile ticari defterlere kasıtlı olarak gerçeğe aykırı kayıt yapanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. TTK m.549 ise, müdürler dahil belgelerin ve beyanların kanuna aykırı düzenleyenlerin sorumlu olduğunu hükme bağlamıştır. Zira ilgili hükme göre, “şirketin kuruluşu, sermayesinin artırılması ve azaltılması ile birleşme, bölünme, tür değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili belgelerin, izahnamelerin, taahhütlerin, beyanların ve garantilerin yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı olmasından, gerçeğin saklanmış bulunmasından ve diğer kanuna aykırılıklardan doğan zararlardan, belgeleri düzenleyenler veya beyanları yapanlar ile kusurlarının varlığı halinde bunlara katılanlar sorumludur” (TTK m. 549/1).

Eski TTK m. 305`in hükmünde bu fiil resmi evrakta sahtekarlık suçu ile düzelendirilmiştir. Buna göre, beyanname ile vesika ve sair evrakın hakikat hilafı tanzim

edilmiş olmasından doğan zararlardan kurucularla bu vesika ve varakaların tanzimine iştirak edenler müteselsilen mesuldürler ve haklarında 5237 Sayılı Ceza Kanununun resmi belgede sahteciliği düzenleyen 204. maddesi tatbik olunur. Böylece resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır³²⁷.

TTK m.562/9'a göre, TTK m. 550'ye aykırı hareket edenler üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır. TTK m. 550 ise, iki fıkradan oluşmaktadır³²⁸. 1. fıkraya göre, “sermaye tamamıyla taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun veya esas sözleşme hükümleri gereğince ödenmemişken, taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterenler ile kusurlu olmaları şartıyla, şirket yetkilileri, bu payları üstlenmiş kabul edilirler ve payların karşılıkları ile zararı faiziyle birlikte müteselsilen öderler”. 2. fıkraya göre “sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığını bilen ve buna onay verenler, söz konusu borcun ödenmemesinden doğan zarardan sorumludurlar”. TTK m.562/9 bu fıkralar arasında her hangi bir tasnifat yapmadan TTK m. 550'ye aykırılığı suç olarak gördüğü için TTK m.550'nin hem 1., hem de 2. fıkrasının limited şirket müdürü tarafından ihlali ayrılıkta suç teşkil edecektir.

TTK m.562/10'a göre, TTK m. 551'e aykırı hareket edenler doksan günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılır. TTK m. 551'de ise “aynı sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınların değerlemesinde emsaline oranla yüksek fiyat biçenler, işletme ve aynın niteliğini veya durumunu farklı gösterenler ya da başka bir şekilde yolsuzluk yapanlar, bundan doğan zarardan sorumludur” hükmü ile diğer

³²⁷ KOÇ, A., Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyeleri ile Limited Şirketlerde Müdürlerin Hukuki Ve Cezai Sorumlulukları – <http://www.onurhukuk.com/makaleler/Anonim%20Şirketlerde%20Y%3Fnetim%20Kurulu%20%3Fyele rinin%20Sorumluluklar%3F.pdf> -s.13

³²⁸ TTK m.550'de düzenlenmiş sorumluluk hakkında geniş bilgi için bak. Bu çalışma..

biçimde yolsuzluk yapan müdürlerin hukuki ve cezai sorumluluğa tabi olduğu düzenlenmiştir.

C. VUK'na Göre Müdürlerin Cezai Sorumluluğu

Vergi Usul Kanunu'nun düzenlediği suç ve cezaların iki kısma ayrıldığı görülmektedir. Bunların bir kısmı sadece idare hukuku gereğince idari yaptırıma tabi tutulan fiillerdir. Bu nitelikte olan hukuka aykırı fiiller için her hangi bir yargısal karara gerek olmadan vergi dairesi, yani idari bir merci tarafından ceza kesilir ve bu cezalar vergi mahkemelerinde yargısal denetime tabi tutulur. Vergi Usul Kanunu'nun öngördüğü bir kısım başka fiiller ise ceza hukuku anlamında da suç oluşturur ve bunların saptanması, bunlara yaptırım uygulanması ceza mahkemesinin görev alanına girer³²⁹. Yani VUK kapsamındaki hukuka aykırı fiiller (suçlar), idari nitelikteki vergi suçları ve cezai sorumluluk gerektiren vergi suçları olarak ele alınmalıdır. Bu ayrım içerisinde ceza mahkemelerince yargılanacak suçlar ve cezaları, VUK'un 4. kitabının 2 kısmının 4. bölümünde aynı adla düzenlenmişlerdir. Buna göre VUK'da düzenlenmiş ceza mahkemelerinde yargılanacak vergi suçları kaçakçılık³³⁰, vergi mahremiyetinin ihlali ve mükellefin özel işlerinin yapılması suçları olarak üç tanedir. Ancak bu suçlardan sadece kaçakçılık suçunun faili, kanuni temsilci³³¹, yani limited şirketlerde şirket müdürü olabilir³³².

³²⁹ **BARLAS, İ.**, Anonim ve Limited Ortaklıklarda Kanuni Temsilcilerin Vergisel Sorumluluğu, 1. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık 2006, s. 102; **KOÇ**, s.12.

³³⁰ Kaçakçılık suçlarını işleyenler hakkında VUK m.359'da yazılı cezaların uygulanması VUK m.344de yazılı vergi ziyai cezasının ayrıca uygulanmasına engel teşkil etmez (VUK m.359/5)

³³¹ VUK'nun 10. maddesi ve AATUK'nun mükerrer 35. maddesi "tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, Vakıflar ve cemaatlar gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin mükellef veya vergi sorumlusu olmaları halinde bunlara düşen ödevler kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri idare edenler ve varsa bunların temsilcileri tarafından yerine getirilir" hükmü ile kanuni temsilciler için bir objektif sorumluluk öngörülmüştür. Buna göre yönetim kurulu üyelerinin (limited şirkette müdürlerin) sözü geçen maddeler uyarınca sorumlu tutulabilmesi için kusurlu olduklarının kanıtlanmasına gerek yoktur. Ancak sorumluların kusursuz olduklarını kanıtlamak suretiyle sorumluluktan kurtulma imkanı vardır. Yönetim kurulu üyeleri, kamu yükümünün yerine getirilmesinin kendi kasıt veya ihmalleri sonucu olmadığını veya arada nedensellik bağı bulunmadığını kanıtlamak suretiyle sorumluluktan kurtulabilirler. Örneğin, kamu yükümünün

Kanun koyucu anonim ve limited şirketlerde ödenmeyen kamu borçlarından dolayı sorumlu tutulması temsilci sıfatına bağlanmıştır³³³. Şirket faaliyetlerini yöneten ve şirketi dış ilişkide temsil eden kişiler için “kanuni temsilci” ifadesi benimsenmiştir³³⁴.

VUK'nun 359. maddesinin³³⁵ (a) bendi ile hakkında 18 aydan 3 yıla kadar hapis cezası hükmolunabilen kaçakçılık suçunu oluşturan fiillerin neler olduğunu hükme bağlamıştır. Buna göre, vergi kanunlarına göre tutulan veya düzenlenen ve saklanma ve ibraz mecburiyeti bulunan defter ve kayıtlarda hesap ve muhasebe hileleri yapmak, gerçek olmayan veya kayda konu işlemlerle ilgisi bulunmayan kişiler adına hesap açmak veya defterlere kaydı gereken hesap ve işlemleri vergi matrahının azalması sonucunu doğuracak şekilde tamamen veya kısmen başka defter, belge veya diğer kayıt ortamlarına kaydetmek, defter, kayıt ve belgeleri tahrif etmek veya gizlemek³³⁶ yahut muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge³³⁷ düzenlemek veya bu belgeleri kullanmak kaçakçılık suçudur.

ödenmesi gereken zamanda kendi kusurlarından kaynaklanmayan sebeplerle, ortaklığın bunu ödeyecek gücü bulunmadığını kanıtlayan yönetim kurulu üyesi sorumluluktan kurtulur-**POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU**, s. 355.

³³² **BARLAS**, s. 112; **KOÇ**, s.12.

³³³ Danıştayın bir kararına göre, “kamu alacağının borçlu limited şirketten tahsili için düzenlenen ödeme emri şirkete tebliğ edildiği halde süresi içinde ödeme yapılmaması ve şirketin adresinde bulunamaması nedeniyle kamu alacağının tahsili amacıyla şirket ortağı ve müdürü olan davacı adına düzenlenen ödeme emrinin AATUK'nun 35. Maddesinde yazılı gerekçe ile vergi mahkemesince aynen onanması gerekirken, kısmen iptal edilmesinde yasal isabet görülmemiştir” – Danıştay 11. Daire 1996/1016 E, 1996/1140 K sayılı kararı - <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/danistay/yd17.htm>; benzer bir karar da Yargıtay 10. HD'si tarafından verilmiştir-bak. Y. 10. HD, 9.6.2016 tarihli, E. 2015/1897, K. 2016/9683 sayılı kararına - <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/yargitay/yd56.htm> ; Yine Yargıtay'a göre de, müdür dahi olsalar, limited şirket ortakları, şirketten tahsil imkanı olmayan kamu borçlarından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumludur. Ortakların bu borcu sermaye borcundan ayrı, bağımsız bir borçtur. Kamu borçlarından limited şirket ortakları sermaye miktarı ile değil, sermaye payları oranında sorumludur. – Y. 11HD, 14.7.2005 tarihli, E. 2004/10822, K. 2005/7674 sayılı kararı - <http://www.turkhukuk sitesi.com/showthread.php?t=15511>; ayrıca bak. Y.21. HD, 21.6.2016 tarihli, E. 2016/4269, K. 2016/10414 sayılı ve Y.21. HD, 10.5.2016 tarihli, E. 2016/2476, K. 2016/8306 sayılı, Y. 10. HD, 21.3.2016 tarihli, E. 2015/14237, K. 2016/3698 sayılı kararlara-<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/yargitay/yd56.htm>

³³⁴ **SİLAHŞÖR, M.**,Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Kamu Alacağı Sorumluluğu, “II. Ticaret Hukuku Uluslararası Sempozyumu”, TFM 2016/1, (s.67-79), 67.

³³⁵ VUK m.371'deki pişmanlık şartlarına uygun olarak durumu ilgili makamlara bildirenler hakkında bu madde hükmü uygulanmaz (VUK m.359/5).

³³⁶ Varlığı noter tasdik kayıtları veya sair suretlerle sabit olduğu halde, inceleme sırasında vergi incelemesine yetkili kimselere defter ve belgelerin ibraz etmemek, bu fıkra hükmünün uygulanmasında gizleme olarak kabul edilir (VUK m.359/a).

Yine VUK`nun 359. maddesinin (b) bendi ile hakkında 3 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası hükmolunabilen kaçakçılık suçunu oluşturan fillerin neler olduğunu hükme bağlamıştır. Buna göre, vergi kanunları uyarınca tutulan veya düzenlenen ve saklama ve ibraz mecburiyeti bulunan defter, kayıt ve belgeleri yok etmek veya defter sahifelerini yok ederek yerine başka yapraklar koymak veya hiç yaprak koymamak veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte³³⁸ olarak düzenlemek veya bu belgeleri kullanmak kaçakçılık suçudur.

VUK`nun 359. maddesinin (c) bendi ise 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası hükmolunabilen kaçakçılık suçunu oluşturan fillerin neler olduğunu hükme bağlamıştır. Buna göre, VUK`nun hükümlerine göre ancak Maliye Bakanlığı ile anlaşması bulunan kişilerin basabileceği belgeleri, Bakanlık ile anlaşması olmadığı halde basmak veya bilerek kullanmak kaçakçılık suçunu teşkil eder.

Ç. TCK`ya Göre Müdürlerin Cezai Sorumluluğu

Limited şirket müdürlerinin TCK`ya göre cezai sorumluluğunu gerektirecek suçların esasen TCK m.155, 157, 158, 164 ve diğer hükümlerde düzenlenmiş suçlar olduğu kabul edilmektedir.

TCK m.164`te “şirket veya kooperatifler hakkında yanlış bilgi verme” suçu düzenlenmiştir. İlgili hükme göre, şirketin veya kooperatifin kurucu, ortak, idareci, müdür veya temsilcileri veya yönetim veya denetim kurulu üyeleri veya tasfiye memuru sıfatını taşıyanlar, kamuya yaptıkları beyanlarda veya genel kurula sundukları raporlarda veya önerilerde ilgililerin zarara uğramasına neden olabilecek nitelikte gerçeğe aykırı önemli bilgiler verecek veya verdirtecek olurlarsa 6 aydan 3 yıla kadar

³³⁷ Gerçek bir muamele veya duruma dayanmakla birlikte bu muamele veya durumu mahiyet veya miktar itibarıyla gerçeğe aykırı şekilde yansıtan belge ise, muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belgedir (VUK m.359/a).

³³⁸ Gerçek bir muamele veya durum olmadığı halde bunlar varmış gibi düzenlenen belge, sahte belgedir (VUK m.359/b).

hapis veya 1000 güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar. Bu hükmden anlaşıldığı gibi, limited şirket müdürlerinin kamuya yaptıkları açıklamalar veya genel kurula sundukları raporlarda yahut önerilerde gerçeğe aykırı önemli bilgiler varsa ve bu durum ilgililerin zarara uğramasına sebep olabilecek nitelikteyse suç sayılmakta ve cezai sorumluluk gerektirmektedir.

TCK m.164`ün gerekçesinde şirket veya kooperatifler alanında kamunun veya sözü geçen kuruluşların genel kurullarının aldatılmalarını önleyecek bir yaptırım getirilmiştir. Maddede belirlenen kişiler tarafından, kasten yanlış bilgi verilmesi suç haline getirilmiş olmaktadır. “Kamuya yapılan beyanlardan” maksat, basın ve yayın yoluyla veya postayla prospektüsler gönderilerek belirli olmayan kişilere hitap edilmesi ve bunlara önemli yanlış bilgiler verilmesidir. Bu tür bilgilerin genel kurula sunulan raporlarda, önerilerde yer alması da suç sayılmaktadır; gerçeğe uymayan bilançolar yapılması, örneğin gerçeğe aykırı karlardan bahsedilmesi gibi. Ancak bütün bunların yanlış olduğu bilinerek doğru imiş gibi gösterilmesi suçun oluşması için zorunludur. Suçun oluşması bakımından failde bir kar sağlama amacının bulunması veya bir zararın meydana gelmesi ise şart değildir. Bu suç tanımıyla, şirket veya kooperatiflerin idaresinde güven ve iyi niyeti korumak amaçlanmıştır. Bu nedenle, şirket veya kooperatifin aleyhinde olmak üzere yanlış bilgi verilmesi de bu suçu oluşturacaktır. Madde, bu tür bilgileri veren veya verdirenleri cezalandırmaktadır. Suçun oluşması için kastın varlığı gerekir³³⁹.

Diğer taraftan doktrin ve uygulamada limited şirket müdürleri tarafından TCK m. 155`de³⁴⁰ düzenlenmiş güveni kötüye kullanma suçunun işlenebileceği ve bu

³³⁹ KOÇ, s.14.

³⁴⁰ TCK m.155`e göre, “(1) Başkasına ait olup da, muhafaza etmek veya belirli bir şekilde kullanmak üzere zilyedliği kendisine devredilmiş olan mal üzerinde, kendisinin veya başkasının yararına olarak, zilyedliğin devri amacı dışında tasarrufta bulunan veya bu devir olgusunu inkar eden kişi, şikayet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır. (2) Suçun, meslek ve sanat, ticaret veya hizmet ilişkisinin ya da hangi nedenden doğmuş olursa olsun, başkasının mallarını idare etmek yetkisinin gereği olarak tevdi ve teslim edilmiş eşya hakkında

durumda bu suçları işleyenlerin kanunun düzenlediği suçların nitelikli halleri kapsamına girdiği, dolayısıyla bu kişilerin kanunda öngörülen nitelikli suçlardan dolayı cezalandırılacağı kabul edilmektedir³⁴¹. Zira Yargıtay 6. Ceza Dairesi'nin, 07.12.1964 tarih ve E. 1964/6275, K. 1964/6232 sayılı Kararına göre, “Suçun konusunu oluşturan mal üzerinde belirli bir şekilde kullanmak üzere fail lehine zilyetlik tesisi gerekir. Bu nedenle, güveni kötüye kullanma suçunun oluşabilmesi için hukuken geçerli bir sözleşme ilişkisinin varlığı gereklidir. Anonim şirket yönetim kurulu üyeleri ile şirket tüzel kişiliği arasındaki hukuki ilişki, hizmet ve/veya vekalet sözleşmesine dayanmaktadır. Bu nedenle güveni kötüye kullanma suçu yönetim kurulu üyeleri ve şirket müdürleri tarafından işlenmeye elverişlidir”³⁴².

Bundan başka limited şirket müdürleri görevlerini icra ederken TCK m.157 ve 158'de düzenlenmiş dolandırıcılık suçlarını da işleyebilirler. Zira TCK m. 157'e göre, hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası verilir. TCK m.158/1, h'ye göre, dolandırıcılık suçunun tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri sırasında; kooperatif yöneticilerinin kooperatifin faaliyeti kapsamında işlenmesi halinde nitelikli dolandırıcılık sayılmakta ve iki yıldan yedi yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur³⁴³.

Öte yandan, limited şirket müdürleri İİK'nun 310 maddesinde düzenlenmiş “taksiratlı iflas”, 311. maddesinde düzenlenmiş “hileli iflas” fiillerini işlerse TCK m.161 ve m. 162'de düzenlenmiş şartlar da mevcutsa “taksiratlı iflas” veya “hileli iflas” suçlarını işlettiği kabul olunur.

işlenmesi halinde, bir yıldan yedi yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur”.

³⁴¹ KOÇ, s.14.

³⁴² Karar için bak. KOÇ, s.15.

³⁴³ KOÇ, s.16.

D. İİK`nuna Göre Müdürlerin Cezai Sorumluluğu

Limited şirket müdürlerinin İcra İflas Kanunun 331- 345/b. maddelerini ihlal etmesi onların cezai sorumluluğunu gerektirmektedir³⁴⁴. Zira İİK m.345`e göre, bu kanunda yazılı suçlar, hükmi bir şahsın idare veya muamelelerini ifa sırasında işlenmiş ise ceza o hükmi şahsın müdürlerinden, mümessil ve vekillerinden, tasfiye memurlarından, idare meclisi reis ve azasından veya murakıp ve müfettişlerinden fiili yapmış olan hakkında hükmolunur.

Bununla birlikte İİK`nu 333/a maddesi özel olarak ticari işletmede yöneticinin cezai sorumluluğunu³⁴⁵ düzenlemiştir³⁴⁶. İlgili hükme göre, “ticaret şirketlerinde hukuken veya fiilen yönetim yetkisine sahip olanların alacaklıları zarara uğratmak kastıyla ticari işletmenin borçlarını kısmen veya tamamen ödemeyerek alacaklıları zarara soktukları takdirde, bu işlem ve eylemlerin başka bir suç oluşturmaması halinde, alacaklının şikayeti üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Birinci fıkradaki suç taksirle işlendiği takdirde, alacaklının şikayeti üzerine, fail hakkında zararın ağırlığına göre ikibin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

İİK m.333/a`nın gerekçesine göre, “madde ile ticari işletmede yöneticinin sorumluluğu özel olarak düzenlenmiştir. Burada, bir ticari işletmede hukuken veya fiilen yönetim yetkisine sahip bulunan kişilerin alacaklıları kasten zarara sokmaları suç haline getirilmektedir. Alacaklıları zarara sokmakta maksat, ticari işletmenin borçlarını kısmen veya tamamen ödememektir. Fiilin cezalandırılabilmesi için failin kastının

³⁴⁴ İİK`nun 16. Babı, Cezai Hükümler Bölümü başlığını taşımakta ve 310 ila 345/b maddeleri icra ve iflas suçu sayılan eylemleri ve cezalarını göstermektedir. İİK`da, bazı ekonomik suçlara, cezalara ve özel yargılama usullerine yer verilmesinin nedeni, icra yoluyla takipte, işlemleri etkili hale getirmek ve alacaklıların haklarını güvence altına almaktır - **ODMAN/YILMAZ**, s.2.

³⁴⁵ İİK m.333/a`da düzenlenen suçla ilgili geniş bilgi için bak. Odman/Yılmaz, s. 10-25.

³⁴⁶ İİK.nun 333/a maddesi, İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair 17.07.2003 Tarihli ve 4949 Sayılı Kanun’un90. maddesi ile İİK`na eklenmiştir – 4949 sayılı Kanun için bak. Resmi Gazete:30.07.2003 tarihli ve 25184 sayılı.

buna yönelik olması şarttır. Hukuken veya fiilen yönetim yetkisi bulunmayanların bu suçu işlemeleri olanaksızdır. Bir ticari işletmede kimlerin hukuken yönetim yetkisine sahip olacağı Ticaret Hukuku mevzuatında gösterilmiştir. Ancak, zaman zaman bazı kişilerin bu yetkiyi fiilen kullanabildikleri durumlar vardır. Bazen bu, hukuken yönetim yetkisine sahip bulunanların rızasıyla olabilmesine karşın, bazı durumlarda zor kullanarak da olabilmektedir. İşte bu kişilerin ticari işletme adına yaptıkları işlem veya eylemlerle alacaklıları kasten zarara sokmaları suç haline getirilerek alacaklıların haklarına önemli bir koruma getirilmiştir. Ticari Ceza Hukukun en temel prensiplerinden biri, ekonomik suça ekonomik yaptırımların uygulanmasıdır. Hürriyeti bağlayıcı ceza istisnai bir yaptırım olarak uygulanabilir. Burada bu prensibe riayet edilmiş hürriyeti bağlayıcı ceza sınırlı tutulmuştur. Suçun taksirle, yani tedbirsizlik, dikkatsizlik, meslek ve sanatta acemilik, nizamata, evamir ve talimata aykırılık yapılarak işlenmesi mümkündür. Bu durumda faile sadece para cezası öngörülmüştür. Burada düzenlenen suçların takibi suçtan zarar görenin şikayetine bağlanmış, böylece mağdurun mağduriyetinin ortadan kaldırılmasına olanak tanınmıştır. Bilindiği gibi, şikayetten vazgeçme veya şikayetin geri alınması, ahlaka aykırı olmamak kaydıyla şarta bağlanabilir. Vazgeçme veya geri almanın, mağduriyetin giderilmesi şartına bağlanması ahlaka aykırı olmaz³⁴⁷.

Diğer taraftan, İİK'nun 337/a maddesi “ticaretin usulüne aykırı olarak terk edilme suçunu” düzenlemiştir. Bu hükme göre, “İİK'nun 44. maddesi³⁴⁸ gereğince mal

³⁴⁷ DEYNEKLİ, A./ OSKAY, M./ KOÇAK, C./ DOĞAN, A., İcra Ve İflas Kanunu Şerhi, 5. Cilt, Ankara 2008, s. 6495-6496; ODMAN/YILMAZ, s.10.

³⁴⁸ İİK m. 44'e göre, “ticareti terk eden bir tacir 15 gün içinde keyfiyeti kayıtlı bulunduğu ticaret siciline bildirmeye ve bütün aktif ve pasifi ile alacaklılarının isim ve adreslerini gösteren bir mal beyanında bulunmaya mecburdur. Keyfiyet ticaret sicili memurluğunca ticaret sicili ilanlarının yayımlandığı gazete'de ve alacaklıların bulunduğu yerlerde de mütat ve münasip vasıtalarla ilan olunur. İlan masraflarını ödemeyen tacir beyanda bulunmamış sayılır. Bu ilan tarihinden itibaren bir sene içinde, ticareti terk eden tacir hakkında iflas yolu ile takip yapılabilir. Ticareti terk eden tacir, mal beyanının tevdi tarihinden itibaren iki ay müddetle haczi kabil malları üzerinde tasarruf edemez. Üçüncü şahısların zilyedlik ve tapu sicili hükümlerine dayanarak iyi niyetle elde ettiği haklar saklıdır. Ancak karı ve koca ile usul ve fûru, neseben veya sıhren ikinci dereceye kadar (Bu derece dahil) hısımlar, evlat edinenle evlatlık arasındaki iktisaplarda iyi niyet iddiasında bulunulamaz. Mal beyanını alan icra mahkemesi, keyfiyeti tapu veya gemi sicil daireleri ile Türk

beyanında bulunmayan veya beyanında mevcudunu eksik gösteren veya aktifinde yer almış malı veya yerine kaim olan değerini haciz veya iflas sırasında göstermeyen veya beyanından sonra bu malları üzerinde tasarruf eden borçlu, bundan zarar gören alacaklının şikayeti üzerine, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır". Yargıtay Ceza Genel Kurulunun bir kararına³⁴⁹ göre, limited şirketler "tacir" sayıldığı ve ticareti terk suçunu işleyen limited şirketleri temsil veya idari yetkili müdürlerinin tıpkı gerçek kişi tacirler gibi cezalandırılması gerekir. Zira tacir sayılan limited şirketlerin, temsil ve idareye yetkili müdürlerinin, şirketin ticareti terk etmeleri halinde İİK'nun 44. maddesindeki yükümlülükleri yerine getiremeyeceklerine ilişkin bir istisna getirilmediğine göre, tıpkı gerçek kişi tacirler gibi aynı yasanın 337/a maddesi uyarınca cezalandırılmalarında bir engel bulunmamaktadır. Ticari şirketi temsil ve idareden sorumlu müdür ve yetkililerin bu ticareti terk suçunu işlemeyeceklerinin kabulü halinde, ticareti terk suçunu işleyen gerçek kişi tacirler İİK'nu uyarınca cezalandırılırken, aynı fiili işleyen ve aynı yasa uyarınca bu fiilden sorumlu tutulması gereken ticari şirket müdür ve yetkilileri cezai sorumluluktan muaf tutulacaklardır ki, bunun yasal dayanağı bulunmamaktadır.

Kanaatimize göre, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun bu kararı suç ve cezanın kanuniliği ilkesi gereğince isabetli değildir. Zira cezai yaptırım öngören kanun hükümlerinin geniş yoruma tabi tutulması ve ticareti terk eden olmadığı halde şirket müdürlerinin de bu kategoriye dahil edililmesi sakıncalıdır.

Patent Enstitüsüne bildirir. Bu bildiri üzerine sicile, temlik hakkının iki ay süre ile tahdit edilmiş bulunduğu şerhi verilir. Keyfiyet ayrıca Türkiye Bankalar Birliğine de bildirilir. Bozulmaya maruz veya muhafazası külfetli olan veya tayin edilen kanuni müddet içinde değerinin düşmesi kuvvetle muhtemel bulunan mallar hakkında, tacirin talebi üzerine, mahkemece icra memuru marifetiyle ve bu kanun hükümleri dairesinde bu malların satılmasına ve bedelinin 9 uncu maddede yazılı bir bankaya depo edilmesine karar verilebilir".

³⁴⁹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 09.02.2016 tarihli, E.2014/835, K.2016/52 kararı – karar için bak. www.legalbank.net

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AZERBAYCAN VE RUS HUKUKUNDA LİMİTED ŞİRKET

YÖNETİCİLERİNİN SORUMLULUĞU

I. AZERBAYCAN HUKUKUNDA LİMİTED ŞİRKET YÖNETİCİLERİNİN SORUMLULUĞU

A. Limited Şirket Yöneticilerinin Sorumluluk Türleri

Türk hukukunda olduğu gibi, Azerbaycan hukukunda da limited şirket yöneticileri önemli yetki ve görevler ile donatılmıştır. Bu görevlerin ihlali, yetkilerinin kötüye kullanımı onların hukuki, cezai ve idari sorumluluğuna sebep olmaktadır. Fakat unutmamak gerekir ki Azerbaycan hukukunda limited şirket müdürlerinin sorumluluğu Türk hukukundan farklı olarak özel hükümlerle düzenlenmemiş, genel hükümlere tabi tutulmuştur. Hatta Azerbaycan hukukunda ticaret şirketleri ile ilgili düzenlemelerde şirket yöneticilerinin sorumluluğuna ilişkin hükümlerin mevcut olmadığı da görülmektedir. Bu durumun bir eksiklik olduğu ve çağdaş şirketler hukukunun yapısı ile bağdaşmadığı kanaatindeyiz. Zira gelişen şirketler hukuku bağlamında şirket yöneticilerinin sorumlulukları ile ilgili özel düzenlemelerin her bir şirket türü esas alınarak yapılması önem arz etmektedir.

Bununla birlikte Azerbaycan hukukunda limited şirket müdürlerinin sorumluluğunun hangi genel hükümler ile düzenlendiğinin tespiti önem arz etmektedir. Zira Azerbaycan hukukunda limited şirket müdürlerinin hukuki sorumluluğu Azerbaycan Medeni Kanunu³⁵⁰ ve diğer kanunların genel hükümleriyle, cezai

³⁵⁰ Azerbaycan Medeni Kanunu (orjinal: Azerbaycan Mülki Mecellesi) - <http://e-qanun.az/code/8>

sorumluluğu Azerbaycan Ceza Kanunuyla³⁵¹, idari sorumluluğu ise Azerbaycan İdari Hatalar Kanunu³⁵² ve diğer kanunlar ile düzenlenmiştir.

B. Azerbaycan Hukukunda Limited Şirket Müdürlerinin Hukuki Sorumluluğu

1. Sorumluluğun Kaynağı

Yukarıda üzerinde kısaca durulduğu gibi, Azerbaycan hukukunda limited şirket müdürlerinin hukuki sorumluluğu Azerbaycan Medeni Kanunun limited veya anonim şirketle ilgili özel hükümlerle değil, tüm tüzel kişilere ait genel hüküm olan AMK m.49.3, m.49/1 ve AMK'nun akit, kanun veya haksız fiilden ileri gelen sorumluluğuna ilişkin genel hükümlerle düzenlenmiştir.

Tabii ki, burada müdürler ile şirket ve dolayısı ile ortaklar arasındaki hukuki ilişkinin tespiti önem arz etmektedir. Bahsi geçen ilişkinin bir sözleşme ilişkisi olduğunu AMK'nun 91/2.3'cü maddesi düzenlemiştir. İlgili hükme göre, “limited şirket ile onun seçilmiş müdürü arasında sözleşmenin yapılması zorunludur. Bu sözleşmeyi şirketi temsilen müdürün seçildiği genel kurul toplantısına başkanlık eden kişi veya genel kurulca temsilci olarak görevlendirilmiş kişi imzalar”. Buradan anlaşıldığı gibi, Azerbaycan hukukunda da limited şirket müdürleri şirketle yaptıkları sözleşme gereğince hukuki sorumluluk taşırlar³⁵³.

Limited şirket ile müdürleri arasındaki sözleşmenin niteliği konusunda kanun koyucu herhangi bir açık hüküm düzenlememiştir. Uygulamada ticaret şirketleri Sicil

³⁵¹ Azerbaycan Ceza Kanunu (orjinal: Azerbaycan Cinayet Mecellesi) -<http://e-qanun.az/code/11>

³⁵² Azerbaycan İdari Hatalar Kanunu (orjinal: Azerbaycan İnzibati Hatalar Mecellesi) - <http://e-qanun.az/code/24>

³⁵³ Azerbaycan Cumhuriyeti Bakü Apellaysiya Mahkemesinin 03.02.2016 tarihli, 2(103)-1291/2016 sayılı kararında da ifade edildiği gibi, “borcun doğabilmesi haksız fiil, haksız iktisap veya AMK'da düzenlenmiş diğer sebeplerden başka onun tarafları arasında sözleşme mevcut olmalıdır”. - [http://bakuappealcourt.gov.az/uploads/images/document/%C4%B0%C5%9F_%E2%84%96_2\(103\)-1291-2016_133a8c5b25996ff02914a7e3b8a46723.pdf](http://bakuappealcourt.gov.az/uploads/images/document/%C4%B0%C5%9F_%E2%84%96_2(103)-1291-2016_133a8c5b25996ff02914a7e3b8a46723.pdf)

Müdürlüğü³⁵⁴ bu sözleşmenin iş sözleşmesi olmasını zorunlu olarak aramaktadır³⁵⁵. Kanaatimize göre, bu sözleşme iş sözleşmesi olabilir, fakat taraflarını buna zorlamak isabetli değildir. Zira limited şirket müdürü ile şirket arasındaki ilişki her şeyden önce bir güven ilişkisidir ve bu ilişkide güven sarsılırsa onun sona ermesi isabetlidir. Eğer sözleşmenin iş sözleşmesi olduğunu zorunlu olarak kabul ettirmek olursak tabii ki, onun tek taraflı olarak sona erdirilebilmesi için Azerbaycan İş Kanunundaki³⁵⁶ özel sebeplerin bulunması gerekir. Bunun ise doğru olmadığı kanaatindeyiz.

Azerbaycan Medeni Kanunu'nun 87.5/6 maddesi gereğince müdürlerin görevden alınma yetkisi genel kurula aittir. Şirket müdürlerinin görevden alınmasına ilişkin karar şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemişse toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınır. Kanun'a göre, oyların eşit olması halinde son kararı genel kurul başkanı verecek (AMK 91/1.5). Aynı zamanda yeter sayının sağlanamaması durumunda limited şirket ortağı haklı sebeplerin varlığı halinde genel kurulun onayı gerekmeden müdürlerin yönetim hakkının ve temsil yetkilerinin kaldırılmasını veya sınırlandırılmasını mahkemeden isteyebilir. Örneğin, müdürler şirket sözleşmesinden doğan yükümlülükleri yerine getirmezlerse. Mahkemeye başvuru zamanı önemli olan davacı ortağın ortaklık sıfatının dava sonuna kadar devam etmesidir.

Türk hukukunda olduğu gibi Azerbaycan hukukunda limited şirket müdür ve ya müdürleri ile şirket arasındaki sözleşmenin bir vekalet sözleşmesi niteliğinde olduğunu kabul etmek isabetli olacaktır. Zira şirketin genel kurulu kararı ile seçilen ve hiçbir gerekçe olmadığı halde yine aynı kurul kararı ile görevine son verilebilen

³⁵⁴ Azerbaycan'da, Türkiye'de olduğu gibi tüm tacirlerin tescil edildiği tek bir ticaret sicili ve Sicil Müdürlüğü bulunmamaktadır. Zira ticaret şirketleri ile ilgili bilgilerin tescil edildiği bir ticaret şirketleri sicili mevcut olduğu halde diğer tacirlerle ilgili bilgiler ticaret siciline değil vergi siciline tescil edilmektedir. Ticaret şirketleri sicili Azerbaycan Cumhuriyeti Vergiler Bakanlığı tarafından tutulmaktadır – **YOLÇIYEV,M.**, Azerbaycanda Sahibkarla Elagedar Melumatların Geydiyyata Alındığı Reyestrin Türkiye İle Mügayiseli Olaraq Tahlili, Journal of Azerbaijani Studies, Bakü 2012, (s.534-550) s.538.

³⁵⁵ Bak. Limited şirketlerin şubelerine ilişkin örnek yönerge m. 6. - <http://vn.taxes.gov.az/1/download/Esasname.pdf>

³⁵⁶ Azerbaycan İş Kanunu (orjinal: Azerbaycan Emek Mecellesi) - <http://e-qanun.az/code/7>

müdürler ile şirket arasındaki sözleşmenin bir hizmet akdi (iş sözleşmesi) olduğunu kabul etmek bu sözleşmenin feshi hükümleri ile bağdaşmayacaktır.

Vekalet sözleşmesi ise Azerbaycan hukukunda AMK'nun 777-787'ci maddeleri arasında düzenlenmiştir. AMK m.779 ise vekalet alanın sorumluluğunu hükme bağlamıştır. Buna göre, vekalet alan kast ve ya ihmal sebebiyle işi dürüstlük kurallarına uygun yerine getiremezse bunun sonucunda vekalet verenin uğradığı zararlardan sorumlu olur. Vekalet alanın sorumlu olduğu dürüstlük kuralının ölçüsü aşağıdakılar dikkate alınarak tespit edilir: 1) mesleği ile ilgili riziko ve vekaletin yerine getirilebilmesi için gereken bilgiler; 2) vekalet verenin bildiği veya bilmesi gerektiği, vekalet alanın yeteneği ve kalitesi.

Limited şirket müdürüne şirket yaptığı vekalet sözleşmesi gereğince bir takım görevler yüklenmekedir. Türk hukukunda³⁵⁷ ifade edildiği gibi vekalet sözleşmesi kural olarak tarafların karşılıklı güvenine dayanan bir sözleşmedir. Vekilin görevleri de çoğu zaman bu güven unsurundan kaynaklanmakta ve vekil tayin edenin yararına ve iradesine uygun davranışta bulunmayı gerektirmektedir. Vekalet sözleşmesinde vekilin sadakat ve özen borcu esas borçları olarak kabul edilmektedir. Zira vekalet sözleşmesinin en önemli unsurunu vekilin vekalet verene karşı işgörme borcu altına girmesi oluşturmaktadır. Bu işgörme edimi vekalet verenin menfaatine uygun ve sonucun gerçekleşmemesi rizikosundan bağımsız olarak yerine getirilir. Yani işgörme borcunu ifa ederken vekil, müvekkilin zararına olacak davranışlardan kaçınma yükümlülüğünde olduğu gibi, müvekkilin yararı ile bağdaşmayan işlemler dolayısı ile sorumlu tutulacaktır. Ayrıca işin görülmesi ve yönetilmesi esnasında ihmal ve dikkatsizlikle müvekkile verilen zararlar dolayısı ile de sorumluluğu gündeme

³⁵⁷ BAŞPINAR,V., Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu, Ankara 2004, s. 70; AKIPEK, Ş./KÜÇÜKGÜNGÖR, E., Sözleşmeler Rehberi, Ankara 2002, s. 633. KARAHASAN, M. R., Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C.2 İstanbul 2002, s. 967-969.

gelecektir. Vekil, iş görürken yöneldiği sonucun elde edilememesinden değil, sonuca erişmek için yaptığı faaliyetlerin özenle görülmemesinden sorumlu olacaktır³⁵⁸.

Aynı şekilde Azerbaycan hukukunda da vekil (mesela limited şirket müdürü) vekalet sözleşmesi gereğince yüklendiği işi yerine getirirken mutlaka şirketin ve ortaklarının menfaatine hareket etmek, gereken özeni göstermek zorundadır. Bu şekilde davranıp davranmadığı ise AMK'nun 779'cü hükmü gereğince vekilin subjektif nitelikleri dikkate alınarak tespit edilecektir.

Limited şirket müdürü ile şirket arasındaki ilişki vekalet ilişkisi olsa da burada müdürlerin sorumluluğuna AMK'nun vekalet sözleşmesi hükümlerinden önce AMK'nun 49.3'cü maddesini uygulamak gerekir. Zira AMK m.49.3, AMK'nun vekalet sözleşmesi hükümlerine nazaran özel bir hükümdür. Şöyle ki, AMK'nun 49. maddesi limited şirket de dahil olmakla tüm tüzel kişilerin organlarını ve onların sorumluluğunu düzenleyen genel bir hüküm olsa da, AMK'nun vekalet sözleşmesi hükümlerine göre özel hüküm niteliğindedir. Azerbaycan Mevzuat Kanunu³⁵⁹ 10.3'cü maddesine göre, özel kanun genel kanuna tercih edilir. Kaydedildiği gibi AMK'nun 49. maddesinin 3. fıkrası tüzel kişinin sahip olduğu organların hukuki sorumluluğunu düzenlemektedir. Zira AMK m.49.3'e göre, "tüzel kişiyi (limited şirketi) temsil eden kişi, ayrıca tüzel kişinin organlarının (direktörler kurulu, yönetim organı) üyesi, temsil ettiği tüzel kişinin menfaati için görevlerini ifa ederken dürüst, profesyonel ve mantıklı hareket etmek, tüzel kişinin ve onun tüm ortaklarının menfaatine sadık kalmak (sadakat borcu)³⁶⁰ve tüzel kişinin menfaatini kendi menfaatinden üstün tutmak ve basiretli (tedbirli, özenli) davranmak zorundadır. Bu kişi (temsilci, limited şirket

³⁵⁸ **AY, R.**, Vekalet Sözleşmesinde Tarafların Borç ve Hakları,

<http://www.turkiyehukuk.org/vekalet-sozlesmesinde-taraflarin-borc-ve-haklari/>

³⁵⁹ Azerbaycan Mevzuat Kanunu (Normativ Hukuki Aktlar Kanunu) - <http://e-qanun.az/framework/21300>

³⁶⁰ Sadakat yükümlülüğü ve bu sadakat yükümlülüğünden doğan sır saklama borcu vekalet sözleşmesinin sona ermesinden sonra da devam etmektedir. – **AY, R.**, Vekalet Sözleşmesinde Tarafların Borç ve Hakları, <http://www.turkiyehukuk.org/vekalet-sozlesmesinde-taraflarin-borc-ve-haklari/>

müdürü) bahsedilen görevlerin tüzel kişinin menfaatine uygun ifa edilmesinden sorumludur. Tüzel kişinin ortaklarının istemi üzerine görevlerini ihlal eden kişi (temsilci, limited şirket müdürü) bunun sonucunda tüzel kişinin uğramış olduğu zararı ödemekle mükellef olur”.

Anlaşıldığı gibi, Türk hukukunda olduğu gibi özel hükümlerle düzenlenmese bile Azerbaycan hukukunda da limited şirket müdürleri kanun veya esas sözleşme ile üzerine düşen görevleri ihlal ederlerse bundan dolayı şirkete karşı sorumlu olur ve şirketin uğramış olduğu zararı tazmin etmek zorunda kalırlar. Hemen belirtmek gerekir ki, limited şirket müdürü kanun veya esas sözleşmeden ileri gelen görevlerini dürüstlük kurallarına uygun, profesyonel ve mantıklı, basiretle (özenle) ifa etmek zorundadır. Türk hukukunda olduğu gibi Azerbaycan hukukunda da limited şirket müdürlerinin kanuni görevlerinin şunlar olduğunu söyleyebiliriz: 1) Sermaye borcu ödemelerinin doğru olup-olmadığını kontrol etmek; 2) Dağıtılan ve ödenen kar paylarının gerçek olup olmadığını kontrol etmek; 3) Kanunen tutulması zorunlu olan defterleri usulüne uygun olarak tutmak; 4) Hukuki, idari ve cezai yaptırım gerektiren diğer yükümlülükleri yerine getirmek³⁶¹; 5) Şirketi üst düzeyde yönetmek; 6) Kanun ve şirketin esas sözleşmesi çerçevesinde şirket yönetim örgütünü belirlemek³⁶²; 7) Şirketin muhasebesini, finansal denetimini ve finansal planlamasını oluşturmak; 8) Üst gözetim görevini yapmak³⁶³; 9) Şirketin yıllık hesabat raporlarını düzenlemek; 10) Genel kurul toplantısını hazırlamak ve genel kurul kararlarını yürütmek; 11) Rekabet yasasına uymak; 12) Ortaklara karşı eşit işlemde bulunmak; 13) Şirketi temsil

³⁶¹ Limited şirketler hukuki halefi oldukları şirketlerin yapmış oldukları sözleşmelerden dolayı hukuki sorumluluk altındadır. Bunu dikkate almayarak aynı dairenin satışına ilişkin tekrar alımı satım akdı yapan limited şirket müdürü şirketin uğramış olduğu zararlardan sorumlu olacaktır – bak. Azerbaycan Cumhuriyeti Sumgayıt Apellyasiya Mahkemesinin 23.11.2016 tarihli, 2(105)-2449/2016 sayılı kararına - [https://courts.gov.az/userfiles/files/2\(105\)-2449-2016.pdf](https://courts.gov.az/userfiles/files/2(105)-2449-2016.pdf); Ayrıca bak. Azerbaycan Cumhuriyeti Şirvan Apellyasiya Mahkemesinin 10.08.2016 tarihli, 2(106)-1440/2016 sayılı kararına - <https://courts.gov.az/userfiles/files/2%28106%291440-16%20%C4%B0smay%C4%B1lov%20%C9%99f%C9%99r.pdf>

³⁶² Limited şirkette direktörler kurulu varsa bu görev ona ait olur. – AMK m.91-1.

³⁶³ Limited şirkette direktörler kurulu varsa bu görev ona ait olur. – AMK m.91-1.

etmek³⁶⁴ ve diğer görevleri; 14) Şirkete bağlılık (sadakat borcu)³⁶⁵ yükümüne uymak; 15) Şirket esas sözleşmesinin değiştirilmesi ile ilgili görevlerini yapmak ve diğer görevler (AMK m.91-2).

Diğer taraftan limited şirket müdürlerine esas sözleşme ile de bir takım görevler yüklenebilir (AMK m.91-2.1). Azerbaycan hukukunda da limited şirketlerde diğer organların munhasır yetki ve görevine ait edilmeyen görev ve yetkiler şirketin esas sözleşmesi ile müdürlere verilebilir. Mesela, şirketin esas sözleşmesinde, müdürün veya müdürlerin; aldıkları belirli kararları veya münferit sorunları, genel kurulun onayına sunmaları görevi öngörülebilir.

Tüm bunları dikkate alarak deyebiliriz ki, limited şirket müdürü kanundan veya esas sözleşmeden ileri gelen görevlerini dürüst, profesyonel, basiretli yerine getirmezse onları ihlal ettiği varsayılır. Bu ihlal sebebi ile şirketin ve dolayısıyla ortakların uğramış olduğu zararı tazmin etmelidir.

Hemen belirtmek gerekir ki, kanun koyucu AMK m.49.3`de kusurla ilgili her hangi bir düzenlemeye yer vermemiştir. Bu sebeple burada genel hükümlerin uygulanması gerekir. Genel hükümlere³⁶⁶ göre ise, sözleşmeden ileri gelen

³⁶⁴ Zira, Azərbaycan Cumhuriyeti Sumgayıt Apellyasiya Məhkəməsinin 29.12.2016 tarixli, 2(105)-899/2016 sayılı qərarında, “Hayan” LTD Şti`nin müdürü ilə Tağıyev Elman Hasankulu oğlu ilə Halikov Halık İsabala oğlu arasında 28.09.2007 tarixində yapılmış sözleşme g  reğince Halikov   zerine d  ş  n borcu yerinə getirerek Abşeron rayonu, Xırdalan şəhri, H.Z.Tağıyev sokakda bulunan 498,8 meter karelik binayı inşaa edərək “Hayan” Ltd.Şti`ne teslim etmişdir. Yapılmış sözleşme ilə bağlı bulunan Hayan Ltd.Şti borcunu ifa etməmişdir” denilerek müdürün temsilci görev ve yetksinə işaret edilmişdir. - [https://courts.gov.az/userfiles/files/2\(105\)-899-2016.pdf](https://courts.gov.az/userfiles/files/2(105)-899-2016.pdf)

³⁶⁵ Limited şirket müdürü şirk  tin faaliyyeti esnasında sahip oldukları yetkileri sebebi ile şirketin her türlü ticari sırrını, amaca ulaşmada kullanacağı atılımları öğrenebilmektedir. Dolayısıyla şirket müdürünün veya müdür sıfatı taşıyan ortakların aynı faaliyet konusunda başka bir şirketle iş yürütmesi, şirket çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunması ticari hayatın olağan akışına aykırı olacaktır. Şirket ortağının ya da müdürünün haksız rekabet teşkil eden fiil ve işlemleri, şirketin sırlarının ifşası, haksız menfaat temini, sebepsiz zenginleşmeye yol açan durumların oluşması gibi birçok hukuka aykırı durum ortaya çıkacaktır. Bu nedenlerle şirketle müdürleri arasındaki güven ilişkisinin devamı bakımından da ona bağlılık (sadakat) y  k  m  n  n yüklenmesinin önemli olduğu açıktır. İşte bu sadakat yükümü çerçevesinde limited şirket müdürleri şirket sırlarını korumakla y  k  ml  d  rl  r. – İste Cansu, Limited Şirkette Ortaklar ve Müdürlerin Bağlılık Yükümlülüğü ile Rekabet Yasası - <https://isteiste.wordpress.com/2013/03/27/limited-sirkette-ortaklar-ve-mudurlerin-baglilik-yukumlulugu-ve-rekabet-yasagi/>

³⁶⁶ Bak. AMK m.448.2.

yükümlülüğü ihlal eden kişinin kusurlu olduğu varsayılır, fakat sorumluluğuna gidilen kişi kusursuz olduğunu kanıtlayarak sorumluluktan kurtulabilir.

Bu sebeple Azerbaycan hukukunda limited şirket müdürünün hukuki sorumluluğuna gidilebilmesi için onun görevini ihlal etmiş olması, bu ihlal sebebi ile zararın meydana gelmesi ve uygun illiyet bağının bulunması yeterlidir.

Diğer taraftan AMK m.49-1'in de limited şirket müdürleri tarafından ihlali onların sorumluluğunu gerekmektedir. Zira AMK'nun 49-1'ci maddesi “şirketle (tüzel kişi ile) ilişkili olan kişileri” ve “onlarla şirket arasında akit yapılma usulünü” düzenlemiştir. Buna göre, aşağıdaki kişiler “şirketle (tüzel kişi ile) ilişkili olan kişiler” olarak kabul edilmektedir (AMKm.49-1.1):

- tüzel kişinin direktörler kurulu ve yönetim organı başkanı ve üyeleri, onların akrabaları (eşi, ana-babası, kayın ana ve babası, dede ve nineleri, evlatlıkları, evlat edinenleri, kardeşleri), direkt veya dolaylı olarak ortağı bulunduğu tüzel kişiler;

- tüzel kişinin şube müdürleri, onların akrabaları (eşi, ana-babası, kayın ana ve babası, dede ve nineleri, evlatlıkları, evlat edinenleri, kardeşleri), direkt veya dolaylı olarak ortağı bulunduğu tüzel kişiler;

- tüzel kişinin paylarının %10'na veya daha fazlasına direkt veya dolaylı olarak sahip olan kişi (ortak), direkt veya dolaylı olarak ortağı bulunduğu diğer tüzel kişiler;

- tüzel kişinin paylarının en az %20'ne sahip olan diğer tüzel kişi, bu tüzel kişinin paylarının en az %20'ne sahip olan her hangi bir kişi; bu tüzel kişinin direktörler kurulu veya yönetim organı başkanı.

Limited şirketle ilişkili kişi olarak vasıflandırılan yukarıdaki kişilerle aşağıdaki akıtların yapılması özel usule tabi tutulmuştur. Zira kanun'a göre, şirketle (tüzel kişi ile) ilişkili olarak kabul edilen kişilerle değeri şirketin (tüzel kişinin) aktiflerinin

%5'i³⁶⁷ ve daha fazla olan akitlerin bağlanabilmesi bağımsız yeminli mali müşavirin (auditorun) olumlu raporu ve genel kurulun kararı gerekir (AMK m.49-1.2)³⁶⁸. Yani konusu limited şirketin aktiflerinin %5'i ve daha fazla oranında olan şirkete mahsus her hangi bir taşınır, taşınmaz veya hakkın şirketi temsilen³⁶⁹ müdürü tarafından şirketle ilişkili olarak kabul edilen kişiye devri, rehni, kiralanması ve diğerleri için yapılacak akitler bu özel usule tabidir. Bu usule uymadan şirketle ilişkili olarak kabul edilen kişilerle bahs edilen akitleri yapan müdürler hukuken sorumlu olurlar. Zira AMK m.49-1.4'e göre, "şirketle ilişkisi olan kişilerle şirket arasında akit yapılma usulünü ihlal eden müdürler, yahut diğer şirket yetkilileri şirketin uğramış olduğu zarardan sorumlu olurlar³⁷⁰. Burada müdürün veya şirketin diğer yetkili kişilerinin hukuken sorumlu olabilmesi için kusur şartı aranmamış, "şirketle ilişkisi olan kişilerle şirket arasında akit yapılma usulünün" ihlal edilmesi ve zararın meydana gelmesi yeterli görülmüştür.

Diğer taraftan limited şirket müdürleri için Azerbaycan İdari Hatalar Kanunu ile idari hata olarak, Azerbaycan Ceza Kanunu ile suç olarak kabul edilmiş kanunun ihlali durumunda da şirket veya pay sahipleri hukuki zarara da uğramışlarsa onlar bu zararlarının idari yaptırım ve ceza davasında bağımsız olarak hukuki sorumluluk davası açarak isteyebilirler. Mesela, "şirketin tasfiyesi zamanı yalan yere limited şirket alacaklılarının tüm alacaklarını ödemek için ödeme yeterliliğine sahip olduğunu bildiren resmi beyanda bulunmak" (AİHK m.404), "ticaret şirketi tescili müdürlüğüne

³⁶⁷ Eğer bu oran %5'den azdırsa akit şirketin esas sözleşmesine uygun olarak genel kurul, direktörler kurulu veya yönetim organı tarafından kabul olunur. Bu durumda kendisi ile akit yapılacak ilgili kişi oylamaya katılmaz (AMKm.49-1.3).

³⁶⁸ Burada genel kurul karar alırken oylamaya şirketle ilgili olan kişi katılamaz (AMK m.49-1.2, c.2).

³⁶⁹ Kural olarak limited şirketi temsil etmek yetkisi müdürü, yani genel olarak tüzel kişinin yönetim organına aittir. Eğer bahsedilen akit şirketin müdürü veya onun akrabaları ile şirket arasında yapılacaksa bu durumda şirket varsa direktörler kurulu tarafından temsil olunur. Şirkette direktörler kurulu da yoksa şirket genel kurulca seçilmiş temsilci tarafından temsil olunur (AMK m.49-1.3,c.3).

³⁷⁰ Akdin karşı tarafı bu ihlali biliyordusa şirket veya pay sahibi AMK m.339 gereğince akidin iptalini mahkemeden isteyebilir (AMK m.49-1.3,c.4). Zira, Azerbaycan Cumhuriyeti Bakü Apellasiya Mahkemesinin 27.01.2016 tarihli, 2(103)-32/2016 sayılı kararında ifade edildiği gibi geçerlilik şartları ihlal edilerek yapılan akit geçersizdir" - [http://bakuappealcourt.gov.az/uploads/images/document/%C4%B0%C5%9F%E2%84%96__2-2\(103\)-15-2016_a353d7c371fc6f63b02f3b654643322f.pdf](http://bakuappealcourt.gov.az/uploads/images/document/%C4%B0%C5%9F%E2%84%96__2-2(103)-15-2016_a353d7c371fc6f63b02f3b654643322f.pdf)

kuruluş belgelerinde ve tescil edilmiş bilgilerde yapılmış değişikliklerin tescili için süresinde ve usulüne uygun olarak başvuruda bulunmamak (AİHK m.405)”, “sahte iflas talebinde bulunmak” (AİHK m.406), “kasten şirketi iflas durumuna getirmek” (AİHK m.407), “şirketin iflası zamanı kanuna aykırı hareketlerde bulunmak” (AİHK m. 408), “hukuka aykırı olarak kredi çekmek veya çekilmiş krediden amacına uygun olarak kullanmamak” (AİHK m.409) idari hata olmakla birlikte, müdürlerin bu kanuna aykırı fiilleri sonucunda ayrıca şirket de zarara uğrarsa şirketin uğramış olduğu zararı müdürlerden geri isteyebilir.

Aynı şekilde müdürleri suç sayılan fiilleri sebebiyle cezai sorumluluğa tabi tutmuş olsalar da bu fiiller sebebi ile ayrıca şirket de zarara uğramışsa şirket ve pay sahipleri bu zararın tazmin edilmesini müdürlerden talep edebilirler.

2. Sorumluluktan Kurtulma Sebepleri

Azerbaycan hukukunda limited şirket müdürlerini sorumluluktan kurtaran sebepler de özel olarak kanunda düzenlenmemiştir. Bununla birlikte kanaatimize göre, borcun ibrası (bağışlanması) gibi genel sorumluluktan kurtulma sebepleri ile limited şirket müdürlerinin de sorumluluğu sona erebilir.

AMK m. 373.2’ci maddesinin hükmüne göre, sözleşme ilişkisinden kaynaklanan istemler üzere zamanaşımı süresi 3 yıldır. Bu hükmü dikkate alarak diyebiliriz ki, limited şirket müdürlerinin sorumluluğunu meydana getiren üç şartın (görevin ihlali, zarar, uygun illiyet bağı) gerçekleşmesi tarihinden itibaren 3 yılın geçmesi ile bu sorumluluk zamanaşımına uğrar. Zamanaşımına uğramış borç ise, borçlunun defisi ile sona ermektedir (AMK m.550-552).

Müdürlerinin hukuki sorumluluğunda da özel hüküm olmadığı için AMK m.546 hükmünde olan alacaklı borçlunu ibra ederek (borcunu bağışlayarak) onu

borçtan, yani sorumluluktan kurtarabilir. Kanunun koyucunun limited şirket müdürlerini sorumluluktan kurtaran nedenlerini özel hükümlerde düzenlemesi önem arz etmektedir. Özellikle uygun mazereti sebebi ile müdürler kurulu toplantısına katılamayan müdürün bu toplantıdan alınan karardan sorumlu olup olmadığı veya kurul toplantısına katılsa da alınan karar oylamasında olumsuz oy kullanan ve bunu tutanağa şerh ettiren müdürün alınan karardan sorumlu olup olmadığının açık hükümlerle düzenlenmesi faydalı olacaktır. Bu genel hüküm limited şirkete uygulanabilir. Yani limited şirket müdürleri genel kurulun almış olduğu kararlar ile ibra olunabilir.

3. Sorumluluk Davası

Azerbaycan hukukunda limited şirket müdürlerine karşı sorumluluk davasını kimlerin açabileceğini AMK m. 49.3 hükme bağlamıştır. Bu hükme göre, limited ortaklarının istemi üzerine görevlerini ihlal eden müdür şirketin uğramış olduğu zararı ödemekle mükellef olur. Zarar tanımı AMK m. 21.2'de düzenlenmiştir. Madde gereğince zarar kavramı ikili bir ayırıma tabi tutulmuştur. 1. **Real zarar**- hiç bir ilave neden olmadan kişinin malvarlığına doğrudan doğruya verilen zarardır. Bu kavram Türk hukukunda olan doğrudan zarar kavramı ile benzerlik arz eder. 2. **Yoksun kalınan kar**-burada kardan yoksun kalan taraf, sözleşme ihmali sonucunda malvarlığında ileride meydana gelecek çoğalmadan mahrum kalır. Yani alacaklı karı zamanında elde etmiş olsaydı bu zaman değer kaybından etkilenmeyecektir. Zararın ödenilmesi yükümlülüğü sözleşmeyi kusuru ile ihmal eden taraftan talep edilmektedir. Alacaklı ise, böyle bir zararın olduğunu ispat etmelidir.

Anlaşıldığı gibi, burada kanun koyucu limited şirket müdürlerine karşı dava açma hakkını sadece şirket ortaklarına vermiştir. Diğer taraftan Azerbaycan Medeni

Usul Kanununun 4. maddesine göre, hukuken korunan menfaati ihlal edilmiş kişi, mahkemede dava açabilir. Bu hüküm gereğince limited şirket görevlerini ihlal ederek şirketi zarara uğratan müdürlerine karşı hukuki sorumluk davası açılabilir. Alacaklıların ise şirketin uğramış olduğu zarar sebebi ile dava açabilmeleri için Türk hukukunda³⁷¹ olduğu gibi özel hükümün kanunda bulunması zorunludur.

Limited şirket müdürüne karşı açılacak sorumluluk davalarında yetkili ve görevli mahkemenin³⁷² hangi mahkeme olduğunu da kanun koyucu özel hükümlerle düzenlememiş, genel hükümlere tabi tutmuştur. Bu sebeple bahsedilen sorumluluk davalarında yetkili mahkeme davalının idametgah mahkemesi olacağı gibi (AMUK m.35.1), görevli mahkeme ise yine dava taraflarının gerçek veya tüzel kişi olmasına göre Rayon Mahkemesi veya İktisat Mahkemesi olacaktır (AMUK m.25, 26).

C. Azerbaycan Hukukunda Limited Şirket Müdürlerinin İdari Sorumluluğu

İdari sorumluluk, idare hukuku kurallarını ihlal ettiklerine göre gerçek ve tüzel kişilere mahkeme, devlet kurumları ve yetkili şahıslar tarafından kanunun belirlediği idari yaptırımların uygulanmasıdır³⁷³. Bu sorumluluk türü cezai sorumluluktan farklıdır³⁷⁴. Limited şirketlerdeki bazı görevlerini ihlal eden müdürler de şirketten bağımsız olarak idari yaptırıma tabi tutulurlar.

³⁷¹ Bak. TTK m.553/1.

³⁷² ZENGİN, E. / KAMALOV. N., Azərbaycan Mahkeme Sistemi, AÜHFD, C.48, Y.1999, S.1-4, s.58 (s.57-101); Eski mahkeme sisteminde yargı usulü için ayrıca bkz. ZENGİN, E. / KAMALOV. N., Azərbaycan Respublikası Mahkeme Sisteminde Mahkeme Süljeleri ve Mahkeme İcraatı, AÜHFD, C.48, Y.1999, S.1-4, s.128 vd.. (s.103-134).

³⁷³ OVSYANKO, D., Gosudarstvennaya Slujba Rossiyskoy Federacii (Rusya'da kamu hizmeti) Yurist Yayınları, Moskova 2002, s 206

³⁷⁴ RZAYEV, A., Devlet Gulluğu, Nazariye ve Praktika, İliniz Yayınları, Bakü, 2005, s 155-156; ALEKIN, A., Administrativnoye Pravo Rossiyskoy Federacii (Rusya'nın İdare Hukuku), Zerkalo Yayınları, Moskova,1997, s 282-283.

İdari sorumlulukta esasen idari para cezasına hüküm edilir³⁷⁵ ve bu idari para cezaların uygulanması için fiilin “suç sayılmaması”³⁷⁶ şart olduğu gibi, “fiilin hukuka aykırı olması” ve “failin kusurlu bulunması” da şarttır. Bu durum Azerbaycan hukukunda, “idari hata” kavramının gelişmesine neden olmuştur. “İdari hata, AİHM’i ile korunan kamusal ilişkileri ihlal (kast) eden, hukuka aykırı bulunan, kusurlu (kast veya ihmâl) sayılan ve idari müeyyideye tabi bulunan fiildir (hareket veya hareketsizliktir)”. Bu hükümden faydalanarak “idari hatanın, kişinin suç sayılmayan, fakat hukuka aykırı bulunan ve kanunda düzenlenen idari yaptırıma tabi bulunan kusurlu fiil” olduğunu ileri sürmek mümkündür³⁷⁷.

Hemen belirtmek gerekir ki, idari hata işleyen şirket müdürleri de işlemiş oldukları fiiller sebebi ile idari yaptırıma tabi tutulurlar. Zira, AİHK m.16’ya göre, görevlerini yerine getirmediğinden veya usulüne uygun bir şekilde yerine getirmediğinden dolayı idari hata işleyen şirket yöneticileri (müdürler) idari sorumluluk taşımaktadırlar. Mesela, iş ve çalışma güvenliği kurallarının ihlali, iflas ile ilgili kuralların ihlali, değişik şekillerde yolsuzlukların yapılması, devlet dairelerinde zamanında işlemlerin yapılmaması, banka hesaplarının açılması ve kapatılması ile ilgili kanunun öngördüğü sürede bildirimde bulunmaması, belirli faaliyetlerin yapılması için lisans gerektiği halde bu faaliyetlerin lisansız yürütülmesi ve diğer bu gibi hallerde şirket müdürleri idari yaptırıma tabi tutulur.

Limited şirket müdürlerinin Azerbaycan İdari Hatalar Kanunu gereğince idari yaptırıma tabi tutulduğu bazı fiiller ve onların idari cezası şöyledir:

³⁷⁵ Belirtmek gerekir ki, AİHK m.23’e göre idari yaptırımlar şunlardır: 1) uyarı cezası; 2) idari para cezası (şirket yöneticilerine kesilecek idari para cezasının miktarı on bin manattan fazla olamaz (AİHK m. 25.5); 3) zorunlu sosyal işler yaptırmak; 4) idari hapis (bu ceza sadece istisnai durumlarda, idari hatanın ayrı ayrı türlerine göre on beş güne kadar belirlenir ve uygulanır (AİHK m. 30.1)).

³⁷⁶ Fiilin suç sayılmasını istisna eden hallerle ilgili geniş bilgi için bak. **KURBANOV, H.**, Amelin Cinayet Olmasını İstisna Eden haller, Bakü 2014, s.113-168.

³⁷⁷ **YOLÇIYEV, M.**, Azerbaycan Hukukunda Marka Hakkının Korunması, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl.2008 Haziran, sayı 1-2, C.XII, (s. 199-223), s.201.

1. Tasfiye zamanı yalan yere limited şirket alacaklılarının tüm alacaklarını ödemek için ödeme yeterliliğine sahip olduğunu bildiren resmi beyanda bulunma.

Bu durumda müdürler 1000 manat idari para cezasına çarptırılır (AİHK m.404).

2. Ticaret şirketi tescili müdürlüğüne kuruluş belgelerinde ve tescil edilmiş bilgilerde yapılmış değişikliklerin tescili için süresinde ve usulüne uygun olarak başvuruda bulunmamak.

Zira AİHK m.405'e göre tüzel kişilerin, yabancı tabiiyatlı tüzel kişilerin Azerbaycandaki şube veya temsilciliklerinin kuruluş belgelerinde ve tescil edilmiş bilgilerde yapılmış değişikliklerin tescili için Azerbaycan Tüzel Kişilerin Devlet Tescili ve Devlet Sicili Kanununda düzenlenmiş süre ve usule uygun olarak Sicil Müdürlüğe başvuruda bulunmayan şirket müdürüne 1000 manattan 2000 manata kadar idari para cezası verilir.

3. Sahte iflas talebinde bulunma.

Borçların ödenilmesini ertelemek veya süre kazanmak veya borcun azaltılmasını temin etmek, yahut borcunu ödemekten kaçınmak için alacaklıları kandırmak amacı ile yalan yere şirketin borç ödemedi acizlik içinde olduğunu mahkemeye başvurarak beyan eden müdür, bu fiili sonucu ika edilmiş zararın iki katından dört katına kadar idari para cezasına çarptırılır (AİHK m.406).

4. Kasten şirketi iflas durumuna getirmek.

Limited şirket müdürü kendisinin veya diğer kişilerin menfaatine kasten şirketi borç ödemedi aciz duruma getirirse veya oluşmuş bu durumu daha da artırırsa, bu

fiili sonucu ika edilmiş zararın iki katından dörd katına kadar idari para cezasına çarptırılır (AİHK m.407).

5. Şirketin iflası zamanı kanuna aykırı hareketlerde bulunma.

Zira AİHK'nun 408. maddesine göre, limited şirket müdürü şirketin iflası zamanı veya iflas eşiğinde olan zaman şirketin aktif ve pasiflerini, malvarlığı hakkında diğer bilgileri: onun miktarını, bulunduğu yeri ve diğer bilgileri gizletirse; şirket mallarını başkasının zilliyetliğine verirse, devr veya zayii ederse; yahut şirketin ekonomik faaliyetini gösteren muhasebat veya diğer hesaplara ilişkin belgeleri gizletirse, zayii ederse ve bunun da sonucunda zarar oluşursa “iflası zamanı kanuna aykırı hareketlerde bulunma” idari hatasını işlediği kabul edilir. Bu durumda da müdüre ika edilmiş zararın iki katından dörd katına kadar idari para cezası verilir (AİHK m.408).

6. Hukuka aykırı olarak kredi çekmek veya çekilmiş krediyi amacına uygun olarak kullanmamak.

Limited şirket müdürü şirketin ticari ve mali durumu hakkında bilerekten yalan bilgi vererek indirimli kredi veya özel amaçlı devlet kredisini çekmişse veya bu şekilde olan krediyi amacına uygun olarak kullanmamışsa ve onun “hukuka aykırı olarak kredi çekmek veya çekilmiş krediyi amacına uygun olarak kullanmamak” idari hata işlediği kabul edilir. Bu durumda müdüre ika edilmiş zararın veya edinilen gelirin iki katından dörd katına kadar idari para cezası verilir (AİHK m.408).

Ç. Azerbaycan Hukukunda Limited Şirket Müdürlerinin Cezai Sorumluluğu

Azerbaycan hukukunda şirket yöneticilerinin bir takım fiilleri Azerbaycan Ceza Kanunu gereğince suç sayılarak yaptırıma tabi tutulmuştur. Mesela yetki ve görevini kötüye kullanmak, rüşvet almak, görevi ihmal etmek, sır saklama yükümlülüğünü aşmak gibi durumlar limited şirket yöneticilerinin cezai sorumluluk alanını oluşturur, suç sayılmaktadır. Bilindiği gibi, suç hukuka aykırı, toplum açısından tehlikeli, kusurlu ve cezalandırılabilen fiildir³⁷⁸. Zira ACK'nun³⁷⁹ 14. maddesi suçun tanımını yapmaktadır. Bu hükme göre suç, cezai yaptırıma tabi tutularak bu kanunla yasaklanmış toplum açısından tehlikeli fiilin (hareket veya hareketsizliğin) kusurlu olarak gerçekleştirilmesidir.

ACK'nuda limited şirket müdürlerinin, genel olarak tüzel kişi yöneticilerinin cezai sorumluluğu tek bir madde halinde değil, birden çok madde halinde düzenlenmiştir. Bunlardan bazılarını şöyle sıralamak mümkündür:

1. Hukuka aykırı olarak kredi çekmek veya çekilmiş krediyi amacına uygun olarak kullanmamak suçu³⁸⁰.

Limited şirket müdürü şirketin ticari ve mali durumu hakkında bilerekten yalan bilgi vererek indirimli kredi veya özel amaçlı devlet kredisini çekmişse veya bu şekilde olan krediyi amacına uygun olarak kullanmamışsa ve bu fiil “hayli” miktarda yahut

³⁷⁸ SEMENDEROV, F., Cinayet Huququ. Ümumi Hisse (Ceza Hukuku, Genel Kısım), Bakü 2007, s. 81; EFENDİYEV, E., Azerbaycan Respublikası Cinayet Mecellesi Şerhi, C. 1, Bakü 2006, s.121-134; AĞAYEV, İ., Azerbaycan Cinayet Hukuku, Bakü 2010, s.21; CEFERQULİYEV, M., Azerbaycan Cinayet Hukuku, Bakü 2008, s.7; KURBANOV, s.12; EYVAZOV. H., Cinayet Muhakime İcraatında İbtidai Araşdırma Sıırı, Bakü 2010, s.13; ZAHİDOV, B./ GÜLALİYEVA, R., Nekatoriy Vaprosı Stadiy Soverşennaya Prestupleniya UK Azerbaydjana, Hukuk Biliminin Güncel Sorunları 2. Uluslararası Kongre Bildiriler Kitabı, Bakü 2010, (s.395-400), s.396.

³⁷⁹ Azerbaycan Ceza Kanunu (Azerbaycan Cinayet Mecellesi) için bak. - <http://www.e-qanun.az/code/11>

³⁸⁰ Geniş bilgi için bak. BAYRAMOV, B., Sahta Kredit Ve Hesab Kartlarını Hazırlama, Satma veya İstifade İle Bağlı Kriminal Amellerle Cinayet - Hüquqi Mübarize Problemleri - Hukuk Biliminin Güncül Sorunları 2. Uluslararası Kongre Bildiriler Kitabı, Bakü 2010, (s.468-474), s.369.

“küllî” miktarda zarara sebep olmuşsa suç işlediği kabul olunur ve cezai sorumluluğa tabi tutulur. “Hayli” miktarda zararın meydana gelmesi durumunda fail ika ettiği zararın 2 katından 4 katına kadar adli para cezası veya 2 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırıldığı halde, “küllî” miktarda zararın meydana gelmesi durumunda ise zararın 3 katından 5 katına kadar adli para cezası veya 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (ACK m.195).

2. Mahkemenin kesin kararına rağmen alacaklının alacağını kasten ödememek suçu.

Limited şirket müdürü mahkemenin kesin kararına rağmen alacaklının alacağını kasten ödemezse ve bunun da sonucunda “hayli”³⁸¹ yahut, “küllî”³⁸² miktarda zarar meydana gelirse cezai sorumluluğa tabi tutulur (ACK m.196).

3. Limited şirketle ilişkili olan kişilerle şirket arasında akit yapılma usulünün ihlali suçu.

Şirket müdürlerinin “şirketle ilişkili olan kişilerle şirket arasında akit yapılma usulünün”³⁸³ ihlal etmesi sonucunda “hayli miktarda” veya “küllî miktarda”³⁸⁴ zararın meydana gelmesi yahut gelirin edinilmesi suç olarak kabul edilmektedir. Bu fiil sonucu “hayli miktarda” zarar meydana gelmiş yahut geliri edinilmişse fiili işleyen

³⁸¹ “Hayli” miktarda zarar meydana gelmişse fail 3 yıla kadar belirli görevlere atanma veya belirli işlerle iştigal etme hakkından yoksun bırakılmakla veya bırakılmamakla ika ettiği zararın 2 katından 4 katına kadar adli para cezası veya 1 yıla kadar sosyal işlerle iştigal etmek yahut 3 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (ACK m.196.1).

³⁸² “Küllî” miktarda zarar oluşmuşsa fail 3 yıla kadar belirli görevlere atanma veya belirli işlerle iştigal etme hakkından yoksun bırakılmakla veya bırakılmamakla ika ettiği zararın 3 katından 5 katına kadar adli para cezası veya 2 yıla kadar sosyal işlerle iştigal etmek yahut 3 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (ACK m.196.2).

³⁸³ AMK m.49-1’deki usulün ihlal edilmesi.

³⁸⁴ ACK’da suç sonucundan uğranılan zarar veya edinilen gelir “hayli miktarda” ve “küllî miktarda” olarak tasnif edilmekte ve buna göre verilecek cezanın miktarı tespit edilmektedir. Kanunun 192.1, 192-1.1, 192-1.2, 193.1, 194.1-1, 195.1, 195-1.1, 195-1.2, 196.1, 197.1, 198.1, 200-2.1, 201-1.1, 203.1, 204.2, 205-2.1, 210.1, 211.1 ve 212.1’ci maddelerindeki “hayli miktar” 20 000 manattan 100000 manata kadar olan meblağdır, 190.2, 192.2.1, 192.2.2, 192-1.3.2, 193.2.1, 193.2.2, 194.2.4, 195.2, 195-1.3, 196.2, 197.2, 198.2, 200-2.3, 201-1.2, 202.2, 202-1.2, 202-2.1, 203.2, 203-1.1, 204.3.2, 205.2.3, 205-2.2.3, 210.2, 211.2 ve 212.2’ci maddelerinde “küllî miktar” ise 100000’den fazla olan meblağdır (ACK m.190/kayıt).

müdürler 1 yıla kadar hapis veya ika ettikleri zararın (veya gelirin) 2 katından 4 katına kadar para cezasına tabi tutulduğu halde, “külli” miktarda zarar meydana gelmiş veya gelir edinilmişse fiili işleyen müdürler 1 yıldan 3 yıla kadar hapis veya ika ettikleri zararın (veya gelirin) 3 katından 5 katına kadar para cezasına tabi tutulur (ACK m.201-1).

4. Ticari sırların hukuka aykırı olarak yaymak suçu.

ACK'nun 202.2'ci maddesine göre, ticari sırların hukuka aykırı olarak yayılması “külli” miktarda zarara sebep olursa faile ika edilmiş zararın 3 katından 5 katına kadar adli para cezası veya 2 yıla kadar sosyal işlerde çalışmak yahut 6 aya kadar hapis cezası verilir.

5. Yabancı para birimlerini yabancı ülkeden geri getirmemek suçu³⁸⁵.

ACK'nun 208. maddesine göre, müdür uluslararası ekonomik faaliyeti zamanı edindiği ve Azerbaycan kanunu gereğince yetkilendirilmiş Azerbaycan Bankasındaki ilgili hesabına zorunlu olarak yatırmalı olduğu “hayli” veya “külli” miktardaki para birimlerini yatırmazsa, suç işlettiği varsayılır ve 5 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır³⁸⁶.

6. Şirketin iflası zamanı kanuna aykırı hareketlerde bulunmak suçu³⁸⁷.

ACK'nun 210. maddesine göre, limited şirket müdürü şirketin iflası zamanı veya iflas eşiğinde olan zaman şirketin aktif ve pasiflerini, malvarlığı hakkında diğer bilgileri: onun miktarını, bulunduğu yeri ve diğer bilgileri gizletirse; şirket mallarını başkasının zilliyetliğine verirse, devr veya zayii ederse; yahut şirketin ekonomik

³⁸⁵ Geniş bilgi için bak. **EFENDİYEV**, s.138-148.

³⁸⁶ Burada “hayli” miktar denilince 20000 manat, “külli” miktar denilince 30000 manattan fazla para birimleri anlaşılmaktadır (ACK m.208/kayıt).

³⁸⁷ Geniş bilgi için bak. **EFENDİYEV**, s.163-188.

faaliyetini gösteren muhasebat veya diğer hesaplara ilişkin belgeleri gizletirse, zayii ederse veya sahteleştirirse ve bunun da sonucunda “hayli” veya “külli” miktarda zarar olursa müdürün “iflası zamanı kanuna aykırı hareketlerde bulunma” suçunu işlettiği kabul edilir. Bu fiil sonucu “hayli” miktarda zarar meydana gelmişse fiili işleyen müdür ika edilmiş zararın 2 katından 4 katına kadar adli para cezası veya iki yıla kadar sosyal işlerle uğraşmak cezası yahut 2 yıla kadar hapis cezasına tabi tutulduğu halde, “külli” miktarda zarar meydana gelmişse ika edilmiş zararın 3 katından 5 katına kadar adli para cezası veya 2 yıla kadar hapis cezasına tabi tutulur.

7. Şirketi kasten iflas durumuna getirmek suçu³⁸⁸.

Limited şirket müdürü kendisinin veya diğer kişilerin menfaatine kasten şirketi borç ödemededen aciz duruma getirirse veya oluşmuş bu durumu daha da artırırsa, bu fiili sonucu “hayli” veya “külli” miktarda zarar olursa suç işlettiği kabul olunur. Burada “hayli” miktarda zarar oluştuğunda müdüre ika edilmiş zararın 2 katından 4 katına kadar adli para cezası veya 2 yıla kadar sosyal işlerle uğraşmak cezası yahut 2 yıla kadar hapis cezası verilir. Eğer “külli miktarda” zarar olursa ika edilmiş zararın 3 katından 5 katına kadar adli para cezası veya 2 yıldan 4 yıla kadar hapis cezası verilir (ACK m.211).

8. Sahte iflas talebinde bulunmak suçu³⁸⁹.

Borçların ödenilmesini ertelemek veya süre kazanmak veya borcun azaltılmasını temin etmek, yahut borcunu ödemekten kaçınmak için alacaklıları kandırmak amacı ile yalan yere şirketin borç ödemededen acizlik içinde olduğunu mahkemeye başvurarak beyan eden müdürün bu fiili sonucu “hayli” veya “külli” miktarda zarar olursa suç işlettiği kabul olunur. Müdürün bu fiili sonucu “hayli

³⁸⁸ Geniş bilgi için bak. **EFENDİYEV**, s. 88-198.

³⁸⁹ Geniş bilgi için bak. **EFENDİYEV**, s.198- 210.

miktarda” zarar oluştuğunda o, ıka edilmiş zararın 2 katından 4 katına kadar adli para cezası veya 2 yıla kadar sosyal işlerle uğraşmak cezası yahut 2 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Eğer “küllî miktarda” zarar oluşursaıka edilmiş zararın 3 katından 5 katına kadar adli para cezası veya 2 yıldan 4 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (ACK m.212)

II. RUS HUKUKUNDA LİTED ŞİRKET YÖNETİCİLERİNİN SORUMLULUĞU

A. Rus Hukukunda Limited Şirket Yöneticilerinin Sorumluluk Türleri

Azerbaycan hukukunda olduğu gibi Rus hukukunda da limited şirket yöneticileri hem kanun, hem de esas sözleşme ile önemli yetki ve görevler ile donatılmıştır. Bu görevlerin ihlali onların hukuki, cezai ve idari sorumluluğuna sebep olmaktadır. Rus hukukunda limited şirket müdürlerinin hukuki sorumluluğu Rusya Medeni Kanunun, Rusya Limited Şirketler Kanunu ve diğer kanunların hükümleri ile düzenlendiği halde, cezai sorumluluğu Rusya Ceza Kanunu³⁹⁰, idari sorumluluğu ise Rusya İdari Hatalar Kanunu³⁹¹ ile düzenlenmiştir. Hemen belirtmek gerekir ki, Rusya Medeni Kanunu AMK`nın kaynağıdır ve bu sebeple hem limited şirketlerde müdürlerin sorumluluğu konusu, hem de diğer konular iki ülke mevzuatında benzerlik göstermektedir.

³⁹⁰ Rusya Ceza Kanunu için bak. -http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_5142/

³⁹¹ Rusya İdarai Hatalar Kanunun için bak.
http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34661/

B. Rus Hukukunda Limited Şirket Yöneticilerinin Hukuki Sorumluluğu

Rus hukukunda limited şirket müdürlerinin hukuki sorumluluğunun kaynağı, sorumluluktan kurtulma nedenleri ve sorumluluk davasının incelenmesi önem arz etmektedir. Limited şirket müdürlerinin hukuki sorumluluğunun kaynağı ile ilgili şunlar denilebilir ki, Rus hukukunda, Azerbaycan hukukundan farklı olarak limited şirket müdürlerinin hukuki sorumluluğu bu şirket türü ile ilgili özel düzenlemelerin yer aldığı Rusya Limited Şirketler Kanunu³⁹², Rusya Medeni Kanunu³⁹³ ve diğer kanunlarda düzenlenmiştir.

Zira RLK m.44.2`ci maddesinin hükmüne göre, “eğer, şirket yöneticileri şirket menfaatlerini korumaz ve dürüstlük kurallarına aykırı hareket ederse veya kanunu ihlal ederlerse hukuki sorumluluğa tabi tutulurlar. Şirket yöneticisinin fiilerinden dolayı şirket zarara uğrarsa, ortaklar şirket yöneticisinden şirketin uğradığı zararları kanun gereğince şirkete ödenmesini talep edebilecekler. Eğer şirketin uğradığı zarardan birden çok yönetici sorumlu olursa bu zaman ise yöneticiler müteselsilen sorumlu olacaklar. Şirket zarara uğradıkta kanun tüm yöneticileri değil, yalnız zarara neden olan karar lehine oy kullanan yöneticileri sorumlu tutmaktadır”. Anlaşıldığı gibi limited şirketler için özel bir hüküm olan RLK`nın 44.2`ci maddesi Azerbaycan hukukundan farklı olarak, Türk hukukuna benzer şekilde limited şirket müdürlerinin hukuki sorumluluğunun müteselsilen sorumluluk olduğunu, tüm müdürlerin değil, yalnız zarara yol açan karar lehine oy kullanan müdürlerin sorumlu olduğunu hükme bağlamıştır³⁹⁴.

³⁹² Rusya Limited Şirketler Kanunu için bak. http://www.st-standart.ru/laws/ooo/fzooo_ch1.htm

³⁹³ Rusya Medeni Kanunu için bak. - http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_5142/

³⁹⁴ Bu düzenlemeler Azerbaycan hukukunda kanun koyucu tarafından açık olarak kanunda düzenlenmemiştir. Bununla birlikte AMK`nın müteselsil sorumluluğu düzenleyen genel hüküm gereğince limited şirket müdürleri de oluşan zarardan müteselsilen sorumlu oluyorlar (AMK m.500 vd.).

Diğer taraftan Rus Medeni Kanununun 53.1`ci maddesi de genel olarak tüzel kişi yöneticilerinin hukuki sorumluluğunu AMK`nun 49.3`cü maddesi ile hemen hemen aynı şekilde düzenlemektedir. Bu durum AMK m.49.3`ün kaynağının RMK m.53.1 olduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte AMK m. 49-1`e benzer bir hüküm Rusya Medeni Kanununda ve Rus Limited Şirketler Kanununda düzenlenmemiştir. Bilindiği gibi AMK m.49-1`ci maddesi “şirketle (tüzel kişi ile) ilişkili olan kişileri” ve “onlarla şirket arasında akit yapılma yöntemini” düzenlemiştir.

Aynı zamanda Rusya İflas Kanununda genel olarak şirket yöneticilerinin bazı durumlarda hukuki sorumluluğuna gidilebileceği düzenlenmiştir. Zira RİK`nun 18. maddesine göre, “şirket 3 ay süre içinde borçlarını ödeyemezse şirket müdürü onun iflası için yetkili Arbitraj Mahkemesine başvurur. Bu süre içinde şirketin müdürü mahkemeye başvurmazsa şirket borçlarından dolayı müteselsil sorumluluk taşır. Ayrıca şirkette iflas belirtilerini tespit eden müdür bu durumla ilgili alacaklılara bilgi vermelidir. Eğer bilgi vermezse müdür şirketle birlikte sorumluluk taşır ve eğer şirket müdürünün (yöneticisinin) fiillerinden dolayı şirket iflas ederse, bundan dolayı müdür sorumlu tutulabilir”.

Diğer taraftan Azerbaycan hukukunda olduğu gibi, Rusya hukukunda da şirket müdürlerinin idari hata veya suç sayılan fiilleri sebebi ile uğradıkları zararları idari veya cezai yaptırımdan bağımsız olarak müdürlerden tazmin edilebilir³⁹⁵.

Tüm bunlarla birlikte, şirket ile yöneticiler arasındaki ilişkinin sözleşme ilişkisi olduğu Rusya hukukunda da kabul edilmiştir. Zira RMK`nun 53. maddesine göre, “tüzel kişi ile onun seçilmiş yöneticileri arasında sözleşmenin yapılması zorunludur”. Bu sözleşmenin niteliği konusunda Rusyada kanun koyucu herhangi bir açık hüküm düzenlememiş, fakat doktrin ilgili sözleşmenin vekalet sözleşmesi olduğunu kabul

³⁹⁵ SUKHANOV, E.A., Qrajdanskoje Pravo, Moskova 2006, Bek Yayım, s.137;

etmiştir³⁹⁶. Bu sebeple limited şirket müdürlerinin hukuki sorumluluğuna direkt uygulanacak özel hükümler ile, tüzel kişi yöneticilerinin hukuki sorumluluğuna ilişkin genel hükümlerde boşluk olursa burada RMK'nun vekalet sözleşmesine ilişkin hükümler vekalet alan olarak kabul edilen limited şirket müdürlerine uygulanacaktır (RMK m.971-979).

Limited şirket müdürlerinin hukuki sorumluluktan kurtulma nedenlerine gelince, Rus hukukunda da Azerbaycan hukukunda olduğu gibi limited şirket müdürlerini sorumluluktan kurtaran sebepler özel olarak kanunda düzenlenmemiş, bu sebeple onlar borcun ibrası (bağışlanması) gibi genel sebepler ile sorumluluktan kurtulabilirler³⁹⁷.

RMK m.415'in hükmüne göre, alacaklı borçlunu ibra edebilir, bir şartla ki, bu diğer kişilerin haklarını ihlal etmesin. Özel hüküm mevcut olmadığı için limited şirket müdürleri de şirket tarafından bu genel hüküm gereğince sorumluluktan kurtulabilirler³⁹⁸.

Diğer taraftan RMK m. 196'ya göre, "sözleşme ilişkisinden kaynaklanan hukuki sorumluluk 3 yıllık genel zamanaşımı süresine tabidir". Bu hüküm gereğince diyebiliriz ki, limited şirket müdürlerinin sorumluluğu 3 yılın geçmesi ile zamanaşımına uğrar. Zamanaşımına uğramış borç ise, borçlunun defisi ile sona ermektedir (RMK m.208).

Limited şirket müdürlerine karşı açılacak sorumluluk davası konusuna gelince şunu ifade etmemiz gerekir ki, Rusya hukukunda limited şirket müdürlerine karşı sorumluluk davasını RLK m. 44.2, RMK m. 53.1, RİK m. 18'in hükümleri gereğince şirket tüzel kişinin ve pay sahiplerinin açabileceğini görmek mümkündür. Rus

³⁹⁶ **SUKHANOV**, s.123; **SADİKOVA**, **O.N.**, Komentarii k Qrajdanskomu Kodeks Rossiyskoy Federatsii, Moskova 1999, Prior yayım, s. 72; **SERGEEV**, **A.P.**, Qrajdanskoye Pravo, Moskova 2005, Prospekt, s.97; **ŞERŞENEVİÇ**, **G.F.**, Kurs Targovogo Prava. Moskova 2003, Statut, s.109; **LAPTEV**, **V.V.**, Subyektı predprinimatelskogo prava, Moskova 2003, Yurist, s.47.

³⁹⁷ **SERGEEV**, s.121.

³⁹⁸ **SADİKOVA**, s. 135.

hukukunda da Azerbaycan hukukunda olduğu gibi zarar kavramı real zarar ve yoksun kalınan kar gibi ikili bir ayırıma tabi tutulmuştur (RMK m.15.2 ve 307.2).

Rus hukukunda kanun koyucu limited şirket müdürlerine karşı açılacak sorumluluk davalarında yetkili ve görevli mahkemenin hangi mahkeme olduğunu özel hükümlerle düzenlememiştir ve bu yüzden Rusya Medeni Usul Kanununun³⁹⁹ genel hükümlerini tabi tutmuştur. Bahsedilen sorumluluk davalarında yetkili mahkeme davalının idametgah mahkemesi olacağı gibi (RMUK m.132), görevli mahkeme ise yine dava taraflarının gerçek veya tüzel kişi olmasına göre Rayon Mahkemesi veya Ticaret Mahkemesi olacaktır (RMUK m.24, 25, 26).

C. Rus Hukukunda Limited Şirket Müdürlerinin İdari Sorumluluğu

Rus hukukunda limited şirket müdürlerinin idari sorumluluğu Rusya İdari Hatalar Kanunu'nda⁴⁰⁰ düzenlenmiştir. Bu kanunda düzenlenmiş idari yaptırıma tabi fiillere aşağıdakılar örnektir:

1. Süresinde şirketin tescillerini yaptırmamak.

RİHK'nun 15.3'cü maddesine göre “limited şirket müdürleri süresinde şirketi vergi siciline veya özel fonlara tescili için başvuruda bulunmazsa idari hata işlettikleri kabul olunur ve asgari ücretin 5 katından 10 katına kadar idari para cezası ile cezalandırılır.

³⁹⁹ Rusya Medeni Usul Kanunun için bak. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_39570/

⁴⁰⁰ Rus İdari Hatalar Kanunun için bak. - http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34661/

2. Banka hesabı ile ilgili vergi dairesine süresinde bilgi vermemek.

Limited şirket müdürü şirketin tescilinden sonra süresi için banka hesabının açıldığını vergi dairesine bildirmezse asgari ücretin 10 katından 20 katına kadar idari para cezası ile cezalandırılır (RİHK m.15.4)

3. Denetim için gerekli evrakları zamanında denetçilere vermemek.

RİHK'nun 1.5'ci maddesine göre, denetim için gerekli evrakları zamanında denetçilere vermeyen şirket müdürleri asgari ücretin 3 katından 5 katına kadar idari para cezası ile cezalandırılır.

4. Hukuka aykırı olarak kredi çekmek veya çekilmiş kredini amacına uygun olarak kullanmamak.

Limited şirket müdürü şirketin ticari ve mali durumu hakkında bilerekten yalan bilgi vererek indirimli kredi veya özel amaçlı devlet kredisini çekmişse veya bu şekilde olan krediyi amacına uygun olarak kullanmamışsa ve bu fiil RCK'ya göre suç sayılmamışsa, müdürün “hukuka aykırı olarak kredi çekmek veya çekilmiş kredini amacına uygun olarak kullanmamak” idari hatasını işlettiği kabul edilir. Bu durumda müdüre 2000 rubleden 5000 rubleye kadar idari para cezası verilir (RİHK m.15.15).

Ç. Rus Hukukunda Limited Şirket Müdürlerinin Cezai Sorumluluğu

Rus hukukunda da limited şirket yöneticilerinin bir takım fiilleri Rus Ceza Kanununa⁴⁰¹ göre suç olarak kabul edilmiştir⁴⁰². Buna örnek olarak aşağıdakılar gösterilebilir:

1. Tüzel kişilerin tescili müdürlüğüne sahte bilgi ve beyanların sunulması suçu.

RCK'nun 173.1`ci maddesine göre, limited şirket müdürleri tüzel kişilerin tescili müdürlüğüne şirketle ilgili sahte bilgi ve beyanlar sunması suç olarak kabul edilmiştir. Bu durumda fail 300.000 Rubleye kadar adli para cezası, 3 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

2. Hukuka aykırı olarak kredi çekmek veya çekilmiş kredini amacına uygun olarak kullanmamak suçu.

Rus Ceza Kanunun 176. maddesinin 1. fıkrasına göre, limited şirket müdürü şirketin ticari ve mali durumu hakkında bilerekten yalan bilgi vererek indirimli kredi veya özel amaçlı devlet kredisini çekmişse veya bu şekilde olan krediyi amacına uygun olarak kullanmamışsa ve bu fiil krediye veren kurumun “çok miktarda”⁴⁰³ zararına sebep olmuşsa, fail 200.000 ruble yahut 18 aylık asgari aylık miktarında adli para

⁴⁰¹ Rus Ceza Kanunu için bak. - http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/

⁴⁰² **NAUMOV, A.B.**, Rosiyskiy Ugalovnoe Pravo (Rusya Ceza Hukuku), Moskova 1998, s 140; **JURAVLEVA, M.P./ NİKULİNA, S.İ.**, Rosiyskiy Ugalovnoe Pravo (Rusya Ceza Hukuku), Moskova 1998, s.71; **KUDURYAVTSEV, V. N.**, Obşaya Teoriya Kvalifikasiya Pristupleniy, Moskova, 2001, s.8; **SMOLKOVA, İ.V.**, Tayna i Ugalovnogo-Prosessualniy Zakon, Moskova 1997, s.42.

⁴⁰³ RCK'nun 170.2`ci maddesine göre, bu kanunun 169, 171, 174, 176, 178, 180, 185, 191, 193, 194, 199, 200`cü maddelerindeki çok miktarda zarar 2.950. 000 Rubleden, “daha çok miktarda zarar” ise 9.000.000 Rubleden çok olan zarardır.

cezasına veya 480 saata kadar zorunlu işlerle uğraşmak veya 5 yıla kadar süre ile sosyal işlerle uğraşmak veya 6 aydan 5 yıla kadar hapis cezası verilebilir.⁴⁰⁴.

3. Şirketin iflası zamanı kanuna aykırı hareketlerde bulunmak suçu.

RCK'nun 195. maddesine göre, limited şirket müdürü şirketin iflası zamanı veya iflas eşiğinde olan zaman şirketin aktif ve pasiflerini, malvarlığı hakkında diğer bilgileri: onun miktarını, bulunduğu yeri ve diğer bilgileri gizletirse; şirket mallarını başkasının zilliyetliğine verirse, devr veya zayii ederse; yahut şirketin ekonomik faaliyetini gösteren muhasebat veya diğer hesaplara ilişkin belgeleri gizletirse, zayii ederse veya sahteleştirirse ve bunun da sonucunda “çok miktarda” zarar oluşursa müdüre, 100.000 Rubleden 500.000 Rubleye kadar adli para cezası veya 3 yıla kadar zorunlu işlerle uğraşmak veya 2 yıla kadar hapis cezası verilir.

4. Şirketi kasten iflas durumuna sokmak suçu.

RCK m.196'ya göre, limited şirket müdürü kendisinin veya diğer kişilerin menfaatine kasten şirketi borç ödemedi aciz duruma sokarsa veya oluşmuş bu durumu daha da artırırsa, bu fiili sonucu “çok miktarda” zarar oluşursa suç işlettiği kabul olunur. Bu durumda ona, 200.000 Rubleden 500.000 veya 3 yıla kadar zorunlu işlerle uğraşmak veya 2 yıla kadar hapis cezası verilir.

5. Sahte iflas talebinde bulunmak suçu.

RCK'nun 197. maddesine göre, borçların ödenilmesini ertelemek veya süre kazanmak veya borcun azaltılmasını temin etmek, yahut borcunu ödemekten kaçınmak

⁴⁰⁴ Müdürün bu fiili sebebi ile vatandaşlar, devlet veya diğer kurumlar çok miktarda zarar uğrarsa cezanın miktarı da artmaktadır- RCK m.176/2

için alacaklıları kandırmak amacı ile yalan olarak şirketin borç ödemedenden acizlik içinde olduğunu mahkemeye başvurarak beyan eden müdürün bu fiili sonucu “ok miktarda” zarar oluşursa su işlettiği kabul olunur. Bu durumda müdüre, 100.000 Rubleden 300.000 Rubleye kadar adli para cezası veya 3 yıla kadar zorunlu işlerle uğraşmak veya 2 yıla kadar hapis cezası verilir.

SONUÇ

“Türk, Azerbaycan ve Rus Hukukunda Limited Şirket Yöneticilerinin Sorumlulukları” konulu yüksek lisans tezi çalışmasını hazırlarken edindiğimiz sonuçlar tezin ilgili bölüm ve kısımlarında belirtilmiştir. Burada özetle şu sonuçları belirtebiliriz :

TTK limited şirket müdürlerinin sorumluluğunu özel hükümlerle düzenlemek yerine, eTTK’da olduğu gibi anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluk hükümlerine atıf yapılarak düzenlemek yolunu seçmiştir. Bu şekilde düzenlemenin çok başarılı ve faydalı olduğu kanaatinde değiliz. Zira uygulamada say olarak en fazla şirket türü olan limited şirket müdürlerinin sorumluluğunun anonim şirketteki ilgili hükümlere atfen düzenlenmesi iki şirket arasındaki farklılıklar nedeni ile önemli sorunlara sebep olabilir. Buna göre de konunun limited şirketin de niteliği dikkate alınarak özel hükümlerle düzenlenmesinin daha faydalı olduğunu düşünüyoruz. Tabii ki, bunu TTK’nun 562. maddesinin 1. fıkrasının limited şirketlerde uygulanıp uygulanamayacağı sorunu ile de açıklamak mümkündür.

Türk hukukunda limited şirket müdür veya müdürleri ile şirket arasındaki sözleşmenin işgörme sözleşmesi niteliğinde olduğu şüphesizdir. Fakat bu sözleşmeyi hizmet akdi olarak kabul etmek kanaatimize göre isabetli değildir. Zira şirketin genel kurulu kararı ile seçilen ve hiç bir gerekçe olmadığı halde yine aynı kurul kararı ile görevine son verilebilen müdürler ile şirket arasındaki sözleşmenin bir hizmet akdi (iş sözleşmesi) olduğunu kabul etmek bu sözleşmenin feshi hükümleri ile bağdaşmaz. Bu açıdan burada bir vekalet sözleşmesi olduğunu kabul etmek daha isabetlidir.

Türk hukukunda limited şirketlerde genel kurul kararının imkansız olması durumunda limited şirket müdürlerinin durum ve tutumu önem arz edecektir. Tabii ki, burada imkansızlık terimi ile vurgu yapılan objektif anlamda kararın icrasının mümkün

olmamasıdır. Kanaatimize göre, bu gibi durumlarda müdürler limited şirket kararının uygulanmamasından sorumlu tutulamaz. Zira ortada bir kusur bulunmayacaktır.

Türk hukuk doktrinindeki bir görüşe göre, limited şirketteki ibrayı bilerek paylar satın alan ve ibra lehinde oy kullanan pay sahiplerinin dava açma imkanının bulunmadığını açık olarak düzenlenmesine gerek yoktur (bak. TTK m. m. 558.2). Zira bu hakkın kötüye kullanılması yasağıyla çözülebilen bir meseleydi. Kanaatimize göre bu hususun açık olarak düzenlenmesi her hangi bir değişiklik yapmadığı gibi, faydalıdır.

Türk hukukunda anonim şirketlerde doğrudan zarar davasını, kural olarak, şirket adına yönetim kurulu açar. Ancak, aleyhlerine dava açılacak yönetim kurulu üyelerinin halen görev başında olmaları durumunda çıkar çatışması söz konusu olacaktır. Eski TTK böyle bir halde davanın denetçiler tarafından açılacağını hükme bağlanmıştı (eTK m. 341/2). TTK’da denetçiler organ olarak düzenlenmemiş ve kanunda buna muadil bir maddeye yer verilmemiştir. Doktrinindeki esas görüşe göre, bu gibi durumlarda eğer bir veya birkaç yönetim kurulu üyesi dava edilmekteyse davalı olmayan yönetim kurulu üyeleri davayı açabilirler, eğer tüm yönetim kurulu dava edilmekteyse şirketi mahkemede temsil edecek bir özel temsilcinin yani, kayyımın mahkemece atanması gerekir. Anonim şirketler açısından yukarıda ileri süren görüşler kanaatimize göre limited şirketlerde de savunulabilir. Zira bu husus limited şirketlerde de açık olarak düzenlenmemiştir.

Şirketin adına müdürlere karşı sorumluluk davası açılması konusunda kararın alınması yetkisinin müdürlere veya genel kurula ait olduğuna ilişkin yeni TTK’da açık hüküm olmasa da kanaatimize göre, bu kararın alınması yetkisinin TTK m.618/3’ün “oy hakkının esas sermaye paylarının sayısına göre belirlenmesine ilişkin şirket sözleşmesi sorumluluk davası açılması hakkında karar verilmesi halinde uygulanmaz” hükmünün yorumu ile genel kurulda olduğunun kabulü isabetlidir. Yani mahkemelerin genel kurul

kararının mevcut olup olmadığına sorumluluk davalarında araması, mevcut değilse HMK m. 115/2 gereğince kesin süre vererek bu kararın getirilmesini istemesi gerekir.

TTK'nun 556/2'nin açık hükmünden belli olduğu gibi, kurul halinde çalışan müdürlere karşı davacı sorumluluk davasını birlikte ikame edebilir. Kusur sorumluluğunun şart olduğu durumlarda davacı müteselsilen davalıların her birinin kusurunu kanıtlamak zorunda olduğunu kabul etmekle birlikte, hakimin aynı davada her bir davalının tazminat borcunu belirlemesini isteyebilir. Yani davacı davalıların kusur oranını kanıtlamak zorunda değildir. Kanaatimize göre, kusurlu davalılar kusur oranlarının daha düşük olduğunu kendileri kanıtlamak zorundalar ki, farklılaştırılmış taselesül imkanından faydalanabilsinler.

Türk hukukunda olduğu gibi, Azerbaycan hukukunda da limited şirket yöneticileri önemli yetki ve görevler ile donatılmıştır. Bu görevlerin ihlali, yetkilerin kötüye kullanımı onların hukuki, cezai ve idari sorumluluğuna sebep olmaktadır. Fakat unutmamak gerekir ki, Azerbaycan ve Rus hukukunda limited şirket müdürlerinin sorumluluğu Türk hukukundan farklı olarak özel hükümlerle düzenlenmemiş, genel hükümlere tabi tutulmuştur. Hatta Azerbaycan hukukunda ticaret şirketleri ile ilgili düzenlemelerde şirket yöneticilerinin sorumluluğuna ilişkin hükümlerin mevcut olmadığı da görülmektedir. Bu durumun bir eksiklik olduğu ve çağdaş şirketler hukukunun yapısı ile bağdaşmadığı kanaatindeyiz. Zira gelişen şirketler hukuku bağlamında şirket yöneticilerinin sorumlulukları ile ilgili özel düzenlemelerin her bir şirket türü esas alınarak yapılması önem arz etmektedir.

Azerbaycan ve Rus hukukunda limited şirket ile müdürleri arasındaki sözleşmenin yapılmasının zorunluluğu mevzuatda gösterilse de bu sözleşmenin niteliği konusunda kanun koyucu herhangi bir açık hüküm düzenlememiştir. Uygulamada ticaret şirketleri Sicil Müdürlüğü bu sözleşmenin iş sözleşmesi olmasını zorunlu olarak aramaktadır. Kanaatimize göre, bu sözleşme iş sözleşmesi olarak yapılabilir, fakat

tarafları buna zorlamak isabetli değildir. Zira limited şirket müdürü ile şirket arasındaki ilişki her şeyden önce bir güven ilişkisidir ve bu ilişkide güven sarsılırsa onun sona ermesi isabetlidir. Eğer sözleşmenin iş sözleşmesi olduğunu zorunlu olarak kabul ettirecek olursak tabii ki, onun tek taraflı olarak sona erdirilebilmesi için Azerbaycan ve Rusya İş Kanunlarındaki özel sebeplerin bulunması gerekir. Bunun ise doğru olmadığı kanaatindeyiz.

Azerbaycan ve Rus hukukunda limited şirket müdürlerini sorumluluktan kurtaran sebepler de özel olarak kanunda düzenlenmemiştir. Bununla birlikte kanaatimize göre, zamanaşımı, borcun ibrası (bağışlanması) gibi kanunlarda düzenlenmiş genel sorumluluktan kurtulma sebepleri ile limited şirket müdürlerinin de sorumluluğu sona erebilir. Ama, kanun koyucunun limited şirket müdürlerinin sorumluluktan kurtaran nedeneleri özel hükümlerle düzenlemesi önem arz etmektedir. Özellikle uygun mazereti sebebi ile müdürler kurulu toplantısına katılamayan müdürün bu toplantıdan alınan karardan sorumlu olup olmadığı veya kurul toplantısına katılsa da alınan karar oylamasında olumsuz oy kullanan ve bunu tutanağa şerh ettiren müdürün alınan karardan sorumlu olup olmadığının açık hükümlerle düzenlenmesi faydalı olacaktır.

Azerbaycan hukukunda limited şirket müdürlerine karşı sorumluluk davasını kimlerin açabileceğini AMK m. 49.3 hükme bağlamıştır. Bu hükme göre, limited şirket ortaklarının istemi üzerine görevlerini ihlal eden müdür şirketin uğramış olduğu zararı ödemekle mükellef olur. Anlaşıldığı gibi, burada kanun koyucu limited şirket müdürlerine karşı dava açma hakkını sadece şirket ortaklarına vermiştir. Kanaatimize göre bu durum isabetli değildir. Zira limited şirket müdürlerinin hukuka aykırı fiilleri sebebi ile limited şirketin kendisi zarar gördüğü için müdürlere karşı dava açma hakkını öncelikle şirketin tüzel kişisine verilmesi gerekir. Bu açıdan ilgili hükümde lüzumlu değişikliğin yapılması önem arz etmektedir.

Türk hukukunda TTK m. 587/1, c`nin hükmü ile limited şirketlerde tescil edilen konu veya konularla ilgili olarak TTK m.36/1`deki sicilin olumlu fonksiyonu işlevinin uygulanmayacağı belirtilmemiştir. Kanaatimize göre, bu kanun koyucu tarafından dikkatsiz davranmanın bir sonucudur. Zira TTK m. 587`in gerekçeli metnine göre bu hüküm TTK m.354`ün aynısıdır ve gerekçe için TTK m. 354`e bakılmalıdır. TTK m. 354`ün gerekçesinde ise, şirket esas sözleşmesinin tamamı tescil olunur, ancak, esas sözleşmenin tamamının tescil olunması maddelerin tümü için TTK m.36/1`in anlamındaki olumlu etki oluşturmaması sonucunu doğurmaz. Yani esas sözleşmenin her hükmünün üçüncü kişilerce bilindiğini kabul ederek onlara karşı ileri sürmek olmaz. Kısaca tescil her bir hüküm yönünden olumlu etkiye sahip değildir. Tescilin olumlu etkiye sahip olmadığı hükümlerden biri de şirketin konusudur. Zira TTK m. 354/1`de tescili olumlu etkiye sahip olan hükümler arasında şirketin konusu bulunmamaktadır. Fakat TTK m. 587`de ise konu olumlu etkiye sahip hükümler arasında bulunmaktadır. Bu durum ise çelişki doğurmaktadır. Kanaatimize göre TTK m. 587`nin hükmü TTK m.354`ün hükmü ile uyumlaştırılmalıdır.

Türk hukukunda Avukatlık Kanunun 11. maddesinin hükmüne göre, “Şirket müdürlüğü avukatlık ile bağdaşmayan işlerdendir”. Bu hükümle birlikte kanaatimize göre, bu durum avukatın limited şirkete müdür olarak seçilmesine ticaret hukuku açısından bir engel değildir.

KAYNAKÇA

1. Ağayev.İ., **Azerbaycan Cinayet Hukuku**, Bakü 2010
2. Ahmet,Türk., **Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları**, Ankara,1999
3. Akçakoca.C., **AŞ Yönetim Kurulu Devredilmez Yetkileri** (Yeni TTK)
<http://www.muhasibetr.com/yazarlarimiz/cevdet/063/>
4. Akdağ, Güney Necla., **Anonim Şirketlerde Azledilen Yöneticilerin Tazminat Hakları**, AÜHFD, c.57,S.1, 2008
5. Akdağ, Güney Necla., **Anonim Şirket Yönetim Kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu**, genişletilip güncelleştirilmiş, 2. Baskı, Vedat kitapçılık, İstanbul, 2010
6. Akıpek.Ş./Küçükgüngör.E.,**Sözleşmeler Rehberi**, Ankara 2002
7. Alekin, A., **Administrativnoye Pravo Rossiyskoy Federasii (Rusya'nın İdare Hukuku)**, Zerkalo Yayınları, Moskova,1997
8. Allahverdiyev, Sabir., **Azerbaycan Respublikasının Mülki Hukuku**, I cilt, I kitab, Ümumi hisse, Derslik, Digesta-2003
9. Altay.S.A.,**Anonim Ortaklıkta Yönetim Yetkilerinin Devrinin Sorumluluğa Etkileri**, İstanbul, 2011
10. Altay.S.A.,**Yeni Türk Ticaret Kanununun Anonim Şirket Yönetim Kuruluna Tanıdığı Devredilmez Görev ve Yetkiler**, Mali Çözüm Dergisi, Eylül 2011
11. Altaş.S., **Esas Sermayesi Karşılıksız Kalan veya Borca Batık Olan Limited Şirketlerde Müdürlerin Görevleri ve Sorumlulukları**, Legal Hukuk Dergisi, 2001
12. Altaş.S.,**6102 sayılı TTK Kapsamında Şirketler Hukukuna İlişkin Yüksek Yargı Kararları**

13. Altaş.S., **Limited Şirket Müdürlerinin Şirket Zararına İlişkin Sorumlulukları ve Farklaştırılmış Teselsül İlkesi**, Vergi Dünyası Dergisi, 1 mayis 2015
<http://www.tayyarates.com.tr/single-post/2015/05/01/Limited-%C5%9Eirket-M%C3%BCd%C3%BCrlerinin-%C5%9Eirket-Zarar%C4%B1na-%C4%B0li%C5%9Fkin-Sorumluluklar%C4%B1-Ve-Farkl%C4%B1la%C5%9Ft%C4%B1r%C4%B1lm%C4%B1%C5%9F-Tesels%C3%BCl-%C4%B0lkesi>
14. Andreyev, Y. **Zaşıta prav ucastnikov korporativnix orqanizasiy**. Российская юстиция. № 6, 1997.
15. Ansay.T., **Çağdaş Anonim Şirketlerin Sorunları ve Türk Anonim Şirketleri**, Ankara, 1970
16. Apak.T., **Limited Şirketlerde Müdürlük**
<http://www.legalisplatform.net/Makale/Limited%20%DEirketlerde%20M%FCd%FCrl%FCk.pdf>
17. Arı.Z., **Alacaklı veya Ortakların Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Doğrudan Zararlar Nedeniyle Açabilecekleri Davalarda Zamanaşımı**, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2010.C.XIV, S.1-2
18. Arslanlı, Halil., **Ticaret Kanunu Şerhi, Limited Şirketler**, I kısım, İstanbul, 1962
19. Arslanlı, Halil/Domaniç.H., **Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi-III Cilt**, İstanbul, 1989
20. Arslanlı, Halil; **Anonim Şirketler**, C II-III, İstanbul, 1960
21. Arslan, İbrahim., **Anonim Şirkette Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu ve Şirket Adına Açılacak Sorumluluk Davasında Şirketi Temsili Sorunu**, XVI. THYKS, Ankara, 1999
22. Aslanov, Seyfulla., **Sahibkarlıq Hüququ**, Digesta nəşriyyatı, Bakı, 2005

23. Ay.R., **Vekalet Sözleşmesinde Tarafların Borç ve Hakları**
<http://www.turkiyehukuk.org/vekalet-sozlesmesinde-taraflarin-borc-ve-haklari>
24. Ayan.Z., **Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Şirketin Sosyal Sigorta Borçlarından Sorumluluğu** <http://www.kamu-is.org.tr/pdf/OGC16.pdf>, s.395.
25. Ayhan, Rıza., **Limited Şirket Ortaklarının Sorumluluğu**, Kazancı yayınevi, İstanbul, 1992
26. Ayhan, R/Özdamar.M./Çağlar.H., **Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar**, Ankara, 2014
27. Bahtiyar, Mehmet., **Ortaklıklar Hukuku**, İstanbul, 2017
28. Bahtiyar, Mehmet., **Ortaklıklar Hukuku, Dersler Soru Örnekleri**, Gözden geçirilmiş 3. Bası, İstanbul, 2007
29. Bainbridge, Stephen., **The Business Judgment Rule as Abstention Doctrine**, Los Angeles, 2003<http://ssrn.com/abstract=429260>
30. Barlas.İ., **Anonim ve Limited Ortaklıklarda Kanuni Temsilcilerin Vergisel Sorumluluğu**, I Bası, İstanbul Vedat Kitapçılık, 2006
31. Başpınar.V.,**Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu**, Ankara,2004
32. Bayramov.B.,**Sahta Kredit ve Hesab Kartlarını Hazırlama, Satma veya İstifade ile Bağlı Kriminal Amellerle Cinayet-Hüquqi Mübarize Problemleri-Hukuk Biliminin Güncel Sorunları**. 2.Uluslararası Kongre Bildiriler Kitabı, Bakü, 2010
33. Bilgili, F/ Demirkapı.E., **Şirketler**, Bursa, 2012
34. Birol.N., **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu**
<http://www.ozdogrular.com/content/view/34184/>
35. Black, Bernard S. Cheffins, Brian R. Klausner, Michael., **Outside Director Liability**, 2006<http://ssrn.com/abstract=894921>

36. Black, Bernard S. Cheffins, Brian. Gelter, Martin. Kim Hwa-Jin, Nolan Richard. Siems, Mathias., **Legal Liability of Directors and Company Officials Part 1: Substantive Grounds for Liability (Report to the Russian Securities Agency)**, Columbia Business Law Review, pp. 614-799, 2007<http://ssrn.com/abstract=1010306>
37. Black, Bernard S. Cheffins, Brian. Gelter, Martin. Kim Hwa-Jin, Nolan Richard. Siems, Mathias., **Legal Liability of Directors and Company Officials Part 2: Court Procedures, Indemnification and Insurance and Administrative and Criminal Liability (Report to the Russian Securities Agency)**, Columbia Business Law Review, pp. 1-171, 2008<http://ssrn.com/abstract=1010307>
38. Can, Mustafa, Erdem., **Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre Limited Şirket Ortağının Borçları ve Yükümlülükleri**, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XV, Y. 2011
39. Cafer, Eminoglu, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, 2015
40. Ceferquliyev.M., **Azerbaycan Cinayet Hukuku**, Bakü 2008
41. Çamoğlu, Ersin., **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu**, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş III Bası, Vedat kitapçılık, İstanbul, 2010
42. Çamoğlu, Ersin., **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Özen Borcu**, İmran Ökten'e Armağan, Ankara, 1970, s 389-402
43. Çamoğlu, Ersin., **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrasının Sorumluluk Davalarına Etkisi**, İHFM, C XXXVI, 1971
44. Çamoğlu, Ersin., **Yeni Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davalarında Zamanaşımı**-<http://www.ticaretkanunu.net/makale-20/>

45. Çamoğlu, Ersin., **Şirketler Topluluğunda Hakimiyetin Kötüye Kullanılmasından Doğan Sorumluluk Davaları**, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013/2
46. Çelik, Aytekin., **Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma**, Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara 2012
47. Çevik, Orhan., **Anonim Şirketler**, IV Baskı, Ankara 2002
48. Çevik, Orhan., **Anonim Şirketler**, II kitap, Ankara 1954
49. Çevik, Orhan., **Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, IV Bası, Seçkin yayını, Ankara 2003
50. Dinç, Habibe., **Fikri Mülkiyet Haklarının Ticaret Şirketlerine Sermaye Olarak Konulması**, Ankara 2016
51. Dinç, Serhan., **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Şirketin Unsurları ile Limited Şirketlerde Pay ve Ortak Kavramları**, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD) Yıl 7, Sayı 29, Ocak 2017
52. Develi.E., **Tüzel Kişinin Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeliği**, Ankara, 2016
53. Demirçioğlu.H.R., **Güven Esası Uyarınca Sözleşme Görüşmelerindeki Kusurlu Davranıştan Doğan Sorumluluk**, Ankara, 2009
54. Demirkol, F., **Azerbaycan Mevzuatı (Çeviri ve Derleme)**, Ankara, 1995
55. Deqterevskaya,A.A/Velitçenko,S.N., **Otvetstvennost rukovoditelya orqanizasi**http://art.thelib.ru/business/management/otvetstvennost_rukovoditelya_organizacii.html
56. Deynekli.A./Oskay.M./Koçak.C./Doğan.A., **İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, 5.Cilt, Ankara 2008
57. Domaniç, Hayri., **Türk Ticaret Hukukuna Göre Anonim Şirketlerin Kuruluşundan Doğan Hukuki Mesuliyet**, İstanbul, 1964
58. Domaniç, Hayri., **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, I Cilt, İstanbul, Temel yay.1988

59. Domaniç, Hayri., **Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, II Cilt, İstanbul 1988
60. Doğanay, İsmail., **Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine göre, Anonim Şirketlerde, Azınlıkta kalan Pay Sahiplerinin Genel Kurul Kararlarını İptal Ettirebilmeleri Hali**, İmran Ökten'e Armağan, Ankara, 1970, 359-388
61. Doğanay, İsmayıl., **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, Batider C.XVII, S.3,
62. Doğanay, İsmayıl., **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, 2.Cilt, İstanbul 2004
63. Dönmez.B., **Limited Şirketlerde Hisse Devrinin Ticaret Siciline Tescilinin Sosyal Sigortalar Açısından Zorunluluğu**, Sosyal Güvenlik Dergisi,2014
64. Efendiyeve, Eldar., **Sahibkarlıq faaliyyeti (Senedler toplusu)**, Hüquq edebiyyatı neşriyyatı, Bakı, 2003
65. Efendiyeve, Eldar., **Azerbaycan Respublikası Cinayet Mecellesi Şerhi**, C.1.Bakü 2006
66. Erdem.H.E., **Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirmede Yeni Davalar**, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013
67. Eren, F., **Borclar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul, 2003
68. Eriş, Gönen., **Türk Ticaret Kanunu, C.1, Ticari İşletme ve Ticaret Şirketleri**, Ankara, 1987
69. Eriş, Gönen., **Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler**, Ankara, 1992
70. Eriş, Gönen., **Ticari İşletme ve şirketler**, Açıklamalı- İçtihatlı En Son Değişikliklerle Birlikte Türk Ticaret Kanunu, 3. Baskı, Ankara, 2004
71. Eriş, Gönen., **Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu**, Cilt 3, Ankara 2010

72. Eriş, Gönen., **Gerekçeli, Açıklamalı, İçtihatlı, 6335 Sayılı Kanunla Güncelleştirilmiş Yeni TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler**, C.2, Ankara 2013
73. Ernest/Young., **100 Soruda Limited Şirketler-**
<http://www.vergidegundem.com/documents/10156/98c3fefa-91a8-4299-9f9c-8a58ab888bb5> , s. 8.
74. Erman, Eyüp Sabri., **Limited Şirketlerde Teşkilat, Yönetim ve Sorumluluk**, Yargıtay dergisi, 1975, S.4, 47-61
75. Esgerov, İ.Q, Esedov, B.H., **Azerbaycan Respublikası Mülki Mecellesinin Kommentariyası**, I kitab, Qanun 2004
76. Eyvazov.H., **Cinayet Muhakime İcraatında İbtidai Araştırma Sınırı**, Bakü 2010
77. Fethi, Aygün., **Ödenmeyen vergi borcunun limited şirket müdür ve ortağından nasıl alınacağı**, 2006
78. Fethi, Aygün., **Anonim Şirket ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluk Durumları** (makale), Lebib Yalkın mevzuat dergisi, 2007
79. Fikret, Eren., **Sorumluluk Hukuku Açısından Uygun İlliyet Bağı Teorisi**, Ankara, Sevinç Matbaası, 1975
80. Gündoğdu.B., **Ticaret Şirketlerinde Müteselsil Sorumluluk**
<http://www.vergi.tc/makaleDetay/SizdenGelenler/-TICARET-SIRKETLERINDE-MUTESELSIL-SORUMLULUK/2430b89e-8fed-48af-bcb8-11a4aac644fd>
81. Gündoğdu.G/Kaplan.H., **Anonim Ortaklık İle İşçileri Arasındaki İlişkide Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Durumu**, İÜUHM, LXV, S2
82. Hasanov, S., **Sehmdar Cemiyyetlerinin Hüquqi Statusu**, Bakı, 2001
83. Helvacı, M., **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, İstanbul 2001

84. Helvacı, M., **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğunun Müteselsil Olmasının Anlamı ve İsviçre Borçlar Kanununun 79.Maddesi ile Getirilen Müteselsil Sorumluluğun Anlamının Tanıtılması**, Prof.Dr. Hayri Domaniç 80.Yaşgünü Armağanı.C.1, İstanbul 2001
85. Helvacı, M.,**Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül**, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2103/2 Prof.Dr.Oğuz İmregüne Armağan Sempozyumu
86. İmregün, Oğuz., **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Toplantı ve Karar Yetersayıları ve Yönetim Kurulu Kararlarına Karşı Başvuru Yolları**, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80.yaş günü Armağanı, C.I, İstanbul, 2001.s 277-292
87. İzmirli, Yadigar., **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Hukuki Sonuçları**, Ankara, 2001
88. Juravleva.M.P/Nikulina.S.İ.,**Rosiyskiy Ugalovnoye Pravo** (Rusya Ceza Hukuku), Moskova 1998
89. Karaahmetoğlu.İ.Ö., **6102 Sayılı TTK Göre Limited ŞirketinTemsili**, Ankara, 2014
90. Karaca, Bedir., **Anonim Ortaklıkta müdürler ve hukuki sorumlulukları**, genişletilmiş 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010
91. Karahan, S./Çeker, M., **Şirketler Hukuku**, Konya, 2012
92. Karahan,S., **Ticari İşletme Hukuku**, Konya, 2013
93. Karahasan.M.R., **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, C.2, İstanbul 2002
94. Karayalçın, Yaşar., **Ticaret Hukuku II, Şirketler Hukuku**, 2. Bası, Ankara, 1973
95. Karayalçın, Yaşar., **Sistemler ve Hukuk Açısından Büyük İşletme**, Ankara, 1985
96. Kayar. İ., **Ticari İşletme Hukuku**, Kayseri, 2014
97. Kayar.İ., **Ticaret Hukuku**, Kayseri, 2015

98. Kendigelen, Abuzer., **Karşılaştırmalı Yeni Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şerhi Hakkında Kanun**, I Baskı, İstanbul, 2011
99. Kendigelen, Abuzer., **Yeni Türk Ticaret Kanunu. Değişiklikler, Yenilikler ve ilk Tespitler** , İstanbul, 2012
100. Kırca. Ç., **Bilgi Vermeden Dolayı Üçüncü Kişiye Karşı Sorumluluk**, Ankara, 2004
101. Kırca. Ç., **Müteselsil Sorumlulukta Borçlar Kanunu Tasarısı ile Getirilen Değişiklikler**, Prof.Dr.Fikret Erene Armağan, Ankara, 2006
102. Kırca, İsmail/ Şehirali, Çelik/ Feyzan Hayal/ Manavgat, Çağlar., **Anonim Şirketler Hukuku**, c1, Temel Kavram ve İlkeler Kurulu, Yönetim Kurulu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 2013
103. Koç, Alper., **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyeleri ile Limited Şirketlerde Müdürlerin Hukuki ve Cezai Sorumlulukları**, 2008http://www.yilmazhukukburosusu.com/dosya/ticari_isletmede_yoneticinin_sorumlulugu.pdf
104. Koşut Doğrusöz,H.,**Banka Yöneticilerinin ve Hakim Ortakların Şahsi Sorumluluğu**, İstanbul, 2010
105. Kuduryavrsev, V.N.,**Obşaya Teoriya Kvalifikasiya Pristupleniy**, Moskova 2001
106. Kurbanov.H., **Amelin Cinayet Olmasını İstisna Eden Haller**, Bakü, 2014
107. Kuru, Baki., **Hukuk Muhakemeleri Usulü**, C.I, 6. Baskı, İstanbul, 2001
108. Kuru, Baki., **Hukuk Muhakemeleri Usulü**, C.II, 6. Baskı, İstanbul, 2001
109. Kuru, Baki., **Hukuk Muhakemeleri Usulü**, C.III, 6. Baskı, İstanbul, 2001
110. Kuru, Baki., **Hukuk Muhakemeleri Usulü**, C.IV, 6. Baskı, İstanbul, 2001
111. Kuru, Baki., **Hukuk Muhakemeleri Usulü**, C.V, 6. Baskı, İstanbul, 2001
112. Kuru, Baki., **Hukuk Muhakemeleri Usulü**, C.VI, 6. Baskı, İstanbul, 2001

113. Laçiner.V., **Türk İş ve Sosyal Güvenlik Hukukunda İşveren Vekili**, İstanbul, 1998
114. Laptev.V.V.,**Subyektı predprinimatelstvogo prava**, Moskova 2003
115. Lavyaqina. E.L., **Obşestvos ograniçennoy otvetstvennostyu**. M. Prior, 1999
116. Moroğlu, Erdoğan., **TTK’na Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararının Hükümsüzlüğü**, Ankara, 1993
117. Moroğlu, Erdoğan., **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Değerlendirme ve Öneriler**, İstanbul, 2009
118. Moroğlu, Erdoğan., **Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarısı**, Değerlendirme ve Öneriler, Genişletilmiş 6. Baskı, İstanbul, 2009
119. Moroğlu, Erdoğan., **Makaleler II**, İstanbul, mayıs 2006
120. Moroğlu/ Kendigelen., **Notlu –İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat**, Beta, İstanbul 2004,
121. Mumucu.U., **İngiliz Hukukunda Ultravires kavramı**
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/323/3204.pdf>
122. Musayev, V.P., **Sahibkarlığın esasları**, Bakı, 2000
123. Naumov, A.B., **Rusya Ceza Hukuku, Genel Hükümler**, Bakü, 1998
124. Odman.M.T/Yılmaz.R., **Ticaret Şirketlerinde Yöneticilerin Cezai Sorumluluğu**
http://www.yilmazhukukburosusu.com/dosya/ticari_isletmede_yoneticinin_sorumluluğu.pdf
125. Okudan Nilsson.G., **Şirketler Topluluğunda Güvenden Doğan Sorumluluk**, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013/2 Prof.Dr. Oğuz İmregüne Armağan Sempozyumu
126. Ovsyanko, D. , **Gosudarstvennaya Slujba Rossiyskoy Federacii (Rusya’da kamu hizmeti)** Yurist Yayınları, Moskova 2002,

127. Önal, Buket Sayın., **Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu**, III Tıpkı Baskı Adalet Yayınevi, Ankara, 2008
128. Özdemir.K., **Anonim Şirketlerde Sermayenin Korunması İlkesi**
<https://prezi.com/i3pkfhcbihtu/anonim-sirketlerde-sermayenin-korunmas-ilkesi>
129. Özen, Kaya, Göçmen/Ender, Dedeagaç., **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Vergisel Sorumluluğu**, TBB Dergisi, 2017
130. Özenbaş.N., **Ceza Hukukunda Suç Olmaktan Çıkarma Eğilimi ve İdari Ceza Hukuku, Hukuk Biliminin Güncel Sorunları**, 2. Uluslararası Kongre Bildiriler Kitabı, Bakü, 2010
131. Özer, Yılmaz, İyibil, Ali, Can İsmail., **Anonim ve Limited Şirketlerin Rehberleri**, (Hukuk, Vergilendirme, Muhasebe) Ankara, 1987
132. Özkoç.M., **Ticaret Şirketlerinde Hukuki ve Cezai Sorumluluk**
<http://www.legalisplatform.net/Makale/Ticaret%20%C5%9Eirketlerinde%20Hukuki%20ve%20Cezai%20Sorumluluk.pdf>
133. Pulaşlı, Hasan., **Şirketler Hukuku**, Güncelleştirilmiş Temel Esaslar, 3. Baskı, Adana 2005
134. Pulaşlı, Hasan., **Limited Şirketler Hukukundaki Güncel Gelişmeler ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki Bazı Sorunlar**, Batıder, C.XXV, 2009
135. Pulaşlı, Hasan., **Şirketler Hukuku**, Temel Esaslar genişletilmiş ve güncelleştirilmiş 10. Baskı, 2010
136. Pulaşlı, Hasan., **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa göre Şirketler Hukuku Şerhi**, Cilt II, Adalet yayınevi, Ankara, 2014, s 1998
137. Pulaşlı, Hasan., **Şirketler Hukuku**, Ankara, 2016
138. Pulaşlı, Hasan., **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Yöneticilerin Hukuki Sorumlulukları**, Prof. Dr. Ali Naim İnan'a Armağan, Ankara, 2009

139. Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin., **Ortaklıklar Hukukunda Organların Sorumluluğu**, İÜHFM, C.XLV-XLVII, İstanbul, 1982<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/96062>
140. Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin., **Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku**, 10. Baskı, İstanbul, 2005
141. Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin., **Ortaklıklar Hukuku**, C.I, İstanbul, 2014
142. Ruknettin, Kumkale., **Anonim Şirketler**, Ankara, 2009
143. Rzayev, A., **Devlet Gulluğu, Nazariye ve Praktika**, İliniz Yayınları, Bakü, 2005
144. Sadikova.O.N., **Komentarii k Qrajdanskomu Kodeks Rossiyskoy Federacii**, Prior yayım, Moskova, 1999
145. Safa, Reisoğlu., **Borçlar Hukuku**, Genel Hükümler, İstanbul, 2000
146. Semenderov, F.: **Cinayet Huququ. Ümumi Hisse (Ceza Hukuku, Genel Kısım)**, Bakü, 2007
147. Serdar, Hızır, Duygu.: **Anonim Şirketlerde Borçlanma Yasağına Aykırılık Teşkil Eden Fillerin Cezai Sonuçları**, AÜHFD, 6s, (4), 2014
148. Sergeyev.A.P., **Qrajdanskoye Pravo**, Moskova, 2005
149. Sezgin.A., **Yönetim Kurulu Üyesi İle Anonim Ortaklık Tüzel Kişisi Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği**, Doç.Dr.Mehmet Somerin Anısına Armağan, İstanbul, 2006
150. Silahşör.M., **Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Kamu Alacağı Sorumluluğu**, “II Ticaret Hukuku Uluslararası Sempozyumu”TFM 2016/1
151. Smolkova.İ.V., **Tayna i Ugalovnego Prosessualny Zakon**. Moskova 1997
152. Sönmez.E., **Şirketlerin Ticaret Kanunu Uyarınca Hazırlamak Zorunda Oldukları İç Yönergeleri** <http://www.corumhaber.net/sirketlerin-ticaret-kanunu-uyarinca-hazirlamak-zorunda-olduklari-ic-yonergeler-i-makale,1886.html>;

153. Sukhanov.E.A. **Qrajdanskoje Pravo**, Bek Yayım, Moskova 2006,
154. Sümer.A., **Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi**,
<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:1Y0MXKBf4YIJ:e-dergi.marmara.edu.tr/maruhad/issue/download/5000001563/5000000563+&cd=44&hl=tr&ct=clnk&gl=az>
155. Şener.O.H., **Ortaklıklar Hukuku**, Ankara, 2017
156. Şenocak, Kemal., **Geçici Sigorta Himayesi**, Batıder, Haziran 2003, C.32, S1
157. Şenocak, Kemal., **Menfaat Değeri Altında Sigorta**, GÜHFD, C4, S 1-2
158. Şenocak, Kemal., **Mesleki Sorumluluk Sigortası**, Ankara 2000
159. Şenocak, Kemal., **Yargıtayın Verdiği Bir Karar Dolayısıyla**, AÜHFD,1996, C.45. S 1-4
160. Şerşeneviç.G.F.,**Kurs Targovoqo Prava**, Moskova 2003
161. Şevçenko.İ.K., **Orqanizasiya predprinimatelskoy deyatelnosti**. Ucebnoe posobiye.Taqanroq: İzd-vo TQRTU, 2004
162. Tekil, Fahiman., **Ortaklıklar Hukuku, 3.Cild: Limited Ortaklıklar ve Kooperatifler**, İstanbul, 1974
163. Tekil, Fahiman., **Şirketler Hukuku**, C III, Limited Şirketler ve Kooperatifler, 2. Baskı, İstanbul, 1978
164. Tekinalp, Ünal., **Tarihi Gelişim İçinde Tek Ortaklı Şirketler Sorunsalı ve Türk Hukukunun Bu Konudaki Açılımı**, Prof.Dr. Hüseyin Ülgene Armağan, İstanbul, 2007
165. Tekinalp, Ünal., **Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları**, 2. Bası İstanbul 2012
166. Tekinalp, Ünal., **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, İstanbul, 2013

167. Teoman, Ömer., **Yönetim Kurulu üyesinin sorumluluğu**, C I, Hukuki Mütalaalar, Kitap 5, (1992-93), Ankara,1993
168. Teoman Ömer., **Ticaret Hukuku**, C I, Hukuki Mütalalar, Kitap-11, İstanbul, 2004
169. Tixomirov,M.Y., **Общество с ограниченной ответственностью. Status, организация, управление и контролю**, 2007
170. Trofimov. K., Трофимов К: **Ликвидация Юридических лиц: Вопросы имущественной ответственности** // Хоэыаство и право, 1995
171. Tüneri. İ., **Kooperatifler Uygulaması**, Ankara, 2007
172. Türk, H.S., **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davalarında Zamanaşımı ve Başlangıcı**, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, IV (Nissan 1989) Ankara1989
173. Uysal.L., **6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Kapsamında Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu-II**, TBB Dergisi,Sayı 81, 2009
174. Uysal, Feridun, Bekir/Demiralay,Cem., **Madde gerekçeleri**
<http://www.uysal-demiralay.av.tr/ticaretkanunu.htm>
175. Ülgen.H./Helvacı.M/Kendigelen. A./Nomer Ertan.N.F., **Ticari İşletme Hukuku**, İstanbul, 2015
176. Yaralı, Levent., **Limited şirketin Kamu borçlarından müdürlerin ve ortakların sorumluluğu**, Yaklaşım yayınları, 2010
177. Yasaman, Hamdi., **Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılabilecek Sorumluluk Davaları**, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2103/2.Prof.Dr.Oğuz İmregüne Armağan Sempozyumu
178. Yavuz, Mustafa., **Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, Sermaye Piyasası Dergisi.8, 2012.

179. Yavuz, Mustafa., **Limited şirketlerde müdürlerin hukuki sorumluluğu**, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 115, Ocak/Şubat 2013
180. Yavuz, Mustafa., **Limited Şirket Ortağının Kamu Borçları Dışında Kalan Diğer Şirket Borçlarından Sorumsuzluğu** <http://www.adaletbiz.com/vergi-hukuku/limited-sirket-ortaginin-kamu-borclari-disinda-kalan-diger-sirket-borclarindan-sorumsuzlugu-h16874.html>
181. Yıldırım, A.H., **TTK Tasarısına Göre Limited Şirket Müdürlerinin Hukuki Durumu**, İzmir 2008
182. Yıldız, Şükrü., **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Kamu Borçlarından Sorumluluğu**, E. Moroğlu'na 65. Yaş günü armağanı, İstanbul, 1999
183. Yıldız, Şükrü., **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına göre Limited şirketler hukuku**, İstanbul, 2007
184. Yıldız, Şükrü., **Makalelerim, 1988-2007**, Ankara, 2008
185. Yıldız, Şükrü., **Limited ortaklıklarda müdürlerin sorumluluğu**, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12 sayı, 24 Güz 2013
186. Yılmaz.Ç., **Anonim Şirket Yönetim Kurulu Sorumlulukları** <http://caglayilmaz.av.tr/ticaret-hukuku-avukati/anonim-sirket-yonetim-kurulu-sorumluluklari/>
187. Yolçiyev.M., **Azerbaycan Hukukunda Marka Hakkının Korunması**, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2008, Sayı 1-2, C.XII
188. Yolçiyev.M/Ramazanov.N/Mustafayev.E., **Azerbaycan Mülki Mecellesinin Mehdud Mesuliyetli Cemiyet ile Bağlı Müddealarında Mövcud Olan Problemler ve Onların Helli Yolları**, -Hukuk Biliminin Güncel Sorunları 2. Uluslararası Kongre Bildiriler Kitabı, Bakü, 2010
189. Za cto otvecayet top-menedcer

http://www/rb-edu.ru/library/articles/articles_546.html

190. Zahidov.B./Gülaliyeva.R., **Nekatoriy Vaprosı Stadiy Soverşenneya Prestupleniya UK Azerbaycana,** Hukuk Biliminin Güncel Sorunları.2.Uluslararası Kongre Bildiriler Kitabı, Bakü 2010
191. Zengin.E./Kamalov.N., **Azerbaycan Mahkeme Sistemi,** AÜHFD ,C48, 1999
192. Zengin.E./Kamalov.N., **Azerbaycan Respublikası Mahkeme Sisteminde Mahkeme Süjeleri ve Mahkeme İcraatı,** AÜHFD.C.48, 1999
193. Zöhre.N., **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu**
www.nuranzohre.av.tr/makale/anonim2.doc
194. Zühtü.A., **Anonim Ortaklarda İbra,** Ankara,1982
195. Qaliç, Valentin., **Status orqanov obşestva s oqraniçennoy otvetstvennostyu**
<http://www.verdict.by/articles/articles-biznes/organy-ooo/index.htm>
196. Qluşeskiy, Andrey., **ООО "v zakone": kardinalniye izmeneniya v zakonodatelstve ob obşestvax s oqraniçennoy otvetstvennostyu.**
http://bishelp.ru/svoe_delo/form/1009_ooo.php
197. Qorlov.V. **Pravovoye polojeniye uçastnika ООО.** Xozyastvo i pravo..№7, 2004
198. Quliyev, R.A., **Sahibkarlıq,** Bakı, 1999

Mevzuat:

1. Türk Hukuku

a) Türk Ticaret Kanunu

T.C. Yasalar (09.07.1956) 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu. Ankara: Resmi Gazete (9353 sayılı)

T.C. Yasalar (14.02.2011) 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu. Ankara: Resmi Gazete (27846 sayılı)

T.C. Yasalar (14.02.2011) 6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun. Ankara: Resmi Gazete (27846 sayılı)

b) Borçlar Kanunu

c) Medeni Kanun

2. Azerbaycan Hukuku

a) AC. Medeni Kanunu,

b) A.C. Tüzel kişilerin Devlet Kaydı Hakkında Kanun

c) Cinayet Kanunu

d) Yabancı Sermaye Kanunu

e) Özelleştirme Hakkında Kanun

f) İşletmeler Hakkında Kanun

g) Girişimcilik Hakkında Kanun

h) İdari Suçlar Hakkında Kanun

3. Rus Hukuku

a) R.F. Medeni Kanunu

b) Limited Şirketler Hakkında Kanun

c) İflas Hakkında Kanun

d) İdari Suçlar Hakkında Kanun

ÖZET

Limited şirketler pek çok Avrupa ülke hukuklarında olduğu gibi, Türkiye, Azerbaycan ve Rusya hukuklarında da yaygın olarak tercih edilmektedir.

Yeni Türk Ticaret Kanun'unun limited şirkete ilişkin hükümlerinde 6762 sayılı Kanun'dan farklı olarak, önemli ve büyük kapsamda değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler limited şirket yöneticilerinin sorumluluğu açısından da önem taşımaktadır. Yeni Türk Ticaret Kanun'u şirket kurucularının, yönetim kurulu üyelerinin, müdürlerin, tasfiye memurlarının sorumluluklarını tek bir madde de toplamış ve müdür terimi yerine daha geniş anlam taşıyan yönetici terimi kullanmıştır.

Azerbaycan ve Rus hukukunda Sovyet geleneği olarak ticaret hukuku medeni kanun içinde kanunlaştırılmıştır. İlk kez limited şirkete ilişkin hükümler Sovyet Medeni Kanun'unda düzenlenmiştir. Azerbaycan bağımsızlık kazandıktan sonra kanunlarda zaman zaman değişiklikler yapılmasına rağmen limited şirkete ilişkin hükümlerde Rus ve Azerbaycan kanunları arasında önemli farklılıklar bulunmamaktadır. Rus hukukunda Azerbaycan hukukundan farklı olarak limited şirkete ilişkin hükümler hem Limited Şirketler Hakkında Kanun(OOO), hem de Medeni Kanun'da, ama Azerbaycan hukuk'unda ise yalnız medeni kanun'da düzenlenmektedir. Her iki hukukta yalnız limited şirket iştirakçılarının (pay sahipleri) sorumluluğu ele alınmıştır. Limited şirket yöneticilerinin sorumluluğuna ait bilgi ve açıklamaların eksikliği önemli sorunlar doğurmaktadır. Bu yüzden özellikle uygulamada yaşanan sorunları gidermek için konu ile ilgili yeni araştırmaların yapılmasına ihtiyaç duyulur.

ABSTRACT

Similarly to many European countries limited liability companies are often preferred in Turkey, Azerbaijan and Russia.

As opposed to the Law No 6762, the New Turkish Law on Trade has important and broad changes to regulations pertaining to the limited liability companies. These changes are also important in terms of the responsibility of the managers of the limited liability companies. The New Turkish Law on Trade brought in one article the responsibilities of the founders of the company, members of board, directors and advising officials, and also used the more general term “manager” instead of the term “director”.

As a Soviet-era legacy the Azerbaijani and Russian law the trade law was codified as part of the civil code. The first regulations related to limited liability appeared in the Soviet Civil Code. Despite periodical legislative changes after Azerbaijan gained its independence, there are no important differences between the Russian and Azerbaijani law in terms of regulations concerning limited liability companies. In Russia there are regulations pertaining to limited liability companies both in the Law on Limited Liability Companies and in the Civil Code, but in Azerbaijan they are only regulated by the Civil Code. In both legislations only the responsibility of the members of limited companies (stakeholders) is covered. The absence of information and explanations about the managers of limited companies causes serious issues. Therefore, there is need for a new research, especially on the matter of addressing application issues.